ACADEMIA ROMÂNĂ

MEDICINA POPORULUI

MEMORIUL I

BOALELE OAMENILOR

DE

GR. GRIGORIU-RIGO

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXX.
MEMORIILE SECȚIUNII LITERARE.

BUCUREȘTI
INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL" S-sor ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOAMNEI, 16.
1907.

18.943

Prețul 1 leu 60 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

	L. B
Tom. I. — Sesiunea extraordinară din 1879.	3,50
» *II. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1879—80.	5.—
» *II. Secț. II.—Discursuri, memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *III. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1880—1.	5.—
» *III. Secț. II. — Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *IV. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1881—2	3.—
» *IV. Secț. II.—Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *V. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1882—3	3.—
» *V. Secț. II.—Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *VI. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1883—4.	2.—
» *VI. Secț. II.—Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *VII Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1884—5	3.—
» *VII. Secț. II.—Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *VIII. Secț. I.*—Desbaterile Academiei în 1885—86.	3.—
» *VIII. Secț. II.—Memorii și notițe* . . . . *(Sfârșit.)*	
» *IX.*— Desbaterile Academiei în 1886 — 7.	5.—
» *X.*— Desbaterile Academiei în 1887 — 8	4.—
Indice alfabetic al *Analelor* pentru 1878—1888	2.—
Tom. XI.—Desbaterile Academiei în 1888—9.	3.—
» *XII.*—Desbaterile Academiei în 1889—90	3.—
» *XII.—Memoriile Secțiunii Literare*	2,50
Medicina babelor. Adunare de descântece, rețete de doftorii și vrăjitorii băbești, de *Dimitrie M. Lupașcu.*— Cu un raport de Prof. *I. Bianu.*	
Două manuscripte românești din secolul XVII-lea, descrise de P. S. Sa *Episcopul Ghenadie* al Râmnicului-Noul-Severin	1.—
» *XIII.*—Desbaterile Academiei în 1890—91	4.—
Raport asupra activității Academiei Române cu ocaziunea serbării de 25 ani a existenței sale, 1866—1891, de *D. A. Sturdza.*	
Sola, de **Carmen Sylva.**	
Desrobirea Țiganilor.—Oborîrea pronomiilor și privilegiilor de naștere și de castă.—Emanciparea țăranilor.—De *M. Kogălniceanu.*	
Prânzul regal dat în onoarea Academiei Române la 1 Aprilie 1891.	
Scrisori adresate Academiei Române la serbarea aniversării a 25 ani dela fundarea ei.	
Odă la jubileul de 25 ani al Academiei Române, 1 (13) Aprilie 1891, de *Zaharia Boiu.*	
La jubileul Academiei Române, 1 (13) Aprilie 1891, de *Iosif Vulcan.*	
» *XIV.*—Desbaterile Academiei în 1891—2.	2,50
Versuri adresate Academiei Române pentru aniversarea de 25 ani, de *Daniil Almășanu.*	
» *XIV.—Memoriile Secțiunii Literare*	4.—
Fabula în genere și fabuliștii români în specie, de *Th. D. Speranția.*	
Strat și substrat.—Genealogia popoarelor balcanice, de *B. P. Hasdeu*	1.—
Dimitrie Cichindeal. Date nouă despre vieața și activitatea lui. — Discurs de recepțiune de *Iosif Vulcan,*—cu Răspuns de *V. A. Urechiă*	1,50
» *XV.*—Desbaterile Academiei în 1892—3	4,50
Altețelor lor Regale Principelui Ferdinand și Principesei Maria ai României, de *D. C. Ollănescu.*	
Omagiul artelor, o scenă lirică după Fr. Schiller, adaptată Principesei de coroană Maria a României, cu ocaziunea căsătoriei și venirii în țară a Alteței Sale Regale, de *N. Ch. Quintescu.*	
Românii din Asia-mică. Relațiune de călătorie, de *T. T. Burada.*	
» *XV.—Memoriile Secțiunii Literare*	1,50
Jocuri copilărești culese dela Românii din Macedonia, de *P. N. Papahagi-Vurdună*	—,75
Vrăji, farmece și desfaceri, adunate de *S. Fl. Marian*	1.—
» *XVI.*—Desbaterile Academiei în 1893—4.	4,50
Satira I contra actualei direcțiuni a poeziei române, de *Dumitru C. Ollănescu.*	
Odă cu prilejul nașterii Principelui Carol al României, de *Dumitru C. Ollănescu.*	

MEDICINA POPORULUI

DE

GR. GRIGORIU-RIGO

Şedinţa dela 25 Maiu 1907.

PREFAŢĂ

«Din gura poporului tragi învăţătură mare şi trainică . . .»

Carmen Sylva

La inaugurarea Universităţii din Iaşi în Octomvrie 1897.

Cei câţiva folklorişti pe cari îi avem şi cari se pot număra pe degete, ştiu cât de anevoie e să aduni materialul acestui fel de literatură populară.

Din această cauză, descântecele şi leacurile întrebuinţate de babe şi oameni la boale, sunt atât de mărginite şi atât de fără regulă şi fără capăt publicate.

Apoi în popor mai există credinţa că descântecele nu trebuesc spuse tare şi nici repetate de multe ori pentru a se puteà culege sau scrie, căci îşi pierd din puterea lor lecuitoare. Cei cari vor să culeagă vreun descântec trebue să-l fure — spun babele — când descântă, altfel nu mai are putere lecuitoare!

Pe urmă cei cari s'au ocupat de acest fel de literatură, s'au mulţumit numai să transcrie descântecul, ca oricare altă poezie a poporului, fără a mai explicà boala, cum se prevesteşte, unde se arată, cât durează, ce leacuri afară de descântec i se mai dau bolnavului, şi alte multe amănunte cari sunt de o netăgăduită valoare pentru oamenii de ştiinţă şi pentru cei ce se ocupă cu această ramură a literaturii populare.

Nevoia unui popor lipsit de cunoştinţe medicale, care caută ca în caz de boală să se poată vindecà prin puterea lecuitoare a buruienilor şi a descântecelor, a dat naştere la o mulţime de credinţe şi obiceiuri pline de învăţăminte şi folos pentru cei ce se ocupă sau se vor ocupà în viitor cu această ştiinţă.

Fiecare descântec din volumul de faţă este însoţit de explicări şi note unde şi cum se prezentă boala după credinţa poporului, în care parte a ţerii e cunoscută mai mult, etc., precum şi alte note pe cât mi-a fost cu putinţă, asupra culegerilor de descântece făcute de alţi autori înaintea mea şi răvăşite prin volume sau reviste.

Toate acestea le-am pus în ordine şi le-am aranjat astfel pentru a puteà fi cu înlesnire găsite şi studiate.

Când leacul este mai încurcat şi particular numai unei localităţi, am dat întreg numele şi pronumele persoanei, dela cine, din care ţară şi din ce comună sau oraş şi judeţ a fost auzit sau cules. Când leacul însă este cunoscut în toată comuna, în tot satul, sau în tot judeţul, atunci am arătat numai comuna şi judeţul, sau numai judeţul.

Culegerea, aranjarea şi alcătuirea acestei lucrări am făcut-o în şir de ani, în care timp am stat, am locuit şi cutreierat, cu diferite servicii, toate judeţele, comunele şi părţi din cătunele acestei ţeri.

In volumul de faţă, în partea întâi, am strâns tot ce-am putut aflà despre *boalele oamenilor*: descântece, leacuri şi obiceiuri; iar în partea a doua tot ce am putut aflà despre *boalele vitelor*: leacuri, descântece, etc.

Graiul descântecelor şi al culegerilor l-am păstrat, pe cât cu putinţă, după localitate şi rostirea poporului.

Apoi la sfârşitul lucrării, în indice, explic mai lămurit unele cuvinte şi numiri de plante mai puţin întrebuinţate, mai puţin cunoscute.

Multe din cuvinte însă şi chiar din plante, cunoscute într'o parte a ţerii au cu totul alt înţeles în cealaltă parte a ţerii. Aşà d. e. Ceeace e *nap* în **Moldova**, e *gulie* în **Muntenia** şi **Oltenia**, şi ceea ce e *gulie* în **Moldova**, este *nap* în **Muntenia**. Sunt cuvinte ca: *Tăinuit, zarzăr, corcoduşe, noatin, cârlan, pepene, salce, mălaiu,* etc. cari au cu totul alt înţeles în **Moldova** şi alt înţeles în **Muntenia** sau **Oltenia**.

Acum că această lucrare mai are multe lipsuri de leacuri şi descântece, mai cu seamă în ce priveşte boalele animalelor,—ştiu;

însă, acum când am făcut o îndrumare . . . las pe alții să facă mai mult.

Comoara și izvorul folkloric al unui popor nu sleiește nici odată.

ABREVIAȚIUNI.

J.=Județul.
V.=Vezi.
V. op. cit.=Vezi opul citat.
V. a. d.=Vezi acest descântec.

PARTEA I.

BOALELE OAMENILOR

ADUSUL LAPTELUI LA FEMEIE.

Când piere ţâţa femeii, sau când naşte pentru prima oară şi nu poate suferi copilul la piept, sau când nu-s răsărite şi formate încă bine gurguile ţâţei, sau are dureri şi nu-i vine laptele în primele zile după naştere,— baba, care face şi pe moaşa la ţară, *rosteşte* de pe undeva vreo doi căţei mici cari n'au făcut încă ochi, şi-i pune la pieptul femeii bolnave să sugă.

Căţeii sug la sfârcuri până porneşte laptele.

In caz când femeii i se împietreşte ţâţa, baba îi mulge puţin lapte într'o ceşcuţă şi-l pastrează, fiind bun de leac, contra durerii de ochi.

Iar dacă femeii îi coace ţâţa, atunci baba îi unge gurguiul şi pieptul cu untură de iepure sau cu osânză (grăsime) proaspătă de porc(1).

In **Oltenia**, unele babe învaţă pe femei să puie la piept varză acră pentru ca să le vie laptele.

Tot în **Oltenia** e credinţa că dacă a pierit laptele, i s'a astupat femeii vreo vână din cele 9 pe cari vine laptele în ţâţă(2).

In unele părţi din **Muntenia** e obiceiul ca după 6 săptamâni, când iese femeia leuză cu copilul la *molitfă* (molitfă), să se abată şi pe la câteva prietene cunoscute. Aici, la fiecare casă, i se dă într'o batistă o felie de pâine, câteva nuci, o bucată de zahăr, puţină sare şi un ou. Din toate acestea trebue să mănânce din când în când, până la înţărcarea copilului, ca să nu-i piară laptele (3).

După alte babe din *Moldova,* femeia cu copilul mic de ţâţă trebue să mănânce ceapă multă pentru a-i veni laptele (4).

Notă. Pentru darea îndărăt a laptelui babele române dela ţară dau femeilor rosmarin. (Hasdeu în «*Columna lui Traian*», an. III, No. 33 (143), p. 296).

---

(1) Baba Catrina, com. Măgurele, jud. Teleorman.
(2) Femeia Guriţa din com. Turcenii de sus, jud. Gorj.
(3) Iosefina Fazacaş, T. Măgurele, jud. Teleorman.
(4) Baba Marghioala, com. Moineşti, jud. Bacău.

ALBEAȚA.

Albeața (albața) se capătă din cauza izbiturilor, din sânge stricat, murdărie, vânturi, etc.

Bolnavul de *albeață* vede greu, ca printr'un painjeniș. O pată albicioasă îi cuprinde lumina ochiului și din ce în ce îi întunecă vederea tot mai mult.

Babele de prin **Moldova** pentru albeață caută ouă de cocostârc, pisează mărunt coaja de ou, ca pe o făină de grâu și după aceea, printr'o trestie suflă acest praf în ochiul bolnavului (1).

Prin unele părți din **Muntenia** babele caută, pe la case de tineri însurăței, cuib de barză, părăsit. Iea cojile de ou din cari au ieșit puii, le pisează bine, amestecă și puțin zahăr mărunt, cerne tot praful de 3 ori, și printr'o pâlnie de hârtie, sau fir de paiu de grâu, suflă bolnavului de 3 ori în ochiul cu albeață (2).

Alte babe de prin **Oltenia** pisează mărunt câteva bucățele de zahăr, învelește degetul arătător dela mâna dreaptă cu o bucată de pânză nouă, întinge de 3 ori în praful de zahăr și șterge apoi cu degetul lumina ochiului plin de albeață (3).

Tot în **Oltenia** parte din babe mai pricepute ieau o pană întoarsă în formă de seceră dela coada unui cocoș și o parà de argint. Cu pana de cocoș descântă, iar cu paraua de argint taie albeața de pe lumina ochiului (4).

Unele din babe descântă de albeață, altele nu.

De altfel e de ajuns ca o babă să știe un singur descântec și în urmă tot acest descântec, cu mici modificări, să-l repete la orice boală.

De albeață se descântă Miercurea și Vinerea.

In timp ce cu degetul plin de zahăr sau cu paraua de argint răcăe albeața de pe ochi, din gură descântă:

«Cu parà te-am descântat
Albeața din ochi ți-am luat
Cu parà eu am tăiat-o,
In mare am aruncat-o
Și... *cutare* a rămas
Curat,
Luminat
Ca argintul strecurat,
Ca steaua în cer,
Ca roua în câmp (5).

Dacă baba găsește că bolnavul n'are albeață, ci mai mult o durere de ochi, atunci îi pune în ochi câteva picături de apă de viță (6).

(1) Baba Ilinca dela I. Grigoriu, fabrica Letea, jud. Bacău.
(2) Baba Mozoloaia din Măgurele, jud. Teleorman.
(3, 4) Femeia Gurița din com. Turcenii de sus, jud. Gorj.
(5) Comunicat de d-l Em. C. Popilian, învăț., com. Turcenii de sus, jud. Gorj.
(6) » » » Dinu Negrescu, Focșani, jud. Putna.

Alte babe, pentru durere de ochi sau albeaţă, învaţă pe suferinzi să pice în ochiul bolnav câteva picături de lapte de femeie care are un copil, băiat nu fată (1).

După un manuscript al Academiei, dela 1799, avem următorul leac de orbiciune:

«Să-şi rază unghiile acel bolnav, să le puie într'o lingură şi amestecate cu ţâţă de fată, să le bage în ochi» (2).

Pentru durere de ochi mai găsim:

«Să iei dela spiţărie zeamă de helidonica, adică *buruiana rândunelii* şi cu zeama aceia să speli ochii» (3).

Sau:

Chiag de ied să-l bei şi cu zeamă de *ţilidonie* să te ungi pe lângă gât (4).

Sau:

Chiag de ied să-l pui pe foc şi să şezi cu ochii să te abureşti (5).

Sau:

Să pisezi ceapă, să amesteci cu miere şi să pici în ochiu (6).

Sau:

Să pisezi pelin, să faci blastor (blastru, cataplasmă) şi noaptea să pui la ochiu (7).

Sau:

Coaje de pepene galben să pisezi şi să pui la tàmple şi la ochi (8).

Sau:

Gălbinuş de ou amestecat cu praf de zahăr şi frecat până se face ca o alifie. Cu această alifie se unge dimineaţa bolnavul la ochi (9).

Sau:

Când pe vreun ţăran îl dor ochii şi a alergat, după obiceiul lor, pe la toate vrăjitoarele fără de nici un folos, atunci aleargă la extremul mijloc,— şi anume:

«Se duce noaptea sau ziua pe furiş şi intră în biserică. Apoi cu un cuţit rade ochii vreunui sfânt de care are mulţi biserica noastră. Cu varul sau

(1) Comunicat de baba Maria, mahalaua Lazoveni, Galaţi, jud. Covurluiu.
(2) Dr. Gaster, *Literatura Populară*, Bucureşti 1883, p. 537.
(3) Dr. Gaster, *Literatura populară*, Buc. 1883, p. 540.
(4) *Ibidem.*
(5) *Ibidem.*
(6) *Ibidem.*
(7) *Ibidem.*
(8) *Ibidem.*
(9) Comunicat de d-na Vasilica Ştefănescu, str. Măcelari, Galaţi, jud. Covurluiu.

vopselele ce a obținut, se duce la o vrăjitoare, îi face din aceasta o alifie descântată, și apoi cu această doctorie să unge bolnavul la ochi (1).

In **Oltenia**, jud. Gorj, mai e credința, pentru a se ferì oamenii de albeață, să nu pună pe foc coji (găoace) de ou.

Notă. — Descântece de albeață găsim două publicate în *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian, unul publicat de I. Berariu în *Aurora română*, Cernăuți 1881, an. I, pag. 57, și unul în *Albina Carpaților*, an. III, 1879, p. 345.

APLECATE.

Bolnavul de aplecate simte o greutate la stomac. Il doare capul, îi vine mereu să se întindă, cască, îl dor vinele gâtului și-l trage la somn, nevoie mare...

Omului i se mai apleacă și din lăcomie.

Baba, cum ghicește că bolnavului i s'a aplecat, îl întinde, îl trage cu untdelemn pe corp și-i descântă:

Aplecate mâncăcioase,
Aplecate căcăcioase,
Aplecate din somn,
Aplecate din mâncare,
Aplecate din sculare,
Pe gură ați intrat,
Pe c... să ieșiți. —
Ieșiți din creierii capului,
Din fața obrazului,
Din bumbul nasului,
Din băierile inimii,
Din mâini, până în coate,
Din oasele toate.
Iar... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Cum maica Domnului l-a lăsat (2).

In **Moldova**, babele trag pe bolnav cu mujdeiu (usturoiu pisat). Altele trag cu mujdeiu și oțet.—Jud. Putna, Bacău, Roman, Neamț, etc.

In **Muntenia** cu scuipat gol, cu oțet și untdelemn. — Argeș, Teleorman, Ilfov, etc.

In **Oltenia** cu liveș (un fel de oțet din borhotul țuicei). — Dolj, Gorj, Mehedinți.

Parte din babe descântă și trag pe bolnav, iar parte din ele numai trag, fără să mai descânte.

De aplecate omul se îmbălnăvește din te miri ce; dar mai des i s'apleacă din mâncare.

Baba trage pe bolnav cu mâna pe undrelele (vinele) gâtului, pe frunte și pe mâini. In tot timpul trasului descântă:

(1) Popescu Ciocănel, într'un foileton al *Adevărului*, Buc. 1902.
(2) Comunicat de baba Rada Islățeanca, com. Islaz, jud. Romanați.

Voi,
Aplecate boràcioase,
Aplecate căcăcioase,
Aplecate din sare,
Aplecate din apă,
Aplecate din mâncare,
Aplecate din supărare,
Aplecate din osteneală, —
Cu mâna descântai,
Cu mâna ţi le luai:
Din rânză,
Din osânză,
Din creierii capului,
Din faţa obrazului,
Din sgârciul nasului,
Din toate încheieturile... *cutăruia.*
Să vă duceţi
La fata împăratului,
Că vă adastă
Cu mese întinse,
Cu făclii aprinse,
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat
Ca argintul cel curat,
Ca steaua din cer...
Leacul
Şi babei colacul (1).

După descântec, baba îngurzeşte gura, făcând-o pungă şi scoate un sunet în tocmai cum fac mamele la copiii mici când se înneacă şi le spune: «*Moaşa în pod!*» Acest ţiţiit se mai face şi copiilor când se întind.

Sau:

Să trage bolnavul pe mâini, la cap, pe tâmple, între ochi şi se descântă de 3 ori:

Aplecate din somn,
Aplecate din mâncare,
Aplecate căcăcioase,
Ieşiţi din creierii capului,
Din faţa obrazului,
Din bumbul nasului,
Din băierile inimii,
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat (2).

De aplecate se mai sdrobeşte o ceapă albă, se presară bine cu cenuşă, sare, oţet şi piper negru, se face o oblojeală şi se leagă la buric (3).

APUCATUL.

Apucatul dă mai cu seamă peste copiii mici. La început, copilul bolnav doarme greu, adânc. Mai apoi, odată sare din somn şi ţipă... Se chirceşte, i se încleştează fălcile, se svârcoleşte şi din ce în ce începe să gâfâe obosit.

In **Muntenia**, unele babe descântă de apucat c'un pieptene în tămâie pisată şi în unt. Cu amestecul acesta, baba unge copilul bolnav pe corp. (Com. Islaz, jud. Romanaţi).

Alte babe descântă în untdelemn, cu tămâie şi usturoiu (com. Rociu, jud. Argeş).

(1) Baba Mozoloaia, T. Măgurele, jud. Teleorman.
(2) Comunicat de d. Şt. Tuţescu, cules în Catane, Dolj, dela Ilinca Niţă.
(3) Auzit dela baba Safta, com. Fileşti, jud. Covurluiu.

Dacă bolnavului i-e tare rău, atunci baba îi dă tămâie pisată să bea cu apă (T.-Măgurele, jud. Teleorman).

Prin unele părţi din **Oltenia**, babele descântă în ţuică: parte din ţuică baba o dă bolnavului s'o bea cu sila, iar cu cealaltă parte, ce mai rămâne, îl trage (freacă) pe corp (com. Stolojani, Calaperi, etc., jud. Gorj).

In **Moldova**, la bariera Mărginenilor în Bacău, erà pe vremuri o babă vrăjitoare, care făceà adevărate minuni...

Eram în bordeiaşul ei, când într'o zi o femeie c'un copil mic vine la dânsa şi-i spune să-i descânte copilului de apucat.

Baba făcù un foc voinic sub un cazan mare, puse în cazan diferite buruieni şi pândì până dădù apa în clocote. Luă copilul, îl desbrăcă în pielea goală şi-l puse cu faţa în jos pe o leasă (plasă) de nuiele, deasupra cazanului. Il învelì bine prin împrejur, ca să-l poată bate aburii în faţă, şi măcar că mititelul se svârcolià amarnic, baba îl ţinù aşà, până crezu ea că-i de ajuns... Când desvelì copilul, erà roşu ca focul şi aproape fără suflet în el.

De apucat se descântă în săpun, de 3 ori:

A plecat apucatul
Din casă în casă,
Din masă în masă,
Şi-a găsit pe... *cutare*
Cu uşa descuiată,
Cu fereastra destupată.
Fugi apucate,
Blestemate,
Du-te, du-te, în păduri,
In pustii
Unde cocoş nu cântă,
Unde popă nu toacă,
Unde pasăre nu ciripeşte,
Unde fată mare cosiţă nu 'mpleteşte!
Acolo să *cinueşti* (1),
Acolo să *văcueşti* (2)
Să laşi pe... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca argintul cel curat,
Cum maica Precista l-a lăsat (3).

De apucate se mai descântă în săpun c'un ac şi în untdelemn c'un pieptene cu care se piaptănă lâna la ţară.

Apoi se trage bolnavul, descântându-se:

Strânsorilor,
Pricăjiturilor,
Cu mâinele
Cât prăjinele;
Cu picioarele
Cât râşchitoarele,
Ieşiţi dela... *cutare*
Din inimă,
Din rinichi,
Din bojogi,
Din sgârciul nasului,
Din faţa obrazului...

(1) Cinueşti = mănânci.
(2) Văcueşti = trăeşti, locueşti.
(3) Comunicat de Petre Petrescu, com. Mogoşoaia, jud. Ilfov.

Că cer la maica Domnului cheile
Să-i descui lu... *cutare* oasele,
Să rămâie
Curat,
Luminat,
Cum mă-sa l-a făcut (1).

Notă. — De apucat găsim 1 descântec în colecția de *Poezii populare române* de G. Dem. Theodorescu; 8 descântece în *Materialuri folkloristice*, vol. I, partea I, pag. 567—572; 1 descântec de *apucătură și întâlnitură* în *Fragmente din istoria medicinei la români* de dr. Valerian G. Negrescu, publicat în *Apărătorul sănătății*, an. I (1891—92), No. 5, și un descântec în *Medicina populară* de dr. Ionescu, pag. 413.

BABIȚELE.

In **Muntenia**, **Oltenia** sau **Dobrogea**, nu-i cunoscută boala de babiți (boaghiță).

In **Moldova** foarte puțin și numai în partea de sus a țerii.

Când Moldovenii voesc să zeflemisească pe cineva care se tot vaită și singur nu știe ce are,—zic:

Să-ți descânți de boaghiță
Să nu te scapi sub laghiță !...

Boala prinde mai mult pe copiii mici.

Bolnavul are arsuri, îl dor gingiile, frământări prin stomac și slăbește văzând cu ochii.

Unele babe descântă în untură de porc, c'un fus și un cuțit. Cu untura descântată se unge cel bolnav. (Cremenea, jud. Bacău).

Altele ieau 9 linguri de lemn, un fus, un cuțit, un ac, un melesteu (făcăleț) de mestecat mămăliga, o crenguță de mătură de cetină de brad (sau mătură de grădină), apoi o ulcică mică în care pun păsat (2).

Nu știm însă ce face baba cu toate acestea și cum le întrebuințează...

Cu multă greutate am putut aflà următorul descântec de boaghiță:

Boaghițe din mâncare,
Boaghițe din culcare,
Boaghițe din vărsătură,
Boaghițe din udătură,
Boaghițe din cap,
Din gene,
Din sprâncene,
Din ochi,
De sub ochi,
Din gingii,
De sub gingii,
Să ieșiți,
Să vă duceți,
In pustii...
C'o să vie Roș împărat
Și-o să v'alunge,

(1) Comunicat de Pătrașcu Ion, depozit de furage, com. Militari, jud. Ilfov.
(2) S. Fl. Marian, *Descântece pop. române.*

Și-o să vă 'mpungă,
Și-o să vă gonească,
Și ... *cutare* o să rămână
Curat,
Luminat,
Cum măsa l-o făcut (1).

Notă. — Descântece de babițe nu găsim decât unul singur în colecția *Descântece poporane române* de S. Fl. Marian.

BEȘICA.

De *beșică* se descântă mai mult în **Moldova, Suceava, Bucovina**, etc. Rar prin **Dobrogea** și mai de loc în spre **Muntenia** și **Oltenia**.

Beșică, beșica cea rea (beșica ce ră), e tot un fel de *abubă* (ha bubă) sau *cea bubă (ce bubă)*, atât numai că *abubă* se face mai mult în gură, iar beșica iese în orice parte a corpului: pe la încheieturi, la picioare, la degete, etc.

Unele babe descântă și trag prin beșică un fir de mătase albastră, având credința că așà trece sau dă îndărăt. (Mătușa Florica, com. Scorțeni, jud. Bacău).

Prin unele părți din **Moldova**, această beșică se mai numește și *strună* (2).

De *strună* se descântă și se petrece prin ea un fir de mătase roșie. Se iea o strafidă (stafidă), se presară cu puțin praf de *țipirig* și se pune la *strună* (Baba Safta, com. Filești, jud. Covurluiu).

Alte babe afumă beșica cu un sul de petică (o bucățică de pânză făcută mototol), în care s'a învelit ouăle roșii la Paște, și cu un fir de busuioc și descântă:

S'o dus ... *cutare* pe cărare
Și când o fost la miez de cale
L'o întâmpinat,
L'o amărît
Și l'o cătrănit:
Beșica rusască,
Beșica turcească,
Beșica armenească,
Beșica ungurească,
Beșica jidănească,
Beșica lipovinească,
99 de beșici,
99 de răutăți;
Să ieșiți,
Să vă duceți,
Să vă prăpădiți
Unde cucoș nu cântă,
Unde popă nu toacă,
Și să lăsați pe ... *cutare*
Curat,
Ușurat,
Cum măsa l-o născut (3).

Notă. — De beșică avem un singur descântec în *Descântece pop. române* de Marian

(1) Auzită la d-l I. Grigoriu dela Ilinca, căt. Domnița Maria, jud. Bacău.
(2) Auzit în Galați, jud. Covurlui.
(3) Auzit dela baba Marghioala, com. Moinești, jud. Bacău.

BEŞICA CEA REA.

Babele îşi fac meşteşugul la *beşica cea rea* ca şi la *abubă* (cea bubă) sau *beşică*.

Se descântă aproape la fel.

In **Moldova** unele babe afumă pe bolnav la *beşica cea rea* cu petică (cârpă) simplă. Altele, pe când descântă, afumă pe bolnav cu petică şi baligă de vacă, strânsă din ziua Crucii (14 Septembrie); se mai descântă şi afumă bolnavul cu *burete pucios* (Baba Marghioala, Moineşti, jud. Bacău).

In **Oltenia** această băşică s'afumă Lunea, Miercurea şi Vinerea cu *bozuz* (1), sau *burete de bubă* (comuna Turceni, jud. Gorj).

De altfel fiecare babă, pe lângă descântec, mai întrebuinţează şi ceva buruieni, după cum e de pricepută.

D-l M. Lupescu ne spune: Când *beşica cea rea* e în cap, produce dureri nepomenite de mari, a o descântă în acest caz ca mai sus, nu-i de chip şi nici n'ai cum. In asemenea întâmplare beşica se trage la mână, însă tot prin descântece. Se iea borş proaspăt, făină de grâu şi gândaci de turbă, pisaţi, cu aceste toate, după ce au fost descântate, se face un aluat (cocă) şi cu el se mai descântă şi în jurul locului unde are să iasă beşica. După descântec, aluatul se lipeşte pe locul unde de sigur va ieşi beşica,—şi baba ordonă bolnavului să nu umble acolo până a doua zi. Dimineaţa — a doua zi— doftoroaia vine, deslipeşte aluatul, arătând bolnavului o beşică plină cu apă şi-i explică că aceea e răutatea făcută în cap de beşica cea rea. Beşica se sparge, apa din ea curge şi după 2—3 zile, bolnavul scapă de chin. Beşica cea rea de obiceiu se trage la mână când e în cap (2).

De *beşica cea rea* se descântă:

Beşică beşicată,
Beşică înfocată
Cu 99 de neamuri,
Cu 99 de feluri,
Cu gura te-oiu descântă,
Cu mâna te-oiu luà,
In patru te-oiu despicà,
In mare te-oiu aruncà
Acolo să pici,
Să răspici,
Să nu mai rămâi de leac
Cât un fir de mac (3).

Notă. — Descântece de beşica cea rea s'au publicat 12 în rev. de folklor *Şezătoarea*, Folticeni 1892--1903. Două descântece în *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian

(1) Bozuz = Burete-pucios, boţiţi, burete de bubă, burete puturos, p...-calului.
(2) *Şezetoarea*, an. I (1892), p. 55—59.
(3) Cules de T. C. Ionescu din comuna Dolhasca, judeţul Succava.

Un descântec în *Revista p. Istorie Arh.* și *Filologie* de Episcopul Melchisedec, an. II, Buc. 1884, pag. 382. Un descântec în *O călătorie în Dobrogea* de T. T. Burada, Iași 1880, pag. 269. Un descântec în *Buciumul Român*, Iași 1879 și un descântec în *Aurora Română* de I. Berariu, an. I, Cernăuți 1881, pag. 57.

BOALA COPIILOR.

Această boală e cunoscută în toate părțile sub diferite numiri: *Epilepsie*, *Ceasul cel rău*, *ducă-se pe pustii*, *poceala*, *sghihueala*, *fulgerătură*, *stropșitura*, *ducă-se în pietre*, *alte-alea*, și e cu putință să mai aibă și alte numiri.

Vom căutà să le dăm după cum se pronunță în diferitele localități, după cum se descântă fiecare numire în parte și ce leacuri se întrebuințează de popor la această boală.

In **Moldova** (jud. Neamțu și Bacău), babele duc pe bolnavii de *boala copiilor* la biserică să le cetească popa și să-i pășească de 3 ori, când iese din altar cu sfintele daruri.

Tot în **Moldova** (jud. Tutova, Vasluiu, Bacău), unele babe spun că dacă s'ar găsi cinevà atunci când cade bolnavul jos, să-l apuce cu dinții de degetul cel mic dela mâna stângă și să-l strângă până-și vine bolnavul în fire, - îi trece.

In **Muntenia** (jud. Teleorman și Romanați) pentru boala copiilor se mai fac și 9 acatiste în 9 Vineri. Cu mirul dela acatiste se unge cel bolnav pe la încheieturi. Părinții celui bolnav sau cel ce dă acatiste, în tot timpul celor 9 săptămâni, cât să cetesc acatistele, trebue să țină curățenia trupească, să nu spurce slujbele. Altfel n'are bolnavul leac.

Tot în **Muntenia** (com. Didești, jud. Teleorman) de boala copiilor se descântă cu ață de cânepă; se măsoară capul cu ea și se aruncă la un mormânt sau la un hotar. Se iea apoi ceară de roiu fugit și se amestecă cu unghiile omului ce sufere de așà boală. Se mai iea și păr din cap, din gene, din sprâncene, din ceafă și toate acestea se îngroapă la un hotar sau la un mormânt; se îngroapă mutește și tot mutește vine până acasă cel ce le-a îngropat (2).

D-l Gh. Popescu-Ciocănel spune că de boala copiilor, când cinevà s'a îmbolnăvit, trebue ca, în momentele convulsiunilor, mama bolnavului sau în lipsa mamei o altă femeie, să se despletească repede la păr și în așà stare să alerge la o fântână să-și toarne apă în cap. Apoi așà udă să alerge acasă și să stoarcă bolnavului în gură apă din păr.

---

(1) Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folkloristice*, vol. I, p. I, pag. 635.

Poporul crede că dacă mama bolnavului îi va cără apă cu părul, atunci bolnavul se va vindecà de acea boală (1).

Tot după d-l Popescu-Ciocănel, când cel bolnav de *boala copiilor*, cu toată încercarea doctoriilor băbești nu s'a vindecat de această boală, atunci părinții sau rudele bolnavului aleargă la alt mijloc și anume:

Se chiamă un preot, se învoește cu acesta să boteze pe bolnav a doua oară, punându-i alt nume. Se crede că schimbându-i numele bolnavului, o să scape de boală.

Apa cu care se botează cel bolnav, o iea mama sau rudele lui și o duce noaptea de o varsă în dosul altarului, la o biserică (2).

In **Oltenia,** d. Kr. N. Țapu culege din comuna Rovinari, jud. Gorj, următorul leac de boala copiilor, făcător de minuni și amestecat cu descântec:

Se bagă nouă pietre și marmură pe măduva unui os părăsit, se bagă de asemenea unghiile dela mâini și picioare ale bolnavului ce sufere de această boală și îngropând acel os la un hotar în timpul nopții, se spun și cuvintele:

Cum s'a hotărît
hotarul ăsta,
Așà să se hotărască
boala diavolească
după trupul... *cutăruia.*

Și cum s'a părăsit osul ăsta
de toate ciorile,
de toate hoiturile,
Așà să se părăsească boala
după trupul... *cutăruia.*

Apoi să iea din unghiile tăiate dela mâini și dela picioare și se bagă într'o nucă cu nouă feluri de mătase, și se zic cuvintele:

Când s'o mai împreună
Grec cu Grec,
Atunci să mai aibă... *cutare*
boală diavolească.

Se îngroapă nuca în malul unui râu, și se zic vorbele:

Când s'o mai împreună
malul ăsta cu celălalt
Atunci să mai aibă... *cutare*
boală diavolească.

După aceea se ieau nouă feluri de mătase și se pun în gura unei broaște, se bagă broasca cu mătase și cu unghiile într'o oală nouă, se îngroapă la un hotar, și se adaogă:

Când s'o mai împreună
olar cu olar

(1) Gh. Popescu Ciocănel, ziarul *Adevărul*, Buc. 1902, într'un foileton din Martie.
(2) *Ibidem.*

Şi-o mai face
târg de oale
Atunci să mai vină
Boala diavolească la... *cutare* (1).

Prin judeţul Covurluiu bolnavii de *boala copiilor* sunt întorşi cu faţa în jos, sunt udaţi cu apă şi strânşi cu putere de degetul cel mic dela mâna stângă (com. Fileşti).

De cei răi se descântă în **Moldova**. E tot *boala copiilor*. Babele când văd pe copiii mici căzând jos şi svârcolindu-se, spun:

— L-o apucat şi-l sghihue (sghidue) *cei răi*...

De *cei răi*, ca şi de *boala copiilor*, bolnavul se sgârceşte şi se face cârlig de durere. Durerea mai mare o simte la lingurică.

Baba descântă bolnavului Luni dimineaţă până în zori, cu o crenguţă de cimbru în borş crud, proaspăt şi umplut (făcut) în oală nouă Duminecă dimineaţă.

Din borşul descântat, baba dă bolnavului să bea de 3 ori şi cu ce mai rămâne îl spală pe frunte şi pe trup, — bodogănind:

A plecat 9 fraţi
Din 9 sate
Cu 9 cuţite
Ascuţite,
La mormântul lui Dumnezeu,
Să sape
Să-l desgroape. —
Voi 9 fraţi
Din 9 sate
Nu vă duceţi
La mormântul lui Dumnezeu
Să săpaţi,
Să-l desgropaţi.
Curând şi degrabă
La... *cutare* să plecaţi
Cei răi
Să-i luaţi.
Cei răi mici,
Cei răi mari,
Cei răi din rouă,
Cei răi din vânt,
Cei răi din supărare,
Cei răi din dat.
Cei răi mici,
Cei răi mari,
In cuţite să-i luaţi,
Cu borş vă adăpaţi
Cu cimbru să ospătaţi
Cum o-ţi gustă să plecaţi
Pe râpi,
Pe pustii,
Să vă risichiţi
Pe... *cutare* să-l răcoriţi,
Că are zile cu *vac* (2)
Şi inimă cu leac.
Nici în cap
Cheptene,
Nici în pântece
Pepene,
Nici în picioare
Rişchitoare.
Să ieşiţi,
Să plecaţi
Pe... *cutare* să-l luminaţi.
Să vă duceţi
Pe râpi,
Pe pustii
Să v'aruncaţi.

(1) Gr. G. Tocilescu, op. cit. pag. 636.
(2) Vac = ani, zile de trăit, vieaţă.

Nici în cap
Cheptene,
Nici în pântece,
Pepene,
Nici în chicioare
Rișchitoare.
Și să rămâie... cutare
Curat,
Luminat,
Cum e de Dumnezeu lăsat,
Că are zile cu *vac*
Și inimă cu leac (1).

De *cei răi* se mai dă bolnavului ca să bea fiertură de *bujor* (jud. Suceava).

Sau:

Să fierbe *stirigoaică* (2) cu apă sau vin și se dă bolnavului să bea dimineața (jud. Tecuciu).

Sau:

Se plămădesc în rachiu buruieni de *strigoaică* și se dă bolnavului să bea de câtevà ori (jud. Covurluiu).

Sau:

Se rade copită de cerb, praful se amestecă cu oțet și se dă bolnavului să bea (3).

Sau:

Când se desgroapă mortul în al șeaptelea an, i se scot trei măsele din partea dreaptă, se ard, se pisează și se dau celui bolnav ca să le bea cu rachiu de drojdie. Nici acel ce bea, nici acel ce face leacul, nu trebue să știe cine erà, și nici cum îl chiamă pe mort (Vraciul Gheorghe Enuță, com. Strâmbeni, jud. Prahova).

Sau:

Se caută un șarpe mort, ce va fi făcut viermi, se iea trei vermi cari, omorîți cu un ban de argint, se amestecă cu untură de porc tăiat în ziua de Ignat (20 Decemvrie) și încălzite pe lângă foc se unge tot corpul bolnavului (jud. Dâmbovița).

Sau:

Se duce bolnavul unde este un rug (trandafir), despică tulpina rugului de jos în sus, atât de tare încât să poată încăpeà bolnavul prin ea. Apoi trece bolnavul prin această despicătură de nouă ori. La fiecare trecătură trebue să îngroape câte un covrig, o lumânare și un pitac. După asta trebue să bea cu apă viermuși de gogoașă. Dacă rugul începe să crească frumos, bolnavul se vindecă; dacă până peste o lună sau două rugul se usucă, bolnavul nu mai are leac (Vraciul Enuță, jud. Prahova).

Notă. — Descântece de *Cei răi* găsim unul publicat de I. Dim. Durău în *Șezătoarea*, an. VII, No. 7, pag. 108, și unul publicat în *Bucinumul Român*, Iași 1878, pag. 135—175,

(1) Comunicat de d-l T. Cojan din Focșani, județul Putna.

(2) Stirigoaică = Strigoaică.

(3) Dr. Leon, *Istoria naturală medicală*... București 1903, pagina 85.

Ceasul rău sau *ceasul cel rău* e tot un fel de *boala copiilor*. Atât numai că *ceasul rău* nu dă numai peste copii mici, ci dă şi peste oameni mari.

De *ceas rău* se descântă mai mult în spre nordul *Moldovei*. Babele din **Moldova** au această vorbă:

— Ia o fost un ceas rău şi s'o mântuit!... Să-i descânt copchilului şi-i trece.

Copilul bolnav de ceas rău e săgetat prin trup, ameţeşte, cade jos, se strâmbă şi face spumă la gură.

Se descântă cu un cuţit şi cu un ac în usturoiu.

După descântec, baba înţeapă copilul cu cuţitul şi cu acul în spate, iar cu usturoiul îl unge pe trup. Din usturoiul ce mai rămâne îl dă bolnavului să-l mănânce (jud. Neamţu).

Parte din babe descântă deasupra bolnavului cu o greblă şi cu o mătură părăsită (jud. Suceava). Altele iau un fir de *pur* (1) şi descântă deasupra bolnavului:

Amin, amin.
Purces-o... *cutare*
Pe cale,
Pe cărare,
Gras şi frumos,
Bun sănătos,
S'o întâlnit la giumătate cale
Cu Statu-palmă-barbă-cot,
Cu ochii stâlpiţi,
Cu dinţii rânjiţi,
Cu cojocul pe dos,
Cu băţ noduros,
Din gură-i flacări ieşind
Din ochi scăpărând.
In pământ l-o izbit
Sângele i-o băut,
Carnea mestecatu-i-o,
Nime nu l-o văzut,
Maica Domnului l-o văzut
Şi l-o întrebat:
— «Ce te *căinezi*,
«Ce te *văicărezi*?»
— «Cum nu m'oiu căină
«Şi nu m'oiu văicără,
«C'am purces de acasă
«Pe cale,
Pe cărare,
«Gras şi frumos,
«Bun sănătos.
«M'am întâlnit la giumătate cale
«Cu Stau-palmă-barbă-cot,
«Cu ochii stâlpiţi,
«Cu dinţi rânjiţi,
«Cu cojoc pe dos,
«Cu băţ noduros.
«Din gură flacări ieşind,
«Din ochi scăpărând.
«In pământ m'o izbit,
«Sângele mi l-o băut,
«Carnea mi-o mestecat-o,
«Nime nu m'o văzut».
— «Nu te căină,
«Nu te văicără,
«Că Maica Domnului te-o descântă
«Cu mătura părăsită l-o mătură
«Cu grebla
«L-o greblă
«Şi 'n Marea-Neagră l-o înecă,
«Acolo să cheie
«Şi să răscheie!...» (2).

După descântec baba dă *purul* să-l mănânce cel bolnav (jud. Bacău).

(1) Usturoiu sălbatic, aiul şerpelui.
(2) Ioan Dumitrescu, *Revista Modernă*, an. I (1902), No. 13, pag. 8.

De *ceas rău* se mai descântă în zeamă de *losnicioară* (1) amestecată cu miere. Se descântă Lunea, Mercurea şi Vinerea, şi se dă bolnavului ca să iea de 3 ori pe zi câte un păhăruţ (jud. Neamţu).

Notă. — De *ceas rău* şi de *ceas rău cu speriet* găsim publicate 4 descântece în *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian.

BRÂNCA.

In **Moldova** *orbalţ*, în **Muntenia** *brâncă*, iar în **Oltenia** *vivor*.

Bolnavul de *brâncă* (erispel) are dureri ştraşnice, cu arsuri, la falcă. Il dor măselele, gâtul, capul şi să mântue cu o umflătură la obraz.

Brânca-i cunoscută mai mult în **Oltenia** şi **Muntenia**.

In **Muntenia**, parte din babe descântă cu 3 fire de mătură, furate dela 3 negustori; sau cu meiu de 9 ani furat dela 9 case de tineri însurăţei, luaţi dintâiu (com. Liţa, jud. Teleorman).

Alte babe afumă pe bolnav cu colivă dela hramul bisericii, cu vată muiată în untdelemn şi făină dela vreun maslu (Baba Leanca, T.-Măgurele, jud. Teleorman).

Altele descântă cu un cuţit, cu o cruce şi cu tămâie dela Bobotează. Se descântă în apă neîncepută; parte din apă o bea bolnavul, iar cu cealaltă parte se spală bolnavul la falcă (comuna Govora, jud. Vâlcea).

Sau:

Se descântă cu lemn de alun, cu o cruce şi cu un cuţit de găsit. Se amestecă usturoiu şi sare în apa neîncepută sau în rachiu de drojdie. O parte se dă bolnavului să bea, iar ce rămâne se aruncă pe mâţe, câini sau mărăcini (c iuna Bărbăteşti, jud Vâlcea).

Sau:

Se de întă cu un fus în rachiu de drojdie, în untdelemn şi săpun. Cu toate ac :ea, amestecate la un loc, se unge bolnavul la brâncă (comuna Păuşeştii d)tăsău, jud. Vâlcea).

Sau:

Se de intă cu un cuţit în sare; parte din sare se presară pe brâncă, iar parte se dă bolnavului s'o înghită, (comuna Lădeşti-Măldăreşti, jud. Vâlcea).

Parte din babele cele cari descântă cu cuţitul, înfig cuţitul după uşă.

Sau:

Se descântă cu un paiu de mătură, cu o foaie de tutun în rachiu de drojdie şi în mălaiu (2). Foaia de tutun descântată se pune la falcă.

---

1) Losnicioară = Buruiană de dalac, lesnicioasă, pătlăgică de dalac, viţa evreilor, zârnă.

(2) Mălaiu, în *Muntenia* şi *Oltenia*. Făină de păpuşoi, în *Moldova*.

Sau:

Se descântă şi se afumă bolnavul la brâncă cu o cârpă sau câlţi aprinşi (comuna Moroeni, jud. Dâmboviţa).

Sau:

Se descântă şi se afumă bolnavul la brâncă cu o baligă de bivoliţă (comuna Măgurele, jud. Teleorman).

Sau:

Se iea un vas, în care se pune mălaiu sau miere şi cu o crăcuţă de salcie se descântă:

Brâncă roşiatică,
Brâncă turcheză,
Brâncă fistichie,
Brâncă galbenă,
99 de brânci,
Să ieşiţi dela... *cutare*
Cu toate junghiurile,
Cu toate răcelele,
Cu toate cuţitele,
Cu toate fiorile
Din 102 oase!
De o fi brâncă din *scorbură* (1),
Din crăpătura pământului,—
Ieşiţi dela... *cutare*
Şi să fugiţi
In pădurile părăsite,
In locurile pustiite,
In locurile nelocuite.
Brâncă ciudată,
Minunată,
De dracul lăsată; —
Sor cu ciuma
Şi cu buba,—
Nu înjunghià,
Nu încuţità,
Că Isus Cristos
Mi că te-a luà...
Nu te lăţi ca broasca,
Nu te întinde ca şarpele,—
Iea junghiurile,
Cuţitele,
Şi usturimele,
Ţi le iea
Şi te du,
In munţii înalţi
Şi văi adânci, —
Iar... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
Cum Maica Precista l-a lăsat (2).

După descântec, se face o oblojeală din miere şi mălaiu şi se leagă bolnavului la falcă.

De *brâncă* se mai descântă:

Mă sculai Joi dimineaţă
Şi luai poteca la fântână,
Mă întâlnii c'o fată,
Bulbucată;—
Nu fu fată bulbucată
Şi fu brânca veninată,
Pe capul... *cutăria* lăsată,
Eu cu furca
La goană am luat-o.
Şi pe *drugă* (3)
Am înşirat-o, —
Cu fusu
Am înţepat-o,
Cu căpăţână de câine

(1) Scorbură = gaură în trunchiul unui arbore.
(2) Auzit dela flăcăul Butnărică Vasile, din comuna Pantelimon, jud. Ilfov.
(3) Drugă = fus mare.

Am spurcat-o
Și pe *cutare* l-am lăsat
curat,
Ca maică-sa când l-a făcut (1).

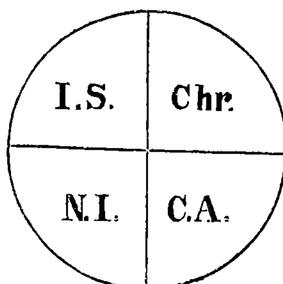
Sau:

Brâncă veninoasă,
Brâncă roșie,
Brâncă verde,
Brâncă mohorîtă,
Brâncă neagră,
Brâncă veninată,
Brâncă turburată,
Brâncă cu junghiu,
Brâncă cu țeapă,
Brâncă cu scuipătură din Iele,
Brâncă cu bășicătură,
Brâncă cu stropeală,
Brâncă din văi,
Brâncă din ploi,
Brâncă din ceas,
Brâncă din tâlnitură,
Brâncă din apă,
Brâncă din gunoiu,
Să te risipești
Să ieși,
Să piei,
Să răspiei dela... *cutare*
Leac
Și babei colac (2).

Se repetă descântecul de 3 ori, apoi se pune la falcă oblojeală caldă, făcută din mălaiu și sare.

Sau:

Se face mai întâiu pe un petecuț de hârtie un cerc.

Se duce pe urmă o linie verticală de jos în sus, și alta orizontală dela dreapta spre stânga. Apoi scrie întâiu literele C. A. în partea dreaptă de jos. Pe urmă N.I. în partea stângă de jos, apoi Chr. în dreapta de sus și I.S. în stânga de sus.

Hârtia scrisă astfel se lipește apoi bolnavului la falcă, pe brâncă (3).

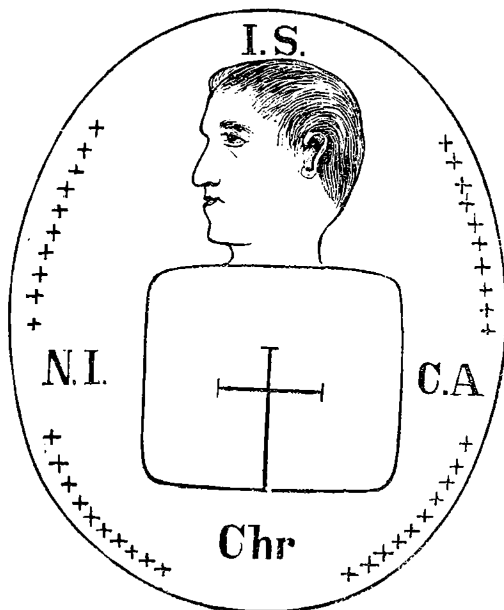
---

(1) Comunicat de d-l Ștefan St. Tuțescu din com. Catanele, județul Dolj, și cules dela Ilinca Stan Niță din aceeaș comună.

(2) Comunicat de Pr. Teodorescu din Vulcana, Poiana de Jos, jud. Dâmbovița.

(3) Comunicat de d-l Delaghid, cules dela cântărețul dumisale din sat, un anume Năstase, din comuna Ghidiciu, jud. Dolj.

Sau:
Leacul următor se face numai de cei cari știu carte.

Leac să fie de *brâncă* lui... *cutare*
In numele Tatălui,
Al Fiului,
Al Sf. Duh
Amin.

Intâiu se face chipul, apoi se face cruce în piept, după aceea se face cercul în jurul chipului. Insă acest cerc se începe din dreptul umărului, se dă pe partea de din jos a corpului și se complectează.

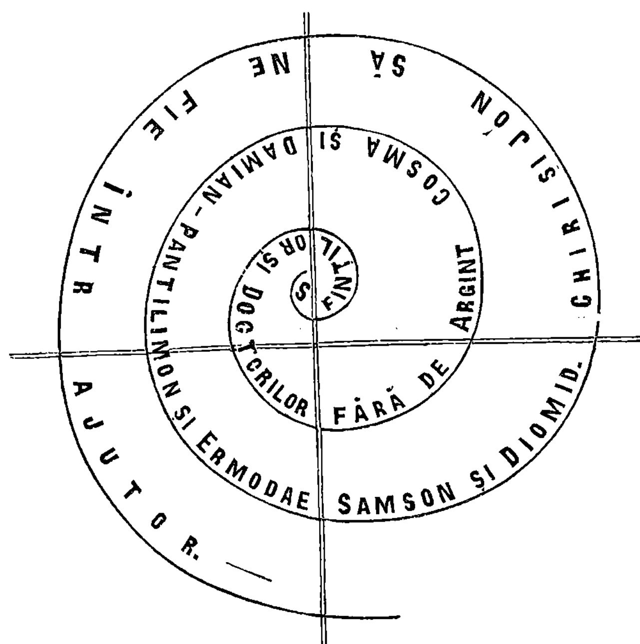
După aceea se fac 40 de cruci și se pun inițialele *I.S.* și *Chr.* deasupra și jos. Apoi *N.I.* și *C.A.* la stânga și la dreapta figurii. După ce s'a complectat acest chip se iea și se lipește, cu miere de stup sau cu scuipat, pe obrazul cu brâncă al bolnavului. Când se deslipește și cade hârtia cu chipul de pe brâncă, se arde, iar cenușa se pune într'un pahar cu apă și se dă bolnavului ca s'o bea (1).

(1) Comunicat de d-l Ion Pârvulescu, învățător, comuna Bumbești-Pițic, jud. Gorj.

De *brâncă* mai găsim următorul descântec foarte ciudat:

(A se ceti invers)

eratuc ... uăt iulubor etatănăs ăd enmaoD

(A se ceti invers)

iad ăs tărădnî uircs et tărădnî ăcnârB

Se scrie întocmai pe o bucată de hârtie, se unge cu miere peste care se pune puţin piper şi foarte puţin ardeiu, şi se aplică pe partea bolnavă. In lipsă de miere se pune mălaiu muiat în rachiu de drojdie (1).

In *Oltenia*, de brâncă babele leagă bolnavului la falcă o buruiană numită *bubernic* (com. Turceni, jud. Gorj). Prin alte părţi, tot de brâncă, se face scăldători bolnavului (jud. Mehedinţi).

De *brâncă*, babele mai descântă cu o furcă de tors sau cu un cuţit de găsit, cu usturoiu în vin sau *liveş* (2). Se amestecă toate bine, cu o parte se spală brânca, iar o parte se dă bolnavului ca să bea (comuna Stolojani, jud. Gorj).

De *brâncă* mai găsim următoarele doftorii :

«Să iai săpun şi inimă de *ridiche*, să freci locul cel bolnav.

(1) Dr. Ionescu-Buzeu, *Medicina Familiei* şi Gr. G. Tocilescu, op. cit., pag. 622.

(2) Liveş = oţet scos din borhotul rămas dela ţuică.

«Să iai sânge de iepure și rachiu, să ungi locul cel bolnav.

«*Muștar alb* pisat mărunt cu lapte dulce, să speli locul acela. (1).

In *Moldova* se descântă de *orbalț :*

Orbalțul vine la oameni din cauza murdăriei, din necurățenie și din nespălare.

Bolnavul de orbalț are călduri, pielea îi este umflată, întinsă, lucioasă și dureroasă. Apăsând foarte ușor cu degetul pe umflătură, mărim durerea. Preumblând cu degetul peste partea bolnavă și cea sănătoasă, simțim marginea unde se desparte una de alta. *Orbalțul* se face la cap și la față.

Să descântă în făină de păpușoi (în Muntenia, mălaiu) muiat în lapte dulce cu dinți de *darac* sau cu dinți de pieptene cu care se scarmănă lâna.

Baba înțeapă, cu dinții de pieptene, în făina de păpușoi, și descântă:

A plecat 9 oameni roșii
Pe drumul roșu
Cu 9 topoare roșii
Cu 9 securi roșii
Cu 9 berzi (2) roșii,
Cu 9 sfredere roșii,
Pe drumul roșu
La pădurea roșie
Să taie mărul cel roșu.
— Oameni roșii
Nu vă duceți pe drumul roșu
La pădurea roșie
Să tăiați mărul cel roșu,
Să vă duceți la... *cutare*
Să-i tăiați *orbalțu* cel jungheros,
Roșu și jungheros, —
Orbalț din stele,
Orbalț din foame,
Orbalț din poftă,
Orbalț cu brâncă (3)
Orbalț cu *udmă* (4)
Orbalț
Chei,
Răschei,
Că noi n'avem
Nici 9 topoare
Să te tăiem,
Nici 9 securi
Să te cioplim,
Nici 9 berzi,
Să te *berduim,*
Nici 9 dălți
Să te *dăltuim,*
Nici 9 sfredere
Să te *sfrederim,* —
Ci avem 9 dinți de *cheptene* (5)
Să-l înghimpăm
Cu făină de păpușoi
Să-l ospătăm,
Rădăcina să-i secăm,
Vârful să-i uscăm,
Cutare... să rămâie
Curat,
Luminat,
Cum ii de Dumnezeu lăsat,
De junghiuri mari încetat (6).

După descântec să oblojește bolnavul cu făină descântată.

(1) Dr. Gaster, *Literatură pop. română,* pag. 540.
(2) Berzi = bardă, pl. berzi.
(3) Moldovenii își închipue *brânca* cu mult mai rea ca *orbalțul,* și de fapt nu-i decât una și aceeaș boală.
(4) Udmă = Bubă tare, dureroasă.
(5) Cheptene = pieptene.
(6) Comunicat de d-l T. Cojan din Focșani, jud. Putna.

Sau:

Se moaie în apă caldă o bucată de piele de cal nedubită și se pune la orbalț (dr. Leon, op. cit., p. 82).

Sau:

Să fierbe bine o căpățână de câine într'o Luni de dimineață, până nu răsare soarele, și se spală bolnavul cu zeama pe față (Pucioasa, jud. Dâmbovița).

Sau:

Se culeg frunze și *buburuze*(1) de *arin negru*(2). Se fierb la olaltă într'o oală nouă, și cu zeama se spală la orbalț (S. Fl. Marian).

Sau:

Se unge falca sau locul bolnav cu miere, și-apoi pe deasupra se presară un praf de *mintă* uscată (jud. Bacău).

Sau:

Se spală orbalțul cu muștar alb, amestecat cu lapte dulce (Pănceşti, jud. Putna).

Sau:

Se oblojește bolnavul cu frunze de *podbal* (3), opărite (jud. Bacău).

Sau:

Se rade miez de ridiche neagră, la un loc cu sopon(4) și apoi cu acestea să freacă partea bolnavă de orbalț (Mălini, jud. Suceava).

Sau:

Se belește coajă de soc tânăr, verde, se încălzește între două pietre calde și apoi să leagă la orbalț (Dr. Leon, op. cit., pag. 66).

Tot pentru orbalț se mai fac scăldători și spălături din *blăbornic* (5) din *iarba porcului*(6), din coajă de corn, din *coaiele popii*(7) și din *iarba tâlharului*(8). (Măicănești, R.-Sărat).

Notă. — Descântece de orbalț găsim 3, publicate de S. Fl. Marian, in *Descântece Populare române.*

— De brâncă găsim 13 descântece în *Materialuri folkloristice*, vol. I, pag. 613—622; 4 descântece în *Șezetoarea* vol. II, p. 93 și vol. VII, p. 55—56. Un descântec în *Poezii populare*, de G. Dem. Teodorescu, pag. 366 și 3 descântece în *Medicina populară*, de dr. Ionescu, p. 419—420.

(1) Buburuze=Un fel de bubulițe, ridicături mici ca niște negi.
(2) Arin negru = Anin (Muntenia) arin (Moldova și Transilvania).
(3) Podbal = *Tussilago farfara* L.
(4) Sopon = Săpun.
(5) Blăbornic = Bobornic, bobâlnic, bobovnic, bribornic, pribolnic.
(6) Iarba porcului = Brâncă.
(7) Coaiele popii = Clocotiș.
(8) Iarba-tâlharului=Cristozoră, iarbă-de-orbanț.

BUBA.

De *bubă* se descântă ca și la *cea bubă* (*Abubă, buba cea rea, buba rea, bubă ră, bubă vânătă, bubă neagră*, etc.), fiind multă asemănare între ele. Aci, sub acest titlu, le vom studià pe fiecare în parte, și după credința poporului.

Buba deocamdată să iscă printr'o umflătură tare și dureroasă. Mai târziu apoi să alege: ori îi *bubă rea*, ori *vânătă*, ori *neagră*, etc. Dar când îi cătà bine, e tot de un fel...

Incet, încet și cu dureri strașnice, se formează o bășicuță cât un bob de mazăre. Coace cu greu, sparge anevoie și curge din ea ca un fel de puroi. Buba iese și pe la încheieturi, dar mai mult la cap.

D-l Ioan Bârna, învățător în Vaca, lângă Brad comitatul Hunedoarei (Transilvania), ne scrie următoarele despre bubă:

„*Buba*“ numesc țăranii de pe la noi o durere de măsele și de dinți, adeseori cu umflături sau de cap, sau de amândouă: și de măsele și de cap. Il doare obrazu: «are buba».

Pentru lecuirea acestei boale pun „*legătura*“. Aceasta o fac așà că pun *vizicatăr* (1) cumpărat din *apotecă* (2), pe un petec de hârtie și îl lățește în forma unui ban de 5 coroane sau 5 lei. Pe aceasta apoi «legătura de bubă», o lipesc în tâmplă, ori după ureche, or în frunte, ori după cap, ori în alt loc unde e buba, sau cam în preajma bubei.

Preste legătură apoi să leagă cu o batistă, ca să stea într'un loc. Dacă nu este «vizicatăr», apoi legătura să face așà:

Se pisează niște gândaci anume, aceștia să mestecă apoi cu *aiu* (3), iarbă de pușcă, păianjeni și aluat de *farină* (4) de grâu. Forma i se dă apoi ca și la cea dintâi și să urmează tot așà ca și cu vizicatăr.

Legătura apoi în decurs de câteva ore, până ce bolnavul trage un somn, scoate o bășică plină cu apă (trage buba, răul), pe care apoi o sparge cu un ac, ca să se scurgă; astfel se face o rană care mai târziu să vindecă de sine, iar buba a trecut. Dacă n'a trecut, nu e bună legătura, sau nu e buba de a se vindecà numai cu legătura, deci trebue să-i descânte, să tragă buba în pământ.

De bubă, în timp ce baba face legătura, descântă:

(1) Vizicatăr = Vizicătoare, blastru, cataplasmă.
(2) Apotecă = Farmacie.
(3) Aiu = Usturoiu.
(4) Farină = Făină.

Doamne ajută cui *pohibesc* (1)
Tatăl cel sfânt și ceresc
Să de leac!...
Mergând... *cutare* pe o cale,
Pe o cărare,
Se'ntâlni cu buba'n cale:
Cu buba bubelor,
Cu puiu ciumelor,
Cu buba leneoasă,
Cu buba pietroasă.
Și mi-l încinsă,
Și mi-l cuprinsă,
Buba bubelor,
Puiu ciumelor,
Buba leneoasă,
Buba pietroasă
Buba urîtă,
Buba blestemată,
Buba spurcată,
Buba necurată,
Buba fermecată,—
Smulge-te,
Rupe-te ;
Bubă leneoasă,
Bubă pietroasă,
Bubă puturoasă, —
Fugi;
Bubă urîtă,
Bubă blestemată,
Bubă spurcată,
Bubă necurată,
Bubă fermecată,—
Nu-l împunge,
Nu-l străpunge.—
Rupe-te,
Smulge-te,
Din cap
De sub cap,
Din ochi,
De sub ochi
Din creieri,
De sub creieri,
Din urechi,
De sub urechi,
Din dinți,
De sub dinți,
Din măsele,
De sub măsele,
Din grumazi,
De sub grumazi,
Din nări
De sub nări,
Din frunte
De sub frunte,
Din piele,
De sub piele,
Din sgârciul nărilor,
Din sgârciul urechilor,
Din părul capului,
Din fața obrazului,
Din toate vinele,
Din toate încheieturile,
Din toate mădularile,
Din tot trupul.—
Smulge-te,
Bubă *din vale* (2),
Smulge-te,
Bubă din cale,
Smulge-te
Bubă din *sară mare* (3),
Buba bubelor,
Puiu ciumelor,
Buba din blestem,
Buba din ceas rău,
Buba din ceas slab,
Buba cu duh necurat,

(1) Pohibesc = Prezic, descânt.

(2) Cineva poate să capete bubă, dacă se scaldă în vale, sau trecând în cale peste ceva anume *țipat* (aruncat).

(3) Poate s'o capete în *sară mare*. Sară mare e Marți seara și Sâmbătă seara, apoi Vineri și Joi; atunci nici nu torc muierile, nici nu cos, etc., că le omoară *Marți-sară* (Mărțoiu) sau Sf. Vineri, etc..., sau pot să capete bubă în serile acele mari, sau altceva, umblând pe afară într'un ceas slab. Atunci mai ușor s'ar puteà întâmplà să se întâlnească cineva cu strigoi sau cu necuratul.

Bubă din *țipătură* (1).
Bubă din mânătură,
Bubă din făcătură,
Bubă din băgătură,
Bubă de 99 feluri, —
Și-acolo să te duci :
Unde-s două fete despletite
Și două muieri desvelite
Și două mături în casă. —
Smulge-te,
Bubă spurcată,
Bubă mânată,
Din rădăcina măselelor,
Din rădăcina dinților,
Din lumina ochilor,
Din albușu ochilor,
Să te smulgi,
Să te duci,
In muntele mare,
In codrii pustii,
Unde cocoș nu cântă,
Unde pasăre nu *ciurlică* (2),
Unde lemnu crește,
Pică,
Putrezește,
Nime nu-l ciopleşte.
Acolo să te risipești,
Să te *potopești* (3),
Că de nu te-i duce
Cu secerea te-oiu seceră,
Cu furcuța te-oiu împunge
Cu *cimbru* (4) te-oiu afumà,
Cu tămâie te-oiu tămâià,
Cu *aiu* te-oiu cătrănì.
Cu mătura te-oiu măturà
Şi'n marea seacă te-oiu *țipà*.
Acolo-i pierì
Și te-i risipì
Și te-i *potopì*,
Ca roua de soare
Ca pulberea din cale
Ca spuma de pe mare
Şi încă și mai tare !

Bolnavul trebue să stea în genunchi (după ușă mai cu seamă) iar baba zice descântecul de sus peste el. Din când în când, baba suflă și scuipă în dreapta și în stânga peste bolnav, ca să fugă buba.

După cum se poate vedeà din descântec, baba se folosește și de următoarele obiecte : Seceră sau cuțit, furcuță, cimbru, tămâie, aiu și mătură părăsită. Pe toate acestea le ține deasupra bolnavului mișcându-le, ca și când ar da un tact, în vreme ce descântă. După ce a isprăvit cu descântatul, apoi secerea cu cuțitul și furcuța o împlântă baba după ușă, în pământ, unde are să stea câtvà timp, ca să-se ducă buba acolo. Tot spre scopul acesta îngroapă și *aiul* acolo, iar cu tămâia, cu cimbrul și cu câțiva surcei din mătură, baba afumă pe bolnav.

Atât descântecul acesta, cât și altele la boale (adică cele mai multe) sunt cu leac numai după amează. «După ce întoarce ziua, ca să întoarcă și boala.» Toate descântecele însă sunt cu leac Marția și Sâmbăta. Peste tot Dumineca și Lunia nu-s cu leac. Multe babe zic că e păcat, și de aceea nici nu descântă în sărbători și în săptămâna cea mare, la Paști.

Baba atunci când descântă își iea un fel de aer mai osebit, așà . . . *à oficiu*

(1) Aruncătură.
(2) Ciurlică = Cântă, ciripește.
(3) Potopești = Prăpădești.
(4) Cimbru = O plantă de grădină, c'un miros plăcut.

și într'un mod solemn și ceremonial își îndeplinește acțiunea, — exerciază așà un fel de conștiințiozitate.

Poate să fie altă boală la cap, și nu buba. Și aceasta trebue constatată, ca să se poată aplicà descântecul anume; căci în zadar va descântà *de bubă* și nu va fi bubă, că nu trece. Diagnoza tot baba descântătoare o face. Poate dar să fie *Mijitu* (1), sau *Nămețu*, sau *Potca*, etc... care tot cu descântec anume se vindecă, sau poate să fie *Soare-sec*.

In **Muntenia** unele babe descântă cu o cruce, cu tămâie, cu un ac și un cuțit de găsit sau cununat. Amestecă apă cu sare și rachiu la un loc, și descântă:

Bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă *ghivizie* (2),
Bubă tutunie,
Bubă albastră,
Bubă rea,
Să iasă din oase,
Din măduva oaselor,
Din mâini,
Din picioare,
Din sânge.
Să te duci
Unde popă nu toacă,
Unde sécure n'o sunà,
Unde câine n'o lătrà,
Unde cocoș n'o cântà,
Că v'adastă
Cu mese întinse,
Cu făclii aprinse...
Leacul
Și babei colacul (3).

După descântec, baba dă bolnavului să bea din apa cu sare și rachiul descântat, iar ce rămâne pune la bubă.

Sau:

Se pune la bubă o prună afumată cu *țipirig* (4) și se lasă acolo până coace (baba Catrina dela Cuhalm, mică pădurice pe malul Siretului, (Galați, jud. Covurluiu).

Sau:

Se pune la bubă stafide cu țipirig (com. Filești, jud. Covurluiu).

Sau:

In ziua de Sfânta *Marina* (17 Iulie) se iea baligă de vacă și s'aruncă pe gard. Se iea baligă de aceasta și s'afumă buba, descântându-se (baba Maria, Vadul Ungurului, Galați, Covurluiu).

Sau:

Se descântă c'un cuțit deasupra bubei, apoi se dă bolnavului o buruiană numită dovlecel (5) s'o puie la bubă (com. Gresia, Teleorman).

(1) Mijitu = Năjitu.
(2) Ghivizie = Ghiviziu, roș închis, purpuriu.
(3) Cules dela baba Rada Islățeanca, com. Islaz, județul Teleorman.
(4) Țipirig = *Ammonium chloratum*.
(5) Dovlecel = Ciuperca bubei, burete pucios.

Sau:

Se descântă în cicoare şi prune uscate; cicoarea sau pruna uscată apoi se dă bolnavului s'o puie la bubă (T. Măgurele. jud. Teleorman).

In **Oltenia**, prin unele părţi, babele descântă de bubă c'un fir de mătură şi cu miere; cu o parte din mierea descântată se unge buba, iar o parte se dă bolnavului, s'o mănânce (com. Ohaba, Jud. Gorj).

Alte babe împrejmuesc buba cu un cerc făcut cu *piatra-iadului* (1). In mijlocul cercului se face o cruce mai măricică, apoi altele mai mărunţele, şi descântă:

Ieşi!
Bubă vânătă,
Bubă căiască, (2)
Bubă văccască,
Bubă căprească,
Bubă oiască,
Buba bubelor,
Sora ciumelor,
Bubă de 99 de neamuri,
Bubă verde,
Bubă galbenă,
Bubă vânătă...
Ieşi!
Bubă căiască,
Bubă văccască,
Bubă căprească,
Bubă oiască,
Buba bubelor,
Sora ciumelor,
Ieşi dela... *cutare*,
Din *turlele* (3),
Din măsele,
Din gingii,
Din faţa obrazului,
Din sgârciul nasului,
Din *bulbuşul* (4) ochilor,
Că eu aşà te *sorocesc* (5),
Cu sorocul meu,
Cu mila lui Dumnezeu,
Să te tragi
Să te muţi
In pământ, —
Că sunt buţi,
Cu bani mărunţi,
Cară cu averuri (6).
Acolo să *pălătueşti* (7)
Acolo să locueşti,
Să te tragi
Pe viţă
De cosiţă,
Pe vână
De mână,
Să te muţi
In pământ,
Că sunt buţi
Cu bani mărunţi
Cutare... să rămână
Curat,
Ca aurul strecurat,
Ca argintul cel curat,
Ca în ce zi bună a născut,
Nici o nevoie n'a avut
Din poala maicei Preciste
Leacul! (8).

(1) Piatra Iadului = *Lapis infernalis*, nitrat de argint.
(2) Căiască = Buba calului.
(3) Turlele = Oase.
(4) Bulbuşul = Bulbucatul, ridicatul.
(5) Sorocesc = Ursit, menit.
(6) Care cu averi, cu bogăţii.
(7) Să pălătueşti = Să stea în palat.
(8) Comunicat de d-l Ion Părvulescu, învăţător, com. Bumbeşti-Piţic, jud. Gorj.

Se mai descântă în unt cu un fir de busuioc și se unge bolnavul la bubă (Bumbești-Pițic, jud. Gorj).

In **Moldova** de *bubă*, de *cea bubă*, se fierb, înfundat, într'o ulcicuță acoperită c'un *pocriș* (1), câteva roșcove cu smochine la un loc; zeama o bea bolnavul, iar smochinele le pune la bubă.

Sau:

Se aprinde o cârpă găsită în gunoiu și afumându-se bolnavul la bubă, se descântă:

Plecat-a mâța,
Mumănița (2),
De peste munți venită,
Pe strașina casei la... *cutare*
S'a lăsat,
Pe fereastră c'a intrat,
Inima la 9 frați,
C'a mâncat:
S'o mănânce și pe-a lui... *cutare*. —
Frate-su Iacov
Samă c'a băgat
Mâna pe paloș c'a pus,
Capu i-a tăiat,
Trupu i-a spintecat,
Inima i-a luat
In rachiu de drojdie
C'a băgat-o,
In făgurele de miere,
In turta lupului,
In sânge de 9 frați,
In *revint* (3) și alămâie
Buba inimii să *cheie* (4).
Virtutea (5) venitu-i-a,
Greața curățitu-i-a,
Ochii luminatu-i-a,
Trupu ușuratu-i a,
De buba inimii luminatu-l a.—
Buba inimii cu frigare,
Buba inimii cu gălbinare,
Buba inimii cu vătămătură,
Buba inimii cu cias rău,
Buba inimii cu sancă.
Buba inimii cu atac,
Buba inimii cu rematism,
Buba inimii
Chei,
Răschei,
Să nu mai rămâi de leac
Nici cât un fir de mac.
Să rămâie... *cutare*
Luminat,
Curat,
De buba inimii curățat.
Că de nu-i ieși,
Te-ajunge soarele
Și-ți taie picioarele,
Și te-o bate vântu
Te-o suge pământu (6).

In **Muntenia** babele mai numesc *buba*,—ca o boală bine cunoscută și care nu se poate confundà cu alta,—*abubă* (acea bubă, buba ceea). In popor este credința că această bubă, *abubă*, nu se face decât numai în gură la falcă. Și-i greu până iese odată, că pe urmă nu mai scapă omul de ea; iar dacă nu se descântă, această bubă iese de 9 ori.

(1) Pocriș = Capac de pământ.
(2) Mumănița = O dihanie, maimuța, momița.
(3) Revent = Rabarbură.
(4) Cheie = Piară, dispară, fugă.
(5) Virtutea = Puterea.
(6) Comunicat de d-l T. Cojan din Focșani, județul Putna.

La început această bubă îi din ce în ce tot mai *viforată* (1).

Se roșește gingia sau locul unde iese, înțeapă, încuțitează, și buba nu se potolește până ce nu-i descântată...

De *abubă* se descântă în **Muntenia** cu trei grăunți de usturoiu și cu sare: baba iea un grăunte de usturoiu în mână, întinge cu el în sare și învârtindu-l în formă de cerc împrejurul bubei, descântă odată. Pe urmă iea alt grăunte de usturoiu și descântă a doua oară, — și tot așà până în trei ori. După descântec, baba dă usturoiul bolnavului să muște din el, sau dacă poate, să-l mănânce chiar și tot. (Baba Rada, com. Islaz, jud, Romanați).

Sau :

Se descântă c'un paiu într'o cârpă. Se dă foc cârpei și s'afumă bolnavul la bubă (jud. Teleorman).

Sau :

Se descântă și se înțeapă cu cuțitul într'o prună, apoi pruna se dă bolnavului s'o puie la bubă (jud. Covurluiu).

Sau :

Se descântă și se înțeapă c'un ac într'o prună opărită. Se presară apoi pe prună iarbă de pușcă și se dă bolnavului s'o puie la bubă (jud. Gorj).

Sau :

Se fierbe fasole fără de sare, se bate bine cu lingura, apoi, pusă între cârpe de olandă, se dă bolnavului s'o puie la bubă, ca oblojeală (jud. Prahova).

In **Moldova** babele zic *cea bubă*, *acea bubă*. De altfel *buba* e cunoscută foarte mult, de toate babele și din orice parte a țerii.

De *abubă* sau *cea bubă*, babele mai obișnuesc să dea bolnavilor următorul sfat :

— Să sapi o buruiană ce se chiamă *avrămească* (2), s'o pisezi, s'o faci turtă și s'o pui în două, trei rânduri la bubă (Dr. Gaster, *Literatură pop. română*, pag. 537).

Sau :

Se descântă c'un cuțit și cu cârpă aprinsă :

Bubă albă,
Bubă vânătă,
Bubă turcească,
Bubă viforîtă,
Bubă întăciunată (3)
Bubă nebunească,
Bubă de dalac,
Buba stupilor,
Buba oamenilor,
Buba cailor,
Buba porcilor,
Bubă verde,

(1) Viforată = Agitată, turburată, necăjită, cu furie.

(2) Avrămească = Veninariță, Crestănească (Bănat), Mila-Domnului, Milostivă, Potroacă (j. Ilfov).

(3) Intăciunată = înnegrită.

Bubă neagră,
Bubă albastră,
Bubă de 99 de feluri, —
Cum potoleşte vântu pământu,
Aşà să se potolească buba din creieri,
Din maţe,
din oase,
Din 99 feluri de bube, —
Cu cârpe te am afumat,
Rădăcina ţi-am uscat, —
Cu cuţit te-am descântat,
Rădăcina ţi-am tăiat. —
Dă-i fi bubă bună,
Să vii după mână,
Dă-i fi bubă rea,
Să pici de-acolea,
Să pici,
Să răspici,
Să te duci,
Unde popa nu toacă,
Cucoş nu cântă,
Câine nu latră (1).

In **Muntenia** parte din babe descântă de *bubă rea* (abubă, cea bubă) peste un pahar cu apă neîncepută, amestecată cu sare. Face nişte semne cu mâna peste pahar, suflând şi scuipând de 3 ori în dreapta şi de 3 ori în stânga, iar dacă-i umflat obrazul sau partea unde-i *buba rea*, atunci baba prinde un *pisoiu* [2], îl taie, îi scoate coiţele, face un fel de *oblojeală* (3) din ele şi le pune pe partea umflată, adăogând la urmă bolnavului:

— Să-ţi fie de leac, dragul mamei!

Sarea şi apa din pahar, baba o dă bolnavului ca s'o bea (Baba Rada Islăţeanca, com. Islaz, jud. Romanaţi). Acest obiceiu l-am găsit şi 'n com. Măgurele, jud. Teleorman.

Sau:

Se afumă buba cu petică aprinsă şi se descântă:

Făcut-a Doamna mare
Masă mare
La Duminica mare, —
Şi toate bubele le-a chemat
Şi le-a ospătat
Numai pe buba rea n'a chemat-o.
Ea s'a mâniat
Şi s'a înfocat,
Şi s'a îmbujorat
Şi de măsaua.. *cutăruia*
S'a aninat...
Bubă cu brâncă,
Bubă cu năjit,
Bubă pe didiochiu,
Bubă cu mâncărime,
Bubă cu usturime,
Bubă neagră,
Bubă albă,
Bubă roşie,
Bubă vânătă,
Bubă de 99 feluri,
Bubă de 99 neamuri,
Bubă de 99 chipuri,
Să *cheie*,
Să răscheie
Din rădăcina măselelor.
Din auzul urechilor
Din vederea ochilor,
Din măduva oaselor, —
Că cu petică te oiu afumà

---

(1) Comunicat de preotul Dem. I. Teodorescu ot Vulcana, com. Poiana de jos, jud. Dâmboviţa.

(2) Pisoiu = Motan, cotoiu.

(3) Oblojeală = Legătură.

Şi... *cutare* o rămâneà
Curat şi luminat
Ca argintul cel curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat (1).

De *bubă vânătă* se descântă după tipul bubelor de mai sus. E aceeaş bubă: *abubă*, *cea bubă*, *buba cea rea*, *bubă rea*, *bubă albastră*, *bubă vânătă*, *bubă neagră*, etc. Depinde de localitatea unde se pronunţă (Moldova, Muntenie, Oltenia, Dobrogea, Banat, etc.) şi de felul cum îi botezată de babe.

De *bubă vânătă* găsim următorul leac:

Postav roş să-l arzi, să-l faci scrum, să pui miere şi albuş de ou şi, amestecate la un loc, se leagă la buba vânătă (2).

De *bubă neagră* se descântă întocmai ca la *bubă*, *bubă rea*, etc. E una şi aceeaş boală, cu aceleaşi simptome, atât numai că-i botezată de babe altfel.

Prin **Moldova** (Bacău, Tutova, Tecuciu), spun babele, *buba neagră* e cu mult mai periculoasă ca buba, buba rea.

Baba iea o petică cu care s'a şters ouăle roşii la Paşti, o aprinde la începutul descântecului şi afumând *buba neagră* sau *buba rea*, — descântă:

A ieşit buba neagră şi buba rea
Şi 'n casa... *cutărui* şi-a luat locul ea,
Dar am scos plugul
Şi am înjugat boi negri,
Şi am tras brazdă neagră, —
Şi mac am semănat,
Pe tot locul brăzdat, —
Şi macul a răsărit,
Iar buba a plesnit
Ca pământul de secetă crăpat
Si... *cutare* a rămas curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca aurul luminat,
Ca Dumnezeu care l-a dat,
Ca maica Precista ce l-a făcut,
Ca maică-sa ce l-a născut (1).

Notă. — De *bubă* găsim publicate 12 descântece în *Materialuri folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), vol. I, partea I, pag. 599—611. In colecţia *Descântece pop. române* (S. Fl. Marian), 2 descântece. In revista de folklor *Şezătoarea* 11 descântece (vol. I, pag. 57, 82, 83, 122 şi 199; vol. III, pag. 193 şi 197, vol. V, pag. 183 şi vol. VII pag. 54). In revista *Familia*, an. II, Pesta 1866, un descântec, pag 371, şi 2 descântece în *Medicina populară* (Dr. Ionescu), pag. 410.

— De *abubă* găsim în colecţia *Poezii populare române* (G. Dem. Theodorescu), Buc. 1885, pag. 358, publicat 1 descântec. In *Materialuri folkloristice* 1 descântec, vol. I, pag. 410.

— De *bubă rea* s'a publicat un descântec în colecţia *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian; un descântec în *Revista p. istorie, arh. şi filologie*, an. II, vol. I, fas. II, pag. 382, publicat de episcopul Melchisedec, şi un descântec în colecţia de *Poezii populare* de G. Dem. Theodorescu.

(1) Comunicat de Th. Rădulescu din comuna Budeşti, judeţul R.-Sărat.
(2) Dr. Gaster, op. cit., după un manuscript al Academiei dela 1799.
(3) P. M. Rădulescu-Micşuneşti: *Revista Literară*, an. XXIII, No. 10, pag. 173.

BUBELE DULCI.

Bubele dulci (rohiile) se ivesc ca niște pete roșiatice, de mărimea unui bob de meiu sau gămălia unui ac. Se ridică niște bășicuțe, crapă, curge un puroiu amestecat cu sânge, apoi în urmă prind un fel de coaje galbenă.

Prin unele părți din **Muntenia** e credința că dacă aceste bube se vindecă repede, nu e bine Babele spun că se închid, intră în sânge și fac rău la cap. Unii părinți însă văd cu ochi buni aceste bube la copiii lor. Spun că se curăță sângele, (jud. Teleorman).

Prin **Moldova** unele babe, pentru a puteà vindecà pe bolnavi de această boală, iau un gologan de 5 sau 10 bani, îl pun pe bube de două sau trei ori, apoi plin de puroiu cum se află, îl leagă la un loc cu niște rotițe mici de lemn, în formă de bani, — și leapădă legătura în drum.

Credința e că cel ce va găsì și ridicà legătura din drum, se va umpleà de bube, iar bolnavului îi va trece (jud. Bacău).

Alte babe ung pe bolnav la bube cu drojdie de cafeà neagră, iar altele cu un fel de alifiie făcută de ele, din piatră vânătă și untură de porc (jud. Botoșani).

D-l M. Lupescu spune că «*bube dulci*» ori cine face; de ele te umpli. Când ai bube dulci, poți scăpà ușor. Ele se iscă de obiceiu pe față și pe barbă. Leacurile prescrise de babe, când ai bube dulci, sunt:

Tină (1) ieșită din fasole arsă, cu care unge bubele; tină ieșită din frecarea a două oale la spate și unsorile făcute din piatră vânătă, arsă în foc și amestecată după ce se face praf, cu *groștior* (2). La unii bubele dulci se tămăduesc ș cu drojdie de cafeà. Bubele dulci le fac numai copiii (3).

In **Muntenia** parte din babe descântă de bube dulci, parte fac următorul leac:

Iea câteva nuiele, le ține în foc până să aprind bine, apoi când nuielele ard cu flacără, le scoate din foc și le pune pe muchea unui topor înfipt în pragul ușii. Când nuielele lasă pe muche un fel de mâzg (suc) negru gras și gros,— babele iau cu degetul din această negreală și ung pe bolnav la bube (jud. Teleorman).

De *bube dulci* se mai descântă în baligă de cal în trei dimineți, Luni, Miercuri și Vineri:

---

(1) Tină = Murdărie, mânjeală, noroiu, glod.
(2) Groștior = Caimacul laptelui dulce, nefiert și neînnăcrit.
(3) *Șezătoarea*, Fălticeni, an. I 1892, pag. 55—59.

Luni de dimineaţă
Corbul s'a sculat,
Bou roş a tăiat
Şi pomană mare a făcut,—
Şi toate bubele
Şi buboaiele
Le-a chemat, —
Numai bubele dulci
Nu le-a chemat, —
Atunci ele de ciudă,
De mânie,
Din vârf s'au uscat,
Din rădăcini au secat, —
Şi eu
In baligă de cal le-am luat,
Şi în gura cuptoriului
Le-am lipit.
Şi... *cutare* a rămas
Curat,
Luminat,
Ca mă-sa în ziua'n care l-a făcut(1).

După descântec lipeşte baliga în uşa *cotlonului*(2) sau a sobei.

In **Oltenia**, unele babe, ca să descânte de bube dulci, cumpără dela prăvălie de 5 bani *săricică*(3) şi de 5 bani *argint-viu*. Amestecă (omoară) argintul-viu cu săricica în scuipat pus în palmă. Cu amestecul acesta se unge bolnavul la bubele dulci (Turceni, jud. Gorjiu).

Sau :

Se spurcă bubele dulci cu baligă de vită trăgătoare (comuna Stolojani, jud. Gorj).

Sau :

Cel bolnav merge la baba care trebue să-i descânte dis-de-dimineaţă—aşà zis de ele: pe inima nemâncată — nespălat pe ochi. Baba iea o baligă de vacă, cât se poate de moale, şi începe a descântà:

De dimineaţă mă sculai
Pe mâini nespălată,
Pe cap nepieptănată, —
Şi baligă luai
Bubele dulci le spurcai, —
Şi ele se mâniară
De vârf se aplecară
Din rădăcină secară.

Apoi baba încruntându-se, începe să spuie repede şi înfuriată:

Ţăşti(4) ţăşti !
Bube dulci,
Miercurea şi Vinerea
Ziceaţi
Că nu mâncaţi
Dulce.
Eu azi de dimineaţă
Mă sculai,
Cu unt proaspăt
Vă spurcai; —
Ele iar se mâniară
De vârf se aplecară
Din rădăcină secară
Şi... *cutare* rămase
Curat
Luminat,
Cum maica Domnului l-a lăsat (5).

---

(1) Comunicat de Lazăr Munteanu, mecanic C. F. R., Brăila.
(2) Cotlon = Săpătură în pământ unde arde focul. Firidă de sub cuptorul caselor ţărăneşti. Infundătură făcută în zid, unde se pun diferite lucruri.
(3) Săricică = Şoricioaică, otravă, un fel de arsenic (Oltenia). Sare de lămâie (Moldova).
(4) Ţăşti = Ţâşti, ieşi, piei, chei !
(5) Comunicat de Costică A. Popescu, com. Siliştea-Crucii, judeţul Dolj.

Se descântă numai Miercuri și Vineri. In tot timpul cât descântă, baba lipește mereu baliga de bube; iar după descântec, lipește baliga de *coș* (1).

In *comitatul* **Hunedoarei**, vindecarea acestor bube, precum și a altora (râie, etc.) se practică și cu bani puși pe bube și apoi cu puroi aruncați în drum—după cum s'a spus mai sus,—dar nelegați în cârpe, împreună cu altceva. Cel ce găsește banul și-l iea, acela capătă bubele, de cari celalt se vindecă. Afară de aceasta, babele descântă:

Ajută-mi Precistă!...
Jude (2) râce, jude răce..
Intr'un corn de berbece
Mare ospăț și prânz se face, —
Toate bubele
Și toate *jubrele*
Și toate frumusețile
Le chemară
Și le ospătară, —
Numai pe bubele dulci
Nime nu le chemară
Și nu le ospătară.
Ele de ciudă
Și de *obidă* (3)
Să mâniară
Și se uscară
Și toate se sfărmară
Și toate jos picară.
Și pe... *cutare* îl lăsară
Frumos
Și sănătos
Și curat,
Cum Dumnezeu l-a dat (4).

In timpul ce descântătoarea zice acest descântec încet, necontenit atinge cu baligă de bou sau de vacă bubele, după aceea apoi baliga o pune în horn, unde rămâne până se usucă.

Bubele dulci se mai spală de babe cu floare de mușețel (romaniță).

Sau:

Se spurcă bubele dulci cu usturoiu pisat (mujdeiu) amestecat cu urină (Baba Safta, com. Filești, jud. Covurluiu).

Sau:

Se fierb crenguțe de măr dulce și se oblojesc bubele-dulci (jud. Suceava).

Notă. — Descântece de bube dulci s'au publicat unul în *Materialuri folkloristice*, vol. I, pag. 604. Unul în Șezătoarea, an. VII, pag. 90, iar unul publicat de d-l Popescu Ciocănel într'un foileton al *Adevărului*, Buc. 1902, Septemvrie 26.

(1) Coș = Hogeag, băgeag, horn.

(2) Poporul din aceste părți în tot locul unde obvine j, înainte de u, exprimă giu, s. ex.: giude, giudecată, giumătate, etc.

(3) Obidă = Intristare adâncă, mâhnire.

(4) Comunicat de d-l Ioan Bârna, învățător în Vaca, lângă Brad, comitatul Hunedoarei (Ungaria).

BUBA MÂNZULUI.

De *buba mânzului* se descântă ca şi de guturaiu, c'un paiu de mătură în făină de păpuşoi (Adjud, jud. Putna).

După spusa babelor, aceasta bubă se face în cap, şi când buba coace şi se scurge, îi curge bolnavului toată ziua nasul.

Buba mânzului e un fel de răpciugă la om.

Bolnavul are dureri straşnice de cap, îi curg ochii, are înţepături în nas, strănută, îl dor picioarele, şalele şi i se umflă gâtul:

De buba mânzului se descântă:

Bubă rea,
Bubă de mânz,
Să ieşi dela... *cutare*,
Să te duci pe pustii
Inapoi să nu mai vii.
Că eu
C'un paiu te-oiu înţepà,
Cu mălaiu te-oiu afumà,
Şi pe... *cutare* l-ii lăsà
Curat,
Sănătos,
Ca un făt-frumos,
Ca soarele luminos
Şi... *cutare* de buba mânzului
Scăpat să fie
Şi'n mila Domnului să rămâie (1).

După descântec baba iea cu cleştele trei cărbuni aprinşi, îi pune pe vatră şi spune bolnavului să stea cu capul aplecat deasupra lor. Pune pe cărbuni făină descântată, iar bolnavului îi pune în cap o pătură, aşà fel încât fumul să-l bată în nas.

CĂŢEII DE TURBĂ.

De *căţei* nu se descântă. Boala îi cunoscută numai în **Moldova**.

Căţeii de turbă sunt nişte beşicuţe mici, ca spuzeala, sub limbă. Cine are căţei de turbă, îl doare capul, de-i vine să turbeze . . .

Baba aşează pe bolnav cu faţa în spre lumină, îi spune ca să deschidă gura şi să facă limba covrig,—adică s'o întoarcă cu vârful pe lângă cerul gurii, în spre gâtlej (înghiţitoare).

Dar ca să priceapă bolnavul cum trebue ca să ţie limba, întâiu baba îi arată cu limba cum, şi apoi face şi bolnavul la fel ca dânsa.

Căţeii de turbă se ard de babă c'un ac înfipt într'un beţişor şi înroşit la flacăra unei lumânări. De căţei de turbă sunt meşteri şi bărbaţii ca să-i ardă.

«Căţeii de turbă se iscă la cei ce-i doare capul groaznic şi îndelung; ei îşi iau naştere când mănânci ceva ce ţi s'a dat pe fereastră. Ei se fac pe dosul limbii. Babele îi frig c'un ac înfierbântat în lumânare. Ele zic dese-

(1) Comunicat de ţăranul Pătraşcu din com. Adjud, jud. Putna.

ori că dacă bolnavul nu aleargă la timp la ele, căţeii aveau să sboare în cap şi omul să turbe. Căţeii de turbă au forma unor băşicuţe şi-s uneori mai mari, alteori mai mici, după vechimea boalei. Descântece pentru căţei de turbă n'am putut află» (1).

CEL-PIERIT.

De *cel-pierit* descântă mai mult babele din **Moldova**, unde-i mai bine cunoscută boala. In **Muntenia** se descântă prea puţin, iar în **Oltenia** şi Dobrogea de loc, nefiind cunoscut cel-pieritul.

Cel-pierit îi un fel de şancăr în gât şi la nas.

«Ori cine are cel-pierit; omul se naşte cu el. E de ajuns să-l zădăreşti cu mâncări iuţi, prea sărate, cu acrituri, etc. şi el iese. Ardeiul roş, mic şi iute se pare în popor a fi pricina cea mai mare a *iscării* (2) celui-pierit; crapul vechiu şi sărat încă îl stărneşte. Cel-pierit se arată mai ales la nas; el se tămădueşte cu greu. Zamă de măr dulce, de sovârf şi cimbrişor de câmp, e bună când boala e uşoară. Bolnavilor de cel-pierit, când boala e grea, li se dă salce, ba uneori chiar *fumuri* (3). Fumatul tutunului, care se întinde tot mai tare în popor, aşà că fumează nu numai bărbaţii şi femeile, ci şi copiii,—se crede a fi un leac foarte nimerit pentru cel-pierit. Unii se spală chiar cu zamă de tutun fiert, la bubele de pe nas. Cel-pierit se face şi în gât, şi atunci cei bolnavi sunt răguşiţi. Unora cel-pieritul le strică nasul (4).

Se descântă în rachiu de drojdie:

Sinicatu-s'au,
Mânicatu-s'au... *cutare*
Pe cale,
Pe cărare,
Când la miez de cale,
I-o ieşit lu... *cutare*
Cel pierit
In cărare,
Şi întâmpinatu-l-au
In gât,
In nas, —
In gingii,
Sub gingii,
In *undrelele* (5) gâtului. —
Iscatu-s'au...
In măsele,
In dinţi,
In cap,
In faţă,
In obraz
In creierii capului
Iscatu-s'au...

(1) M. Lupescu, *Şezătoarea*, Fălticeni, an. I, (1892), p. 17.
(2) Iscării = Ivirii, naşterii, ieşirii.
(3) Fumuri = Un alt meşteşug băbesc în Moldova; un fel de salce, când bolnavul e pus în cura babei timp de 40 de zile.
(4) M. Lupescu, *Şezătoarea*, an. I (1892), p. 16.
(5) Undrelele = Vinele gâtului.

Nu te scârbì,
Nu te amărî,
Nu te mâhnì,
Nici te *mișelì*(1)
Nici te văicărì,
Că... *cutare* ți-o descântă
Și maica Precista leac ți-o da.
Cu sapa,
Săpatu-l-au,
Cu lopata,
Svârlitu-l-au,
Cu mătura,
Măturatu-l-au,
Cu mâna dreaptă
Luatu-l-au
In Marea-neagră
Aruncatu-l-au, —
Acolo să *cheie*,
Acolo să *răscheie*,
Să nu rămâie de leac,
Cât un grăunte de mac,
Iar... *cutare* să rămâie,
Curat,
Luminat,
Ca soarele înseninat
Cum maica Domnului l-a lăsat(2).

După descântec baba dă bolnavului să se spele pe nas cu rachiul descântat și să facă gargară, dacă are cel-pierit în gât.

De *cel-pierit* babele mai descântă cu o ramură de pelin într'o ulcică cu *groscior*(3). Descântecul se face într'o zi de post. Cu groscior se unge la cel-pierit. (Cremenea, jud. Bacău).

Sau:

Se piscază floare de *cicoare*(4), se descântă și cu zeama se unge bolnavul la cel-pierit (jud. Suceava).

Sau:

Se fierbe *cimbrișor*(5) cules înainte de Sânzâene (24 Iunie) la un loc cu frunze de măr dulce și frunze de gutuiu. Apoi să face o oblojeală și se leagă la cel-pierit. (jud. Iași).

Sau:

Se fac țigări din frunze uscate de *dumbrajnic*(6) și se dă celor bolnavi de cel-pierit ca să fumeze (Fălticeni, jud. Suceava).

Sau:

Se fierbe *scumpie*(7) și zeama se dă celui bolnav să facă gargară. Din rămășițele fierturii se fac oblojeli și se pun la cel-pierit (com. Filiaș, județul Dolj).

Sau:

Se ieau solzi de crap, dinți de știucă, sâmburi de măsline, orez, postav roș

---

(1) Mișelì = Plânge.
(2) Auzit la I. Grigoriu, dela Ilinca, din com. Domnița-Maria, jud. Bacău.
(3) Groscior = Smântână dulce de vacă.
(4) Cicoare = *Cichorium Intybus.*
(5) Cimbrișor = Sărpun, Sărpunel, Schinduf, Timian.
(6) Dumbrajnic = Dumbravnic, Dobronic.
(7) Scumpie = *Rhus cotinus.*

şi negru, piatră acră şi vânătă, arse în foc şi făcute praf, se suflă în gâtul bolnavului de cel-pierit (jud. Tecuciu).

Notă. — Descântece de *cel-pierit* găsim unul publicat în colecţia *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian). Un descântec publicat de episcopul Melichisedec în *Revista p. istorie, archeologie şi filologie*, Bucureşti 1884, An. II, pag. 382. Un descântec în *Fragmente din istoria medicinei la Români* de Dr. Valerian G. Negrescu, publicat în *Apărătorul sănătăţii*, an. I (1891—92), No. 5, şi un descântec publicat în *Buciumul român*, Iaşi, 1878.

CREŞTEREA PĂRULUI.

Pentru *creşterea părului* se întrebuinţează fel de fel de buruieni, ape, leacuri şi descântece... Se descântă mai mult în **Muntenia**. Insă leacuri şi obiceiuri se găsesc în toate părţile ţerii.

In **Oltenia** fetele, pentru ca să le crească părul, culeg şi strâng *iarbă mare* (1) în ajun de *Sf. Toader* (o săptămână după lăsatul secului de postul mare), o taie măruntă, o înşiră pe un fir de mătasă ca pe mătănii şi o atârnă la icoană. Când se face lăutoare pentru spălat pe cap, fata sau cel ce vrea să-i crească părul, pune câte o bucăţică din iarba mare în apă (Turceni de sus, jud. Gorj).

Sau:

Fetele cari ar dorì să le crească părul, trebue ca în ziua de Sf. Toader să se scoale de dimineaţă, până nu se crapă bine de ziuă şi să-şi facă o lăutoare cu scuturătură de fân (Ioneşti, jud. Gorj).

In **Muntenia** fetele pentru ca să le crească părul, sau contra căderii părului, întrebuinţează o buruiană pe care o numesc *areu* (2). Buruiana aceasta o fierb în apă şi cu lăutoarea se spală pe cap (com. Gresia, jud. Teleorman).

Sau:

Fetele se ung pe cap cu alifie făcută din coajă de plop, coajă de nucă şi untură de urs. Coaja de nucă şi de plop trebue să fie arsă, făcută sgură şi cernută printr'o sită părăsită (com. Măgurele, jud. Teleorman).

Sau:

«In ziua de Sf. Toader toate fetele aleargă pe câmp după *iarbă mare*. Din această buruiană fac un ceaiu cu care se spală pe cap, crezând că prin această spălare o să le crească părul. Dacă fetele sau nevestele în această zi nu s'ar spălà cu ceaiu de iarbă mare pe cap, au credinţa că

---

(1) Iarbă mare = Omag, homeag, toae.

(2) Areu = Alior, laptele-câinelui, Laptele-cucului.

precum aleargă caii pe câmp, aşà vor alergà în cursul anului parasitele (păduchii) prin părul lor.

Iarba mare se mai pune sub căpătâiul copiilor mici şi în coşarul cailor. Poporul crede că aceştia prin intervenirea Sfântului Teodor sunt scutiţi de moarte (1).

In **Moldova** fetele, pentru creşterea părului, fac lăutoare din scuturătură de fân. Această scuturătură de fân trebue furată în dimineaţa Sfântului Toader din ieslele cailor, şi *menită:*

Toadere, Sân-Toadere,
Dă cosiţa iepelor,
Să le crească fetelor.
Să crească lung ca aţa,
Moale ca mătasa,
Şi cosiţa fetelor
Să 'ntreacă pe-a iepelor.

Dacă cel ce fură fânul e un flăcău, atunci o întoarce:

Toadere Sân-Toadere,
Dă cel păr al cailor,
Să crească flăcăilor.
Să crească lung ca aţa,
Moale ca mătasa,
Şi părul flăcăilor
Să 'ntreacă pe-al cailor (3).

Unele babe învaţă pe fete, pentru ca să le crească părul pe tâmple, la gene şi sprâncene, să se ungă dimineaţa, înainte de a se spălà pe obraz, cu scuipat (Măgurele, jud. Teleorman).

Sau:

Să se fiarbă în apă o ceapă crestată, cu sare şi oţet; apoi cu lăutoarea, făcută din toate acestea, să se frece pielea capului (Măgurele, jud. Teleorman).

Sau:

Fetele cari voesc să le crească părul, se ung în fiecare dimineaţă cu *păcură roşie* (Moineşti, judeţul Bacău).

Sau:

Inainte de a se clătì părul, după lăutoare, să se ungă pe cap cu untură proaspătă de porc; apoi să se şteargă părul cu un prosop aspru şi să-l lim-

(1) Gheorghe Popescu-Ciocănel, *Adevărul*, Buc. An. XV, No. 4538.
(2) Menit = Predestinat, vrăjit, prezis.
(3) Auzit dela baba Catrina, la vie la Cătuşa, com Fileşti, jud. Covurluiu.

pezească cu apă călduţă. Inainte de limpezeală, să se ungă părul cu două gălbenuşuri de ou (jud. Bacău).

Pentru creşterea părului, unele fete mai dau pe cap gaz (Doftana, jud. Prahova).

In privinţa creşterii părului mai găsim:

In noaptea de Sf. Toader, la miezul nopţii se duc fetele în pădure la locurile cunoscute unde creşte *Omanul*, ducând cu sine pâine şi sare, apropiindu-se dăruesc pâinea şi sarea *Omanului*, punându-le la rădăcina lui şi descântând astfel:

Oman mare, domn mare,
Eu îţi dau ţie pâine şi sare,
Ear tu dă-mi o coadă de păr mare.

Apoi sapă şi scot rădăcina şi acasă o fierb, şi în zori de ziuă se spală cu *Omanul* fiert pe cap (1).

Pentru creşterea părului se mai întrebuinţează:

Alifie făcută din măduvă şi fiere de vacă, fierte cu 3 mere creţeşti şi o mână de cuişoare, la un loc. Se ung pe păr fetele în fiecare Sâmbătă seara (com. Islaz, jud. Romanaţi).

Sau:

Se spală fetele pe cap, în fiecare Sâmbătă seara, cu lăutoare din fiertură de cânepă verde (jud. Suceava).

Sau:

Se fierbe borş cu foi de salcie verde, apoi se spală părul şi se unge cu unt proaspăt (jud. Covurluiu).

Sau:

Se fierbe un chilo de coajă de nucă verde cu un sfert de chilo de untdelemn. Se fierbe până se *terciueşte* (2), până trece prin sită. Se mestecă bine până se face ca o alifie, apoi se unge părul capului (jud. Covurluiu).

Sau:

Se fierbe, într'o oală nouă de lut, apă de izvor cu foi de nuc şi sare. Apoi se spală cu această lăutoare capul (jud. Covurluiu).

Sau:

Se cumpără dela spiţărie ca de 50 de bani *lemn de Panama*, se fierbe la un loc cu un chilogram de vin vechiu, alb, apoi dimineaţa sau seara se unge părul capului (Galaţi, jud. Covurluiu).

Notă. — Descântec pentru creşterea părului găsim unul publicat în *Apărătorul Sănătăţii*, an. II, pag. 85.

---

(1) Sim. Mangiuca, *De însemnătatea botanicei româneşti.*

(2) Terciueşte = Se moaie, sfarmă, amestecă.

COLEȚII.

Bolnavul *de coleți* are svârcoleli prin burtă, și-l taie o *diarie* (1) de nu poate sta o clipă locului.

Boala-i cunoscută mai mult în spre *Muntenia*. Totuș sub altă numire (diaree, treapăd, etc.) această boală bântue și prin celelalte părți ale țerii.

In **Moldova** unele babe dau bolnavului *de coleți* ca să bea ceaiu de *mintă creață* (2) sau în lipsa acestei plante, se dă bolnavului și ceaiu de *minta broaștei* (3). Cu *foloștina* (4) ceaiului se face o oblojeală și se dă bolnavului să o puie la pântece (jud. Putna).

Sau:

Se râșnește cafeà prăjită, se pisează *crohmala* (5), se pun toate la un loc într'o ulcică cu apă rece, se amestecă cu un fus și se dă bolnavului să bea (jud. Bacău).

In **Muntenia** unele babe spun celor bolnavi *de coleți* să puie într'un pahar puțină cenușă. Apoi iau o ramură de pelin și descântă:

Coleți *boricoși* (6),
Coleți căcăcioși,
Coleți din somn,
Coleți din sfinte,
Coleți din culcare,
Coleți din mâncare,
Ca șarpele se făceà,
La buric se 'ncolăceà,
Mațele le turburà,
Și inima lui... *cutare* i o 'nceleștà.
Il țipà și *cherăià* (7)
Sfânta Maria auzià,
De mâna dreaptă-l luà,
La baba... *cutare-l* duceà,
Cu pelin îi descântà,
Coleții
Cu cenușe-i omorà
Din mațe,
Din ficați,
Din chietura buricului,
Din fața obrazului,
Din crierii capului,
Din *poposul* (8) nasului (9).

După descântec, baba dă bolnavului cenușa s'o bea cu apă neîncepută, iar pelinul i-l leagă la buric.

(1) Diarie = Colici, treapăd, a nemțească (în Moldova).
(2) Mintă-creață = Izmă creață.
(3) Minta-broaștei = Izma broaștei.
(4) Foloștină = Drojdie, borhot (Oltenia), rămășiță.
(5) Crohmală = Scrobeală.
(6) Boricoși = Borit, boricoși, cu vărsături.
(7) Cherăià = Țipà (Oltenia), strigà, văità.
(8) Poposul = Inceputul, vârful.
(9) Comunicat de d-l G. Resslelz, cules dela baba Voica din comuna Măgurele, jud. Teleorman.

Sau :

Se face bolnavilor cafeà neagră cu zahăr puţin. Se pune în cafeà scrum din luleà sau cenuşe dela o ţigară de foi, ceară roşie de pe scrisori, cretă rasă, rom şi zeamă de lămâie. Amestecate toate bine la un loc,—se dă bolnavului să bea de 3 ori pe zi (jud. Teleorman).

Sau:

Se fierbe rădăcină de *muştar* în vin. Se dă bolnavului ca să bea dimineaţa şi seara ; altele fierb în vin *făină de neghină* şi dau bolnavului să bea. Se mai dă bolnavului să mănânce brânză de oi (jud. Romanaţi).

In **Oltenia**, de *coleţi*, babele râcâie pământ ars din vatra focului, pun în *aiasma* (1) şi dua bolnavului ca să bea. (jud. Gorj).

Sau :

Rade hrean, pisează usturoiu şi le amestecă în oţet de vin. Amestecul acesta, întins pe cârpe subţiri, îl pune celui bolnav în creştetul capului (com. Turcenii de sus, jud. Gorj).

Dacă bolnavul are *coleţi cu sânge*, atunci baba fierbe într'o ulcică următoarele buruieni: *Fluturi de arţar* (2) sau *spetejoară* (3) cu rădăcină cu tot, iar zeama o dă bolnavului să bea. Din ce rămâne, face oblojeală şi pune la buric (jud. Gorj).

DALACUL.

Numai babele meştere, bune descântătoare şi mai mult cele de prin **Muntenia** ştiu descântà de *dalac*.

Dalacul (un fel de bubă neagră, rea, periculoasă, din care cauză multe babe descântă bolnavului ca la *bubă*) este la om ceea ce i *cărbunele* la animale.

Omul se umple de dalac dela vite bolnave de această boală, atingându-se de bale, muci şi chiar de perii lor. Sau se poate ca o muscă să fi supt din sângele unei vite bolnave de dalac şi pe urmă punându-se pe mâini, pe faţă, etc., se umple şi omul.

De *dalac* unele babe descântă cu un cuţit, cu un *pistornic* (4) şi un fir de mătură, în apă de izvor şi cu tămâie dela Bobotează. Cu apa descântată se stropeşte bolnavul la dalac, iar restul de apă se aruncă pe un par sau pe un câine (Păuşeşti, jud. Vâlcea).

Sau:

Se descântă în rachiu de drojdie, cu un fir de mătură şi cu o cruce.

(1) Aiasmă = Aghiasmă.
(2) Fluturi de arţar = Gogoşi, flori de arţar, arciar, aţar. *Acer platanoides.*
(3) Spetează = Spetează, simsă, ţipirig. *Junsas effusus.*
(4) Pistornic = Cruce mică; in Oltenia asemenea cruci se găsesc mai la fiecare casă.

Din rachiul descântat să dă bolnavului să guste, iar cu restul să spală dalacul (Măgurele jud. Teleorman).

In **Oltenia**, parte din babe pun deasupra *dalacului* foi de nuci sau fierb *rădăcină de dalac*(1) în lapte dulce şi pun la dălac să dea îndărăt (Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Se amestecă la un loc usturoiu, iarbă de puşcă şi pucioasă, descântându-se.

Tu, bubă soră cu ciuma,
De boală înveninată,
De dracul lăsată,
Să te topeşti,
Să te isprăveşti,
Să fugi în pădurile
Părăsite,
In văile
Nelocuite, —
Nu înjunghià,
Nu încuţità,
Că pe... *cutare* l-oi lăsà,
Curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,—
Şi buba *negoriei* (2)
Cu mâncărime,
Cu usturime,
Din vânt turbat, —
Pe pustiu lăsat,
Iar tu dălace,
Ia-ţi-l drace,—
Cu piatră,
Cu pucioasă,
Cu praf de puşcă
Te-oiu înveninà, —
Cu usturoiu
Te-oi usturà,
Din trupul... *cutăruia*
Te-oiu depărtà, —
Iar... *cutare* curat să rămâie,
Şi în mila Domnului să fie (3).

După descântec babele ung, cu usturoiu, iarbă de puşcă şi pucioasă, o foaie de viţă sau de alun şi o pun la dalac.

Unele babe învaţă pe cei bolnavi de dalac, dacă cumva dalacul le-a ieşit la deget, să bage degetul bolnav repede, de 3 ori, într'o oală cu apă clocotită. Ori să-l bage repede în curul unei vaci, după ce s'a băligat, (Baba Mozoloaia, Măgurele, jud. Teleorman).

Notă. — De *dalac* găsim două descântece publicate în *Materialuri folkloristice*, vol. I, pag. 600—601. Un descântec publicat în revista de folklor *Şezătoarea*, Fălticeni, an. VII, No. 4, pag. 56, şi un descântec în *Medicina populară* de Dr. Ionescu, pag. 417.

DAMBLAUA SAU DAMLAUA.

De *damblà* se trezeşte omul într'o bună dimineaţă cu o mână sau cu un picior luat: ori mâna dreaptă şi piciorul stâng, ori mâna stângă şi pi-

(1) Dalac = Aişor, bobiţă, bobiţa-lupului, mărul-lupului, poama-vulpei, răsfug.
(2) Negoriei = Neaga, îndărătnică, se ţine scaiu, nesupusă.
(3) Comunicat de d-l Bărbulescu, elev la Şcoala de meserii, Bucureşti.

ciorul drept, ori numai o mână sau un picior, ori şi mâna şi piciorul drept sau stâng.

Bolnavul nu mai simte mâna sau piciorul, sânt moi, n'au vlagă în ele şi nu le mai poate mişcà de fel; ba de multe ori îi iea şi gura — fie pe pustiu!

De damblà se descântă mai mult în **Moldova**. Tot în Moldova îi şi blestemul:

— Of, păli-te-ar damblaua să te păleascä! Cum m'ai pălit tu pe mine...

E vorba de bătaie; în special femeile blestemă.

Babele spun că bolnavul de damblà trebue să fi călcat în ceva aruncături ori că e pocit din *Iele*.

Dacă damblaua e uşoară, atunci se freacă bolnavul pe mâini, pe tot corpul, cu spirt de *canforă*, cumpărat dela spiţărie, şi se înveleşte apoi cu o flanelă ca să nu răcească (Fileşti, jud. Covurluiu).

Când se bănueşte că bolnavul a călcat cumvà în nişte aruncături, făcături de rele sau alte *boscoade*(1) băbeşti, atunci i se *întoarce* bolnavului de dătături; dacă însă damblaua se bănueşte că ar fi provenit din *Iele*, atunci se iea, până nu răsare soarele dimineaţa, apă neîncepută şi se pune într'un vas de pământ. Se fierbe apoi *leuştean*, *velniş* şi *slobonov* la un loc, descântându-se:

Voi *Ielelor*
Măiestrelor,
Stăpânele
Vântului,
Doamnele
Pământului,
Ce prin văzduh umblaţi,
Pe valuri de mări călcaţi,
Vă duceţi in locuri depărtate,
In băltoage neumblate,
In neagra pustietate...
Unde popă nu toacă,
Unde fată nu joacă, —
Să mergeţi,
Să vă duceţi
La vântu turbat
Unde ciocârlie nu-i, —
La gura vântului,
La târla pământului...
Să ieşiţi,
Din mână,
Din trup,
Din nas,
Din obraz,
Din picioarele... *cutăruia*
Ridicaţi-vă,
Mergeţi,
Uşor ca fulgul,
Uşor ca fumul,
Şi daţi... *cutărui* sănătate;
Că Mihail şi Gavril
Cu foc v'o arde,
Cu sabia v'o bate...
Să ieşiţi,
Să mergeţi
Pe pustii
Unde popă nu toacă,
Unde fată nu joacă,
Unde ciocârlie nu-i...
Să pieriţi,
Să răspieriţi,
Să vă risipiţi

(1) Boscoade = Vrăji, farmece, făcături.

Iar... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
Cum maica Precistă l-a lăsat (1).

După descântec se spală bolnavul şi se trage pe mâini şi pe picioare, cu lăutoare făcută din buruienile fierte la un loc.

Sau:

In cea dintâi Duminică ce cade după boală, bolnavul de dambla trebue să fie dus la biserică şi când o începe popa să slujească leturghia, să cadă la sfintele daruri. In aceeaş Duminecă sau sărbătoare, bolnavul trebue să cadă de 3 ori: în faţă, la mijlocul bisericii şi în faţa altarului, când popa slujeşte de 3 ori peste bolnav, având în mână sfintele taine (Galaţi, judeţul Covurluiu).

Sau:

Bolnavul trebue să scoată 9 *părticele* (2), în 9 Vineri când slujeşte popa (com. Fileşti, jud. Covurluiu).

Notă. — Un descântec de damblà găsim publicat în *Fragment din istoria medicinei la Români* de d-l Valerian G. Negrescu, publicat în *Apărătorul Sănătăţii*, an. I (1891—92), No. 5.

DEGERĂTURA.

De *degerătură* nu se descântă, însă babele învaţă pe bolnavi fel de fel de leacuri, cari mai de cari mai tămăduitoare.

Omul degeră la picioare, mâni, nas, urechi şi chiar tot; dacă degerătura e mai uşoară, atunci se roşeşte pielea, se umflă şi bolnavul simte mâncărime pe partea bolnavă. De multe ori pe locul degerat se fac nişte băşicuţe mici, crapă, se fac nişte răni mari, apoi cade şi deget, şi picior, şi mână şi tot ce-i degerat.

La degerătură, babele învaţă pe bolnavi să puie o foaie de varză verde, unsă cu lumânare de seu (Moineşti, jud. Bacău).

Sau:

Să puie bolnavul pe partea degerată foi de varză acră; foile să fie schimbate des (Letea, jud. Bacău).

Sau:

Să puie pe locul degerat fiere de porc cu varză acră (Văleni-de-Munte, jud. Prahova).

(1) Auzit dela moş Gheorghe Bobaru, bariera Brăilei, Galaţi, jud. Covurluiu.

(2) Părticele = Anafora, nafora care o slujeşte popa.

Sau:

Dacă cinevà a degerat la mâni ori la picioare, să iei o parte de *moare* (1) de curechiu şi două de uleiu de in; să le scuturi (amestici) bine, până se va face ca o alifie, cu aceasta se unge o petică de olandă şi după ce s'a spălat cu apă caldă, se pune pe locul degerat, schimbându-se de două ori pe zi, până se vindecă (2).

Sau:

Se pun la degerătură foi de curechiu şi unge cu untură de vulpe (jud. Bacău).

Sau:

Se leagă la degerătură fasole fiartă *făcăluită* (3), (jud. Putna).

Sau:

Se unge degerătura cu *unt de nafl* în fiecare zi de 2—3 ori, până se vindecă (jud. Suceava).

DEOCHIUL.

Toate babele şi aproape toate femeile, ba şi bărbaţii, ştiu descântà de *deochiu*. Deochiul e boala cea mai răspândită în popor. Boală nervoasă ce orice om o poate căpătà uşor.

Orice durere straşnică şi mai cu seamă durerea de cap, în popor e credinţa că-i boală de deochiu. Aceste dureri, în orice parte a corpului, cu deosebire la cap, poate să vină din cauza durerii pieptului, poate din pricina *ficatului* (4), poate din cauza supărării, poate din lipsă de sânge, poate din cauza muncii, oboselii, umbletului mult, poate din pricina reumatismului, sau poate din cine ştie ce boală periculoasă ce are să vie mai în urma durerii de cap. Această boală poate să mai provie — dacă întoarcem deochiul şi pe altă foaie — din hipnotism, *auto-sugestie*, credinţă, superstiţie, etc.

Când cineva e bolnav de deochiu, îl doare capul cumplit, e năuc de cap, îi *huiesc* (5) într'una urechile, nu poate mâncà, are vărsături şi o slăbire în tot trupul. Boala provine din multe cauze, dar mai ales din privirea celor *întorşi dela ţâţă* (6). Se deoache copiii frumoşi cărora mamele nu

(1) Moare = Zeamă de varză.

(2) Dr. Leon, *Istoria nat. med. a pop. român.*

(3) Facăluită = Sleită, bătută, amestecată.

(4) Ficat = Maiu, în Moldova.

(5) Huiesc = Vâjâie, sună.

(6) Intors dela ţâţă e acela care, înţărcat odată, maică-sa îi dă a doua oară ţâţă peste 3—4 zile, când se îmbolnăveşte.

le fac *benchiu* (1) în frunte, sau vacile grase, mândre și pulpoase, cărora li se leagă o *cordeà* (2) roșie spre a fi ferite de deochiu; caii frumoși, viţeii grași, etc. De deochiu se tămăduește bolnavul (om sau animal) prin descântec de deochiu. Cei bolnavi de deochiu se lecuesc astfel: Se iea apă neînceputǎ, se sting în ea 3 grămăgioare de câte 3 cărbuni aprinși și apoi se descântă în vas cu un cuţit. Dacă în timpul descântecului baba cască și cărbunii cad la fundul vasului, netăgăduit bolnavul e deochiat. Cu apa descântată bolnavul se spală pe la ochi, pe frunte, pe piept, etc. și după ce a băut de 3 ori, restul se svârle ori pe un câine, ori pe un par, lăsându-se vasul în care s'a descântat în el până a doua zi. Unele descântătoare toarnă din apa descântată și la *ţâţâna* (3) ușii (4).

D. Ioan Bârna, învăţător în Vaca lângă Brad, comitatul Hunedoarei (Ungaria), ne scrie de deochiu următoarele:

De deochiu sau «sositul» joacă mare rol la poporul român. Și încă această boală poate să-l ajungă (poate să-i sosească adică) nu numai pe un om sau un dobitoc, ci chiar și pe un lucru neînsufleţit, de ex.: O moară e deochiată, când se strică din «chiar senin» sau când începe a nu mai umblà bine, o violină, când începe deodată a nu mai cântà frumos, o luleà când începe a nu mai arde, ș. a. m. d. Și se înţelege că și obiectelor deochiate, ca și oamenilor, li se descântă. Poate însă să fie ferit de deochiu omul sau obiectul sau vietatea, care poartă un ciucur roș. Oamenii mai poartă, ca să fie feriţi de acest necaz, și un căţel de aiu (5) în sân, sau «*mărgeaua vântului*» cusută de pălărie. Mărgeaua vântului (6) se poartă și în contra «*vânturilor*».

Deochiul este o boală, care provine dela un om «*rău la ochi*» adică dela un om, care e *strigoiu* (7) în vieaţă. Toţi strigoii sunt deochitori; deochiatul se întâmplă ușor: Dacă un om-strigoiu vede o fată frumoasă *gătată* (8) frumos d. e., sau un fecior, sau o vacă frumoasă, etc. și se miră frapat de frumuseţea ei, fără să-și «aducă aminte» și să scuipe zicând: «nu te-ai deochià...

(1) Benchiu = O pată neagră făcută în fruntea copiilor mici cu cerneală, tină ori funigene, ca să nu fie deochiaţi de cei ce i-ar vedeà.

(2) Cordeà = Panglică, fâșie.

(3) Ţâţână = Balama.

(4) M. Lupescu, rev. *Șezătoarea*, Fălticeni, an. I (1892), No. 1, pag. 15.

(5) Aiu = Usturoiu.

(6) Mărgeaua vântului = E o conglomeraţie de ţevi mici, așezate unele lângă altele, ce sunt făcute de ceva omide și așezate pe frunzele păduceilor.

(7) Strigoiu = Moroiu. Strigoii după moarte sunt toţi strigoii în vieaţă, adică oamenii, cari până trăesc se prefac când voesc fel de fel de jigănii, d. e. iepure, viţel, etc, sug și laptele dela vaci și se duc apoi la «*Rotundu*» în Banat, pentru a luptà cu strigoii.

(8) Gătată = Gătită, împodobită.

că frumoasă ești»... Dacă o vede, zic, și să miră, aceea numai decât să deoache îndată i se face rău, i se învârtește înaintea ochilor, cade jos și de multe ori chiar moare—atunci numai decât trebue descântat. De multe ori vine mai târziu deochiul, d. e. o fată, un fecior, numai după ce s'a întors acasă dela joc, începe a i se face rău, etc,..

Dacă se deoache o vacă și dacă stăpânul vacii numai decât silește pe strigoiul ce a deochiat-o să-i scuipe de 3 ori în gură, vaca se vindecă numai decât; aceasta în unele locuri se face și la om. Dar ca totuș omul să se apere întru câtva de deochiu, pe lângă că poartă ciucur roș, *aiu* în sân.., când vede că se întâlnește cu un om «rău la ochi» dacă nu-i poate fugì din cale, trebue să zică necontenit în gândul său: «Spurcu-ți ochii !» Va să zică să-și descânte astfel sie-și. Dar se poate întâmplà, așà mai rar, să deoache și unul care nu e tocmai rău la ochi, sau poate nu se știe nici el singur de atare, și așà ca să excludă orice primejdie, toți oamenii când admiră ceva frumos, au obiceiul de a scuipà și a zice totodată: «Nu s'ar deochià» sau «nu-i fie rău». De ex.: «Vai da frumos e, nu s'ar deochià !» Prin aceasta e ferită orice primejdie. De multe ori unul rău la ochi te deoache, sau îți deoache o vită, sau moara, etc. și cu voie, din oarecare răsbunare. Și așà apoi din cauza astei credințe, o mulțime de dușmănii și de răsbunări se întâmplă între oameni. S'a întâmplat să ajungă oamenii, chiar și pe la judecătorii, pentru deochiare. In fiecare comună îi știu oamenii pe strigoi, adică pe oamenii sau femeile rele de ochi. Și oamenii aceia, adică strigoii, toți au și coadă cât de cât, adeseori și de o schioapă de lungă. De multe ori se întâmplă că deochindu-i unul cuivà o vacă d. e., stăpânul —poate mai târziu, dacă a murit vaca,—îi zice strigoiului: «No! (1) Nicolae, bată-te amaru, îmi deochiași tu vaca mea, îi mâncași inima» sau scurt, «îmi mâncași vaca !» că se crede că atunci, când se deoache, strigoiul îi mănâncă inima numai prin privirea sa. Atunci omul strigoiu răspunde—s'a întâmplat—: «Apoi iartă-mă că nici eu nu vrusei. Ce să fac și eu dacă's așà, dacă m'a bătut Dumnezeu să fiu așà !»

Și ***deochiul*** sau ***sositul*** este o boală foarte grabnică, care cu nimic în lume nu se vindecă decât numai cu descântece. Bolnavului de deochiu i se descântă:

Doamne ajută cui *pohibesc*,
Tatăl cel sfânt și ceresc
Să de leacul !
Mergând... *cutare* p'o cale,
P'o cărare,
Se 'ntâlnì cu 9 strigoi
9 moroi,
In cale, —
Și să mirară,
Și se minunară,

(1) No = Iacă, iată, na!

Şi-l deochiară,
Şi inima i-o mâncară,
Şi sângele i-l subţiră.
Şi capu i-l rupţiră.
Nouă strigoi,
Nouă moroi!
Nu-i rupeţi capu,
Nu-i *ciontaţi* (1) veacu,
Nu-i luaţi mintea,
Nu-i luaţi puterea,
Nu-i mâncaţi inima,
Şi plămânile
Şi rărunchii;
Nu-i sugeţi sângele,
Nu-i rupeţi capu,
Nu-i *ciontaţi* veacu, —
Că vă voiu tăià,
Şi vă voiu împunge,
Şi vă voiu frige,
Cu puterea lui Dumnezeu
Şi cu-a maicei Precista
Amin!

La descântat se procedează aşà: se iea un vas, o ulcică mai cu seamă, cu «apă mergătoare» adică din râu ori părâu. Mai cu leac e însă apa din stropii dela piatra morii. In ea se tot sloboade câte un *jar* (2) cu mâna, nu cu cleştele sau altceva, şi după fiecare jar slobozit în ulcică se taie apa cruciş cu un cuţit sau cuiu de aramă, descântându-se ca mai sus. Apoi baba face cruce cu dunga palmei peste ulcică şi din când în când o astupă la gură. Trei oameni de 3 mame e de trebuinţă ca să arunce fiecare de 3 ori câte un jar în ulcică la porunca babei, căci numai atunci e cu leac. Cu cât *ţiue* (3) mai tare şi mai lung în ulcică cărbunii, când ajung în apă de se sting, şi cu cât se aşează la fund, cu atât bolnavul e mai tare deochiat şi primejdia—se înţelege—mai mare, iar baba — natural — mai îngrijată. Cel deochiat, apoi, bea de 3 ori din apa aceea descântată, apoi cu o parte din ea se spală pe la frunte şi pe unde i se pare că simte dureri, iar apa ce rămâne—căci trebue să rămâie în totdeauna—trebue să o arunce pe o mâţă, pe un par sau pe un câine, că «aşà-i bine şi cu leac». Din apă mai aruncă în straşina casei şi pe la ţâţâna uşii, iar cărbunii din apă îi pune din nou pe foc ca să învie, că atunci îi trece bolnavului. La o vita deochiată i se toarnă de 3 ori pe gură, pe ţâţe, uger, etc., iar obiectul deochiat se spală cu apă.

In **Oltenia** babele descântă *deochiatului* (4) cu trei pietricele în apă neîncepută şi îl afumă cu floarea soarelui (Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Se pune celui deochiat o lingură în brâu. Apoi să descântă în varză, muguri de salce, miere şi aluat; se amestecă toate bine şi să dă deochia-

(1) Ciontaţi = Ciunt, ciuntiţi, o parte din veac, rupeţi.
(2) Jar = Cărbune aprins.
(3) Ţiue = Piue, sfârâe.
(4) Deochiatul în Oltenia e cunoscut mai mult sub denumirea de *«soare-sec»*, însă sunt localităţi unde babele descântă şi de deochiu şi de soare sec.

tului să iea de 3 ori dimineața, de 3 ori la prânz și de 3 ori seara, pe o surcică (Stolojani, jud. Gorj).

Sau:

Se descântă bolnavului și cu frigărui de fier, înroșite în foc și apoi stingându-se în apă neîncepută; se dă din apă să bea cel bolnav, iar ce mai rămâne o aruncă pe un gard, câine, mâțe, etc. (Ionești, jud. Gorj).

In **Muntenia** unele babe descântă copiilor mici cu *căiță* (1) în vin, în care vin se pun semințe de măr, de păr și de gutuiu (Măgurele, județul Teleorman).

Sau:

Se descântă cu ramură de salcie verde în apă, în care s'au stins 3 cărbuni pentru cele 3 nume de deochetori. Cu apa descântată se stropește cel deochiat pe frunte și i se dă să guste de 3 ori din ea. Restul de apă se aruncă pe un câine (Mănăstireni, jud. Vâlcea).

Sau:

Se descântă bolnavului cu fir de busuioc și cu o cracă de salcie verde în apă neîncepută. Apa descântată să bea și se stropește pe frunte cel deochiat și se zic cuvintele:

Stropii au sărit,
Deocheatul dela... *cutare*
A fugit.

Restul din apa descântată se aruncă pe un gard. (Roșiori-de-vede, jud. Teleorman).

Sau:

Ca s. nu se deoache copiii, se obișnuește în **Moldova** ca să li se facă de mar .le lor un *benchiu* (2) în frunte cu *tină* (3) de pe talpa papucului sau a ciobotel.lor (jud. Bacău).

Sau:

După cd se descântă bolnavului de 3 ori, se mai zice și Tatăl nostru de 3 ori (com. Filești, jud. Covurluiu).

De altfel obiceiurile și descântecele întrebuințate la dedeochiu variază după sate, după babe și după «câte bordeie atâtea obiceie».

De deochiu se descântă:

---

(1) *Căiță* este, după cum spun babele, o peliță subțire și păroasă care se găsește la unii copii pe cap în momentul nașterii. Babele sau baba care-i la patul lăuzei, iea pelița aceasta bună de leac și numită *căiță*, fără a fi văzută de cineva. Copiii născuți cu *căiță* sunt strigoi și cei mai periculoși deochitori.

(2) Benchiu = O pată neagră făcută de noroiu sau cafeà în frunte sau pe obraz.

(3) Tină = Noroiu, urmă de pe papuc sau ciobotică, în Moldova.

Păsărică pestricioară,
Sai din piatră 'n pietrişoară,—
Dacă o fi... *cutare*
Deochiat de femeie,
Să i crape ţâţele
Să-i curgă laptele,
Să-i moară copilu de foame,
Să se mire lumea de ea,
Cum s'a mirat
Şi ea de... *cutare*
Când l-a deochiat. —
Dacă o fi... *cutare*
Deochiat de fată mare,
Să-i cază părul,
Să se mire lumea de ea,
Cum s'a mirat şi ea de... *cutare*,
Când l-a deochiat.—
Dacă o fi... *cutare*,
Deochiat de *rumân* (1),
Să-i crape boaşele
Să-i curgă pişatul,
Să se mire lumea de el,
Cum s'a mirat
Şi el de... *cutare*,
Când l-a deochiat. —
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp.—
Deochitorilor,
Râmnitorilor (2)
Să vă duceţi
Unde popă nu toacă,
Unde secure n'o sună,
Unde câine n'o lătră,
Unde cocoş n'o cântă,—
Că vă aşteaptă
Cu mese întinse,
Cu făclii aprinse
Că... *cutare* nu ştie
Să vă aştearnă,
Să vă culce,—
Şi să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca argintul cel curat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp (3).

Sau:

Păsărică cu coada retezată
Calcă ici,
Calcă colea,
Crepe ochii cui l-a deochiat;—
Câmpu să plesnească
De deochetură să se *izbăvească*. (4)
Da de o fi de fată mare,
De o fi de femeie,
Să-i plesnească ţâţele,
De deochetură... *cutare*
Să *izbândească*. (5)
De o fi de moroaică,
De o fi de strigoaică, —
Ochiu să-i plesnească,
Cutare... de deochetură
Să izbândească, —
De o fi de om,
Să-i plesnească boaşele
De deochetură
Să izbăvească... *cutare* (6).

(1) Rumân = Român, om.
(2) Râmnitor = Doritor, poftitor, cu râvnă, râvnesc.
(3) Cules dela baba Rada Islăzeanca din Islaz, jud. Romanaţi.
(4) Izbăvească = Mântue, isprăveşte, curăţă.
(5) Izbândă, izbândească = Reuşit, reuşească. Credem că acest cuvânt să aibă un alt înţeles, poate *izbăvească* şi se poate să fi fost cules greşit, sau să fi fost greşit pronunţat de descântătoare.
(6) Comunicat de d-l Ştefan St. Tuţescu şi cules dela Ilinca Niţă din comuna Catane, jud. Dolj.

Sau:

S'a *sumicat* (1),
S'a *mânicat* (2) *cutare*,
Pe cărare c'a plecat
Şi l-a întâlnit:
Intâlnelile,
Deochetorile,
Fermecătorile,
Pocelile,
Cu mânecile suflecate,
Cu poalele ridicate,
Cu mâinile întinse,
Cu feţile aprinse;
Cutare... s'a uitat,
Trupu i-a înfiorat,
Puterea i-a luat,
Maica Domnului din cer s'a uitat,
Pe scară de argint s'a lăsat,
De mâna dreaptă l-a luat:
— Nu te văità,
«Nu te *olecăì* (3).
«Curând şi degrabă,
«Păsărică albă
«Cudalbă,
«La... *cutare* aleargă
«Şi iai:
«Dediochiu,
«Intâlnelile,
«Pocelile
«Şi fermecătorile.
Pe cer că-i sburà,
Sânge din inimă i-a picà,
Pe piatră c'a picà,
Piatra 'n patru bucăţi,
A crăpà;
Crape ochiu
Cui a deochiat pe... *cutare*.
De l-o fi deochiat vântu,
Să-i crape calu.
De l-o fi deochiat câmpu,
Să i se usuce iarba.
De l-o fi deochiat codru,
Să-i pice frunza.
De l-o fi deochiat om,
Să-i crape boaşele,
Să i curgă pişatu.
De l-o fi deochiat femeie,
Să-i crape ţâţele,
Să-i moară pruncu.
De l-o fi deochiat fată,
Să-i crape ochii,
Să-i rămâie *scăfârliile* (4)
Să se ouă ciocârliile.
Deochiu de om,
Deochiu de femeie,
Deochiu de fată,
Deochiu să iasă,
Să nu rămâie de leac,
Nici cât un fir de mac (5).

Sau:

La cea răchită,
Răsărită,
Este-o fată *prăsădită*
C'un ochiu de foc
Şi unu de apă.
Cel de apă
Stinge focul.
Cel de foc
Stinge dedeochiul
Dintre ochii... *cutăruia*.
Capră neagră
In chiatră o călcat,

(1) Sumicat = Sculat.
(2) Mânicat = De dimineaţă, de mânicate, în Moldova.
(3) Olecăì = Plânge.
(4) Scăfârlie = Craniu, vârful capului, în Moldova. Aici însă pare a aveà însemnătatea de orbită, gaură, cavitatea ochiului.
(5) Comunicat de d-l T. Cojan, Focşani, judeţul Putna.

Chiatra 'n patru o crăpat
Așà să crăpi ochii cui o deochiat.
Di la ci diochet vântu,
Să-i chice calu.
Di la ci diochet gardu,
Să-i chice proptelele.
Di la ci diochet bărbat,
Să-i crapi boașele
Să-i curgă chișătu.
Di la ci diochet femeie,
Să-i crăpi țâțili,
Să-i curgă laptili,
Di la ci diochet fată mare,
Să-i chice păru,
Să-i crăpi pulpili
Și ... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca Dumnezeu ci l-o lăsat
Și cum maică-sa l-o făcut (1).

Sau :

A fost un tată mare,
A luat un topor mare,
A tăiat un lemn mare,
Dela o pădure mare.
A făcut o mănăstire mare
Cu 9 uși,
Cu 9 altare, —
In altarul cel mare
Ședeà Maica Precista.
La toate cărțile cetià,
In toate părțile privià
Și cetià
Carte mare,
Carte mică,
Carte milostivnică.
O fiul meu,
O fiul tău,
Ca pe sfântul Dumnezeu —
De văzut nu-l vedeà.
De patima lui grea,
Greu auzià.
Maica Precista a plecat
Cărare pe cărare
Ca să caute pe fiul său Sion
Ca pe sfântul Dumnezeu, —
A întâlnit o salcie, sălcioară,
Salcia s'a plecat.
Maica Precista-a trecut
Și-a binecuvântat :
Salcie-sălcioară,
Bisericile fără tine
In ziua de Florii,
Să nu se afle. —
Maica Precista plecà
Cărare pe cărare,
Ca pe sfântul Dumnezeu,
Pe fiul său Sion să afle, —
Și-a'ntâlnit o broască, brosculiță :
O broască-brosculiță,
N'ai văzut pe fiul meu,
Pe fiul tău,
Ca pe sfântul Dumnezeu. —
O maică, maică Precistă,
De văzut nu l-am văzut,
Dar de auzit
De patima lui grea,
Greu am auzit.
O maică, maică Precistă,
Și eu am avut 12 brosculițe,
Dar a venit,
Venit-a
O roată
Forforată
Și mi le-a luat
Pe toate de-odată.
Atunci maica Precista
A binecuvântat:
In apă să naști,
In apă să mori.
Apă fără tine
Să nu se afle.
Maica Precista a plecat
Cărare pe cărare,
Ca pe sfântul Dumnezeu

(1) Comunicat de d-l S. Pricop și cules dela baba Sultana T. Chiriac din Roman.

Pe fiul său Sion să afle.
De văzut nu-l vedeà,
Dar de patima lui grea
Greu auzià.
In poarta Irusalimului intrà
Şi pe fiul său vedeà
Intr'un pahar mare de sânge
In sânge înotat,
De jidovi judecat.
Şi maica Precista a zis:
O fiule, fiul meu,
Cum poţi tu suferì,
Cum poţi pătimì?
O maică, maica mea,
Eu dacă n'oi suferì
O lume n'ar trăi.
Şi deochiul... *cutărui* o pierì
Şi s'o mântuì (1).

Sau:

Pasăre albă,
Codalbă,
Din cer a sburat
Trei picături a picat:
Una de mir,
Una de vin,
Şi una de venin.
Cine-a băut din mir
S'a sfinţit,
Cine-a băut din vin
S'a îmbătat,
Cine a băut din venin
A crăpat.
Să crape calu vântului
Şi hierea pământului
Şi ochii cui a deochiat pe... *cutare*. —
Sub o salcie răsădită
Şade-o fată 'mpodobită
C'un ochiu de foc
Şi-unul de apă.
Se întinse cel de apă
La cel de foc,
Şi nu se stinse focul,
Ci stinse dedeochiul dela... *cutare*.
Ca să rămâie
Curat şi luminat,
Ca argintul cel curat.
Cum Dumnezeu l-a lăsat (2).

Sau:

Trei surori a soarelui
Ce stau în poarta raiului
C'un ochiu de foc
Si unul de apă.
Cel de foc stinge pe cel de apă
Aşà să se stingă
Deochiturile,
Pociturile,
De prin toate chiotorile.
Să rămâie... *cutare*
Curat, luminat,
Ca aurul cel curat,
Ca argintul strecurat (3).

Sau:

Sub cea richită
Răsădită,
Şade-o fată 'mpodobită,
C'un ochiu de apă
Şi unu de foc, —
Cel de apă

(1) Comunicat de Paulina Vasiliu, Galaţi, jud. Covurluiu.
(2) Comunicat de d-l Th. Rădulescu şi cules dela baba Concioaia din com Budeşti. jud. R.-Sărat.
(3) Comunicat de d-l Anton Caramlău din Botoşani.

Stinge pe cel de foc,
Așà să se stingă deochiu
Din creierii capului,
Din auzul urechilor,
Din *melcile* obrazului,
Din sfârcul nasului,
Să chiei,
Să răschiei
Ca spuma de Mare,
Ca rouă de soare, —
Să te duci prin munți
Negri,
Pustii,
Inapoi să nu mai vii...(1).

Sau:

De o fi deochiat... *cutare*
De fată mare,
S'o lovească boala mare,
Să-i cadă cosițele,
Să rămână cu *târcovele*
Ca să râdă fetele. —
De o fi deochiată de voinic,
Să-l lovească *târpia*
Să-i plesnească boașele
Să-i piară sămânțele
Ca să se mire lumea de el
Cum s'a mirat și el de... *cutare*
De l-a deochiat. —
De o fi deochiat de Dumnezeu,
Maica Domnului aminte să-și aducă,
Leacul să-i aducă. —
De o fi deochiat din sfinte
Din zile greșite,
Iar aminte să-și aducă
Leacul să-i aducă. —
De o fi deochiat din drumuri,
Drumurile să părăsească
Iarbă verde, verde crească
Și... *cutare* să se lecuească. —
De o fi din fântână,
Să-i sece pâraele,
Soarele
Să-i ardă pietrele,
Să fie de mirare în țară. —
De o fi deochiat de gard,
Gardului să-i cure nuielele,
Să fie de mirare în țară
Cum s'a mirat el de... *cutare.* —
Păsărică înaltă,
Prea înaltă,
Țâști
In piatră nestimată!
Piatra să crape în patru
Ca să crape:
Moroii
Strigoii
Râmnitorii
Și deochetorii. —
De o fi deocheat de codru,
Codru să se ducă în sat,
Că nu e nici un păcat, —
De o fi deochiat din soare,
Să-i piară razele. —
De o fi din lună
Să-i piară luminile. —
Dumnezeu aminte să-și aducă,
Leacul să-i aducă,
Să-i puie os la os,
Să-l facă mai frumos,
După cum a fost(2).

Sau:

Ieși deochiu
Cu pocitură, —
Ieși deochiu
Cu întâlnitură,
Ieși deochiu
Cu orbalț, —

(1) Comunicat de d-l Vasile Ionescu din Roman.
(2) Comunicat de d-l C. Popescu și cules dela baba Constantina Gagiului, în etate de 72 ani, din comuna Maglavitu, jud. Dolj.

Ieşi deochiu
Prin sete,
Ieşi deochiu
Cu roşaţă,
Ieşi deochiu
Cu albeaţă
Din creierii capului
Să ieşi şi să pleci
In văi adânci,
In pustii,
Inapoi să nu mai vii (1).

Sau:

Pe o rădăcină de corn
Şeade o fată de domn
Cu un ochiu de apă
Şi unu de foc:
A sărit cel de apă
Şi a stins pe cel de foc, —
Aşà să se stingă deochiu
Din ochii... *cutăruia,*
De o fi deochiat de bărbat,
Să-i crape boaşile,
Să-i curgă pişatu. —
De o fi deochiat de fată,
Să-i curgă cosiţele. —
De o fi deochiat de femeie,
Să-i crape ţâţele,
Să-i curgă laptele,
Să-i moară pruncu de foame, —
Dedeochiu prin vânt,
Dedeochiu prin pocitură,
Dedeochiu prin trohnă,
Dedeochiu de bărbat
Cu ochi albaştri,
Dedeochiu de bărbat
Cu ochi negri,
Dedeochiu de femeie
Cu ochi albaştri,
Dedeochiu de femeie
Cu ochi negri,
Dedeochiu de fată
Curată
Şi frumoasă,
Dedeochiu de 99 feluri,
Dedeochiu de 99 chipuri,
Ieşi din creierii capului,
Din vederile ochilor,
Din toate încheieturile,
Din trupu... *cutăruia,* —
Si să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca Maica Domnului ce l-a lăsat,
Ca soarele în senin
Amin,
Cuvintele mele
Să fie toate deplin (2).

Sau:

Păsărică albă,
Cudalbă,
Sboară 'n cer,
Sboară 'n pământ, —
Pici în piatră
Năstrăpiatră (3).
Piatra 'n patru o crăpat,
Aşà să crăpi ochii
Care o diochet pe... *cutare.*
Să pieri,
Să răspieri;
Să-i iese din cap,
Din crieri,
Să se ducă
Prin munţii negrii,
Prin pustii
Amin (4).

(1) Comunicat de d l Vasile Ionescu, atelierul C. F. R., com. Paşcani, jud. Succava.
(2) Auzit la I. Grigoriu dela Ilinca din cătunul Satu-Nou (Domniţa Maria), jud. Bacău.
(3) Năstrăpiatră = Para-piatră, răspiatră, mai mult ca o piatră, cu putere miraculoasă.
(4) Comunicat de d-l Vasile Ionescu, com. Paşcani, jud. Succava.

Sau:

Ieși deochiu
Dintre ochi,
Că te-ajunge o vacă neagră
Cu coarnele să te spargă,
Și te-aruncă peste Mare
In pustiu,
In depărtare, —
Acolo să mori,
Să pieri,
Ca ziua de ieri.
Și ochii cei deochiați
Să rămâie curați
Luminați,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp. —
Dacă o fi... *cutare*
Deochiat din vânt,
Să-i moară calu.
Dacă o fi de femeie,
Să-i crape țâțele,
Să-i curgă laptele,
Să-i moară copilu de foame
Dacă o fi de fată
Să-i cază cosițele,
Să rămâie cheală.
Dacă o fi de voinic,
Să-i crape boașele
Și... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
De boală scăpat
Și dela Maica sfânta Marie
Leac să-i fie (1).

Sau:

Fugi deochiu
Dintre ochi,
Din creieri capului,
Din inimă,
Din ficați,
Din bojoci,
Din sgârciul nasului,
Din fața obrazului, —
Fugi ca gândul
Și taci ca pământul.
Cum fuge lupul din sat,
Așà să fugă deochiatul
Din capul lui... *cutare*.
De va fi deochiat de fată mare,
Să-i crape țâțele,
Să-i curgă sângele.
De va fi deochiat de muiere,
Să-i cază cosițele
Și să-i curgă țâțele.
De va fi deochiat de copil,
Să-i sară ochii.
De va fi deochiat de codru,
Să-i cază frunza,
Să-i rămână tulpina.
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat, —
Leac să-i fie
Amin (2).

Sau:

Plecă... *cutare*
Pe cale,
Pe cărare,
Pe ulița mare,
Și-l întâlniră:
Moroii,
Strigoii,
Râmnitorii, —
Moroaicele,
Strigoaicele,
Deochetoarele, —
Râmnitoarele,
In cale.
Inima i-o mâncară,

(1) Comunicat de Varvara G. R. Stoenescu, com. Pietroșani, județul Vlașca.
(2) Comunicat de d-l Lazăr Munteanu, mecanic C. F. R. Brăila.

Puterea i-o *fârşiră* (1);
Cu glas din cer până în pământ
Ţipà.
Maica Sfânta Maria-l auzià:
— Ce-ţi este... *cutare*?
— Ce să-mi fie,
Maică Sfântă Marie,
Plecai pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare
Şi mă 'ntâlnì:
Moroii,
Strigoii,
Deochetorii,
Râmnitorii, —
Moroaicele,
Strigoaicele,
Deochetoarele,
Râmnitoarele, —
In cale.
Inima mi-o mâncară,
Sângele mi-l beură,
Puterea mi-o *fârşiră*.
Maica Sfânta Maria cum il auzià,
Pe iapă albă încălecà,
Toiag de argint în mână luà,
La *curpene* (2) mergeà:
— Bună ziua, curpene!
— Mulţumim dumitale,
Maică sfântă Marie,
Ce să fie?
— N'ai văzut:
Moroii,
Strigoii,
Deochetorii
Râmnitorii, —
Moroaicele,
Strigoaicele,
Deochetoarele,
Râmnitoarele?
— N'am văzut, n'am auzit,
Maica Sfânta Maria pleca
Şi din gură aşà zicea:
— Facă-te oamenii *târne* (3)
Şi să te spoească cu baligă.
La *bucium* (4) de vie mergeà:
— Bună ziua, bucium de vie!
— Mulţumim dumitale,
Maică Sfântă Marie,
Ce să fie?
— N'ai văzut:
Moroii,
Strigoii,
Deochetorii,
Râmnitorii,
Moroaicele,
Strigoaicele,
Deochetoarele,
Râmnitoarele?
— Intr'o pimniţă mare mâncà şi beù.
Maica Sfânta Maria pleca,
La uşă se da
Şi din gură aşà zicea:
— Ieşi afară:
Moroaie,
Strigoaie,
Deochetoare,
Râmnitoare, —
Moroilor,
Strigoilor,
Deochetorilor,
Râmnitorilor,
Şi aduceţi inima... *cutărui* la loc,
Ca aluatu'n *căpestere* (5)
Ca faguru de miere,
Ca varza invelită
Ca *stebla* (6) de busuioc,
Ca muguru de salcă,
Ca măru pe cracă,
Cutare... să rămâie

(1) Fârşiră = Sfârşiră, luat, secat.
(2) Curpen = Ramuri tinere, vreji, nuiele în *Oltenia* (Turcii de jos, jud. Gorj).
(3) Târne = Coş de nuiele în formă de baniţă, dar mult mai mare, în **Oltenia**. Târne = Mături în **Muntenia** şi măturoaie în **Moldova**.
(4) Bucium = Butuc de vie, curpen, ramură.
(5) Căpestere = Cuvă unde se face pâinea, postavă, covăţică.
(6) Steblă = Ramură, crenguţă.

Curat,
Luminat,
Ca steaua'n cer
Ca roua 'n câmp
Ca maică-să care l-a făcut.
De-o fi... *cutare* deochiat de vânt,
Vântu să stea.
De-o fi deochiat de câmp,
Câmpu să se usuce.
De-o fi deochiat de gard.
Gardu să pice.
De-o fi deochiat de fată mare,
Pice-i cosiţele
Să rămâie
De râsul lumii.
De-o fi deochiat de femeie
Plesnească-i ţâţele
Să-i moară fătul de foame.
De-o fi deochiat de voinic,
Plesnească-i boaşele
Să rămâie,
De râsul lumii. (1)

Sau :

Apucai pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare,
Spre soare-răsare.
Mă întâlniră :
Moroii.
Moroiceii,
Leoii,
Leoaiceii. —
Voi moroi,
Voi deochetori,
Nu vă mirare-ţi de... *cutare*
Cât e de gras,
Cât e de leşinat, —
Ci miraţi-vă de livada mea,
Cât voi de mare,
Care zace.
Acolo stau :
Nouă şopârle,
Cu coadele 'nodate,
Cu gurile 'ncleştate.
Acolo să vă miraţi,
Acolo să vă răsmiraţi.
Pică una,
Pică două,
Pică 'n piatră năstămată,
Despice-se piatra 'n patru părţi,
Despice-se ochii moroiului,
Şi-ai moroaicei.
Ai leoiului
Şi-ai leoaicei.
Ăi *luţi*
Nepricepuţi,
Ca'n ce zi bună a născut,
Nici o nevoie n'a avut.
Din poala maicei Preciste
Leacul (2).

Sau :

A plecat un om roşu
La o pădure roşie,
C'o secure roşie ;
Şi-a tăiat un copac roşu,
Şi-a muls o capră roşie,
Şi-a făcut un caş roşu,
Şi s'a dus la târgul cel roşu
Unde vin deochetorii
Şi deochetoarele,
Şi moroii
Cu strigoii; —
Care din caş luà
La toţi ochii le crăpà,—
A plecat un om verde,
Cu o secure verde,
La o pădure verde,

(1) Comunicat de d-l Em. C. Popilian, învăţător, com. Turceni-de-jos, jud Gorj.
(2) Comunicat de d-l I. Pârvulescu, învăţător, comuna Bumbeşti-Piţic, judeţul Gorj.

Şi-a tăiat un copac verde,
Şi-a făcut o găleată verde,
Şi-a muls o capră verde,
Şi-a făcut un caş verde,
Şi s'a dus la un târg verde,
Unde vin deochetorii
Şi deochetoarele
Şi moroii
Cu strigoii —
Care din caş luà,
La toţi ochii le crăpà, —
A plecat un om roşu
Lă o pădure roşie,
Cu o secure roşie,
Şi-a tăiat un copac roşu,
Şi-a muls o capră roşie
Şi-a făcut un caş roşu,
Şi s'a dus la târgul cel roşu,
Unde vin deochetorii
Şi deochetoarele
Şi moroii
Cu stigoii, —
Care din caş luà,
La toţi ochii le crăpà
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca roua din câmp,
Ca maica Sfânta Maria
Ce l-a lăsat pe pământ,
Leac din mâna mea
Şi dela maica Precista (1).

In **Moldova** prin unele părţi (satul Cremenea, jud. Bacău), când pe cineva îl doare tare capul, după ce i-a descâtat şi tot nu i-a trecut, atunci babele spun că trebue să fie capul dogit, crăpat, desfăcut de durere. Ca să se vindece trebue capul de *strâns* la loc.

Dar pentru a se încredinţà baba descântătoare, că celui deochiat e într'adevăr capul dogit, îl pune pe bolnav la încercare: Iea o *cofă* (2) şi un ştergar lung şi gros, pune pe deochet să stea pe un scăunaş mic în mijlocul casei; pune cofa plină cu apă (alte babe pun cofa şi fără apă, dar mai bine şi mai cu leac e aşà, mai cu seamă apa să fie neîncepută) cu fundul în creştetul bolnavului. Apoi baba cu o mână ţine cofa de toartă, iar cu cea'altă înfăşoară capul deochiatului şi *gardina* (3) cofei cu ştergarul cel lung. La această operaţie de multe ori baba-i ajutată şi de altcineva. După strânsul ştergarului, dacă cofa se clatină, e dovadă că deochetului îi desfăcut capul. In cazul acesta, baba strânge şi mai puternic ştergarul cu un *melesteu* (4) până când cofa nu se mai clatină, iar capul nu mai pârâie. Acesta e şi semnul că bolnavul se va vindecà!...

După descântec baba învaţă pe bolnav să puie la frunte şi tâmplă, felii de cartofi sau de lămâie, ori felii de castraveţi şi să miroasă oţet de trandafiri. Când bolnavul n'are nici de unele din acestea, atunci baba îl învaţă să puie la cap felii de *gulii* (5).

---

(1) Comunicat de preotul Petre Petrescu şi cules dela Ioan P. Busuiocescu, din comuna Coveiu, plasa Balta, jud.. Dolj.

(2) Cofă = Doniţă.

(3) Gardină = Marginea cofei de jos.

(4) Malesteu = Făcăleţ, băţ, vergeà de mestecat mămăliga.

(5) *Gulii*, Moldovenii numesc ceea ce Oltenii şi Muntenii cunosc sub numirea de *nap*. In cazul de faţă e vorba de guliile moldoveneşti, cari vin în forma cartofilor.

Sau:

Se pune pe o cârpă fasole uscată și să leagă la cap (Giurgiu, jud. Vlașca).

Sau:

Se pun la frunte și la ceafă foi de varză (1).

Sau:

Frunză de pelin alb, să opărește cu oțet *undezat* și să leaga la cap (2).

Sau:

Se pisează rută cu unt de rosmarin, se amestecă cu oțet, se face plastor și se pune la cap (3).

Sau:

Să tai cu talerul *năramză* (4) și să pui pe deasupra cafeà pisată. Să faci trei plastori: Două să se puie la tâmple și unul la frunte. Negăsindu-se nă-ramză, se poate face plastor de gulie și cafeà (5).

Sau:

Albuș de ou cu lapte de femeie și untdelemn, să se puie la frunte (6).

Sau:

Rumiianec, adică mușețel dela spițărie, să-l fierbi și să oblojești capul (7).

Notă. — Descântece de deochiu avem:

20 publicate în *Materialuri folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), vol. I, part. I, pag. 543—558, culese de d-nii Hr. N. Țapu, Ioan Ionescu, Ioan Odor și Ilie Constantinescu.

17 *descântece*, publicate în revista de folklor *Șezătoarea* (Artur Gorovei), Fălticeni, an. 1892—1902, vol. I, pag. 57 și 82; vol. II, pag. 87; vol. III, pag. 195; vol. IV, pag 39 și 190; vol. VI, pag. 93, 94, 95 și 96; vol. VII, pag 56 și 158. Culese de d-nii G. Popescu, Gh. Rudeanu, I. Dim. Durău, etc.

4 *descântece* publicate de S. Fl. Marian în *Descântece pop. române*, Suceava 1886.

2 *descântece* publicate de d-l G. Săulescu.

1 *descântec* publicat în *Poezii populare* (V. Alexandri), București 1866.

1 *descântec* publicat în *Poezii pop. române* (G. Dem. Teodorescu), București 1885, pag. 370—371.

1 *descântec* în *Buciumul român*, Iași 1878, pag. 135—157.

1 *descântec* în *Foaia soc românismul*, București, an. I, 1870, pag. 95—96, de I Minescu.

1 *descântec* în *Familia*, Pesta 1872, an. VIII, pag. 316, de T. Michnea.

1 *descântec* publicat de d-l D. Popu în *Revista ilustrată*, Bistrița (Transilvania), an. III, No. 3—4.

1 *descântec* publicat în *Revista modernă*, București 1901, an. I, pag. 8, cules de d-l I. Dumitrescu.

---

(1) Hașdeu, *Columna lui Traian*, an. III, 1872, No. 33 (143), pag. 297.

(2) Dr. Gaster, *Literatura populară*, pag. 537.

(3) *Ibid.*, pag. 541.

(4) Năramză = Portocală.

(5) Dr. Gaster, *Literatura populară*, pag. 541.

(6) *Ibid.*, pag. 541.

(7) *Ibid*, *ibid*.

5 descântece publicate în revista *Apărătorul sănătăţei*, an. I şi II (1891—1893), p. 14 19 şi pag. 204, de către d-nii I. Neniţescu, Dr. Valerian G. Negrescu, M. P. Gadereţ, Z. Rădulescu.

2 descântece publicate în *Revista Literară*, an. XXIII, Bucureşti, No. 8 şi No. 10, de către P. M. Rădulescu-Micşuneşti.

1 descântec publicat în ziarul *Adevărul*, Bucureşti 1902, foileton de Gh. Popescu-Ciocănel.

3 descântece publicate în *Medicina populară*, de Dr. Ionescu, pag. 411—412.

DÂNSELE SAU IELELE.

De *dânsele* se descântă mai mult în **Transilvania** şi **Moldova**. In **Muntenia** prea puţin şi în **Oltenia** de loc. Avem însă descântece de *Sfinte*, de *Şoimane*, de *Iele, Măiestrele*, etc., descântece cari nu variază decât în numire, iar încolo nu-i decât una şi aceeaş boală.

Poporul le botează în diferite chipuri şi le dă diferite funcţiuni, având o astfel de frică de ele, că nici nu le numeşte cu adevăratul lor nume, ci mângâie cu nume şi cuvinte plăcute. Dintre aceste fiinţe aeriane, cele pe cari le întâlnim destul de des în descântece, sunt *Ielele* (1).

Dânsele sau *Ielele*, spun babele, sunt foarte rele. Au putere de-a luà cuivà minţile, gura, o mână, etc., să-l facă din om neom. Când cineva ologeşte de picioare, de mâini, babele spun că-i bolnav de *dânsele*, sau dacă-i sărit din minţi, spun că-i luat din *Iele*.

De *dânsele* unele babe descântă în apă sfinţită; o parte din apă dau bolnavului să bea, iar cu restul stropesc părţile bolnave (jud. Putna).

Sau :

Bolnavul trebue să bea apă din locul unde se întâlnesc două izvoare; tot în apă de întâlnitură trebue să se scalde bolnavul Marţia, Joia şi Duminica (Pesceana-de-sus, jud. Gorj).

Sau:

Se descântă în rachiu de drojdie, cu fir de mătură şi cu un cuţit, apoi se spune:

Tu cuţit mare,
Domn mare,
Cum ai tăiat tot ce ţi-a ieşit în cale,
Aşà să tai toată legătura după... *cutare*.
(Com. Valea cu apă, jud. Gorj).

In **Moldova** babele măsoară bolnavul de 3 ori cu o trestie în lungiş şi curmeziş (cruciş), rup trestia în două, apoi o fac în nouă bucăţi şi cu

(1) Th. Iordănescu, *Noua rev. română*, Bucureşti 1901, No. 40, pag. 173.

aceste bucăţi se descântă într'o *garafă* (1) cu vin alb în trei nopţi dearândul, la miezul nopţii şi în zori, până nu răsare soarele. Din vinul descântat se dă bolnavului să bea de 3 ori, iar cu cealaltă parte se spală pe trup, pe mâini şi pe picioare.

In tot timpul cât baba descântă, bolnavul nu se spală cu apă.

Baba împunge cu cele 9 bucăţi de trestie în vin, şi descântă:

Plecat-a 9 oameni de trestie,
Cu mâinile de trestie,
Cu picioarele de trestie,
Cu topoarele de trestie,
Cu caru de trestie,
Cu boii de trestie,
Cu tânjelele de trestie,
Cu resteiele de trestie,
Pe drumul de trestie,
La pădurea de trestie, —
Trestie a tăiat,
Carele a încărcat,
De *dânsele* a plecat,
Din os,
De sub os,
Din măduvă jos, —
Dela... *cutare*.
De dânsele junghiuroase,
De dânsele spărgăcioase,
De dânsele uscăcioase,
De dânsele umflăcioase,
De dânsele cu brâncă,
De dânsele cu reumatism,
De dânsele cu pocială,
De dânsele cu şterpeleală,
De dânsele cu cias rău,
De dânsele cu sburător,
De dânsele cu trimis,
De dânsele cu frigare,
De dânsele cu atac. —
Să pieriţi,
Să răspieriţi,
In trupu lui... *cutare*
Să nu mai fiţi.
Cu vin alb să vă cinstiţi,
Cum o-ţi gustà să fugiţi
Pe râpi,
Pe munţi,
Pe plaiuri să vă risipiţi.
Pe... *cutare*
De *dânsele* să-l răcoriţi,
Cu sănătate să-l lăsaţi.
Descântecul dela mine... *cutare*
Şi leacul dela Dumnezeu
Şi dela maica Domnului (2).

Sau poate că bolnavul îi scuturat ca de friguri, are fioruri, fierbinţeli şi-i năuc de cap. Sau poate că *bâigue* (3), îi sărit din minţi, atunci i se descântă de *Iele:*

A plecat Dumnezeu din 9 ceruri
Şi s'a întâlnit cu lipitura,
Spărietura,
Umflătura,
Vărsătura,
Trecătura,
Cu spuzeala,
Cu junghiul.
Cu cuţitele,
Ieşind din marea seacă.
Dumnezeu a poruncit:
— Fugi şi ieşi dela... *cutare*
Şi te du în coarnele cerbilor
Şi stai acolo pân' s'o isprăvì

(1) Garafă = Sticlă de vin, şip, burcut, măsură în Moldova.
(2) Comunicat de T. Cojan din Focşani, judeţul Putna.
(3) Bâigue = A vorbì fără şir, într'aiurea, a spune lucruri fără de înţeles.

Ceriu și pământu.
Teme-te de Dumnezeu,
Care șade
Pe scaun de judecată,
Și te blastămă:
Cu numele Tatălui,
Al Fiului
Și-al Sfântului
Duh.
Amin!
Cum piere spuma de pe mare,
Vânturile de prin copaci,
Intunericu de pe fața pământului,
Așà să piară toate junghiurile,
Apucăturile,
Trecăturile,
Să rămâie... *cutare*
Curat
Luminat,
Că eu în coarnele cerbilor
Am încălicat
Și în munte,
La ciute
M'am lăsat, —
Toate bolile mâncà,
Bea și se jucà
Numai boala... *cutăruia*
Nu bea,
Nu mâncà,
Nu se jucà.
Soarele nu răsărià,
Norii pe cer mergeà,
Corbii mari
Boala lui o bea
O mâncà,
Și... *cutare* rămâneà
Curat,
Luminat
Ca argintul strecurat,
Cum e dela Dumnezeu lăsat (1).

In **Moldova,** ca să fie feriți oamenii de iele, au grije ca în ziua de Rusalii să poarte la brâu pelin verde.

Parte din oameni prin **Muntenia** poartă și câte un grăunte de usturoiu la ei (jud. Teleorman).

Tot în Muntenia bărbații și flăcăii poortă pelinul în brău, la pălărie, sau după ureche; femeile și fetele poartă pelinul în păr, în coade sau în sân. Unii ca să fie feriți de iele,—femeie sau bărbat,—trebue să intre în hora *călușarilor* (2) și să joace deavalma cu ei (jud. Ilfov).

De iele se descântă sau în apă sfântă (aghiasmă), sau în rachiu de drojdie, c'un fir de busuioc sau c'un paiu dela mătură. Parte din babe descântă c'o cruce și cu tamâie (județul Gorj).

Din aiasma sau rachiul descântat, se dă bolnavului să guste de 3 ori, apoi cu ce rămâne se trage pe corp.

Notă.—Descântece de *Dânsele* găsim 2 publicate în *Descântece populare române* de S. Fl. Mariam, pag. 88. Un descântec publicat în *Aurora Română* de I. Berariu, an I, Cernăuți 1881, p. 57. Un descântec publicat în *Buciumul Român*, Iași 1878, p. 135—175 și un descântec publicat de G. Săulescu.

— De *Iele* avem un descântec publicat în *Medicina populară* de Dr. Ionescu, pag. 416. Un descântec publicat în *Poezii populare* de V. Alexandri, Buc. 1866. De altfel de *Iele*, avem un întreg studiu, scris de L. Șăineanu, intitulat **Ielele.**

— De Măestre găsim 1 descântec în *Descântece pop. române* de Marian.

---

(1) Gr. G. Tocilescu, *Materialuri folkloristice*, vol. I, pag. 650.

(2) Călușari = Ceată de flăcăi jucători, cu clopoței la picioare, cari umblă pe la case în ziua de Duminica Rusaliilor și Joi.

DOR LA INIMĂ.

De *dor la inimă* descântă unele babe din **Muntenia**.

Ca boală, după cum s'arată, s'apropie mult cu *izdatul* din **Oltenia** și cu *vătămătura* din **Moldova**.

De *dor la inimă* baba descântă cu o cruce în apă neîncepută, cu sare, tămâie și praf de pușcă. Alte babe descântă împrejurul buricului, cu fir de usturoiu. După descântec se dă bolnavului să guste din apa descântată, de 3 ori; iar restul o aruncă pe burta unui câine sau pisică.

Baba în timp ce tulbură apa în cruciș și curmeziș, descântă:

Ucigașe
Blestemate,
Nu te'ntinde.
Nu cuprinde
Inima lui... *cutare*. —
Să ieși,
Să pleci.
Că cu crucea te-oiu alungà
Cu usturoiu te-oiu usturà.—
Nu îngâmfà,
Nu usturà,
Că cu praf te-oiu veninà
Să ieși,
Să pleci,
Din inimă,
Din ficați,
Din șale,
Din picioare
Cu toate junghiurile,
Cu toate cuțitele,
Cu toate răutățile
Dela... *cutare* (1).

Notă. — Un descântec de *Dor la inimă*, găsim publicat de Gr. G. Tocilescu, op. cit., p. 625.

FĂLCARIȚA.

De *fălcariță* se descântă mai mult în **Muntenia**.

Fălcarița dă mai des peste copii, și-i atât de periculoasă că, după spusa babelor, mai toți copiii mor dacă nu li se descântă în pripă.

Bolnavului de fălcariță i se încleștează fălcile și toate încheieturile capului, nu poate mâncà și strânge gura așà de tare, încât parcă să-i treacă falcă prin falcă.

D. George Resletz din com. Măgurele, Teleorman, ne scrie:

Pe la țară starea femeilor este foarte rea, asemenea și a noului născut, care din cauză că leuza în timpul facerii este pusă prin *gârlici* (2), unde curentele de aer sunt violente și așternutul îl are de paie și fân; după tradiționalul lor obiceiu cum că Maica Domnului a născut în ieslele boilor,— apa și toate murdăriile stagnează în paiele de sub leuză, și încă aceste paie le iau anume dela grajdul vitelor, cari sunt amestecate cu băligar și pișat.

(1) Cules dela baba Rada Islățeanca din Islaz (Romanați).

(2) Gârliciu = Intrarea în pimniță, boltă.

In aceste paie se găseşte un microb care se numeşte în limba poporului *fălcariță*. Noul născut cade victima acestui microb, unde combinat cu frigul şi răceala, i se înțepenesc muschii şi în special fălcile. Femeile aleargă cu copilul bolnav câte două poşti la vreo babă care ştie să înnoade acolo 2 – 3 vorbe şi-i iea câte un franc de parale pentru descântec.

De fălcariță se descântă:

Ai umblat *Şoitane* (1)
Din casă în casă,
Şi cu mătura legată,
Cu fereastra astupată,
Cu focul învelit;
Şi l-ai apucat,
Şi l-ai călcat,
Şi l-ai fărămat
De creştetul capului
De junghetura gâtului;
Şi Maica Precista auzià,
Pe scară de aur
Şi de argint scoborà,
Şi de mâna dreaptă
Te luà,
La Sf. Duminecă
Te ridicà;
La Vanghelie te strigà,
La leturghie te pomenià,
Şi fălcile-ți descleştà (2).

Se descântă în untdelemn luat din candela Maicei Domnului, sau în spirt sau în vin vechiu. Baba, în timpul descântecului, trage pe copil până-i trosnesc toate oasele.

FĂRĂMATUL.

De *fărămat* descântă unele babe din spre **Oltenia**. Bolnavul are dureri năstruşnice în tot corpul, îi fărămat, sdrobit de par'că ar fi bătut în piuă.

Baba descântă bolnavului de fărămat, în unt proaspăt; cu untul descântat trage pe copil sau pe om când îl scaldă pe tot corpul.

Preotul Petre Petrescu ne comunică de *fărămat* descântecul acesta:

A plecat starița
A bătrână
Din uşe în uşe,
Din casă în casă,
Toate casele le-a găsit încuiate,
Şi ferestrele astupate,
Şi mătur'le legate;
Numai la... *cutare*
A găsit:
Casele descuiate,
Şi ferestrele destupate,
Şi mătur'le deslegate
Şi pe... *cutare*
Adormit şi *aromit* (3)
Şi l-a luat
Şi l-a sdrobit,
Şi l-a încleştat,
Sàngele i-a turbat.
Şi l-a lăsat
Țipând şi *chirăind* (4)
Cu glas pân 'n cer
Şi cu lacrămi până'n pământ

(1) Şoitan = Şoiman, Ielele, Duh de prin văzduh.
(2) Auzit dela baba Stana din com. Elisabeta, jud. Teleorman.
(3) Aromit = Asudat, plin de visuri, ațipit. In **Moldova** afumat, mirodenii.
(4) Chirăind = Gemând.

Maica Precista îl auzià
Şi pe scări de aur se da,
Şi pe cutare îl întrebà:
— Ce ţi-e *cutare?*
— Ce să-mi fie,
Maică Precistă?
A plecat stariţa a bătrână
Din uşe în uşe,
Din casă în casă
Şi la toţi a găsit:
Uşile încuiate
Şi ferestrele astupate
Şi mătur'le legate.
Numai la mama mea
Şi la tatăl meu
A găsit:
Uşile descuiate,
Ferestrele destupate,
Mătur'le deslegate
Şi pe mine m'a găsit
Adormit şi *aromit.*
Şi pe mine m'a sdrobit
Oasele mi le-a sfărâmat
Sângele mi-a turburat. —
Maica Precista
Cum auzià,
De mâna dreaptă-l luà
Şi pe... cutare îl duceà
La fântâna lui Adam,
La râul lui Iordan,
Şi oasele i le îndreptà,
Şi pe faţă îl spălà,
Şi sănătate că mi-i da (1).

FRIGURILE.

Bolnavul de friguri se întinde, îi luat cu fior, frig şi tremurături. Apoi durere de cap, căldură şi năduşeală. Frigurile pot să prindă pe cineva în toate zilele, din două în două zile, din trei în trei zile şi aşà mai departe. Boala poate să vie dintr'o stricare de stomac, din osteneală, din sperietură, sau poate ca să capete cineva friguri şi din cauza mirosului urît, împuţit de prin locurile mocirloase, băltoase.

Omul mai capătă friguri când mănâncă *gorgoaze* (2) şi apoi bea apă după ele.

Bolnavul de friguri trage mult la soare. De friguri unele babe descântă, altele nu. Cele mai multe însă dau bolnavilor ca să bea sau să mănânce ceva tainic, buruieni lecuitoare sau fructe pline de spurcăciuni şi vrăjite de ele.

De friguri dau leacuri şi preoţii, ţârcovnicii, călugării, dascălii sau paraclisierii. In spre **Moldova** frigurile se scriu; adică bolnavul se duce la unul care ştie să le scrie: la un popă, călugăr, paracliser, etc. şi acesta scrie frigurile pe un petic de hârtie, strânge (chiteşte) hârtia frumuşel în patru şi o dă bolnavului s'o poarte la gât 40 de zile. Alţi cărturari, după ce scriu frigurile, învaţă pe bolnavi să ţie răvaşul la gât numai 3 zile, apoi să-l arunce pe gârlă şi să zică: «*Cum nu stă apa pe gârlă, aşà să nu stea frigurile la mine... cutare; şi cum se duce răvaşul ăsta pe gârlă, aşà să se ducă şi frigurile dela mine... cutare*».

(1) Auzit dela Ioana P. Busuiocescu din com. Coveiu, plasa Balta, jud. Dolj.
(2) Gorgoaze = poame, fructe crude.

Răvaş de friguri, de scris şi de purtat la gât contra boalei, avem şi următorul: *Slăvită tăiere a capului a mergătorului, înainte să fie spre tămădirea frigurilor, robu lui D-zeu... cutare, In numele Tatălui, al Fiului şi al Sf. Duh, Amin»* (1).

Sau:

S A T O R
A R E P O
T E N E T
O P E R A
R O T A S(2).

După trei zile să se arunce pe gârlă, zicând: «Cum trece gârla de iute, aşà să treacă boala de iute».

Frigurile se mai scriu pe nafure, pe mere şi se dau bolnavului ca să le mănânce.

Unele babe dau bolnavului să mănânce câte o perjă (prună) având într'însa pus, fără să ştie bolnavul, trei păduchi din cap (jud. Bacău).

In unele părţi din **Muntenia**, babele învaţă pe bolnavi să fiarbă 5—6 foi de *leandru* (oleandru) într'o ocà de apă, pusă în oală nouă, să strecoare zeama şi s'o bea (T. Măgurele, Teleorman).

Sau:

In ziua când ştie bolnavul că-l prind frigurile, să se scoale de noapte şi pe inima goală să plece pe jos până dă de hotarul satului, oraşului sau al judeţului. Aceasta pentru ca frigurile când vor veni la bolnav şi-l vor căutà, să nu-l găsească acasă. Se zice că la hotar frigurile n'au putere şi nici nu pot ca să ajungă pe bolnav (Islaz, jud. Romanaţi).

Alte babe spun:

Când pe bolnav îl scutură frigurile, să-l aşeze cineva sub un pom, pe o rogojină şi pe când el *dărdăe* (3), să vină o femeie—cununată, dar fugită dela bărbat—despletită, cu o vadră de apă proaspătă, neînceputã, şi s'o asvârle pe bolnav; dar femeiea să se ascundă, să nu fie văzută. Bolnavul se sperie, se scutură şi frigurile fug (Turcenii de sus, Gorj).

Alte babe din spre Oltenia zic:

Să se ducă bolnavul Dumineca dimineaţa la ciutură (puţ, fântână) cu o oală nouă şi cu un cuţit de gătit, să nu vorbească nici la dus, nici la întors şi nici în urmă să nu se uite. Să umple oala cu apă, să puie cuţitul în cruciş pe oală, şi să facă 3 cruci zicând în gând:

(1) Dr. Gaster, *Literatura pop. română*, pag. 424.
(2) Idem., pag. 245.
(3) Dârdâe = Tremură, scuturat de friguri.

Când păgubaşul
O mai pune mâna
Pe cuţitu ăsta,
Atunci să mă prindă
Frigurile
Pe mine... *cutare.*

Când vine bolnavul dela fântână spre casă, să aleagă trei fire de *troscot* (1) de pe drum, să le pună în apa din oală în care şi-a descântat la puţ şi să le ţină sub streşina casei, până seara. Atunci să iea oala cu cele trei fire de *troscot* şi să se ducă la hotar. Să caute să găsească un os părăsit şi să se suie cu picioarele pe el. Cu apa să se scalde şi să zică:

Cum e părăsit
Osul ăsta
De toţi viermii,
De toate ciorile
Şi de toate lighioaile,
Aşà să rămân cu... *cutare,*
Părăsit de friguri.—

Când o mai prinde
Osul ăsta
Carne şi vine,
Atunci să mă mai iea
Frigurile
Pe mine... *cutare,*
Atunci şi nici atunci (2).

Sau:

In ziua de Paşti, unde o găsi bolnavul mai întâiu găoace de ou roş, s'o iea, s'o piseze mărunt, s'o cearnă, s'o puie într'un pahar cu apă neîncepută şi s'o bea (Stolojani, jud. Gorj).

Sau:

Se dă bolnavului să bea albuş de ou bătut în rachiu, apoi s'o rupă la fugă (jud. Muscel).

Sau:

Se prinde un liliac şi se plămădeşte în rachiu. Din rachiu se dă apoi de băut celui prins de friguri (jud. Prahova).

Sau:

Se prinde o muscă de cal, se arde şi apoi se bea cu apă neîncepntă, (jud. Gorj şi Vâlcea).

Sau:

Se prind 3 păianjeni, se vâră într'o nucă şi se dă bolnavului s'o poarte 3 zile la gât; apoi s'o arunce pe o apă curgătoare şi să adauge: *„Când s'o întoarce apa asta înapoi, atunci să mă mai prindă friugurile, atunci şi nici atunci...* (jud. Prahova).

Sau:

Pentru friguri, din două în două zile, se pune un număr de râme, ne-

(1) Troscot = Sporiş, târsoacă, troscoţel, troscovă. *Polygonum aviculare* L.
(2) Auzit dela femeia Guriţa din com. Murgeşti, jud. Gorj.

pereche, în rachiu: 3, 5, 7, 9; se lasă 5 minute, apoi râmele se aruncă. Când începe să-l scuture pe bolnav frigurile, i se dă să bea din acest rachiu (com. Vălenii de munte, jud. Prahova).

Sau:

Se ard râme, se pisează şi se dă de băut bolnavului în rachiu de drojdie (jud. Prahova).

Sau:

Bolnavul de friguri caută — dacă nu găseşte bolnavul îi dă baba — *împuşcată*, *voejniţă* (1), *coaiele popii* (2) *şi sburătoare* (3); toate aceste buruieni să fie culese în ziua de *Simziene*. Le fierbe în apă neîncepută Luni de dimineaţă şi iese la câmp, în loc deschis; dar mai cu leac îi la hotar. Se suie pe un os părăsit, se scaldă şi zice:

Cum a urît
Coţofenile,
Câinii
Şi ciorile
Osul ăsta,
Aşà să mă urască
Pe mine... *cutare*
Toate boalele
Şi frigurile.
Când s'o strânge os la os
Şi s'o face iar la loc
Cum a fost,
Viu,
Atunci să se mai strângă
Bolile şi frigurile
La mine... *cutare*.

Cu buuruienile rămase trebue să se afume bolnavul şi să ţină curăţenie trupească (Guriţa, com. Murgeşti, jud. Gorj).

Dacă cumva o femeie lăuză are lapte prea mult, zice părintele S. Fl. Marian în: *Naşterea la Români*, capătă friguri de lapte şi se descântă în următorul mod: Iea un ou, îl sparge la capul cel mai gros, unde scuipă bolnava, şi tăind din fiecare unghie atât dela mâini cât şi dela degetele picioarelor, pune câte un *dărăbel* (4) în el. Iea apoi baba, care face şi pe moaşa, un iţ părăsit, măsurat după mărimea bolnavei, îl face *motchiţă* (5) şi îl pune peste spărtura de ou. Apoi amestecă cu un fir de mătură zicând:

Cum se mătură gunoiul din casă, aşà să se mături fiorile, tremurile, frigurile dela... N.

Apoi duce oul la o proptă de gard şi îngropându-l zice:

Când din ăst ou puiu o mai învià,
După cloţă o plecà,
Şi cloţ plecà
Şi demâncare le-o da,
Şi puii or mâncà,
Cu picioare or umblà,

(1) Voe ă = Voeştniţă, Ismă.
(2) Coai popii = Spânz.
(3) Sbur are = Răscoage, iarba lui Sf. Ion.
(4) Dără = o bucăţică.
(5) Motc ă = Grămadă, strâns, mototol.

Cu ochii or vedeà,
Cu aripi or sburà,
Atunci să mai vină frigurile
Fiorile,
Tremurile,
La... *cutare.*

Iţul îl duce şi-l pune unde se despart drumurile şi zice:

Cum se despart drumurile,
Aşà să se despartă de *cutare* fiorile,
Tremurile
Şi toate frigurile!

Sau poate bolnavul are *friguri porceşti* (1), şi atunci trebue ca baba care îi descântă să spele toate vasele Luni dimineaţă până în ziuă. Să ducă pe bolnav în cocina porcilor şi să-l scalde cu lăturile şi cu zoile vaselor. Când toarnă zoile, baba zice:

Sfânta Luni,
Zi de făcături,
Şi de uriciumi,
Pe... *cutare* l-am luat
Cu lături eu l-am scăldat
De friguri l-am scăpat. —
Că... *cutare* nu s'a scăldat
De gras şi frumos,
Dar tu sf. Luni
Lasă-l bun şi sănătos (2).

Dacă nici aşà nu-i trece bolnavului de friguri, atunci trebue ca într'o dimineaţă pe nemâncate să se ducă la cocină, şi la un loc cu porcii să mănânce tărâţe muiate în apă cu sare, din troacă.

Intr'un foileton din ziarul *Adevărul* din Martie 1902, d. Popescu-Ciocănel publică următoarea doctorie contra frigurilor:

«Primăvara de timpuriu când ies *brânduşele*, copiii şi fetele, bărbaţii şi femeile, cari găsesc în acea primăvară o brânduşă, o smulg din pământ, o învârtesc de trei ori în jurul obrazului pronunţând de atâtea ori următorul descântec:

«Brânduşe, brânduşe, atunci să mă prindă frigurile, când o aduce mama apă cu ciuru, atunci şi nici atunci.»

După pronunţarea acestui descântec, mănâncă rădăcina brânduşei care e dulce acrişoară.

Cu acest mod cei ce au spus acest descântec se cred scăpaţi de friguri în tot cursul anului.

De friguri se mai descântă de unele babe cu un fir de mătură în apă neîncepută şi în aluat amestecat cu boabe de tămâie. Cu apa descântată se udă bolnavul, iar firul de mătură, aluatul şi tămâia se aruncă pe apă, zicând:

(1) Friguri porceşti sunt acele cari în timp ce scutură pe bolnav, îi face şi o poftă de mâncare mare. Se mai zic friguri porceşti şi la acele cari vin la om noaptea, de-l scutură.

(2) S. Fl. Marian, în *Naşterea la Români.*

Pe apă le-am dat
Şi pe... *cutare* l-am spălat
De toate frigurile,
De toate fiorile,
Şi de toate bolile.

Bolnavului de friguri i se mai descântă de *păduroaică* (mama pădurii) şi *sburător,* în untură de porc negru, tăiat în ziua de Ignat. (Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Se arde şi se pisează un peşte înghiţit de alt peşte, Apoi se amestecă în rachiu sau apă şi se dă bolnavului de băut (Sulina, j. Tulcea).

Sau:

Se iea *boglari* (1), se pisează, se amestecă cu sare şi se leagă la încheietura mânii stângi, unde se lasă vreo două zile. Pe locul unde a stat se ridică o băşicuţă, ca la vizicătoare, care spărgându-se, frigurile se răsuflă; apoi se pune unt până se vindecă rana (Fălticeni, jud. Suceava şi Curtea de Argeş). Acest procedeu se întrebuinţează în contra frigurilor şi în Banat (Mangiuca).

Sau:

Se iea *curpăn* (2), se pisează şi se leagă la mână cu *buruiană de friguri.* Se spune că bolnavul nu mai spuzeşte la gură. (Odobeşti, jud. Putna).

Sau:

Se fierb frunze de păpădie şi zeama o bea bolnavul ca pe ceaiu (Giurgiu, jud. Vlaşca).

Sau:

Se pisează foi şi flori de pelin verde, se strecoară printr'o pânză curată, apoi se iea dimineaţa câte o lingură pentru a tăià frigurile (jud. Suceava).

Sau:

Bolnavul de friguri bea rachiu de floare şi frunze de *rostopască* (3) (Părintele Marian, Bucovina).

Sau:

Se ieau foi sau coaje de *salcie,* se fierb bine cu apă neîncepută, până lasă tot mustul; apoi, înainte de a apucà frigurile pe bolnav, trebue să bea din acest ceaiu câte un păhăruţ, pe inima goală. (Dr. Leon, op. cit., pag. 63).

---

(1) Boglari = Gălbenele de munte, Piciorul-cocoşului.

(2) Curpăn = Viţă albă, curpen alb (Banat), curpen de pădure şi luminoasă.

(3) Rostopască = Salcie mare, crucea voinicului (Banat), iarbă de negi, iarba rândunelelor (Transilvania), negelariţă, ploscăniţă (Bucovina) şi rostopaste (Trans.)

Sau:

Se ieau câteva seminţe de *laur*, se pisează, se pun într'o lingură cu apă şi se dă bolnavului de friguri să bea (jud. Vasluiu). Tot pentru friguri se dă bolnavului o ceşcuţă cu zeamă de laur, după ce s'a pisat şi stors bine buruiana; deşi bolnavul înnebuneşte puţin, pe o zi sau două, dar apoi se vindecă. (Dr. Leon, op. cit., pag. 45).

Sau:

Se plămădeşte în rachiu *lumânărică* şi se bea mai multe zile (jud. Iaşi).

Sau:

Se plămădesc seminţe de mac în rachiu de drojdie şi se dă celui bolnav să bea (jud. Prahova).

Sau:

Se fierb frunze de măcriş şi zeama se dă bolnavului s'o bea călduţă (jud. Ialomiţa).

Sau :

Dacă bolnavul are friguri din 3 în 3 zile, se plămădeşte într'un şip cu rachiu coaje de nucă verde, apoi se dă pătimaşului să bea câte un pahar de rachiu, de cu seara înainte de ziua în care are să-l apuce frigurile (Dr. Leon, op. cit., pag. 39).

Sau:

Se fierb într'o ulcică nouă frunze de fasole roşii, apoi zeama se bea rece în ziua când nu te prind frigurile (jud. Putna).

Sau :

Când ai friguri, caută unde afli vara câte un fir de fragă singur crescut, iea din aceste 9 fire de rădăcină; apoi fierbe aceste rădăcini în 3 litruri de vin roşu, până seacă de jumătate, se strecoară bine şi se bea (Liuba şi Iana).

Sau:

Se fierbe *ghisdeiu* (1) zeama se dă bolnavului de friguri să bea de 3 ori pe zi câte un pahar. Că varsă tot veninul de rămâne omul cum l-a făcut măsa (Dr. N. Leon, *Istoria naturală medicală a poporului român*, pag. 40).

Sau:

Se fierbe înăduşit ţintaură cu vin roş într'o oală de lut nouă, acoperită la gură cu cocă; apoi se dă bolnavului câte trei ceşti pe zi (Dr. Leon, op. cit., pag. 70).

Sau:

Sa iea un mănunchiu dn *tărsoacă* (2) şi se leagă la mâna stângă. Bătrânele au credinţa că aceste buruieni vindecă de friguri (jud. Neamţ).

---

(1) Ghisdeiu = Gisdel (Bucovina) Motocei (Bucovina) trîfoişti, trifoişti colţurată, vizdeiu.
(2) Tărsoacă = Păiuş, iarba bălţii şi pipiriguţă. *Aira Caespistosa L.*

Sau :

Se pisează sămânță de urzică. In lipsă chiar floare de urzică, atât cât se poate luà cu 3 degete; se pune într'un pahar de rachiu și se dă celui bolnav, care este prins de friguri din 3 în 3 zile, atunci când îl apucă frigul (jud. Botoșani).

Sau :

Bolnavul de friguri se duce des de dimineață și în zi de sec la cimitir, la mormântul unui frate sau a unei rude de aproape și zice, adresându-se către mort: «*Cutare*... dă-mi o perină și-un lăicer, că mi-a venit un mosafir». Apoi iea țărână din mormânt cu trei degete și tot repetă de 3 ori. Acea țărână apoi o pune într'o legătură și bolnavul o poartă la gât 3 zile, iar în dimineața zilei a patra, se duce înapoi la cimitir, tot la mormântul acela, desleagă legăturica cu țărână și lăicerul și după ce zice de 3 ori: «*Cutare*.. na-ți perina și lăicerul că mi s'a dus mosafirul»,—asvârle țărâna cu legătura pe mormânt (M. Lupescu, jud. Suceava).

Sau :

Se iea 9 picături de păcură și se pune într'o litră de vin; apoi bătute bine la un loc, bea cel bolnav (jud. Prahova).

Sau :

Bolnavul de friguri bea dimineața un cinzec de gaz (com. Filești, județul Covurluiu).

Sau :

Să iea un pahar cu vin vechiu, se pune înăuntru sare cât apuci cu 3 degete bine, apoi se sbate și-l dă de *dușcă* cel bolnav, înainte de a-l apucà frigurile. In urmă trebue să nu stea locului, să umble cel puțin un ceas (jud. Bacău).

Sau:

Se iea un litru de vin, se pune o mână de sare mărunțică și se sbate bine până ce face spumă, apoi cel bolnav trage tot vinul de dușcă. Indată îți vine greață și prinzi a vărsà tot ce ai mâncat. Dacă bolnavul n'a mâncat nimica, atunci varsă numai venin verde. După acest leac nu te mai necăjesc frigurile toată vieața. (C. Teodorescu-Kirileanu, jud. Vasluiu).

Dar ca să nu fie omul prins și scuturat de friguri, trebue ca primăvara când vede întâia oară ouă de broască, să le iea și să se frece cu ele peste tot trupul; făcând astfel, nu-l mai prind frigurile tot anul. (C. Teodorescu-Kirileanu, jud. Vasluiu).

Sau :

Cel ce nu voește să fie prins de friguri, să sărute un *buratec* pe pântece de 3 ori. In alte părți babele prind un *buratec* și-l omoară în rachiu. Din buratecul omorît se face o legăturică care se dă copiilor s'o poarte

la gât; rachiul, în care s'a omorît buratecul, se dă de băut bolnavului de friguri (jud. Tecuciu).

Sau:

Se sfarmă ouă de broască țestoasă în rachiu, apoi se dă bolnavului de băut (jud. Covurluiu).

Sau:

Bolnavul poartă la gât o broască, timp de 3 zile (Galați, Covurluiu).

Notă. — 1 descântec de friguri găsim publicat în *Materialuri folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), vol. I, part. I, pag. 633.

FUNICEII (CÂRCEII).

De *funicei* sau *cârcei* nu se descântă. Boala se arată printr'o mișcare convulsivă care face a se contractă membrele. Cârceii apucă pe om de mâini, de picioare, degete, etc., le sgârcește, le strânge, astfel încât bolnavul nu le mai poate mișcă de loc.

De *funicei* găsim următoarea povață:

Se iea rădăcină de *răjioară* (1), se pisează bine, apoi se fierbe și zeama se dă bolnavului să bea. (M. Lupescu, jud. Suceava).

Sau:

Bolnavul să se frece cu muștar, pe părțile unde simte *cârceii*, ca să se poarte sângele, apoi să iea de mai multe ori dimineața, pe nemâncate, câte o linguriță de muștar galben, nepisat, după care să bea puțină apă (jud. Ilfov și Dâmbovița).

Sau:

Să se ungă bolnavul cu ud de câine (I. Negoescu, învățător, jud. Dâmbovița).

Sau:

Se cumperă dela spițărie spirt de furnică și să freacă bolnavul pe părțile bolnave (Galați, județul Covurluiu).

De *funicei* babele mai învață pe bolnavi să se frece cu spumă de drojdie.

GĂLBINARE.

De *gălbinare* descântă numai babele meștere. Gălbinarea iese întâiu la ochi, buze, tâmple, degete, piept, etc., și apoi se întinde peste tot corpul, până și urina (udul) îi este galben.

(1) Răjioară = Ruje de Rusalii, bujor.

Bolnavul are dureri în partea dreaptă a pântecelui, sub coaste; greaţă, vărsături, limba se îngălbeneşte şi n'are poftă de mâncare.

Gălbinarea poate să vie la om din cauza mâncării prea multă, din o durere prea mare, din frică, supărare, etc. Boala poate să ţie 2—3 săptămâni.

De gălbinare, unele babe taie bolnavilor de sub limbă o anumită vână cu o parà de argint; o vână, cunoscută numai de meşteri tăietori. (Jud. Bacău şi Gorj).

Tăiatul sub limbă e mai cu leac în luna Maiu şi se taie cu *sămcioară* (1) (Turceni, jud. Gorjiu).

Din locul tăiat trebue să curgă sânge, ca la o strachină! Alte babe dau bolnavului următoarele buruieni: *Şofran roş*, *rostopatie* şi *buduiene mari*. Să le fiarbă bine pe toate într'o oală nouă şi în vin vechiu; oala să aibă capac de cocă (aluat) şi după ce a fiert 3 ceasuri e gata. Să bea bolnavul dimineaţa, pe inima goală, câte o ceşcuţă. (Femeia Guriţa, Turcenii de sus, jud. Gorj).

Sau:

Să plămădească bolnavul *floare de pucioasă* în rachiu de drojdie, 24 de ceasuri, şi cu aceasta să se frece pe corp seara şi dimineaţa. Bolnavul trebue să stea la căldură. (Preoteasa Ana Popilian, Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Baba plămădeşte în rachiu de drojdie burete de care dau femeile suliman pe faţă, *nucşoară* rasă, *scorţişoară* pisată, rădăcină de *rostopastică* şi, după ce s'au plămădit toate aceste în rachiu de drojdie 24 de ore, se dă bolnavului să bea câte 2—3 păhărele pe zi. (Baba Ancuţa, Turceni, jud. Gorj).

In spre Teleorman, parte din babe mai meştere spun bolnavului de gălbinare că trebue să cumpere 4 lămâi, 9 smochine, o jumătate ocă oţet de vin, o oală nouă şi doi morcovi roşii, cât de mari. Toate acestea bolnavul trebue să le dea babei care-i descântă şi să doarmă la dânsa 6 nopţi. In ziua întâia şi a doua, dimineaţa când se îngână ziua cu noaptea, baba duce pe bolnav în curte, stoarce o lămâie într'o lingură de lemn, nouă, iea cu un *ban de argint* (2) puţină piatră acră pisată mărunt cu praf de zahăr şi după ce mestecă praful cu zeama de lămâie, dă bolnavului să înghită doctoria aceasta, pe nerăsuflate. Bolnavul trebue să se păzească de răceală, de mâncări iuţi, sărate sau acre şi să ţină curăţenia trupească.

A treia zi dimineaţă baba, după ce-i dă bolnavului în zeama de lămâie praful de piatră acră şi zahăr, iea oala nouă, pune oţetul şi smochinele în ea, o leagă cu o sfoară, şi o atârnă într'un pom în curte, ca să stea la rouă. A patra zi dimineaţă tot de cu noapte începe smochinele câte trei odată,

(1) Sămcioară e un fel de cuţitaş (bisturiu) mic, în Oltenia.

(2) Banul de argint trebue ca să fie dela bolnav, şi în urmă să rămâie babei.

așà că la șase dimineața bolnavul a terminat de luat prafurile și smochinele.

A șaptea zi, baba iea excrementele (scărna) și urina (udul) dela bolnav, scobește cu un cuțit ascuțit morcovii, dar așà fel fără ca să-i rupă undeva, pune într'un morcov urina, iar în celălalt excrementele și îi dă bolnavului ca să-i atârne pe amândoi cu o sfoară binișor în coșul casei, la fum. Bolnavul trebue să ție dieta dată de babă (vezi mai sus) 6 săptămâni. După 40 zile, bolnavul să iea morcovii dela fum, să-i arunce peste cap și să zică: «Când oiu mai vedeà eu... *cutare* afumăturile astea, atunci să mai zac de gălbinare, atunci și nici atunci. (Baba Rada Islățeanca, T. Măgurele, Teleorman).

D. Marin I. R. Grindășeanu din Burureşti ne trimite descântecul acesta de gălbinare:

Sfânta Maria mică,
Sfânta Marie mare;
Sfânta zi de zi,
Să se iea gălbinarea
Și toată durerea,
Din creierii capului,
Din fața obrazului
Din cap,
De după cap,
Din inimă,
De sub inimă
Din toate oasele,—
Să şeadă în mijlocul Mării,
Acolo să piară,
Acolo să răspiară,
Ca vântu de Mare,
Ca roua de soare,
Cutare... să rămâie,
Curat, luminat
Ca Maica Domnului ce l-a lăsat.

Se descântă în apă neîncepută și se dă celui pătimaș de gălbinare ca să bea dintr'un pahar de ceară galbenă, (jud. Ilfov).

Sau:

Bolnavul trebue să iea coajă de corn, s'o fiarbă bine în apă, apoi zeama s'o bea dimineața (Siclea, R.-Sărat).

Sau:

Se plămădește în țuică rădăcină de garoafă și se dă bolnavului dimineața (Slănic, jud. Prahova).

Sau:

Se plămădește în rachiu de drojdie *măcriș* și *șofran*, apoi se bea dimineața (Slobozia, jud. Ialomița).

Sau:

Se face celor ce pătimesc de gălbinare scăldătoare cu sare și săpun. Se pune adică la o căldare de apă o ocà de sare, 0,5 kg. săpun de spălat cămăși, scăldându-se cel bolnav dimineața și seara. Aceasta se repetește în 10 zile, făcându-se în fiecare zi scăldătoare proaspătă (Liuba și Iana în rev. *Familia*, an XXII).

Sau:

Contra gălbinării se mai dau bolnavilor să mănânce trei păduchi, băgați

într'o smochină, sau să-i bea într'un pahar cu apă. Tot pentru această boală se pun în rachiu nouă păduchi, flori de crin și *gălbinele,* se lasă 2—3 zile să plămădească, apoi se iea câte o linguriță în 3 zile dearândul (com. Corbeasca, jud. Tecuciu).

Pentru gălbinare unele babe mai obişnuesc să recomande sau să dea bolnavilor *lumânărică* plămădită în rachiu de drojdie (Iași), ori *siminoc* fiert la un loc cu *vâzdoace*, ori flori de *siminoc* plămădite în rachiu, ori în fine boabe de *cârmâz* puse pe o felie de lămâie (jud. Buzău).

Babele de prin orașe (în mahalale) mai întrebuințează hrean ras și amestecat cu miere curată, ca un dulceț: 3--4 lingurițe pe zi până la vindecare. In timp de 40 zile se dă bolnavului pe nemâncate să înghiță câte 12 măsline mici, întregi cu sâmburi cu tot (Dr. Leon, op. cit, pag. 133).

In contra gălbinării, poporul mai întrebuințează și o buruiană numită *frigurică.*

Notă. — 1 descântec de gălbinare gasim publicat în *Descântecele pop. român* de S. Fl. Marian și unul în *Șezătoarea,* an. VII, No. 2, pag. 181, cules de I. T. Popovici.

GÂLCILE.

Orice babă mai pricepută știe să descânte sau să dea bolnavului vreun leac.

Gâlcile, dacă apăsăm ușor sub barba celui bolnav, le simțim ca niște ghinduri, (alune), nucușoare, etc.

Asemenea dacă ne uităm în gât, vedem cele două ghinde că sunt roșii și umflate; roșața se poate întinde și peste tot gâtul.

Bolnavul are dureri în gât, nu poate ca să înghiță și scuip des ; are guturaiu, durere de cap, n'are poftă de mâncare și s'aprinde de căldură. Gâlcile se formează din răceală, sau din cauza scrofulilor.

De gâlci babele nu știu una și bună, ci știu mai multe și de asta le încurcă.

Așà unele din babe dau bolnavului de gâlci să facă gargară cu gaz, altele cu spirt, țuică, rachiu de drojdie, etc. Ba unele din ele dau bolnavului să facă gargară și cu urină (ud), de fată mare!... (Com. Măgurele, jud. Teleorman).

Gargară cu gaz (Bacău, Prahova, etc.) se face prin locurile petrolifere, iar gargară cu rachiu, țuică, etc. prin locurile bogate în fabricarea alcoolului (Gorj, Dolj, etc.).

Parte din babe învață pe bolnavi să coacă cartofi în spuză (cenușe). Să-i curețe de coaje, să-i piseze și să-i frământe cu untdelemn. Să facă două turtițe, să le puie pe o basmă de lână și să se lege cu ele la gât (comuna Salcea, jud. Teleorman).

Sau:

Să facă turte din morcovi roşi, stropiţi cu gaz, să puie la gâlci (T.-Măgurele).

Sau:

Din slănină fărâmată, amestecată cu gaz, să facă oblojeală şi să puie la gât (Săscut, jud. Putna).

Sau:

Măsline pisate la un loc cu slănină, să puie pe vinele gâtului, că moaie gâlcile (T.-Măgurele).

Sau:

Mămăliguţă pripită, întinsă pe cârpe şi unsă cu lumânare de seu, s'o puie bolnavul călduţă la gât (Părincea, jud. Bacău).

Sau:

Să se iea un peşte sărat, cosac, să i se scoată oasele, apoi aşà crud să-l puie la gât (D-şoara Velicu, societatea «*Albina*», Bucureşti).

Sau :

Se prăjesc seminţe de cucută cu seu ; se întinde pe o cârpă, apoi se înfăşoară gâtul (jud. Botoşani).

Sau :

Se pisează măsline cu sâmburi cu tot, se întinde pe mămăliguţă pripită, apoi oblojeala se leagă la gât (jud. Botoşani).

Sau :

Se ieau maţe de dovleac, se prăjesc în untură de porc şi se înfăşoară bolnavul de gâlci la gât. (Com. Strâmbeni, jud. Prahova).

Sau :

Se prăjeşte într'o tigae ceapă cu săpun, se face oblojeală şi se leagă la gât. (Ilinca, com. Scorţeni, jud. Bacău).

Sau :

Se fierbe petrinjel (pătrunjel) cu lapte dulce, se amestecă cu canfor pisat în albuş de ou, apoi se leagă la gât. (Jud. Suceava).

Sau :

Se pisează jalia (1), se amestecă cu unt şi se leagă la grumaz. (Cluj, Transilvania).

Sau :

Se caută excremente (scărnă) albă de câine, se usucă, apoi praful se suflă în gâtul celui bolnav de gâlci. (Vălenii-de-munte, jud. Prahova).

Sau :

Se iea lut dela rădăcina unui perj (prun) se amestecă bine cu unt de naft şi se leagă la gât. (Iveşti, jud. Tecuciu).

---

(1) Jalia = Salbie, salvie de grădină, salie, jale. *Salvia officinalis, L.*

Sau :

Se suflă în gâtul celui bolnav ţipirig pisat mărunt, iar gâtul se înfăşoară cu obielele bolnavului. (Com. Todireni, jud. Botoşani).

Sau :

Se pisează la un loc scorţişoare, cuişoare şi ţipirig, apoi se suflă în gâtul celui bolnav. (Com. Drăgăneşti, jud. Vlaşca).

Sau :

Să puie bolnavul la gât putregaiu de salcie, amestecat cu tărâţe de grâu şi fierte împreună; ori să puie la gât o turtă de mălaiu (făină) de nuci, cu hrean ras, miere şi sare. Toate acestea puse pe piele de cal. (Jud. Dâmboviţa).

Sau:

Baba trage pe bolnav cu untdelemn la gât şi descântă :

A plecat mătuşile,
Cu furcile,
Să gonească gâlcile;
Ele la goană le luà,
Pe furcă le înşirà
Şi cu druga le apărà,
Şi cu fusul le înţepà:
deşiţi gâlcilor,
Că iacă mătuşile,
Cu furcile,
Să gonească gâlcile,
Să rămâie . . . *cutare* curat
Ca argintul strecurat (1).

Sau :

Gălculiţe,
Gălculiţe,
Nu întinde,
Nu cuprinde,
Nu însăgetà,
Nu încuţità, —
Ci să vă topiţi
Ca spuma de Mare,
Ca roua de soare.—
Plecară gâlcile să pască,
Trei mătuşi să le păzească:
Una oarbă,
Una şchioapă
Una surdă.
Oarba nu vedeà,
Şchioapa fuga nu puteà
Să dea,—
Surda nu auzià,—
Şi lupii le luară,
In răspântii le scoaseră
Nimic din ele nu se aleseră.
Şi... *cutare* rămase,
Curat, luminat,
Ca argintu stricorat
Cum Maica Domnului l-a lăsat.—
Descântecul meu,
Leac dela Mnezeu. —
Să se lipească
Ca aluatu în *căpistere*
Ca fagurile de miere (2).

Sau:

Gâlcile
Modovâlcile
Plecară la iarbă să pască,
Plecară trei babe să le păzească;

(1) Comunicat de Ştefan St. Tuţescu, cules dela Ilinca Stan Niţă, din com. Catanele (Dolj).

(2) Cules de Costică A. Popescu dela vrăjitoarea Mărica din Seliştea-Cruci (Dolj).

Una fu oarbă,
Una fu surdă
Și alta oloagă.
Oarba nu văzù,
Surda nu auzì,
Oloaga dacă văzù
Nimic nu putù,—
Lupii veniră,
Și le mușcară,
Le mușcară,
Rădăcina le secară.
Descântecul este dela mine
Leacul dela Hristos,
Că pune os la os,
Și închiagă sângele,
Mult mai frumos
După cum a fost (1)

Sau :

9 fete
Cu 9 plete,
Cu 9 măturoaie,
Și 9 țăpoaie. —
Noi am pornit
Cu 99 de țăpoaie,
Cu 99 de măturoaie,
Cu 99 de greble
De greblat,
Cu 99 de puști
De împușcat,
Cu 99 de cuțite
Ascuțite...
— Da unde mergeți?
— Noi mergem
La omul cel necăjit
Și supărat,
Noi mergem acolo
Să-i luăm durerile
Din piept,
Din spate,
Din gât,
Din iuimă,
Din splină
Gâlcile,
Brâncile,
Șopârlaițele,
Durerile,
Junghiurile, —
Dela gât.
— Da unde le duceți?
— La Marea Neagră,
Unde nu cântă cucoș negru,
Nici nu bate câine roșu.
Nici voinic nu 'ncalecă...
Cum s'o strecurat
Morile Siretului
Fântânele,
Drumurile,
Râurile,
Cărările,
Așà s'o strecurat
Brâncile,
Gâlcile,
Și toate junghiurile
Ptiu!
Amin (2).

Sau :

Gâlcile
Pomovălcile,
Scurtele
Burtele,
Apucară pe furcă,
Și pe drupă
Să treacă muntele.
Când ajunseră în vârful muntelui,
Ieșiră lupii în calea lor,
Și luă lupu ăl mare,

(1) Cules de C. Popescu dela Costantina Gagiului din Maglavitu (Dolj).
(2) Cules dela baba Profiira Zugravu din com. Jora, jud. Iași.

Gâlca a mare,
Lupu mijlociu,
Gâlca mijlocie,
Şi venì şi lupu ăl mic
Şi luă gâlca a mică
Şi se duseră cu ele,
Intr'un fund de vale
Şi le sfărâmară,
Şi le mâncară,
Nimic din ele nu se alese. —
Cutare... să rămână
Curat, luminat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat,
Că în ce zi bună a născut,
Nici o nevoie n'a avut.
Din poala Maicei Preciste
Leacul (1).

Sau:

Gâlcă, gâlcă
Incalecă pe drugă
Şi treci marea
Şi crăpi ca cicoarea (2).

După descântec baba bagă meleşteul de mămăligă pe gâtul bolnavului, până-i sparge gâlcile!

Sau:

După ce baba pipăie cu mâna gâlcile bolnavului şi după ce se uită pe gâtlej, se duce de iea nişte căţei (grăunţei) de usturoiu şi venind cu dânşii molfăind în gură, face semnul crucei, iea din gură cu degetele dela amândouă mâinile usturoiul sdrobit şi întorcând pe bolnav cu spatele către faţa ei, începe să-l tragă pe sub gât până după urechi, şi descântă:

Plecară gâlcile lui... *cutare* să pască
Trei mătuşi să le păzească:
Una oarbă,
Una mută,
Şi alta şchioapă.
Un lup de departe le-a văzut,
Baba oarbă n'a văzut
Muta să dea chiot n'a putut,
Şchioapa să dea fuga n'a putut,
Iar lupu cum le-a zărit,
In ele s'a năpustit,
De vârf le-a îmbucat,
Şi rădăcina le-a secat.
Iar... *cutare* a rămas
Curat, luminat
Ca steaua din cer lăsat.
Astă seară stele şi gâlci,
Până mâine nici stele, nici gâlci,
Descântecul meu,
Leac dela Mnezău;
Leac din limba mea,
Leac dela Maica Precista (3).

Dacă bolnavului de gâlci a doua zi îi e şi mai rău, sau dacă îi sunt gâlcile coapte, atunci baba îi dă în gât.

Datul în gât se face cu sare sau cu iarbă de puşcă.

---

(1) Comunicat de Ioan Pârvulescu, învăţător, com. Bumbeşti-Piţic, Gorj.
(2) Comunicat de Vasile Ionescu din Roman.
(3) Comunicat de Bărbulescu, absolvent al şcoalei de meserii din Bucureşti.

Baba ține gura bolnavului deschisă cu un căluș sau cu o lingură, ca să nu-i muște mâna, și cu degetele îi *sdrobește* gâlcile.

După toată operația aceasta baba leagă de gâtul bolnavului o sfoară de lână (1) care a servit la întoarcerea (scopirea) berbecului.

Notă. — Descântece de gâlci s'au publicat 4 în *Materialuri folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), Vol. I, part. I, pag. 639 — 640, culese de Ioan Ionescu și Chr. N. Țapu; 1 descântec s'a publicat în colecția de *Poezii populare* de G. Dem. Theodorescu, p. 379; 3 descântece publicate de S. Fl. Marian în *Descântece pop. române* și un descântec găsim în *Șezătoarea,* an. VII, No. 2, pag. 19, cules de I. T. Popovici.

GUTURAIUL.

De *guturaiu* (gutunariu, suhăria, troahnă) se descântă foarte rar, și numai babele de prin Moldova prea meștere știu descântă. Boala aceasta vine la om din răceală, sau dacă cumva a călcat în spurcăciuni ori în urină (ud) de om. Bolnavul, mai cu seamă primăvara și toamna, răgușește încet-încet, îi curg ochii, nasul și strănută des; apoi durere de cap, *căhueală* și un fel de moleciune îi cuprinde tot trupul.

D. M. Stratala, învățător, com. Tanacu, județul Vasluiu, scrie următoarele despre guturaiu:

Troahna e cunoscută prin durere de cap, căldură și frig în corp, prin durere de membre, stomac și slăbiciune generală în tot corpul. Starea asta durează 7—8 zile, în care timp bolnavului i se dă de băut amestecătură de oțet cu usturoiu pisat; bolnavul se mai freacă cu această amestecătură pe cap, membre și peste tot corpul. Uneori la această lucrare se rostește și descântecul următor, auzit în comuna Tanacu, jud. Vasluiu:

Pornit-a Dobre cu Dobroaie,
Pe cale,
Pe cărare,
Pe la jumătate de cale
I-a întâlnit Maica Precista
Și i-a întrebat:
— Tu Dobre și Dobroaie,
Unde te duci?
— Ne ducem să *rănim* (2) dealurile
Și pădurile
De spini și putregai,
De colb și pulbere; —
Ci duceți-vă la ... *cutare*
De-i *răniți* (3) răcelile din trup,
De-i scoateți săgeturile
Și deocheturile
Din cap.
Cu fusul le 'mpungeți,
Cu cuțitul le *rădeți* (4),
Cu mătura le măturați;

---

(1) La țară, prin unele părți din Muntenia, ca să scopească cineva un berbec, îi împinge coițele în sus și ca să nu se mai lase în jos, leagă punga cu o sfoară de lână. Sfoara aceasta îi bună de leac, contra gâlcilor.

(2) Rănim = Curățim (Moldova).

(3) Rănit = curățit.

(4) Rădeți = a rade, a curăți.

Din creierii capului,
Din fața obrazului,
Şi din sfârcul nasului,
Din auzul urechilor
Şi din vederea ochilor,
Din toate încheieturile ei,
Din toate mădulările ei.
Cu fusul le scoateți,
Cu cuțitul le tăieți,
Cu mătura le măturați
Peste Mare le-aruncați
Să rămână... *cutare*
Curat
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca D-zeu ce l-a lăsat(1).

Guturaiul însă se mai vindecă dacă bolnavul trage pe nările nasului apă cu sare sau sare măruntă (com. Militari, Ilfov).

Sau :

Se afumă bolnavul pe sub nas cu un fir de busuioc pus pe un cărbune (Văleni, jud. Prahova).

Sau :

Pentru guturaiu și durere de cap, se mai miroase hrean ras proaspăt pe răzătoare (Pucioasa, jud. Dâmbovița).

Sau :

Se pune pe un cărbune făină de păpușoiu, se pleacă deasupra cărbunelui bolnavul de guturaiu, apoi trebue să tragă fum pe nas cât poate (Satu-Nou, jud. Bacău).

HOLERA.

Boala aceasta dă rar peste om, dar și când dă, apoi curăță multe vieți. Bolnavul are dureri straşnice la stomac, se încârligă, are diaree și varsă într'una. De *holeră* parte din babe din spre Moldova dau bolnavilor ca preventiv să poarte la gât un fel de legăturică cu 3 boabe de piper, cărbune, usturoiu și pucioasă. Legăturica trebue purtată la gât 40 de zile, apoi trebue de aruncat pe o apă curgătoare (com. Letea, jud. Bacău).

Boala venind la om prea repede, nu se descântă, ci i se fac bolnavului în pripă oblojeli pentru stomac și i se dă de băut rachiuri tari.

Un om apucat de holeră și scăpat, nu-l mai prinde boala aceasta niciodată.

Când umblă holera, oamenii mănâncă mult usturoiu și beau rachiu de drojdie, rom, coniac, etc, având credință că așà nu-i va prinde holera. In Moldova oamenii obișnuesc să puie într'un par un cap de cal mort ca să fie feriți de holeră.

«In Bucovina femeile, în timp de holeră, smulg din pământ *holera* (2) cu

(1) *Apărătorul Sănătății.* București. An. II (1892—93), No. 21, pag. 280.

(2) Holeră = Cătină, coleră, cornuță, dracilă, ghimpe, lipici, pălămidă, scaiu-rusesc, scăiete-muscălesc, spin-muscălesc.—*Xantium spinosum* L.

rădăcină cu tot şi fierbând-o într'o oală cu apă, beau zeama ce iese dintr'însa şi afirmă că mulţi se însănătoşează. Alţii iarăş fierbând mai multe rădăcini de *holeră* deodată şi turnând apoi zeama aceasta într'o putină, scaldă într'însa pe cei bolnavi de holeră, cari îndată se vindecă.

«Mulţi Români afirmă că în anul 1848, când holera a bântuit foarte tare în Bucovina, numai cu zeamă din spinul acesta au scăpat de moarte.

«In timp de holeră e bine să s'afume casele cu acest spin, căci astfel tot răul se depărtează dela dânsele şi holera nici nu se poate apropià» (S. Fl. Marian, rev. *Albina*, anul III, pag. 326).

Sau :

Se mai obişnueşte ca în timpul holerei oamenii să poarte la cheotoarea cămăşii *struţ* (bucheţel) de pelin, pe care-l moaie în orice băuturi, apoi o bea ca să-i ferească de holeră (com. Broşteni, jud. Suceava).

Dacă a prins holera pe om, atunci se fierb în grabă cârcei de bostan cu spin de holeră şi se dau bolnavului de băut. (1)

Sau :

Se fierbe la un loc viţă de mure, de bostan şi castraveţi, apoi se fac scăldături pentru cei bolnavi. (2)

Sau :

Dacă cumva holera bântue pe timpul fructelor, apoi se ieau 3 cepe, 3 căpăţîni de usturoiu, 3 cărbuni, 3 ouă cu coaje şi un pumn de izmă pisată, se amestecă cu oţet la un loc şi făcându-se blastur, se pune la stomac şi la moalele capului. Blasturul se ţine aşà 24 ore.

In fine pentru holeră substariţa Eufrosina, cea mai veche maică dela mănăstirea Viforîta, recomandă blasturile următoare : Se iea o litră de făină de grâu, o lingură de oţet, o lingură de untdelemn, pui piper, izmă, foi de trandafir, faci din ele o turtă, o pui pe farfurie, apoi dai cu degetul în ea; torni spirt, presari praf de tămâie şi dai foc c'un chibrit. După ce potoleşte de ars spirtul, pui această turtă la stomac. (Crăiniceanu, *De ale medicinei populare*, rev. *Familia*, anul XXIX 1893).

INCUIEREA.

Când cineva nu poate urinà, sau n'are ieşire afară, babele recomandă bolnavilor pentru descuiat cam aceleaşi leacuri şi buruieni, — adică şi pentru una şi pentru alta: şi pentru treaba mare şi pentru treaba mică.

Parte din babe sfătuesc pe bolnavi ce nu pot urinà, să mănânce cât mai

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 24.
(2) Ibid., pag. 51.

mulți *pepeni*(1) verzi, sau dacă nu-i pe timpul pepenilor, să bea cât mai mult untdelemn (Ploești, jud. Prahova).

Sau:

Se dă bolnavului bere amestecată cu *căpușă*(2) pisată (jud. Tecuciu).

Sau:

Se dă copiilor pentru discuet găinaț de vrabie, uscat, pisat și fiert în lapte dulce; bolnavul trebue să bea această doctorie dimineața și pe inima goală.

Sau:

Se dă bolnavului să bea dimineața *moare*(3) de curechiu (jud. Bacău).

Sau:

Să bea bolnavul *făină de cari*, fieartă'n lapte dulce (jud. Bacău).

Sau:

Sămânță de neghină pisată și amestecată cu vin, să iea bolnavul în trei rânduri, dimineața (jud. Dâmbovița).

Sau:

Să bea bolnavul *caprizoi*(4) dospite în rachiu de chimion; *caprizoi* se mai ferb în lapte dulce și se dă bolnavului (jud. Iași).

Pentru discuiet se mai dă bolnavilor *trebădătoare*(5) fiartă în lapte dulce sau coajă de soc, jupuită de sus în jos (jud. Tecuciu).

Sau:

Se fierbe în apă *părul-porcului*(6), se toarnă deasupra puțin untdelemn și se dă călduț bolnavului să bea (jud. Teleorman).

Sau:

Să bea bolnavul, dacă-i ușor încuiet, dimineața apă rece cu o bucățică de zahăr (jud. Teleorman).

Sau:

Să iea bolnavul *siminichie*(7), s'o piseze bine și amestecată cu apă sau zeamă de varză, să bea dimineața (Măgurele, jud. Teleorman).

In *Oltenia* unele babe dau bolnavilor pentru discuiet următorul siat:

Să iea bolnavul un lacăt cu cheie și să-l încuie. S'aducă o vadră de apă și să bage lacătul încuiet în apa neîncepută. Să iea cheia și să descuie lacătul în apă. Să scoată lacătul din nou afară și iar să-l încuie. Să-l bage

(1) Pepene = Lubeniță, harbuz.
(2) Căpușă = Recin, rețin.
(3) Moare = Zeamă de varză.
(4) Caprizoi = Caprifoi, caprafoi, casie, *Lonicera nigra*.
(5) Trepădătoare = Brâe, brei, brie, slobonov, *Mercurialis anma*.
(6) Părul porcului = Brădișor, coada calului.
(7) Siminichie = Sinamichie. *Mic arbust* din familia *Leguminosae*.

iar în apă și din nou să-l descuie,—și tot așà până în 3 ori, repetându-se la fiecare băgătură în apă și vorbele acestea de 3 ori:

Cum să descuie lacătul ăsta în apă,
Așà să se descuie și... *cutare* la mațe.

Din apă trebue ca bolnavul să bea de 3 ori și să facă și o baie Sâmbătă seara (Turcenii de sus, Gorj).

Sau:

Să se fiarbă, înfundat cu un capac de cocă, o buruiană numită *puizà* (1), iar zeama s'o bea ca pe ceaiu (Stolojani, jud. Gorj).

INTÂLNITURĂ.

De *întâlnitură* (tâlnitură, întâmpinat, tâmpinătură) bolnavul are junghiuri prin tot trupul, vâjieli de cap, amețeli și fierbințeli.

I se descântă bolnavului în apă cu tămâie și cu o cruce. Apa se bea de bolnav amestecată cu tămâie pisată.

Sau:

Se descântă cu crucea în apă și pe corpul bolnavului:

Eu fac biserică
Și cruce,
Și leturghie,
Intâmpinatu la... *cutare*
Să nu mai vie,
Ieși diavole dela... *cutare*
Cu mânie de cap, —
Cap de viclean
Inima de vidră, —
Să ieși dela cap,
Cap de viclean,
Inimâ de vidră,—
Dela picioare,
Cap de șarpe.
Să ieși cu întâmpinăturile tale,
Cu tâlniturile,
Cu loviturile,
Cu frigurile,
Cu fiorurile,
Cu amețelile,
Cu răcorile,
Dela... *cutare*, —
Cu amețeala,
Cu *zobeala* (2),
Cu fărămătură
Cu fărșală,
Să ieși dela... *cutare*
Din creierii capului,
Din sgârciul nasului,
Din fața obrazului,
Din toate mădulările,
Că eu cu tămâie
Te-am tămâiat,
Cu crucea
Te-am alungat,
Dela... *cutare* te-am depărtat,—
Cu apă te-am innecat,
Iar... *cutare* a rămas curat
Ca de Maica Precista lăsat (3).

(1) O buruiană lătăreață, măruntă, care crește întinsă și lipită de pământ. Floare nu face). Această plantă, după spusa babelor, constitue cel mai drastic purgativ.

(2) Zobeală = sdrobit, sfărâmat, durere în tot corpul.

(3) Gr. G. Tocilescu, op. cit., pag. 646.

Mai avem următorul leac de *tălnitură*:

«Fier de găsit să-l arzi în foc și să pui apă într'un vas și să bagi fierul ars și trei cărbuni vii în apă neîncepută, și să guste acel bolnav de trei ori, și să se spele pe trup; și apa ce va mai rămâneà, să o lepede pe un drum, că-i va trece (1).

Contra *întunchinatului* mai găsim următorul leac: Să se iea dela 9 pomi diferiți câte 9 crenguțe, și dela 9 focuri de pe câmp, 9 cărbuni. Se fierb bine în apă, se face feredeu, apoi cărbunii se duc îndărăt de unde s'au luat (Căt. Vlădeni, jud. Dorohoiu).

Notă.—1 descântec de întâlnitură cu pocitură de deochiu s'a publicat în *Buciumul Român*, Iași 1878, pag. 135—175, și 1 descântec de întâmpinătură și de întoarcerea laptelui în *Descântece pop. române* de S. Fl. Marian.

IZBITURĂ.

De izbitură se descântă prin părțile **Munteniei** și **Olteniei**. Bolnavul de izbitură prinde să nu mai vază bine, îl dor ochii și simte așà par'că îl înglodește (înțeapă) ceva sub pleoapă. Baba descântă bolnavului de izbitură cu un fulg (pană) într'un clondir cu apă neîncepută, cu un fir de mătură, cu o lopată și cu o ramură verde de păducel. Alte babe descântă cu trei fire de mătură, după ce le înfășoară în mâneca cămășii. Descântecul e mai cu leac—după credința lor—dacă se face cu fața în spre apus și în scăpătatul soarelui.

De izbitură se descântă:

Se sculară... *cutare*
Duminică
Dis de dimineață,
Casele,
Curțile
Le măturară,
Gunoiul că-l luară
Spre soare
Răsare
Il aruncară, —
Soare
Răsare
Nu răbdară
In ochi i-l aruncară;—
Să te duci la lecuitoarea
Și tămăduitoarea
Cu mânica să ți-l șteargă
Cu mătura să ți-l mături
Și... *cutare* să rămâie
Curat și luminat
Cum Maica Domnului l-a lăsat (2).

Se descânta de trei ori și tot de trei ori se suflă în ochii bolnavului: în dreapta, în stânga, în sus și'n jos, — la fiecare descântec, în parte.

De izbitură se mai descântă și astfel:

(1) Dr. Gaster, *Literatura populară română*, p. 537.
(2) Comunicat de Marin I. R. Grindășeanu din București.

Cu fulg te răcăii,
Ochiul limpezii
Şi toate junghiurile
Şi toate cuţitele
Din vederea . . . *cutăruia*
Le scosei,
Cu lopata
In vânt le aruncai,
Cu mătura le măturai
Şi pe *cutare* scăpai
De toate usturimele,
De toate junghiurile,
De toate 'nglodirile
Să rămâie curat
Cum maică-sa ce l-a făcut
In ziua ce l-a dat (1).

Tot pentru izbitură se dă bolnavului să puie la ochi apă de vie sau câlţi de in plămădiţi în rachiu de drojdie.

La izbitură se mai întrebuinţează de babe şi o buruiană numită *Sânzâene.* (2) Com. Ţânţăreni, jud. Dolj).

Notă. — Descântece de izbitură găsim două publicate în *Materialuri folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), vol. I, partea I, pag. 633 — 634 şi un descântec publicat de Gheorghe Popescu-Ciocănel intr'un foileton din ziarul *Adevărul,* an. XV, No. 4784, Luni 25 Noemvrie 1902.

IZDATUL.

De *izdat* se descântă mai mult în **Muntenia** şi **Oltenia**. Boala aceasta se aseamănă mult cu *Vătămătura* din **Moldova.**

Bolnavul de izdat are dureri straşnice la inimă (cârcei de stomac). Se svârcoleşte, se strânge, se sgârceşte şi cade jos, grămadă, unde-l găseşte boala.

Dacă bolnavul a fost apucat acasă de izdat, atunci baba care-i chemată să descânte iea un pristonic (un fel de cruce de lemn, cu săpături pe ea, de care femeile se servesc la făcut colaci, prescuri, şi se găseşte în orice casă de prin Muntenia şi Oltenia), face cu acest pristonic cruce, la cap, la buric şi la picioarele bolnavului şi descântă:

Fugi izdate,
Blestemate,
Că crucea te-a bate;
Nu trăsni,
Nu bubui,
Nu 'nţepà,
Nu 'njunghià,
Fugi,
Du-te!
In capul munţilor,
In capul ciutelor,
Acolo să te *aciuezi,* (3)
Unde cucu nu cântă,
Unde popa nu toacă.
Că te-aşteaptă 3 fete mari
Cu mesele 'ntinse,
Cu făclii aprinse,
Să beţi şi să mâncaţi,

(1) Auzit dela Moş Niţă din comuna Rociu, jud. Argeş.
(2) Sânzâiene = Drăgaică, Sămziene, Sănzănie, — *Galium Mollugo.* L.
(3) Aciuezi = Aşezi, astâmperi, stai.

Să vă ospătaţi
Şi dela . . . *cutare*
Acum să plecaţi,
Să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca argintu strecurat,
Ca steaua din cer lăsat,
Amin (1).

Parte din babe descântă cu sare: ieau cu trei degete sare de trei ori şi dànd ocol buricului, descântă:

Fugi izdate,
Blestemate,
Blestemà-te-ar Dumnezeu
Trei zile şi trei nopţi
Să umbli din *tist* in *tist* (?!)
Pàn la ăl de te-a trimis,
Din pârcălab în pàrcălab
Pàn la ăl de te-a mânat,
Şi pân la curţile lu Leu-împărat.
Că acolo te-aşteaptă,
Patru fete de 'mpărat,
Cu vedrele pline pe masă,
Cu făclii aprinse,
Acolo să *vecueşti*,
Acolo să *pălătueşti*,
Că acolo-i loc de tine,
Aci nu e loc de tine,
E loc de biserică,
Nu e loc de biserică,
E loc de altar...
Fugi izdate,
Cu apucat!
Cutare . . . să rămână
Curat, luminat,
Ca auru strecurat
Ca argintu cel curat,
Că în ce zi bună a născut
Nici o nevoie n'a avut,
Din poala Maicei Precistei leacul (2).

De izdat unele babe mai descântă cu fir de busuioc în apă neîncepută sau cu o închipuire de cruce, făcută din surcele.

Din apa descântată, bolnavul bea de trei ori, iar restul o aruncă pe vreun vârf de par sau gard.

De izdat se mai descântă:

La cap,
Cap de ţap;
La inimă
Inimă de vidră;
La picioare Maica Precista . . .
Voi patruzeci de draci mari
Cu patruzeci de drăcoaice mari
Voi patruzeci de draci mici,
Cu patruzeci de drăcoaice mici,—
Voi să treceţi prin sfàrcurile mărilor,
Prin desimea pădurilor,
Prin piscul munţilor,
Şi să vă duceţi,
Peste 9 mări,
Peste 9 ţări,
Că acolo vă aşteaptă
Surorile voastre
Cu mese întinse
Cu făclii aprinse,
Să beţi,
Să mâncaţi
Să vă desfătaţi
Şi pe... *cutare* să-l lăsaţi
Curat, luminat

(1) Comunicat de baba Sanda dela Pr. C. Popilian din com. Turcenii-de-Sus, (Gorj).
(2) Comunicat de Ioan Pàrvulescu, învăţător, com. Bumbeşti-Piţic, (Gorj).

Ca argintu strecurat.
Leac dela mine,
Mai vârtos
Dela Hristos,
Că este doctor bun şi de folos.
Eu cu crucea voiu descântà
Şi în numele d-lui Isus Hristos
Vom goni şi apără (1).

Sau:

Fugi izdate,
Fermecate; —
La cap
Cap de lup,
La inimă
Inimă de vidră,
La picioare
Ghersgan (!?)
Pleacă lupu
Cu lupoaica,
Şi moroii
Cu moroaica,
Şi strigoii
Cu strigoaica,
Păduroi,
Cu păduroaica, —
Cruce mare,
Cruce mică,
Cruce de biserică. —
Crăpi drace,
Sbori izdate,
Crăpi pe loc...
Şi... *cutare*
Să rămâie
Curat, luminat
Ca steaua în cer,
Ca roua în câmp;
Descântecu i-a lui D-zeu,
Să se lipească,
Ca fagurile de miere,
Ca aluatu în *căpistere*(2).
Leac
Şi băbuşcăi colac (3).

Notă — Descântece de izdat găsim 11 publicate în *Materialuri folkloristice* şi unu publicat în *Naşterea la Români* de S. Fl. Marian.

JUNGHIUL.

Pentru *junghiu* se găsesc descântece şi oblojeli prin toate părţile ţerii.

Cineva poate căpătà junghiu din vânt, din răceală, din apă rece băută pe nerăsuflate, ba şi din joc, jucat necumpănit.

Intâiu bolnavul simte o durere ascuţită la un loc, sub ţâţă, sub coaste şi în piept;—da simte aşà durere, de mai că nu-şi mai poate trage nici sufletul.

De junghiu babele fac cataplasme de in sau mămăliguţă pripită, pun deasupra cataplasmelor seu de lumânare şi calde, cât poate suferi bolnavul, le pun deasupra junghiului (jud. Bacău).

Babele, ca să afle locul unde este junghiul, pun pe bolnav cu faţa în sus, în pielea goală, sparg un ou, scot galbinuşul şi îl poartă de colo

(1) Comunicat de Mihail D. Constantinescu, com. Branişte, jud. Mehedinţi.
(2) Căpistere = O albie mică unde frământă femeile pâinea.
(3) Cules de Costică A. Popescu, com. Seliştea-Crucii, jud. Dolj, dela baba Marica lui Dumitru Măciucă.

până colo pe trupul bolnavului. In locul unde se sparge gălbinușul, acolo zic că e junghiul (T.-Măgurele, jud. Teleorman).

Parte din babe descântă cu un cuțit de găsit. Altele descântă cu un paiu de mătură sau cu o crăcuță de pom într'un vas cu țuică, ori în apă neîncepută; dar mai ales în țuică. (Turcenii de sus, jud. Gorj).

Prin **Oltenia** babele descântă de 3 ori, făcând o ață de cânepă dărăcită o răsucesc pe mână, fără să o înnoade, o dau pe după gât și pe subțioară. De junghiu se mai descântă și cu cuțit cununat. (Turceni, jud. Gorj).

Dacă vreo femeie se întâmplă să aibă cumva junghiu sau tăieturi la părțile genitale (rușinoase), atunci unele babe îi recomandă următorul leac: Să iea o cărămidă, să o încălzească în foc până se înroșește, s'o puie într'un lighian, hârb, strachină sau oală de noapte și deasupra cărămizii să puie oțet și cafeà. (Jud. Teleorman).

Prin alte părți (jud. Ilfov) se pune pe cărămidă oțet și rom. Bolnava trebue să stea deasupra cărămizii astfel, încât tot fumul și aburul ce iese din cafeà și oțet s'o înăduşe la pântece.

De junghiu se descântă:

A plecat împăratul rusesc,
Să facă oameni de oaste
Și-a făcut:
Moldoveni,
Jidani,
Țigani,
Boi,
Vaci,
Cai;
Și-a venit vremea la junghiu.
Junghiul n'a avut
Nici cal de 'ncălicat,
Nici pușcă de împușcat,
Nici suliță de 'nsulițat.
Pe cuțit c'a încălicat
Și 'n Mare s'a cufundat,
De junghiu *cutare*
S'a luminat.
Junghiu cu frigare,
Junghiu cu ceas rău,
Junghiu cu poceală,
Junghiu cu trimes,
Junghiu din vânt,
Junghiu cu dedeochiu,
Junghiu cu toată oștirea lui,
Cu toată rudenia lui,
Cu toate neamurile lui,
Pe cuțit c'a 'ncălicat
Și 'n mare s'a cufundat,
Cutare... s'a luminat (1).

Sau:

Junghiu veninat,
Junghiu spurcat,
Junghiu 'mbăloșat,
Junghiu cu țeapă,
Junghiu cu ceas,
Junghiu cu călduri,
Junghiu cu răceli,
Nu te întinde,
Nu te cuprinde;
Te-ai făcut șearpe,
Balaur,
Mușcă din lemn,
Din copaciu,
Din pietre,

(1) Comunicat de T. Cojan. (Focșani).

Din frunză,
Din ceas,
Din răceală,
Din gunoiu,
Din tălnitură,
Din scuipături,
Din vânt turbat,
Din *untros* (?!)
Din vânt,
Din călătorie,
Să pleci,
Să fugi,
Să te duci,
Să piei,
Să răspiei (1).

Descântecul se repetă de trei ori; și dacă se descântă cu fir de mătură sau cu un paiu în rachiu, paiul se leagă pe junghiu, iar rachiul se dă bolnavului ca să-l bea.

Dacă junghiul este găsit cu gălbinuș de ou, atunci baba pune deasupra gălbinușului spart funingenă, tămâie și sare; iar deasupra acestora pune niște câlți de cânepă sau in și apoi leagă bine, formând un fel de legătoare (oblojeală). (Galați, jud. Covurluiu).

Prin unele părți din Teleorman junghiul se mai numește și *cuiu*.

De *cuiu* descântă prea puține babe și numai prin jud. Teleorman.

Bolnavul are dureri în piept, între coaste și în locul unde-l doare, parcă-i înfipt un cuiu.

Se descântă sau în săpun, sau în oțet și untdelemn.

Baba trage pe bolnav și descântă de 9 ori:

Cuiule,
Blestematule,
De-oi fi din frig,
Din căzut,
Din întâlnit,
Din răceală,
Din *târomeală*,
Din ameţeală,
Ieși dela... *cutare*
Din inimă,
Din boașe,
Din șezut,
Și să te usuci ca cornul
Care nu mai face poame (2).

Tot în spre Teleorman (T. Măgurele) junghiul mai are denumirea de *țeapă*.

Se descântă de *țeapă* în apă, cu țeapă de lemn, făcută din tufan, care se pune la copițele de fân, și se zic vorbele:

Cum tu țeapă ai fost tăiată,
Și din pădure ridicată,
Așà să iei toate țepile,
Și junghiurile,
Și să le tai dela... *cutare*.

(1) Comunicat de Pr. Teodorescu ot Vulcana (Poiana de jos, Dâmbovița).

(2) Cules de Chris. N. Țapu, dela Maria Radu Stoichița din com. Salcia, județul Teleorman.

Se bea din apa descântată, şi se unge pe corp. O parte din apa rămasă se aruncă pe gard şi se zice:

«Cum cade şi se scurge apa după gard, aşà să se scurgă toată durerea, junghiurile, ţeapa şi durerile dela... *cutare*». (1)

Junghiul se mai vindecă cu hrean ras pe răzătoare, fiert cu apă şi îngroşat cu făină de popuşoi, se pune pe legătură împreună c'un ou, tămâie şi piper şi se aplică legături pe locul unde se simte. (M. Lupescu, învăţător, jud. Suceava.)

Sau:

Ardeiu roş pisat şi amestecat cu rachiu, se pune la junghiu. (Jud. Dolj).

Sau:

Se iau crengi de *iovă* (2), se fac băi calde pentru junghiuri şi alte boale ce se capătă din răceală, precum şi din ursită, (jud. Vasluiu).

Sau:

Se duce baba în zorii zilei cu pâine şi sare pe cari le pune la rădăcina *iovei* şi zice:

«Sfântă Ioavă, te dăruesc cu pâine şi cu sare, iar tu să-mi dai leac şi sănătate». Apoi fierbe *iova* în apă şi face scăldători din ea pentru junghiuri. (Lucreţia Stan, com. Tutova. jud. Tutova).

Sau:

Se pisează rădăcină de leuştean, se opăreşte, apoi se pune călduţ la junghiuri. (Com. Găgeni, jud. Prahova).

Sau:

Făină de muştar, amestecată cu puţină făină de grâu şi apă călduţă se întinde pe o petică şi se pune la junghiu. (Teleorman şi Dâmboviţa).

Sau:

Se moaie făină de muştar cu apă rece, se pune într'un săculeţ de cârpă, apoi s'aplică la junghiu. (Bucureşti, jud. Ilfov).

Sau:

Se pune la junghiu farfurie încălzită în apă ferbinte (Galaţi, jud. Covurluiu).

Sau:

Se iea o hârtie albastră, se înţeapă des cu acul, se stropeşte cu rachiu, cu zeamă de lămâie, se presară cu piper, apoi se pune la junghiu (jud. Ialomiţa).

Sau:

Se face o turtă de făină de secară, se stropeşte cu spirt şi cu untde-

(1) Gr. G. Tocilescu, op. cit., pag. 582.
(2) Iovă = Răchită-puturoasă, Răchită-moale, Salcie-moale. *Salix Capraea*. L.

lemn, se presară cu lămâie şi piper negru pisat, se împunge cu un fus şi c'un cuţit ascuţit la vârf; se taie în două şi se pune jumătate pe piept şi jumătate pe spate. (Jud. Tutova).

Sau:

Să iea excremente (scârnă) de câine, se amestecă c'un gălbenuş de ou apoi se pune la junghiu. (Jud. Ialomiţa).

Notă. — Descântece de junghiu avem 10 publicate în *Materialuri folkloristice*, pag. 581—589. 1 descântec în *Medicina populară*, Dr. Ionescu, pag. 414. 1 descântec în *Revista literară*, an. XXIII, Nr. 8. 4 descântece publicate în *Sezătoarea*, (Artur Gorovei), an. V, vol. II, pag. 87, vol. III, pag. 144—194 şi an. VII, p. 55, şi 1 descântec în *Apărătorul sănătăţii*, an. I. (1891), Nr. 14.

LAMOSTELE.

De *lamoste* descântă unele babe din **Muntenia**, mărginaşe cu Bulgaria. Bolnavul de *lamoste* varsă, are diaree (urdinare) şi corpul i se moleşeşte ca o cârpă. Baba, chemată să descânte de lamoste, cată şi prinde 3 viermuşori galbeni-lungueţi, ce se numesc *moleţi*.

Aceşti viermişori se găsesc prin gunoaie, pe sub praguri sau perete. Cu aceşti 3 viermişori baba descântă de 3 ori începând întâiu c'un viermişor, apoi cu al doilea şi apoi cu al treilea. Baba, în timp ce descântă, bagă viermişorul pe nările bolnavului, îl scoate, iar îl bagă şi tot aşà până termină de descântat. Unele babe pun viermişorii în moalele capului şi descântă:

Umblă lamostele,
Din casă în casă
Şi găseşte adormit pe... cutare.
La *ticălică*
Şi la *băcălică* (?!)
Şi-l năbuşeşte
Şi-l coleşeşte...
El ca şarpele se făceà,
In cap se suià,
Inima i-o coleşià,
Corpul i-l moleşià, —
El ţipà şi chiràià,
La baba... *cutare* se duceà
Şi cu moleţi îi descântà,
Pe nas *cutărui* îi băgà, —
Iar moleţii că-i scoteà,
Pe lamoşti că-i alungà
Din crierii capului,
Din băierele inimii,
Din cheietura buricului..

După descântec arde în vatră viermuşorii, îi pune într'o ceaşcă cu apă şi-i dă bolnavului ca să-i bea (1).

(1) Cules de Georges Resslelz dela baba Stanca din com. T.-Măgurele, j. Teleorman.

LEGATUL BĂRBATULUI.

Femeiea care vrea să lege pe bărbat prinde un rac viu, iea cânepă netoarsă, o moaie în sperma (natura) bărbatului, întoarce mâinile la spate și torcând cânepa, descântă :

Cum nu pot eu sta cu mânele la spate,
Așà să nu se poată duce... *cutare* la altă femeie,
Și cum răsucesc eu pe dos firul ăsta,
Așà să i se răsucească puterile... *cutăruia*.

Apoi iea firul și leagă racul de picioare : începând dela un picior de dindărăt, duce firul la un picior din față, astfel, să fie legat în formă de cruce, și descântă :

Cum leg eu racul ăsta,
Așà să i se lege puterea
Și tinerețea... *cutăruia*,
Și când s'o deslegà racul ăsta singur,
Atunci să se deslege... *cutare* de legat,
Atunci și nici atunci.

Descântecul se zice de 3 ori.

Apoi se iea racul și pe la asfințitul soarelui s'aruncă pe apă curgătoare, zicându-se:

Când oiu mai întâlni eu racul ăsta,
Atunci să se întâlnească... *cutare* cu femeie,
Atunci și nici atunci.
Și cum umblă racul îndărăt,
Așà să dea și vieața... *cutăruia* îndărăt,
Când o umblà racul înainte,
Atunci să-i dea și... *cutăruia* în bine,
Atunci și nici atunci (1).

Sau :

Se moaie cânepă netoarsă în sperma (natura) bărbatului, se toarce firul cu mâinile la spate, descântându-se.

Cum nu pot eu sta
Cu mâinile la spate,
Așà să nu se poată duce... *cutare*
　　La altă femeie.
Și cum răsucesc eu pe dos
　　Firul ăsta așà,
Așà să i se răsucească puterile... *cutăruia*.

(1) Cules dela baba Rada Islăţeanca, com. Islaz, jud. Romanaţi.

Se iea firul de cânepă, şi se bagă într'un lacăt. Apoi lacătul se încuie cu cheia şi se pune pe pragul uşii. După ce a trecut bărbatul, se iea lacătul repede să n'apuce a mai păşi îndărăt peste el. Lacătul, în urmă, s'aruncă într'un râu, iar cheia în alt râu, menindu-se:

Atunci când s'o mai întâlni,
Lacătul ăsta cu cheia lui,
Atunci să se mai întâlnească... *cutare*
Cu femeie,
Atunci şi nici atunci.
Şi când oiu descuià eu,
Cu mâna mea,
Lacătul ăsta,
Atunci să se desfacă
Toate făcăturile
Şi toate legăturile... *cutăruia* (1).

Sau:

Se ieau 9 ace cu gămălie (bolduri), se moaie în sperma bărbatului, apoi să îngroapă în vatra focului (com. Dărmăneşti, jud. Bacău).

In **Moldova** bărbatul sau flăcăul legat, voind să se deslege, trebue ca în răscrucea nopţii să împuşte într'o fântână (com. Gherăeşti, jud. Bacău).

In **Oltenia**, comuna Aniniş, jud. Gorj, cel legat, adică cel neputincios, iea nouă peştişori mici, vii, şi-i înghite cu apă. După ce bea peştişorii, spune şi următoarele cuvinte:

«Cum curge apa şi peştii sunt slobozi prin ea, şi sunt deslegaţi, aşà să fie... *cutare* deslegat şi slobod».

Se repetă de 3 ori.

Notă. — Descântec de *legat* omul, găsim unul publicat în *Materialuri Folkloristice* Gr. G. Tocilescu, pag. 668.

LEŞINUL.

Bolnavul simte o slăbire generală, ameţeşte, se face palid la faţă şi pierzând puterile, cade jos.

Se stropeşte în grabă cu apă rece.

Sau:

Se freacă cu putere vinele dela mâini, dela gât, tâmplele şi se stropeşte cu apă pe piept (jud. Bacău).

Sau:

Se dă bolnavului să miroase oţet de trandafiri, sau alte mirodenii tari (Galaţi, jud. Covurluiu).

---

(1) Comunicat de baba Marghioala, dela Andreiu Fazacaş, T.-Măgurele.

Sau:
Se strânge de nas cu putere cel leşinat (jud. Bacău).
Sau:
Se freacă cel leşinat cu oţet sau spirt.
La oraşe se dă bolnavilor să miroase eter.

LIMBRICII.

Contra *limbricilor* se dau mai mult leacuri şi buruieni decât descântece; dar totuş sunt babe cari *încântă* limbricii şi cu descântece!...

Bolnavul de limbrici are la început limba albicioasă-gălbuie, scuipă des, i-e greaţă, are răgăituri, ba chiar şi varsă, slăbeşte, are faţa palidă, vânătă ca plumbul, ochii i-s duşi în fundul capului şi-l mănâncă nările şi vârful nasului; cu toate acestea ştim sigur că bolnavul are limbrici numai atunci când îi dă afară.

Unele babe descântă de limbrici în toate zilele; altele numai Sâmbăta.

Cele cari descântă în toate zilele, descântă numai dimineaţa şi până nu răsare soarele. Dar mai cu leac — zic babele — e descântecul atunci, când se descântă de un păcurar sau de o femeie, care i-a fost bărbatul odată în vieaţa lui cioban.

Baba bate într'un sac cu o nuià de alun şi descântă, ţinând singură următorul dialog:

— Bună dimineaţa, sacule.
— Sănătate bună, păcurarule.
— Ştii la ce am venit, sacule?
— Oiu şti de mi-i spune, păcurarule.
— Să te duci la... *cutare* până'n seară,
Să-i scoţi toţi limbricii afară,—
Că tu de nu i-oi scoate,
Eu mâine dimineaţă
La tine voiu venì,
Până soarele n'o răsărì, —
Şi voiu venì cu plugu roş,
Paroş,
Cu pogoniciu roş,
Paroş,
Cu boii roşi,
Paroşi,
Şi te voiu arà în lungiş,
Şi în curmeziş,
Şi mai multă floare albă
N'oi face
Nici boabe merii n'or face, —
Sănătate bună, sacule.
— Mergi sănătos, păcurarule (1).

Baba mai dă bolnavului să ica din leacurile următoare:

Măduvă de floare de soc, fiartă în lapte dulce (Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Usturoiu pisat, amestecat cu lapte călduţ şi băut Sâmbăta dimineaţă pe nemâncate (com. Stolojani, jud. Gorj).

---

(1) Comunicat de Marin I. R. Grindăşeanu (Bucureşti).

Sau:

Cu treanţă de tort să se afume bolnavul în dimineaţa zilei de 44 de sfinţi. (Com. Murgeşti, jud. Gorj).

Sau:

Să bea, Sâmbătă dimineaţă, cu apă neîncepută, tabac rămas pe fundul pachetului de tutun, (Turceni, jud. Gorj).

De limbrici mai găsim următorul leac băbesc:

Scurgi zeamă de alămâie, amesteci cu untdelemn şi dai bolnavului să bea(1).

Sau:

Iei sămânţă de *cernuşcă*(2) o pisezi ca pe o făină, o amesteci cu *moare de curechiu*(3) şi o dai bolnavului; sau iei beţe de soc, cureţi coaja cea neagră de pe deasupra băţului, rămăind cea verde pe care o cureţi numai pe ea; o pui într'o oală nouă sau ibric cu lapte dulce şi o fierbi bine. Apoi scurgi laptele din coajă şi îl dai bolnavului să bea, după care îi va face pe toţi şi va scăpà de limbrici — aplicând cele de mai sus, pe rând(4).

Sau:

Se fierb frunze de corn, frunze de mălin, iar din zeamă se bea câte o lingură în 3 dimineţi, pe nemâncate (jud. R.-Sărat).

Sau:

Se fierbe secară la un loc cu pusderie (pleavă) căzută din meliţatul cânepii şi cu 3 capete de fringhie găsite, apoi se bea dimineaţa, pe inima goală, câte o cană, (jud. Tecuciu).

Sau:

Se iea mâsgă de pe lemn de soc, se fierbe cu lapte dulce, apoi se bea dimineaţa (jud. Tecuciu).

Sau:

Se mănâncă dimineaţa pe inima goală, câţiva căţei de usturoiu (jud. Bacău).

LIPITURA.

De *lipitură* descântă numai babele meştere şi bune descântătoare. Bolnavul de lipitură sare din somn, băigue şi slăbeşte, văzând cu ochii.

Moldoveanul zice:

— Când s'o arătat m'o băgat în toate *lichiturili* !

Lipitura, în majoritatea cazurilor vine la om din frică.

---

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 21.

(2) Chimion negru.

(3) Zeamă de varză.

(4) *Apărătorul sănătăţei*, anul II (1892–93), pag. 124.

Bolnavul se afumă cu *pana sburătorului* şi cu *urina lupului* (1).

Prin judeţul *Prahova*, com. Drajna-de-sus, de lipitură se dă bolnavului testicul de cal negru, ars, pisat şi amestecat în rachiu de drojdie.

In **Moldova**, jud. Iaşi, se afumă bolnavul cu *avrămească* şi se scaldă în scăldători de *drenţe*, *sburătoare* şi *fulgoace*.

De cele mai multe ori i se varsă bolnavului de lipitură cositor. In timp ce cositorul se topeşte pe foc, pus într'o tigăiţă mică, baba, cu o seceră în mână, descântă:

Se scoală... *cutare*,
In vărsatul zorilor,
In cântul cocoşilor,
Şi se întâlnì
Cu vânturile,
Cu vârtejile,
Cu spurcatu,
Eu cu sfintele l-am descântat,
Dela... *cutare* l-am depărtat,
De vârful măceşilor l-am atârnat.
La biserică l-am mânat,
Să cază la daruri cel bolnav —
D'o fi dat
Cu spurcat,
Cu visele rele,
Cu luat din Iele,—
D'o fi din sfinte,
D'o fi din cale,
D'o fi din dătături,
D'o fi din fapturi,
D'o fi din aruncături,—
Să scoţi piroteala,
Să scoţi gălbineala,
Să scoţi lipitură,
Să scoţi bântueala,
S'o scoţi dela... *cutare*,
Din mâini,
Din picioare,
Din rinichi,
Din ficaţi,
Din bojogi,
Din crierii capului,
Din sgârciul nasului,
Din faţa obrazului,
Din dinţi,
Din măsele,
Din toate încheieturile,
Şi să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca mă-sa ce l-a făcut (2).

Cositorul topit se toarnă într'o strachină nouă şi'n apă neîncepută; în creştetul capului, pe piept şi la picioarele bolnavului.

Cositorul se toarnă bolnavului de lipitură în trei zile dearândul, Marţi, Joi şi Sâmbătă, până nu răsare soarele.

Notă. — Un descântec de *lipitură* şi *sburător* găsim publicat în *Poezii populare*, Bucureşti 1885, de G. Dem. Theodorescu.

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 137.
(2) Cules dela baba Anca din Măgurele, jud. Teleorman.

LUNGOAREA.

De *lungoare* (tifos, lingoare, boala-mare) se descântă rar şi mai mult în **Moldova**.

Bolnavul are fierbinţeli mari, obrajii aprinşi, sete mare, şi noaptea bâigue, sare din somn.

Bolnavul de lungoare să trage cu mujdeiu de usturoiu, şi i se dă de băut vin vechiu fiert cu chiper, inibahar, scorţişoare şi zahăr; apoi să înveleşte bine şi se culcă. (jud. Bacău).

Sau:

Se moaie un cerşaf în oţet de vin fiert cu rădăcină de leuştean şi se înfăşoară bolnavul. (Strâmbei, jud. Prahova).

Sau:

I se face bolnavului abur cu o cărămidă fierbinte, peste care se toarnă oţet de vin fiert cu usturoiu şi rădăcină de leuştean. (1)

Sau:

Se ieau trei rădăcini de leuştean, se pun într'o căldare, se aduce apă neîncepută fără a vorbi cu cineva şi când se întoarce dela apă, apucă când cu o mână, când cu alta ce găseşte pe jos şi aruncă în cofa cu apă. Toarnă apa peste rădăcini, apoi pune căldarea pe foc să se încălzească, dar nu mai pune alte lemne decât acele cari le-a pus odată. Această apă caldă se toarnă în capul bolnavului, care stă într'o albie. După ce s'a spălat bolnavul, se suie în pat şi se înveleşte cu 9 ţoale, până înăduşe şi se usucă apa pe el. (Jud. Buzău).

Sau:

Când cineva zace de lungoare, atunci iea viţe de *curcubeţică* (2) cu totul, iar fruptele i se pun bolnavului pe *subspinare*, până la *grumaziu*, să zacă pe ele ; curcubeţeaua scoasă din pământ proaspătă se taie felii şi se pune legată pe tălpile picioarelor.

Sub cap i se pune bolnavului *mutche* de cânepă nefiartă şi la cap un cap de câine. Toate acestea se fac, ca să nu adoarmă bolnavul de pe lume, ci să se susţină în simţire. (3)

Sau:

Se fac bolnavului scăldători cu *iarba raiului*, descântată în trei zile dearândul în apă neîncepută, cu 9 cărbuni, 3 fire de mătură, trei bucăţeluşe de trestie şi se descântă:

---

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 46.

(2) Curcubeţică = Impărătească, brei, curcubeţeă (Banat), mutătoare cu poame negre, tidvă de pământ (Transilvania). *Bryonia albă*. L.

(3) Simion Mangiuca, *De însemnătatea Botanicei Româneşti*, în rev. *Familia*, an. 1874.

S'o sumicat
S'o mânicat... *cutare*
Pe cale,
Pe cărare,
Când la miez de cale
L-o 'ntâlnit
Intâlnelile,
Lingorile,
Diochitorile,
Şi l-o îngrozit
Şi l-o *zghihuit,*—
Cutare ţipă
Şi să boccă.
Maica Domnului din cer s'o uitat
Pe scară de argint s'o lăsat,
De mâna dreaptă
Pe... *cutare*
L-o luat
La fântâna lui Iordan
L-o mânat,
Cu apă sfântă l-o spălat
De toate relile,
De toate lingorile
De toate didiochiurile,
Şi... *cutare* o rămas,
Curat, luminat,
Cum D-zeu l-o lăsat (1).

In com. Vălenii-de-Munte (Prahova) se obişnuesc de lingoare sau tifos următoarele:

Să iea trei lumânări şi'n ziua de Sf. Sava, trei zile până'n Sf. Nicolae, se duc la biserică şi se pun *în credinţă* la o icoană, fie a Sf Sava, fie a altor sfinţi, pe urmă se lasă de arde o bucată de vreme cât ţine slujba în biserică. Dar lumânările trebue să fie de ceară curată. Pe urmă se opresc şi se leagă în casă şi unde e cineva bolnav de strigă aiurea, înnebuneşte, strigă a lingoare, se duce şi cere apă şi aprinde o lumânare întâiu şi pe urmă dela această lumânare se aprind şi celelalte două lumânări şi din fiecare să se pice trei picături de se fac cu totul 9 picături. Pe urmă se dă bolnavului să înghiţă de 3 ori apă şi apoi să se spele, iar picăturile de ceară din apă se pun sub perina de culcare (2).

Notă. — Descântece de lingoare găsim două publicate în *Descântece pop. rom.* de Marian şi un descântec publicat în *Sezătoarea*, an. VII, Nr. 9, pag. 157.

MĂSELELE.

De *măsele* rar om să nu sufere. Durerea de măsele sau de dinţi vine din răceală, ori din cauză că dintele ori măseaua îi stricată.

Pe unii oameni îi dor toţi dinţii, ba şi jumătate de cap; pe alţii numai dintele sau măseaua stricată.

De durere de măsele babele întrebuinţează şi învaţă pe bolnavi cele mai multe leacuri. Poate singura boală unde baba îşi risipeşte întreg depozitul de buruieni şi descântece.

(1) Cules dela baba Marghioala din com. Moineşti, jud. Bacău.
(2) *Materialuri folkloristice*, pag. 700.

Aşà în **Moldova** babele descântă, celui ce suferă de durere de măsele, *când de orbalț*, când *de cea bubă*...

In **Muntenia**: *De brâncă, de fălcariță*...

In **Oltenia**: *De vivor*, de *a bubă*, etc. Apoi leacuri şi buruieni, după localitate.

In popor se bănueşte că durerea de măsele vine din cauza unor viermi ce sunt în măsele şi la rădăcina lor.

Babele scot aceşti viermi cu ajutorul seminței de măselariță, procedând astfel:

Caută sămânță de măsălar, iea o strachină nouă smălțuită, o pune cu gura peste o grămadă de cărbuni aprinşi, peste care se pune o mână de sămânță de măsălar. In timpul când strachina stă pe cărbuni, la foc trebue să clocotească o oală cu apă curată. Când oala clocoteşte, când strachina s'a înfierbântat tare, se iea şi se pune strachina în mijlocul casei pe o lespede cu gura în sus, se toarnă oala cu uncrop, iar bolnavul se pune cu gura în aburii ce ies din strachină, acoperindu-se pe cap cu un suman sau plocadă (pocladă); stă cu gura căscată deasupra străchinei ca o jumătate de ceas, şi când se ridică, vede în apă nişte fărimituri mici în formă de viermi, unii câte cu două capete. Aceia sunt viermii din măsele, cari pricinuiau durerea. Unui om i se pot scoate cu moda asta şi până la 100 de viermi, în două rânduri (!!...). Dacă viermii ies din măseà, şi durerea tot nu încetează, atunci doftoroaia spune că măseaua are viermi la rădăcină şi nu pot ieşi (1).

In spre jud. *Teleorman* (T. Măgurele), babele dau celor ce suferă de durere de măsele, lemn sfânt, cu povața de a-l fierbe şi zeama s'o ție în gură la măseà.

Sau:

Se pisează usturoiu şi amestecat cu praf de puşcă, se dă bolnavului să ție la măseà.

Iar dacă cum-va îi umflată falca, trebue să ție la obraz un săculeț cu cenuşă caldă. (Măgurele, jud. Teleorman).

In jud. *Prahova* com. Văleni, babele dau următoarea povață bolnavilor:

Să cumpere de 5 bani oțet de vin şi de 10 bani *piret* (2), să le fiarbă la un loc într'o ulcică până scad pe jumătate şi pe urmă zeama caldă, cât o poate suferi, s'o ție în gură la măseà.

Sau:

Să facă bolnavul ceaiu de *jaleş* şi să iea ca gargară. (Leanca Ghenovici, Vălenii-de-Munte).

---

(1) M. Lupescu, învățător, comuna Zorleni, județul Tutova.

(2) *Piret* se găseşte de vânzare la farmacii.

Sau:

Se iea *brâncariță* (1) și bolnavul să se lege cu ea la falcă. (L. Ghenovici, Vălenii-de-Munte).

Sau:

Să desgroape bolnavul *păru porcului,* cu rădăcină cu tot, și s'o fiarbă înfundat într'o ulcică. Zeama s'o ție în gură, iar foloștina ca oblojeală la falcă. (Soacra lui Gh. Jianu, Turcenii de sus, jud. Gorj).

Sau:

Să ție la măseà o cuișoară sau tămâie (jud. Bacău).

Sau:

Să se clătească bolnavul în gură cu ceaiu de lemnul Domnului (2).

Sau:

Să fiarbă coajă de rădăcină de *porumbel* și coajă de rădăcină de stejar și zeama s'o ție călduță în gură (3).

Sau:

Să fiarbă la un loc coajă de stejar cu piatră acră și cu zeama să se clătească în gură (jud. Suceava).

Sau:

Se pisează *tarhon* cu rădăcină cu tot, se toarnă peste el oțet clocotit, se lasă să stea astupat o jumătate de ceas și apoi cu el călduț să se clătească în gură (4).

Sau:

Se fierb crengi de trandafiri și cu zeama se clătește în gură. (Județul Suceava).

Sau:

Coada [illegible]*ricelului* pisată bine, amestecată cu usturoiu și cu sare să ție bolnavul [illegible] măseà. (Jud. Prahova).

Sau:

Se iea un pumn de furnici cu mușuroiu cu tot și se pune într'o ulcică sau oală cu apă curată la foc ca să fiarbă. După ce a fiert, se strecoară printr'o pânzetură curată și apoi zeama ce a ieșit dintr'însul se ține în gură, că apoi durerea încetează. (S. Fl. Marian).

Sau:

Se pun la măseà foi de fragi și de căpșuni pisate și amestecate cu sare. (Jud. Teleorman).

---

(1) Brâncariță e o buruiană galbenă și lată, care se face pe copacii cei mari.
(2) Dr. Leon, op. cit., p. 46.
(3) » » » » p. 60.
(4) » » » » p. 69.

Sau:

Bolnavul să-și înfășure falca cu un săculeț călduț, plin cu tărâțe de grâu sau cu flori de romaniță. (Jud. Bacău).

Sau:

Să se piseze sâmburi de masline, să se puie într'o luleà veche (întrebuințată), s'adaoge lulelei un ciubuc de trestie și punându-se deasupra sâmburilor pisați un cărbune, să fumeze bolnavul, ținând fumul în gură. (Turceni, județul Gorj).

Sau:

Dacă cumva falca s'a umflat din cauza durerii de măsele, se iea o frunză de mătrăgună, se unge cu untură de gâscă și se lipește la falcă, și cui i-o fi de leac, îndată se vindecă (1).

Sau:

Se fierbe coajă de rădăcină de nuc și zeama se ține în gură (2).

Sau:

Se iea o prună (perjă), se pune în ea țipirig și descântată se pune la măseà. (Măgurele, jud. Teleorman).

Sau:

Să ție bolnavul în gură la măseà rachiu de drojdie fiert cu rădăcină de spânz. (Bacău).

Sau:

Să ție, pe măseaua stricată frunză de tutun. Ba unele babe zic că-i de ajuns fum de tutun să ții în gură și măseaua îți trece. (Jud. Gorj).

Pentru durere de măsele, babele mai zic bolnavilor să ție în gură ceaiu de *sovârf*, de *rută* sau de *dumbăț*. (Alexandria, Teleorman).

«Pentru durere de dinți țăranul nostru își afumă gura cu dinte de cal.» (Dr. Costache Vernav, *Physiographia Moldaviae*, 1836).

MĂTREAȚA.

De *mătreață* sufere multă lume. E un fel de tărâțe ce cade dela rădăcina părului și care produce multă mâncărime capului. E greu până se pornește să se scarpine cel ce o are, că pe urmă nu se mai poate oprì...

Babele sfătuesc pe cel ce are mătreață ca să facă o *lăutoare*. Sâmbătă seară, să puie în *lăutoare* o ceapă întreagă crăpată în patru, câteva fire de *iarba rândunicii*, puțină răsătură de săpun de casă, tărâțe de grâu, foi de nuci, coajă de stejar și o mână de sare bulgăre.

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 50.

(2) » » » » » 53.

La limpezeală să bată două gălbinuşuri de ou şi să se ungă pe cap; iar înainte de pieptănat să-şi frece pielea capului cu saramură în oţet (jud. Bacău şi Teleorman).

Prin unele părţi din **Moldova** (Huşi), pentru mătreaţă, babele învaţă pe suferind să se spele pe cap cu zeamă de rac (jud. Fălciu).

MATRICEA.

De *matrice* suferă copii mici; ba mai găsim în *Naşterea la Români* de *S. Fl. Marian* că-şi mai descântă de matrice şi femeile ce nu fac copii.

Copilul bolnav de matrice are dureri straşnice la stomac, se svârcoleşte şi icneşte des. Ţâţă, lapte sau mâncare nu primeşte şi dacă i se dă ceva cu sila, varsă. Baba, chemată să descânte, pune copilul cu faţa în sus, amestecă puţină sare cu ţâţă de femeie şi întingând în acest amestec cu un fir de mătură sau de cimbru, descântă împrejurul buricului:

Tu matrice, mătrăgună,
Capră roşie te făcuşi,
Sus în munte te suişi
Şi ciobanii te aflară,
Te luară,
Te tăiară,
Fără cuţit te tăiară,
Fără foc te fripseră,
Fără sare te mâncară,
Fără c.... te căcară,—
Eu cu mătura te măturai,
Cu lopata te vânturai,
In coarnele cerbilor te aruncai,
Toate junghiurile dela.. *cutare* le adunai
Şi în Marea Neagră le aruncai (1).

Iar dacă cumva copilul poate ca să iea ceva în gură, atunci baba îi dă de băut ceaiu de cimbru, de romaniţă, de anason, de chimion sau de *iarba raiului* (jud. Vâlcea şi Teleorman).

Parte din babe dau copilului bolnav să bea apă amestecată cu praf de puşcă sau cu cenuşe (spuze). Altele dau copilului apă cu sineală sau îi fierb rădăcină de cimbru. Zeama i-o dă, ca s'o bea, ca pe ceaiu, iar drojdia i-o leagă de buric, (jud. Bacău şi Dâmboviţa).

De *matrice* îşi mai descântă femeile din **Moldova** (Galaţi), când au dureri în timpul periodului. Se descântă cu cuţit de găsit, sare, cu baligă din ziua Crucii sau cu ce găseşte şi baba mai repegior pe la îndămână.

Notă. — Descântece de matrice găsim 5 publicate în *Materialuri Folkloristice* (Gr. G. Tocilescu), vol. I, pag. 636—638. Un descântec în colecţia de *Poezii populare* (G. Dem. Teodorescu,) pag. 379, şi 2 în *Naşterea la Români* de S. Fl. Marian.

(1) Oprea Şerban, com. Drăgăneşti, jud Olt.

MOLEŢII.

De *moleţi* suferă copiii mititei. Bolnavul are nasul uscat, fără muci şi să freacă mereu la el; trece prin el (urdină), arde şi geme.

Moleţii îi dobândeşte copilul când e deochiat domol, nu pripit şi nu se bagă de seamă (1).

Baba descântă în capul copilului cu un pieptene, cu unt şi cu nouă viermişori (moleţi):

Moleşiţi-vă,
Coleşiţi-vă,—
Voi să ieşiţi dela... *cutare*
Cu frigurile,
Cu fiorile,
Cu răcorile,
Cu răutatea,
Cu greutatea,
Cu fărşeala,
Cu ameţeala,
Cu moleşeala.—
Să ieşiţi din creierii capului,
Din sgârciul nasului,
Din faţa obrazului,
Din toate încheieturile,
Din toate mădulările,
Că eu cu pieptenele vă peptănai,
Cu unt vă muiai,
Cu limba vă descântai,
Rădăcina v'o secai,
Pe... *cutare*, curat,
Luminat,
Il lăsai.—
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca măsa ce l-a făcut (2).

După descântec unge copilul în moalele capului cu untdelemn sau unt topit, în care s'au omorît vermişorii. Moleţii arşi se pun într'o lingură cu apă şi se dă copilului să-i bea (vezi desc. de *Lamoste* şi *Surdumaşi*).

Notă.—Două descâtece de moleţi găsim în *Materialuri Folkloristice* (Gr. G, Tocilescu), vol. I, part. I, pag. 645.

MOROII.

De *moroi* mor copiii, flăcăii, fetele şi chiar oamenii mari.

Se bănueşte că umblă moroiul prin sat când e boleşniţă mare, când mor oamenii pe un cap şi când bolnavul nu se poate vindecă cu nici un neam de buruieni sau descântec.

Bolnavul prins de moroi întâiu e luat cu fior şi frig, nu mănâncă, îl doare la inimă, iese afară subţire, galben ca şofranul, apoi când i se sparge fierea,—după cum spun babele—bolnavul iese afară sânge şi venin... şi moare.

Boala n'are leac până nu se ghiceşte moroiul şi până nu se desgroapă.

Moroi se fac babele şi moşnegii cari au fost în vieaţă juruiţi necuratului,

(1) T. Bălăşel, după spusa Tudorei I. Lăzăroiu, com. Bogdăneşti, jud. Vâlcea.
(2) Gr. G. Tocilescu, op. cit., pag. 645.

cari au fost vrăjitori sau răi la inimă, pizmaşi duşmănoşi şi sub cari au trecut un câine sau pisică când erau morţi, întinşi pe masă în casă.

Moroi se mai fac şi cei întorşi dela ţâţă; moroii au sprincenele îmbinate şi cât de cât au şi o bucăţică de coadă.

Moroii cât trăesc sunt foarte periculoşi; la cine s'o uità cu mirare, mai cu seamă din spate, numai decât să deoache; şi cel deochiat de moroi cu greu se vindecă, de cele mai multe ori şi moare.

Moroii, după moarte, se arată des prin vis, ba chiar şi aevea. Il visează ai lui sau vecinii şi atunci se bănueşte că cel visat e moroiu. Da babele ca să nu mai viseze lumea pe cel bănuit de moroiu, se duc la mormântul mortului, îi seamănă pe mormânt *meiu* de 9 ani şi îi îngroapă lângă cruce 3 fuse deandăratele. Dacă şi după asta lumea tot îl mai visează şi boala tot mai dăinueşte, se tot întinde mereu, atunci babele povăţuesc pe oameni să iea un armăsar negru ca pana corbului, să meargă în răscrucea nopţii la cimitir şi să încerce ca să treacă călare peste mormântul bănuitului.

Dacă cel bănuit e *moroiu*, armăsarul să-l tai şi nu trece peste mormântul lui, iar dacă nu e moroiu, armăsarul trece în fuga mare.

Când s'a aflat moroiul, oamenii desgroapă pe cel bănuit, ard o frigare şi cu ea străpunge inima mortului de 3 ori; apoi fac un foc mare, aruncă mortul pe foc şi după ce s'a făcut scrum, adună toată cenuşa într'o trăistuţă şi o dă pe o apă curgătoare.

Babele zic că numai aşà se poate scăpà de moroi şi să dispară *boleşniţa* din sat (jud. Gorj).

In **Oltenia** (Turcenii-de-sus şi Turceni-de-jos) babele descântă celor bolnavi de moroi în 3 zile de 3 ori, cu 3 fire de busuioc şi cu un ou ouat de o găină neagră, într'o Sâmbătă pe la asfinţit de soare.

Se descântă în capul bolnavului:

Un om mare, roşu,
Luă o secure mare, roşie,
Injugă doi boi mari, roşi.
La caru mare, roşu,
Jugu roşu,
Proţapu roşu,
Roatele roşii,
Inima roşie,
Roatele roşii,
Leucele roşii,
Lisitele roşii,
Osiile roşii,
Toate roşii, —
Şi plecă în pădurea mare, roşie,
Şi tăie un copaciu mare, roşu,
Şi sparse copaciu mare, roşu,
Şi făcu *stobori* mari, roşii,
Şi îi puse în caru mare, roşiu,
Şi înjugă boi mari, roşi
La caru mare, roşu,
Şi plecă la casa mare, roşie,
Şi făcu un obor mare, roşu,
Şi închise viţei mari, roşi,
Dela vacile mari, roşii, —
Şi mulse vacile mari, roşii,
In găleata mare, roşie,
Şi plecă la târgu mare, roşu,
Cu lapte roşu
Şi strigă în târgu roşu:
Lapte roşu, —

Moroii,
Strigoii,
Deochitorii,
Râmnitorii,
Moroaicele,
Strigoaicele,
Deochetoarele,
Râmnitoarele,
Năvăliră,
Care cum lapte din târg luară,
Inima,
Ficații,
Le plesniră,
Cutare rămase
Curat,
Luminat,
Ca steaua 'n cer,
Ca roua în câmp,
Ca maică-sa ce l-a făcut (1).

D. I. Moisil publică prin revista de folklor *Șezetoarea* a d lui Artur Gorovei din Fălticeni, în No. 1 și 2 anul XI, vol. VIII, pag. 15—21, următoarele credințe despre moroi și strigoi, culese de prin județul Gorj:

1. *Moroiul* sau strigoiul este omul mort, care n'a fost cetit bine de popi. El mănâncă inimile oamenilor. Moroii se prefac în om și vin pe la casele oamenilor, beau și mănâncă (com. Stolojani, Bărbulescu I. I.).

2. Oamenii cari se fac moroi se întorc în tron în dungă, le cresc unghiile și părul, le roșește gura și mormăie. Ei mănâncă oameni, începând cu rudele lor. Ca să se cunoască, care om s'a prefăcut în moroiu, încalecă un om oarecare din sat pe un armăsar negru și trece peste morminte. Dacă armăsarul nu va trece peste mormânt, acela este moroiu. Pentru ca moroiul să nu mai mănânce oameni, se desgroapă și îi înfige un cuțit în inimă spre a-l omorî de tot. Când un om moare, cei din casă îl păzesc ca să nu treacă vreo pisică peste mort, căci altminterea se face moroiu. (Polovraci, Iancu Archir).

3. Dacă mor mai mulți din o familie după olaltă, se fac *moroi*. Ca să se știe dacă într'un mormânt este vreun moroiu, duc oamenii acolo un armăsar și dacă trece peste mormânt, atunci nu e moroiu, iar dacă nu trece, este moroiu. Atunci oamenii desgroapă moroiul, îl ung cu gaz și-l ard. (Urechești, Oproiu Gheorghe).

4. *Moroii* sau *strigoii* sunt oamenii cari au murit și duhul cel necurat intră în omul mort și îl înviează, dar nu iese din pământ ziua, ci numai noaptea. Ei merg la oamenii vii și le mănâncă ficații. Ei umblă nevăzuți noaptea până la cântarea cocoșilor, când pleacă iarăș la mormânt. In fiecare noapte mănâncă câte un om. Oamenii însă îi desgroapă și caută care-i moroiu și găsindu-l îl taie, îi iau păr din cap, îi iau sânge cu care (păr și sânge) afumă pe toți oamenii bolnavi. Pe moroi îi ard și cenușa sau o aruncă în aer, sau o pun iarăș în mormânt și atunci se zice că au murit de tot și nu mai mănâncă oameni. (Schela, Vâlcu Constantin).

(1) Comunicat de I. Enăchescu, secretar comunal, com. Turcenii-de-sus, jud. Gorj.

5. Moroii sunt oameni morţi, cari nu sunt cetiţi bine de popi. Moroii mănâncă inimile oamenilor vii, cari apoi mor îndată. Dacă însă moroii se desgroapă şi se iea smoala de pe el şi se unge cu aceasta, bolnavului numai de cât îi trece şi nu mai moare. Moroii vechi nu pot mâncà oameni, ci pasări şi alte animale. (Hodoreasca, Pleşanu Dumitru).

6. Omul care moare, dacă trece o pisică peste el, sau nu este cetit bine de popi, se preface în moroiu după 6 săptămâni.

Moroii mănâncă inimile oamenilor şi anume mai întâiu ale rudelor sale. Omul bolnav, dacă desgroapă un moróiu şi se unge cu smoală de pe el, se face sănătos. Moroiul noaptea se preface în om şi se duce acasă la el înainte de cântarea cocoşilor. (Călnic, Vâlceanu Const.).

7. Moroi se fac mai ales mătuşile, cari fac cu diavolul. Sufletul iese dintr'însele, apoi se duce la care îşi aduce mai iute aminte şi-i mănâncă inima pe când doarme. Spre a cunoaşte moroii, oamenii iau un armăsar negru, care să n'aibă nici un păr alb, un om îl încalecă şi ocoleşte tot cimitirul şi peste care mormânt nu trece armăsarul, în acela este moroiul. Se mai cunoaşte moroiul, după ce l-au desgropat, căci are unghiile mari, părul mare, faţa roşie. Oamenii îi scot inima, o pun pe foc şi o ard, apoi îl toacă şi iar îl îngroapă. (Com. Iaşi, Toltea Gh.).

8. Moroii se fac numai din oameni şi anume din cei cari nu au murit bine. El chiamă atunci pe toate rudele lui. Ca să scape de moroiu, unul din oamenii din casa lui îl desgroapă, îl taie sau îl arde pe foc. (Pojogeni, *Danărâcu N. Ioan*).

9. Oamenii, când zac morţi, trebue păziţi ca să nu treacă vreo pisică sau vreun câine peste ei, alminterea se fac moroi sau strigoi după 6 săptămâni. Se zice că vine noaptea acasă, bea şi mănâncă şi dă şi la vaci. Intră în casă pe coş. Mănâncă mai întâiu rudele sale. Moroii se desgroapă noaptea, astfel ca să nu ştie tot satul, apoi se ard. Dacă li se arată oamenilor în vis, nu-l ard. (Rasoviţa, *Rasoviceanu Solomon*).

10. Strigoii mănâncă oameni şi deosebite animale. Ies noaptea din mormânt, când cântă cocoşul întâia oară, şi se bagă în groapă, când cântă a treia oară. Se zice că mormăie în groapă. Când mor multe animale, oamenii cred că le-a luat strigoiul. Pe care îl cred strigoiu, îl scot din groapă şi-l ard. Se zice că omul când *străfigă* (strănută), strigoiul se face muscă şi intră pe nas şi atunci omul zice: «ajută Doamne cu bine şi cu sănătate». (Cartin, *Cartianu Victor*).

11. Se zice că omul, care este pe lumea aceasta rău, vrăjmaş, după ce moare, intră duhul cel rău într'însul şi se face moroiu. El samănă cu omul care a murit şi umblă noaptea cu două lumânări în mâini prin sate. Dacă se întâlnesc mai mulţi moroi la un loc, se bat şi care răsbeşte pe ceilalţi

mănâncă în urmă mai multă lume. Ca să se cunoască dacă cineva este moroiu, se iea un armăsar negru şi se face să treacă peste mort. Dacă nu trece, este moroiu. Atunci îl *direg* sau îl desgroapă, îl ard cu gaz sau cu mărăcini. Când desgroapă un moroiu, îl găsesc oamenii cu părul foarte mare, unghiile mari, grumazul şi tot corpul gros, pe unii îi găsesc cu faţa în jos sau întorşi. Când îi ard, inima le-o iau, o fierb în vin şi o îngroapă după uşă. Pe unii îi înfierează după cap, la unii le bagă câte un *piroiu* (cuiu) la stomac. Ca să se mai cunoască dacă cineva este moroiu, oamenii îi ung crucea dela groapă cu miere de albine şi dimineaţa când se duc acolo, dacă găsesc mierea linsă, zic că moroiul a ieşit şi a lins-o şi atunci îl direg. (Topeşti, *Chiricescu Pantelimon*).

12. Oamenii, cari se găsesc in mormânt întorşi într'o parte, se zic strigoi şi se crede că s'a băgat în el «ucigă-l toaca». Ei umblă înainte de a cântă cocoşii de 2 ori. Mănâncă oameni, vaci, găini ş. a. animale. Ca cineva să nu se facă strigoiu, oamenii îi bagă prin inimă o frigare înroşită la foc. (Curţişoara, *Dijmărescu Grig.*)

13. Moroii sau strigoii sunt oamenii au cari făcut fapte rele în vieaţă şi după ce îi îngroapă la trei zile înviază iarăş. Ei au corpul de mai nainte, dinţii le sunt roşi, părul mare, unghiile mari, faţa plină de sânge. Ca să afle oamenii că cineva e moroiu, se duc cu un armăsar negru şi se încearcă să treacă peste morminte. Peste mormântul unde este moroiu, nu trece armăsarul şi începe a necheză. Sau iau un cocoş negru; peste mormântul unde este moroiu cocoşul nu trece, dar cântă. Desgroapă moroiul care-l găsesc cu faţa în jos şi-l ard. Cenuşa i-o aruncă pe apă. Dacă nu se dovedeşte moroiul, moare toată familia, vitele şi tot ce vrea moroiul. (Com. Andreeşti, *Pârâianu Barbu*).

14. Unii oameni se fac moroi după moarte. Ii găsesc în groapă întorşi sau şezând. Au sânge la gură. Cei bolnavi din sat se duc când se desgroapă un astfel de moroiu, moaie batiste în sânge, se afumă cu dânsul şi atunci se cred scăpaţi de boală sau de a fi mâncaţi de strigoi. Când desgroapă un strigoiu, unii oameni îi bat câte un cuiu de fier la încheieturile mânurilor, a picioarelor şi în inimă; apoi toarnă var nestins ca să ardă şi să putrezească mai curând. Alţi oameni bagă o frigare fierbinte în inima mortului. Se crede că umblă până la miezul nopţii, arătându-se în formă de iezi, pisici, câini sau purcei. (Schela, *Popescu P. Dumitru*).

15. Oamenii răi devin moroi. Duhul cel rău intră în ei. Numai noaptea au vieaţă. Rod inima celor vii, începând dela rudeniile lor. Spre dovedirea moroilor întrebuinţează un armăsar negru, care dacă nu vrea să sară peste mormânt, e dovadă că e moroiu în el. Atunci oamenii mai curajoşi îl desgroapă. Se spune că-i găsesc întorşi cu faţa în jos, cu pantofii afară din

picioare și plini de sânge la gură, zicând că au mâncat inimile oamenilor cari mor prin sat. Luând moroiul de acolo îl duc într'un loc ascuns, unde îl taie, împungându-l cu o coasă în inimă. Inima o scot și o ard prefăcând-o în cenușă. Pe alții îi duc într'un crâng cu mărăcini și dându-le foc îi ard prefăcându-i în cenușă.

Se zice că oamenii cari mor de moroi îi doare mai întâiu inima, de aceea zic că moroii mănâncă inimile oamenilor. (Cărbunești, *Mazilu Const.)*

16. In inima moroiului se bagă dracul. Când oamenii caută inima moroiului, ea se pitulă, dar oamenii tot o găsesc și o ard. Se povestește că murind bărbatul unei femei și făcându-se moroiu, venià noaptea la dânsa, se așezà pe pat și îi da de mâncare și când cântau cocoșii, plecà fuga. Femeia a spus vecinilor ce se întâmplă și că i-e urît singură. Vecinii i-au zis că dacă va mai venì, să-i dea de mâncare și să-i tragă cizmele din picioare. Așà a și făcut, i-a tras o cizmă și i-a pitulat-o, iar când erà să i-o tragă și pe a doua, au cântat cocoșii și a plecat. Femeia arătă a doua zi cizma la vecini. (Brădiceni, *Dabițoiu I. Const.).*

17. Oamenii cei răi devin moroi. Omul mort când zace încă în casă, trebue ferit ca pisica să nu sară peste el. Moroii mănâncă mai întâiu copiii săi, apoi rudele. Se face probă cu un armăsar negru, dacă e sau nu moroiu. Se face însă probă și cu un taur negru. Desgropându-se însă moroiul îl găsesc cu părul lung până la călcâie, barba până la brâu, mustățile lungi, dinții mari, unghiile mari, gura plină de sânge, stând răzimat într'o mână. Atunci îl scot, îl taie, îi ieau inima și se afumă toate neamurile lui. Dacă se întâmplă să nu-i iea toată inima, se face din nou moroiu. Când un om moare, un bărbat oarecare, rudă cu mortul, trimite sau pe femeia sa sau pe aceea a mortului la groapă cu câlți de in sau de *feritură*, ca să dea ocol mormântului, dându-le foc; în fine zice: omul acesta să nu se facă moroiu. (Sogrești-Moșneni, *Gâlcescu Lazăr*).

18. Omul mort trebue păzit să nu treacă peste el o pisică, câine sau vreo găină, că se face moroiu. După nouă zile iese din groapă noaptea, vine acasă, dă de nevastă-sa și-i spune să-i facă ceea ce va porunci, dacă nu va face, o va omorî. Dar la cântarea cocoșului pleacă. Astfel de mai multe ori, până când sătenii o sfătuiră să-i scoată cizmele. Astfel făcù de două ori scoțându-i amândouă cizmele. Atunci sătenii plecară la groapă, îl desgropară și-l aflară fără cizme. Il împunse cu frigarea și cu sula, l-au ars până îl prefăcură în cenușă și de atunci n'a mai venit pe la nevastă-sa. (Sârbești, *Ion Săpun*).

19. Oamenii făcuți prin tufe se fac moroi. Ei mormăe în groapă. Mănâncă rudele lui; se dovedește că cineva e moroiu cu un armăsar negru. Moroii

se desgroapă de oameni şi-i bagă un cuţit prin inimă. (Baia-de-fier, *Rădescu Dumitru.*)

20. Moroii sunt oameni cari au făcut foarte multe păcate în vieaţa lor. In groapă înviază. Mănâncă alţi oameni, umblând noaptea în formă de şobolani. Moroiul îşi face o gaură în dreptul capului ca să poată ieşi şi intrà, şi merge spre a mâncà inimile oamenilor. Ca să dovedească că cineva e moroiu, ieau un armăsar negru şi pleacă la cimitir. Un bărbat încalecă şi dă de trei ori ocol cimitirului, apoi trece peste fiecare mormânt şi la mormântul unde este moroiul, armăsarul nu vrea să treacă.

Altă dovadă că cineva este moroiu este următoarea: se strâng mai mulţi oameni într'o Sâmbătă seara şi pun toţi sămânţă de meiu la gaura unde a făcut-o moroiul. După aceea pleacă cu toţii acasă şi Duminecă de dimineaţă vin, şi dacă nu găsesc meiul acolo, omul din groapă este moroiu. Moroiul astfel dovedit, vin oamenii într'o noapte, îl scot, îl duc într'o pădure, îi dau foc şi oasele le bagă în pământ. Omul când se face moroiu, îi pică părul şi-i dă altul mai mic, unghiile asemenea, pielea se face roşie, dinţii îi pică şi-i ies alţii mai mici.

Moroiul e de mai multe feluri: moroiu de oameni, moroiu de animale, de păsări, ş. a. (Com. Gura Mortului, jud. Mehedinţi, Purcaru C. Ilie).

Notă. — Descântec de moroi găsim două publicate în *Materialuri folkloristice* de Gr. G. Tocilescu, pag. 553—554.

MUMA PĂDURII.

De *muma pădurii* suferă numai copiii mici. Tresar noaptea din somn, ţipă, şi de multe ori se scapă cu udul în pat.

Intr'un foileton din ziarul *Adevărul*, anul XX, No. 4800, Duminică 8 Decembrie 1902, găsim:

«Despre *mama pădurii* poporul crede că ar fi fost stăpâna morţilor şi a pădurilor şi ar fi locuit în fundul munţilor şi de acolo numai noaptea umblà şi cutreierà munţii şi pădurile. Ea se închipueşte în formă de femeie bătrână, urîtă, mare şi grozavă. Erà vai de bietul om sau femeie, care se întâlnià cu mama pădurii în cale, sau la care din nebăgare de seamă, uitând uşa descuiată sau ferestre destupate, intrà în case, căci îi mâncà, le vărsà sângele, etc.

«Un bătrân povestià că: Intr'o pădure mare se aflà ca pădurar un om şi o femeie, cari nu mai aveau decât o fetiţă de 10—12 ani. Intr'o zi de sărbătoare, ei plecară la târg să-şi cumpere cele trebuincioase casei, lăsând acasă pe micuţa lor fetică să îngrijească de păsări şi de bordeiu, căci locuiau într'un bordeiu. Când au plecat de acasă, ei au sfătuit pe copilă ca în-

dată ce va apune soarele bine să încuie ușa, să astupe fereastra bordeiului bine și să nu dea drumul nimănui înăuntru. Fata însă când a înserat, fiindu-i urît în bordeiu singură, s'a suit pe bordeiu și a început să plângă. Atunci muma pădurii, care erà într'un copac din apropiere, se dete jos, venì la fată și o mângâie, zicându-i că se culcă și ea în bordeiu cu fata; atunci fata intră cu baba în bordeiu.

«Cum intră baba în bordeiu se schimbă la față; făceà niște ochi mari cât strachina, fata speriindu-se îi zise: «mari ochi, mătușică dragă»; ea îi răspunse: «mari, maică, că departe trebue să văz». Făcù niște picioare lungi, încât unul erà pe pragul tindei și altul în colțul supatului; fata îi zise: «da lungi picioare ai, mătușă», iar ea îi răspunse: «lungi, maică, că mult trebue să calc». Făcù niște dinți cât secera și o gură cât banița și fata o întrebă iarăș: «mare gură și mari dinți ai, mătușică», iar ea îi răspunse: «mari, maică, căci multe am mai mâncat ca tine». Zicând acestea, s'a pus și a mâncat fetița, lăsându-i numai căpățâna, pe care o puse în fereastră cu dinții rânjiți. Când veniră părinții a doua zi și văzură căpățâna în fereastră, de departe li s'a părut că râde, iar mama ei îi arătà un șir cu mărgele ce-i cumpărase din târg. Când ajunseră, văzură că fata lor a fost mâncată de mama pădurii» (Gh. Popescu-Ciocănel).

Femeile cari au copii mici, niciodată nu-i bat cu mătura, ori cât de necăjite ar fi ele. Ceea ce face pe mame de a nu lovì sau amenințà pe copii cu mătura, este credința că dacă bat copiii cu mătura, noaptea vine în vis mama pădurii și-i sperie.

Când copiii plâng în somn și continuă a plânge chiar deșteptându-se, —zice-se, că a venit muma pădurii; de aceea femeile totdeauna chiamă pe baba satului, ca să descânte copiilor. Descântecul se face cu o *secure*, care se înfige cu tăișul în pragul ușii, când se zic vorbele:

Că eu cu securea te-oiu tăià
Dela... *cutare* te-oiu depărtà (1).

Când copilul n'are somn, mama lui iese afară cu vin, sare și pâine, și ce casă va vedeà întâiu cu 3 ferestre, aruncă cu acel vin, sare și pâine spre ele, zicând:

Nesomnul și neodihna copilului meu X. să fie la voi și în casa voastră, iar în casa noastră și la copilul meu X. să fie și odihnă și somn și iată cu nesomnul și neodihna vă dau și vin, sare și pâine! (Ioneanu, *Mică colecție de superstiții populare române*. Buzău 1888).

In T. Măgurele, jud. Teleorman, se obicinuește ca mama copilului să țină

(1) Gr. G. Tocilescu, op. cit., pag. 595, cules de Chr. N. Țapu, dela Stana Lungociu, com. Oprișaru, Mehedinți.

copilul în braţe când iea masa de seară; să păzească ca fărmăturile să-i cadă în poală şi chiar în seara aceea să se ducă la vreo vecină care are copil mic de acelaş sex şi să descânte de 3 ori la fereastră, aruncând fărmiturile.

Nu arunc
Fărmiturile,
Ci arunc
Nesomnul
Şi plânsul
Copilului meu... *cutare.*

De mama pădurii se descântă în tămâie şi usturoiu pisat:

Tu mama pădurii,
Tu urito,
Tu groaznico,
Tu despletito,
Tu colţato, —
Ieşiţi păduroi,
Cu păduroaie,
Din creierii capului,
Din faţa obrazului,
Din sgârciul nasului,
Din spate,
Din şale,
Din piele,
De sub piele,
Cu toate spasmurile tale,
Cu toate junghiurile tale;
Ieşi,
Fugi,
Du-te,
La lina fântână,
Că acolo 's fetele Doamnei,
Alea au leagăn,
De-a te legănà,
Mâncare a-ţi dà,
Somn de-a dormì;
Că eu nu te pot legănà,
Nici apă de-a bea,
Cutare să rămâie
Curat,
Luminat,
Cum Maica Domnului
L-a lăsat (1).

Sau:

Tu colţato,
Tu zâmbato,
Tu muma pădurii,
Tu bântui pe... *cutare,*
Spurcato,
Necurato,
Spăimântato.
Să ieşi din somnul lui *cutare*
Din visul lui,
Din mâncarea lui,
Din gândul lui,
Din mintea lui,
Din înaintea ochilor lui, —
Să-l laşi,
Curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca Maica Precista ce l-a lăsat.
Şi să vă duceţi,
Unde cucoş nu cântă,
Unde popa nu toacă,
Că acolo fetele lui Craiu
V'aşteaptă,
Cu făclii aprinse,
Cu pahare scrise (2).

(1) Comunicat de Marin I. Grindăşeanu, Bucureşti.

(2) Cules dela baba Dobra din comuna Seaca, judeţul Teleorman şi comunicat de Gheorghe Ressletz.

Sau:

Tu, muma pădurii,
Tu, strigoaică,
Tu, moroaică; —
Muma pădurii că mergeà,
Ca butea se umflà,
Și în sus se ridicà,
La... *cutare* că venià,
Și în vis c'o visà;
Iar *a Iovei* (1) c'o vedeà,
De dânsa se înfricoșà,
Sângele i se turburà,
Inima se 'nfiorà,
El țipà și *cherăea*,
Maica Domnului l-auzià,
La baba... *cutare*-l duceà,
Cu tămâie-l tămâià,
Cu apă-l inneca,
Cu focu-l ardeà,
Cu cuțitu-l tăià,
Cu limba-l descântà,
La uși-l sorocià,
Și pe urmă-l alungà,
La coadele merilor,
Unde cocoșul nu cântă,
Unde luna nu răsare,
Acolo fetele lui Craiu
Il așteaptă
Cu mesele 'ntinse,
Cu făclii aprinse,
Dela... *cutare* copil se depărtà
Nici în vis nu-l mai visà,
Nici a *Iovei* nu-l vedeà,
Și copilul rămâneà
Curat
Luminat,
Cum maica Precista
L-a lăsat (2).

D. Resslctz din T.-Măgurele ne scrie că un unchiaș, ce știa să descânte de muma pădurii, i-ar fi spus:

— Eu am descântat și la boieri mari din Turnul-Măgurele, cari m'au chemat de le-am făcut de muma pădurii la copiii lor.

— Și cum faci, moșule?

— Iată cum, domnule:

Iau un topor și pun într'un ciob 3 surcele aprinse; peste surcele pun puțină tămâie. Apoi într'o Sâmbătă seara iau ciobul în mână, mă duc la copilul care-i bolnav, îi ridic cămașa și bag ciobul cu tămâie dedesubt, așà ca fumul sà treacă pe sub cămașă, și descânt:

Tu plâns,
Spaimă,
Muma pădurii,
Eu cu foc te gonesc,
Cu apă te stropesc,
Cu toporul te ciocănesc...

«Pe urmă moșul n'a mai vrut să-mi spue, zicând că atâta știe.»

Parte din babe descântă într'un ciob cu 3 cărbuni aprinși, c'un cuțit și cu un pahar de apă, cu care sting cărbunii când termină descântecul.

(1) Iovei e gen. dela Iova = Femeie.
(2) Cules dela baba Stana din comuna Măgurele, județul Teleorman.

Sau:

Iea o cruce, o lumânare şi un ciob cu tămâie aprinsă cu lemn din dosul unei cruci dela hotare. Noaptea, după ce se potoleşte lumea, pe la miezul nopţii baba aprinde lumânarea şi ţinând ciobul deasupra copilului bolnav, descântă. (Măgurele, Teleorman).

Sau:

Se unge copilul cu usturoiu, cu tămâie şi se fac răscruci din umărul drept la piciorul stâng, şi din piciorul drept în umărul stâng. Tămâia şi usturoiul pisat se dau în apă să le bea copilul (com. Drăgăşani, jud. Teleorman).

Sau:

Se descântă cu toporul şi cu mătura în talpa casei despre soare-scapătă. Apoi cu tăciune de foc şi cu un surcel de alun.

Vrăjitoarea învârteşte sub călcâiul ei tăciunele şi rosteşte cuvintele de mai sus. Cu pulberea cărbunelui se mânjeşte cel suferind, făcându-i-se în frunte şi în obraz semnul crucii (com. Bărbăteşti, jud. Vâlcea).

Notă.—Descântece de muma pădurii găsim trei în *Materialuri folkloristice*, pag. 595—597.

MUŞCĂTURA LUPULUI.

Oamenilor muşcaţi de lup li se descântă de *speriat* şi se afumă cu păr de lup (Bacău).

Sau:

Se unge rana făcută de lup cu scrum ieşit din *creasta cocoşului*, (Turceni, Gorj).

MUŞCĂTURA ŞARPELUI.

De *muşcătura şarpelui* se vindecă oamenii numai cu descântec. Totuş sunt babe cari, neştiind bine descântà, pun la muşcătura şarpelui şi ceva oblojeli. Dacă muşcătura de şarpe nu se descântă în pripă, atunci omul moare.

Dacă omul a fost muşcat toamna, când trebue să cadă şarpele în amorţire, atunci se vindecă mai cu greu.

Şarpele însă e mai iute, mai rău şi veninos primăvara şi vara când soarele pripeşte.

Se descântă cu 3 beţe de alun în apă neîncepută. Parte din babe ieau o cofiţă nouă şi turburând apa cu cele 3 beţişoare de alun, descântă:

Sub o tufă în poeniţă,
Este o fântăniţă, —
In fântână o pietricică,
Rece, vincţică,—
Şi sub piatră un şerpurel,
Cu dinţii de oţel.—
Dinţii apuc de piele.
Pielea de carne,
Si prin trup trece
Un fulger veninos, —
Dar cum iese dintre nori
Fulgerii strălucitori,
Aşà să iasă,
Din os,
Din carne,
Din piele,
Muşcăturile rele,
A celui şerpurel,
Ce stă sub pietricică,
In fântână mică,
Sub tufă prăsădită (1).

După descântec se spală omul pe locul muşcat de şarpe.

Sau:

Cu apa neîncepută în care se pun mugurii de alun se descântă şi se spală cu ea, pentru muşcătură de şarpe; tot pentru muşcătură de şarpe se spală bine cu zeama fiartă din frunze de alun, şi se descântă după ce se fac din 3 frunze de alun 3 chiţi (buchete) cu cari se trage peste muşcătură (S. Liuba şi A. Iana, op. cit.).

Sau :

Pe un zapis din 1809 de Ienc Apostol Borănescu, găsim următorul descântec :

«Plecărăură pe cărărăură şi se întâlnì cu şerpurăură, şerpurăură muşcă părăură, mult se văicărăură; se întoarse pe cărăură îndărăt, se întâlnì cu Maica Sfânta Măriea. Maica Sfântă-Măriea din gură-şi grăì: Ce te vaiţi răură? Ce să mă vait Maică Sfântă-Măriea, am plecat pe cărăură şi m'am întâlnit cu şerpurăură, şerpurăură m'au muşcat pe mine. Dar nu şădeà, ci te du la fântâna lui Iordan şi iea apă neîncepută şi descântă cu un cuţit de găsit şi te udă, că acolo ţi-e leac.»

Notă. — Descântece de şearpe, găsim 5 public. în *Materialuri folkloristice*, vol. I, part. , 1900. 4 culese de Chr. N. Ţapu şi 1 de M. Canianu. 6 descântece publicate de S. Fl. Marian în *Descântece pop. române*, pag. 224—227. 1 descântec publicat de Gh. Popescu-Ciocănel în Foiletonul *Adevărului*, 1902. 1 descântec publicat de G. Dem. Theodorescu în *Poezii pop. române*. Bucureşti, 1885. 1 descântec publicat de I. Minescu în *Foaia soc. Românismul*, vol. I Bucureşti, 1870, pag. 95—96. 3 descântece publicate de Dr. Ionescu în *Medicina populară*. 1 descântec publicat de T. T. Burada în *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi 1880. 1 descântec publicat de G. Săulescu în *Revista pr. Istorie, arh. şi fil.* an. II, vol. I, fas. II, Bucureşti, 1884. Un descântec în *Materialuri folk'oristice*, pag. 594. 1 descântec de V. Alexandri *Poezii populare*, Bucureşti, 1886. 14 descântece de Gorovei în *Sezătoarea*, Fălticeni. 1 descântec în *Buciumul român*, Iaşi, 1878. 1 descântec P. M. Rădulescu-Micşuneşti în *Revista Literară*, Bucureşti, an. XXIII, No. 8.

(1) Comunicat de Titi Nicolescu, com. Băileşti, Dolj.

MUŢENIA.

Omul se naşte mut, sau muţeşte mai în urmă dintr'o spaimă prea mare, din frică sau dacă doarme pe o comoară.

Cel mut din naştere se numeşte balamut. Se forţează să vorbească şi nu poate. Balamuţi se mai numesc şi cei bâlbâiţi.

Pentru a se vindecà cel mut, trebue ca cineva din casă, rudă de aproape cu mutul, să puie Duminecă dimineaţă într'un castron apă neîncepută şi când toacă popa la biserică, să bată cu nişte linguri nouă în apă şi să spuie:

Cum se bat lingurile
In strachina asta,
Aşà să se bată limba
In gura lui... *cutare*.

Descântecul se repetă de 3 ori, apoi din apă se dă celui mut să bea (Ecaterina Vlad, str. Traian, Galaţi, jud. Covurluiu).

Sau:

Copilului care e mare şi nu poate vorbì, i se face ciulamà de pui de vrabie care scoate pui pentru prima oară, «cum mănâncă îi merge gura ca clopotul» (1).

Sau:

Să cază bolnavul la sfintele daruri, în fiecare Vineri şi în zilele de sărbători (T. Măgurele).

Celui peltic i se taie aţa de sub limbă cu o parà de argint (Bacău).

NĂDUFUL.

De *năduf* bolnavul suflă greu şi simte aşà par'că i se urcă un boţ în gât. Ba din cauza boţului de multe ori bolnavul şi tuşeşte în sec.

In *T.-Măgurele*, Teleorman, babele învaţă pe bolnavi să iea o ridiche neagră, să o scobească la mijloc, să puie într'însa miere cu hrean ras şi aşà s'o bage într'un cuptor pentru ca să se coacă. După ce s'a copt ridichea şi a fiert mierea bine într'însa, bolnavul trebue ca să iea în toate dimineţile câte o linguriţă.

---

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 111.

In **Moldova** se întrebuinţează această doctorie şi pentru tuse; atât numai că în loc de miere se întroduce în ridiche zahar de ghiaţă (com. Letea, jud. Bacău).

De năduf se mai obişnueşte să se piseze la un loc pucioasă simplă sau cu candel şi apoi, din acest praf să iea bolnavul de mai multe ori pe zi cât apucă pe un vârf de cuţit (jud. Teleorman).

Sau:

Bolnavul să bea până-i trece ceaiu de soc (Galaţi, Covurluiu).

NĂDUŞEALA.

De *năduşeală* suferă mult cei slabi de piept. Bolnavul asudă, se înnăduşă noaptea de par'că ar sta într'o baie. Mulţi din cei cari se înnăduşe noaptea, se primenesc numai decât cu altă cămaşă şi se mulţumesc numai cu atât, fără să-şi mai bată capul cu vreun leac; alţii însă cată să izgonească această boală dela ei cu diferite buruieni şi leacuri.

Unele babe recomandă bolnavilor să facă baie cu tărâţe de grâu şi scutărătură de fân (Bacău).

Altele zic să iea bolnavul în toate diminețile câteva hapuri de slănină râncedă şi să bea borş crud cât de mult (Bacău).

Sau:

Să bea bolnavul de mai multe ori pe zi ceaiu de floare de crăiţă (ocheşele, văzdoagă, bofte, buruieni domneşti, ferfon)(1).

Sau:

Se puie într'un şip (garafă, sticlă) 3 pumni de urzici mici, uscate şi frecate în palme, o ceapă mare moldovenească, tăiată mărunţel, să toarne peste acestea 3 litre rachiu bun de drojdie, să lase să plămădească 3 zile la căldură şi apoi să bea, înainte de mâncare, câte un păhăruţ mic(2).

Sau:

Să se fumeze ţigări din făşii subţiri de fagi, (Iaşi).

Sau:

Să bea bolnavul ceaiu de floare de ciuboţica cucului(3).

Sau:

Să bea sânge de coţofană (Ţarcă)(4).

Sau:

Să facă bolnavul frecături pe corp cu apă sărată (Galaţi).

---

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 74.
(2) » » » » » 73.
(3) » » » » » 32.
(4) » » » » » 109.

Dacă omul înnăduşe la mâini, trebue ca în ziua de Paşti să se ferească a luà sare în mână (Galaţi).

Sau:

In ziua de Paşti dimineaţa trebue să pui mâna pe clanţa (zimpirigul) uşii (Pechea, jud. Covurluiu).

NĂJITUL.

De *năjit* se descântă mult în **Moldova** şi foarte puţin în **Muntenia**. Bolnavului îi pocneşte des urechea şi apoi simte într'însa o durere din ce în ce mai tare.

Baba pune într'o ulcică vreo câţiva cărbuni aprinşi, peste ei câteva fărmături de baligă uscată de vită în Ziua Crucii (Inălţarea Sf. Cruci), apoi coji de ceapă, de usturoiu şi cu toate acestea afumă pe bolnav la urechea beteagă până i-o încălzeşte (Bacău).

Sau:

Se descântă cu o secere în untură proaspătă şi se pică apoi untură cu secerea încălzită în urechi (Mihail D. Constantinescu, Brăniştea, Mehedinţi).

Sau:

Se descântă în untdelem dela candelă, se încălzeşte un cuţit la vârf şi pică în urechea bolnavului câte o picătură din untdelemnul descântat (T.-Măgurele).

Sau:

Se bagă în ureche un grăunte de usturoiu muşcat şi învelit în vată (Teleorman).

Sau:

Se descântă cu o perie cu care se perie cânepa. Şi femeiea sau bărbatul care descântă tot dă cu peria pe locul unde se simte durerea. Se descântă numai în zilele de sec: Luni, Miercuri şi Vineri, de 3 ori dearândul şi la fiecare dată se spune descântecul de 3 ori (Ul. Canianu, Bucureşti).

Sau:

Cu un vârf de secere, caldă, pici o picătură de unt în ureche; apoi pui într'o oală nouă puţină sămânţă de cânepă, încinzi (înfierbinţi) oala şi când boabele încep să plesnească, bolnavul ţine urechea deasupra (Turceni, jud. Gorj).

Sau:

Se pune în ureche usturoiu bine pisat şi pus într'un tulpan, sau mir se bagă în urechea a cu vierme(1). Sau mămăliguţă caldă, sau o măslină să se

(1) Aşà se crede că durerea provine din cauza viermelui.

puie în ureche și bolnavul să se culce pe ureche (I. Odor, auzit dela Leanca Ghenovici, Văleni).

Sau:

Se iea gogoașe de petufă și se stoarce în ureche, dacă urechea e împâslită (Idem).

Sau:

Se iea o baligă proaspătă de vacă, se coace bine în spuză și apoi înfășurată bine într'o cârpă curată, se oblojește la ureche (Star-Chiojd, Buzău).

Sau:

Se pun în ureche faguri de viespe muiați în apă călduță și se afumă cu baligă de vită strânsă în Ziua Crucii, 14 Septemvrie (jud. Iași).

Sau:

Se unge cu ceară de albine o bucată de pânză de olandă și se face din ea un *bucium* (Bucium în Moldova, feștilă în Banat), adică se răsucește în formă de cornet. Ceara se află pe fața din năuntrul buciumului. Când curge cuiva urechea, îl doare și nu aude, să se culce pe o parte cu urechea care îl doare în sus și se introduce în ea un *bucium*. Cu o mână îl ține, iar cu una îi dă foc și îl lasă ca să ardă încetișor până rămâne numai o bucățică din cornet pe care îl scoate. Inăuntru se află toate răutățile și puroiul pe care l-a subt buciumul din urechi (Suceava, Moldova).

Sau:

Se coace în spuză praz cu untdelemn și zeama călduță se stoarce în urechi (Baba Catrina, com. Filești, Covurluiu).

Sau:

Cu un șomoiog de cârpă, dela un pămătuf de care se mătură cuptorul de pâine, și cu o bucățică de baligă de vacă, lipită în grajdul vitelor în ziua de Sf. Marina (17 Iulie), le aprinde și ocolind împrejurul urechii bolnave, — descântă:

Venind Isus dela al 7-lea cer, s'a întâlnit cu năjitul în cale, care fusese ieșit din Marea uscată; și l-a întrebat Isus:

— Unde mergi năjite?
— Unde să merg Doamne?
Merg 'n lume,
Să i[illegible]u prin urechi,
In c[illegible]ul oamenilor,
Ca s[illegible] le asurzesc auzul,
Să l[illegible]turbur creierii,
Să l[illegible]ntunec vederea,
Să l[illegible]amuțesc gura,
Să l[illegible] au umbletul
Picioarelor,
Și prinderea
Mâinilor,
Cu săgeți,
Ințepături
Și-amețeli,
Cu furnici
Și spaime.
Isus i-a poruncit:
— Intoarce-te înapoi
Satane,
Cu nume de vrăjit,
Și te du
In locuri pustii
De om neumblate

Și ne-cercetate,
Și lasă lumea să meargă
După cursul ei,
Asemenea și pe... *cutare*,
De va fi cuprins
De furia năjitului,
Să se întoarcă
Inapoi
Năjitul
Și să-l lase sănătos,
Precum dela D-zeu a fost
Cu urechile auzind,
Cu ochii văzând,
Cu limba vorbind,
Cu picioarele umblând,
Cu mâinile prinzând,
Cu mintea judecând,
Și vesel trăind,
Amin (1).

Sau:

Apucai în o pădure mare,
Pe-o potecă în vale,
Și dedei peste un bordeiu mare.
Din acel bordeiu mare
Ieși un om mare,
Verde,
Și se duse la un grajd mare,
Verde,
Cu o cheie verde,
Deschise un lacăt verde,
Și din acel grajd verde,
Scoase un cal verde
Puse șeaua verde,
Cu zăbale verzi,
Cu frâu verde
Și plecă la vânat prin livezi, după el cu nouă cățeluși tot de acei mici, boldei. Umblă, umblă, — nimic nu vână. Când la cale porni, cu
Năjitu,
Pricăjitu
Se 'ntâlni.
— Stai pe loc
Najite
Pricăjite!
Un'te duci
Și de unde vii?
Spune, că de unde nu,
Pe tine voiu slobozi
Pe acești nouă mici boldei;
Mii și fărămi
Ei te vor făceà,
Așà că din tine
Nimic nu se va alegeà...
Iar năjitu, pricăjitu, numai decât dete răspunsul:
— Mă duc la... *cutare*
Să-l lovesc
Și să-l plesnesc,
Urechile să-i vâjie
Și să-i cuțiteze...
Iar atunci acel om mare începù să-l blesteme cum voiu blestemà eu în căldare:
Cum taie secera toate paiele
Și toate gunoaiele, tot așà să taie toate junghiurile și toate durerile din capu și urechile lui... *cutare* Și să rămâie

(1) Comunicat de C. Gheorghescu-Drajna (Prahova), precedat și de următoarea notiță: Am făcut experiență chiar la mine în mai multe rânduri, când m'a durut vreo ureche din cauza răcelei dela vreo fereastră; și pe dată ce am aprins un petic de cârpă, ori de care am găsit, și am ținut capul plecat cu urechea bolnavă dedesubt, de a intrat fum de cârpă sau de baligă aprinsă în ureche, numai în două rânduri: seara și dimineața, stând cu urechea cam 10 minute pe fum,—mi-au și alinat durerile pe dată. Prin urmare cei ce vor răci la ureche din nebăgare de seamă, să aprindă o bucată de cârpă lungă de o palmă și cu ea făcută sul să s'afume la ureche.

Curat,
Luminat,
Ca argintul strecorat
Cum D-zeu l-a lăsat (1).

Sau:

Năjite,
Pricăjite,
Eu cu baligă te-oiu afumà,
Din urechea lui... *cutare*,
Afară te-oiu da,
Cu grebla te-oiu greblà,
Cu mătura te-oiu măturà,
Cu secera te-oiu secerà,
Şi din urechea lui... *cutare*,
Te-oiu alungà, —
Şi... *Gligore* (sau cum îl chiamă)
Să rămâe
Curat,
Luminat,
Ca aurul cel curat,
Ca argintul strecurat,
Cum Maica Domnului l-a lăsat (2).

Sau:

Ieşi năjite,
Pricăjite,
Că vine un urs mare dela deal,
Cu gura căscată,
Cu p... sculată, —
Cu gura te-o mâncà,
Cu c... te-o c..à,
Cu p... te-o f....—
Ieşi năjite!
Năjit înfundat,
Năjit pocnind,
Năjit pârăind,
Năjit prin pocitură,
Năjit prin săgetătură,
Năjit prin didiochi,
Năjit prin somn,
Năjit prin osteneală,
Năjit prin poticneală,
Năjit de 99 de feluri,
Năjit de 99 de chipuri,
Ieşi!
Din creierii capului,
Din vederile ochilor,
Din auzul urechilor,
Din vinele gâtului,
Din toate încheieturile,
Din trupul *cutăruia*,
Şi să rămâe,
Curat,
Luminat,
Ca aurul strecurat,
Cum Maica Domnului l-a dat. (3).

Notă. — Găsim 2 descântece de năjit publ. în *Materiale folkloristice,* p. 643. 1 descâtec în *Poezii pop. rom.*, Bucureşti 1885, p. 38, şi 1 desc. în *Rev p. Ist., arh. şi filologie,* 1884, p. 383.

NAŞTEREA GREA.

De *naşterea grea* sau *losnicioară* se descântă în **Moldova** femeilor ce nu pot naşte uşor. Ba prin unele părţi din **Muntenia** (Teleorman) babele zic

(1) Comunicat d. Mihail D. Constantinescu, com. Branişte, jud. Mehedinţi.
(2) Comunicat de Vasile Ionescu din Roman.
(3) Cules dela Ilinca din Satul-Nou (Domniţa Maria) Bacău.

că femeile, pentru ca să nască ușor, trebue să stea într'un gârliciu (pimniță), să o poată trage curentul bine.

Sau :

Ca să aibă femeia facerea și mai ușoară, zic babele, trebue să se ducă, când îi vine ceasul, în ieslele boilor sau al oilor, ca să nască mai ușor, ca și Maica Domnului.

Prin județul *Botoșani*, când femeile, din cauza lipsei de opinteli, nu pot să nască, iea o piele de șarpe, o freacă în degete cu stuchit, până când se moaie pielea bine, și o leagă boț la buric.

Sau :

Dacă nici așà lăuza nu poate să nască, baba afumă locul pe dedesubt cu sardele (2).

Sau :

Atinge femeia lăuză pe la coasta stângă cu sfârc de vultur dela aripa dreaptă; dar baba trebue ca să bage seama să nu atingă pe leuză prea mult cu acest sfârc, c'apoi femeia face și mațele ! (1).

Dacă cumva femeia a pierdut mai înainte vreun copil, atunci baba o afumă pe dedesubt cu praf de os ars din botul unei vulpi. (Herța, jud. Dorohoiu).

Sau :

Culege foi de *losnicioară* sau *brustur*, pune foile într'o oală, oala o pune la foc cu apă neîncepută și când au fiert foile bine de tot, trage oala la o parte și o scurge de zeamă. Pune în zeamă ca o lingură de miere, iea în mâna dreaptă un cuțit de găsit și împunge în zeamă de 3 ori în cruciș și în curmeziș, — și descântă :

Nu rage ca buhaii,
Nu nechezà ca caii,
Nu te sgârcì ca aricii,
Nu te sbate ca *chiticii* (2),
La... *cutare* să nu te gândești,
Să mergi să te prăpădești,
In pădurea cea uscată,
In apa cea turburată,
Și... *cutare* să rămâie,
Ușurată,
Luminată,
Cum îi de Dumnezeu lăsată.
Ca argintul cel curat,
Ca aurul strecurat,
Dela mine descântecul,
Dela Mnezeu leacul (3).

După descântec baba dă leuzei ca să bea pe nerăsuflate doctoria aceasta.

In urmă, dacă a dat Dumnezeu și s'a ușurat leuza, baba îi dă ca să bea trei zile ceaiu de ***romaniță***, pentru ca să se curețe pe dinăuntru.

---

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 106.
(2) Ibid., pag. 111.
(3) Peștișori mici, beldii, albeți.
(4) Cules dela femeia Anica lui Ioan a Mariei din com. Gura-Văii, jud. Neamțu.

Dacă cumva leuza n'a putut naşte locul în timpul facerii, atunci baba îi înfăşoară la pântece foi de nuc calde, scoase din scăldătoare.

Iar pentru ca să se întărească leuza după facere, baba îi dă ca să bea, din când în când, vin fiert la un loc cu orz. (Măgurele, jud. Teleorman).

NEDORMIREA.

Babele dau bolnavului care nu poate dormì câte leacuri şi buruieni toate, dar mai vârtos şi cu folos dau fiertură sau zeamă de mac.

S'au văzut cazuri când mamele, după învăţul babelor, au dat copiilor, ca să-i adoarmă, zeamă de mac şi i-au adormit pentru totdeauna...

In spre **Oltenia**, copiilor ce n'au somn şi nu pot adormì, li se descântă de *surdumaşi* sau de *mama pădurii*, în miere proaspătă, luată întâiu dela stup, cu un fir de busuioc verde cules în ziua de Sf. Ispas. (Turceni, Gorj).

După un manuscript dela 1784, găsim pentru omul ce nu poate dormi:

Să scrie pe o cărămidă veche dela biserică, de unde se închină preotul, aceste cuvinte: Sfântul Dumnezeu! Cel ce ai dat somnul lui Adam în raiu, *şi lui Avemeileh la Parminon 70 ani* şi celor trei cuconi, ce au adormit 370 ani, fă somn, Doamne, şi cu acest om. Şi cărămida să o pui la căpătâiu (1).

NEBUNEALA.

Să ferească Dumnezeu pe oricine de nebuneală, căci greu se vindecă. Prin unele părţi din **Moldova** (Bacău), babele cele mai meştere şi bune descântătoare dau bolnavului ca să bea rachiu de drojdie plămădit cu *maiu* (ficat) de cal şi se descântă de *sburătoriu*.

NEGII.

De *negi* (neg, negel, negei) nu se descântă; bolnavul vede cum îi cresc nişte umflături mici şi tari, ce se fac pe mâini, ori pe faţa omului.

Ei nu aduc nici o durere, dar desfigurează faţa celor ce-i poartă, căci unii din ei cresc mari. De negi te umpli, ori îi poţi căpătà din apa ce iese din broaştele buboase, când le iei în mână. De negi scapi uneori greu, alteori uşor de tot.

Legi negelul cu un fir de păr din cap, porţi legătura trei zile, şi negelul cade. Legătura aceasta se face când luna e pe sfârşite (Bacău).

Dacă nu scapi cu asta, apoi cauţi grăunţe de păpuşoiu ce cad din saci când îi duci la moară ca să macini, iei trei grăunţe de acelea, le mesteci

(1) Dr. Gaster, *Literatura pop. română*, pag. 539.

în gură dimineaţa, apoi te ungi cu acele grăunţe sfărmate pe negei şi nici nu ştii când scapi de ei. Uneori poţi luà o aţă, faci pe ea atâtea noduri câţi negi ai, pui aţa în pământ, şi când ea va putrezì, negi nu vei mai aveà. (*Şezătoarea*, an. II, pag. 70).

Sau :

Ungi negii cu unt proaspăt şi dai să-i lingă un căţel sugar. (Turceni, judeţul Gorj).

Sau :

Aprinzi o iască dela scăpărătoare şi arzi cu ea negii; alţii sting negii cu apă tare. (Rociu, Argeş).

Sau :

Prinzi un liliac, îi sdrobeşti capul şi cu sângele ce-i curge pe nas te ungi la negi (1).

Sau :

Se freacă negii cu peliţă de rânză, luată dela o raţă (2).

Sau :

Dai pe la negi cu sânge de şopârlă (jud. Botoşani), sau cu sânge de şoarece (jud. Muscel).

Sau :

Prinzi o lăcustă verde (căluţ de iarbă), o apropii de neg şi când lăcusta a apucat negul în gură, smănceşti odată, că iese cu neg cu tot (V.S. Moga, rev. *Albina*, Bucureşti).

Sau :

Să se pună cenuşă din lemn de fag în apă şi aceasta se fierbe mai bine de o oră, şi cu această soluţiune să se spele negii de mai multe ori pe zi (Liuba şi Iana, rev. Familia, an. XXVII şi XXVIII).

Sau :

Se rupe *alior* (buruiana negilor, laptele câinelui sau rostopască) şi cu laptele ce curge se ung negii (Fălticeni, Suceava).

Sau :

Se spală negii cu roua ce s'adună în frunze de *scaiu-voinicesc* (3).

Sau :

Se iea o broască vie, se omoară deasupra negului, zicându-se :

Cum moare broasca,
Aşà să moară negul.

(1) Dr. Leon, op. cit., pag. 96.
(2) » » » » » 105.
(3) » » » » » 64.

se repetă de 3 ori, apoi se leapădă broasca jos. (Baba Maria Bălan, com. Fileşti, jud. Covurluiu).

Sau:

Iei dela spiţărie *vitrion* (apă tare) şi pui la neg. (Tinca Vlad, Bădălan, Galaţi, Covurluiu).

Sau:

Cel ce are negi să se ducă la biserică şi să facă 15 mătănii la straşina bisericii şi apoi ţinând mâna cu negi să pice pe ei apă de pe straşină, toţi negii se usucă. (Leanca Ghenovici, com. Văleni, jud. Prahova).

Sau:

Duminecă dimineaţa când popa toacă, să puie mâna cel ce are negi pe clanţa uşii şi să zică:

Popa toacă,
Negul seacă,
Popa toacă,
Negul seacă,
Popa toacă,
Negul seacă,

Se repetă de 3 ori şi negul dă îndărăt (Galaţi, Covurluiu).

NEPUTINŢA.

De neputinţă se vindecă bărbaţii pătimaşi, căror le-au secat puterile trupeşti, cătând măciucă de *scaiu voinicesc*, până dă peste una în care se află unul sau doi germi (Penthina Gentianae). Fierb germii la un loc cu ***coada mânzului*** şi beau zeama.

Baba mai dă neputinciosului lămurirea următoare:

«Şi îngiează, cum îngiează germii în măciucă. Şi se lungeşte, măiculiţă, ca a calului!...» (Baba Voica, satul Berta, jud. Prahova).

Sau:

Pătimaşul prinde o năpârcă, îi taie capul şi-l pune într'o oală nouă la foc. Când a fiert capul bine, îi scurge zeama şi o bea (Dr. Leon, op. cit., p. 99).

Sau:

Se fierb gogoşi de poroinic (sculătoare, salep) şi zeama se bea ca pe ceaiu (Dr. Leon, op. cit., pag. 60).

Sau:

Se fierbe rădăcină de pochivnic (*popilnic*) şi zeama se bea de 3 ori pe zi. (Mangiuca, Banat).

Iar dacă cumva pătimaşul îi legat, trebue ca să împuşte o icoană cu mâi-

nile la spate în puterea nopţii sau să-şi desfacă, să-şi întoarcă, în felul cum a fost *legat* (vezi : *Legatul bărbatului*).

OBRINTEALA.

Obrinteşte o bubă, o tăietură sau o rană, care a fost descoperită la frig. Se ştie că o rană când nu se îngrijeşte bine, când nu se spală regulat, dă în cangrenă, se umflă şi capătă o coloare vânătă-închisă. Starea bolnavului se schimbă, căpătând dureri mari. La această stare a boalei, babele zic că rana a *obrintit*.

Baba chemată ca să descânte, cere să i se aducă un fus, o lingură şi un cuţit pe care le aşează astfel: Cuţitul în faţă, lingura în dreapta şi fusul în stânga, apoi începe a descântà. De este rană, baba descântă în miere; după descântec se unge rana cu mierea descântată. De este durere de gât sau de cap, baba descântă în mălaiu (făină de porumb). După descântec se oblojeşte bolnavul cu făina descântată.

In tot timpul descântecului, bolnavul şade pe spate, iar baba din când în când cască spre semn că bolnavul îi prididit şi că i-a ghicit boala.

Baba se închină şi descântă de 3 ori :

«In numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Sfântului Duh, Amin».

Mă sculai de dimineaţă
Şi plecai pe cale
Pe cărare,
Mă 'ntâlnii cu... *cutare* în cale,
Plângând şi *olecuind*.
— Ce plângi... *cutare* şi te olecueşti
Şi aşà de rău tu te boceşti?
— Cum să nu plâng şi să nu mă olecuesc,
Când de obrinteală rău pătimesc.
— Taci nu mai plânge,
Nu mai olecui,
Că în miere şi mălaiu,
Eu voiu descântà,
Şi pe bubă (ori umflăt.) o voiu puneà,
Şi durerile ţi le va alinà,
Lăsându-te curat,
Luminat,
Ca argintul strecurat,
Ca steaua în cer,
Ca roua în câmp,
Cum maică-ta te-a născut (1).

Sau :

Intr'un sat mare
Negru,
Sbiară o oaie mare
Neagră,
Latr'un câine mare
Negru
Ţipă (strigă) un voinic mare
Negru, —
Tace oaia din sbierat,
Câinele din lătrat,
Voinicu din chiuit,
Să treacă lui.., *cutare* de obrintit.—

(1) Comunicat de Ion Georgescu din comuna Letca-Nouă, jud. Vlaşca.

Pe un câmp mare,
Negru,
Văzui un plug mare,
Negru.
Trăgând o brazdă mare,
Neagră,
Cu 6 boi mari,
Negrii ; —
Nu trase brazdă mare,
Neagră,

Şi trase junghiurile,
Cuţitele,
Durerile dela... *cutare*
Din măsele,
Din gingii,
Din piele, —
Lăsându-l curat.
Luminat,
Cum maica Domnului l-a lăsat (1).

Sau :

A plecat un om negru
Cu boii negri,
La o moară neagră,
Cu porumbu negru,
Să macine mălaiu negru. —

Oaia sbiară din fundul Mării,
Şi mielul sbiară din margine,
Şi păcurarul strigă din cetate,
Să aline... *cutăruia* junghiurile toate (2).

Parte din babe descântă cu cărbune în mălaiu, altele descântă cu făină de popuşoi în *chişleag*, iar altele c'un fir negru, c'un cărbune şi c'o mătură.

Sau :

Să pune la rană pâine cu vin (Fileşti, Covurluiu).

Sau :

Se descântă în meiu, se amestecă cu oţet şi se pune pe bubă (comuna Dideşti, Teleorman).

Sau :

Se descântă de 9 ori cu un dumicat de pâine, sare şi usturoiu (baba Naţa, Alexandria, Teleorman).

Sau :

Se descântă în meiu, ce se încălzeşte într'o tigaie, prăjit cu untură, şi se pune la buba obrintită (com. Drăgăşani, jud. Vâlcea).

Sau:

Se descântă în oţet şi se stropeşte la bubă, pe locul unde e obrântit (Drăgăneşti, Olt).

Notă. — De obrintit (obrinteală) găsim un descântec în *O călătorie în Dobrogea*, Iaşi 1830, p. 26[illegible]e T. T. Burada. 1 descântec publicat de S. Fl. Marian în *Descântece pop. române*, pa[illegible] 153. 8 descântece, în revista de folklor *Şezătoarea* din Fălticeni. 4 descântece în [illegible]*terialuri folkloristice*, pag. 641—642. 1 descântec în *Apărătorul sănătăţii*, an. II, pag[illegible]4, cules de Gh. Rădulescu învăţător, Vâlcea.

(1) Comu[illegible]at de Ioan Georgescu din comuna Letca-Nouă jud. Vlaşca.

(2) Cules [illegible] preotul Petre Petrescu dela Ioana P. Busuiocescu din comuna Coveiu, pl. Balta, j[illegible] Dolj.

OFTIGA.

Bolnavul de oftigă îi slab şi chiar dacă îi gras, slăbeşte din zi în zi, văzând cu ochii. Noaptea innăduşe, n'are poftă de mâncare, iar către seară îl iea cu fior şi apoi arde de căldură. Tuşeşte des, scuipă o flegmă gălbue şi de multe ori scuipă şi sânge.

Pentru potolit tusea, se pune într'o ulcicuţă zahăr negru (suc de lemn dulce), cam de 4 degete de lung, ca o mână de *limba vecinei*, câteva roşcove, câteva smochine şi o bucată zahăr de ghiaţa (candel). Să umple ulcica cu apă, se astupă bine la gură şi se pune la foc să fiarbă până scade de vreo 2—3 degete; se strecoară şi să bea cu ceaşca (com. Letea, Bacău).

Sau:

Rădăcină de *nalbă*, *arpacaş*, câteva smochine, câteva roşcove, câteva curmale şi un litru de apă să se pună într'o oală astupată bine, să fiarbă până rămâne pe jumătate şi apoi să se pună peste această încă un litru de lapte dulce, să fiarbă împreună până scade de 3 degete, să strecoară şi să bea cu ceaşca. (T.-Măgurele).

Sau:

Să bea bolnavul în rachiu, testicul (coiu) de cal negru, ars, pisat şi amestecat împreună (D. Basilescu, jud. Prahova).

Sau:

Coţofană împuşcată, arsă, pisată şi amestecată, se bea cu rachiu de drojdie (com. Hânţeşti, jud. Dorohoiu).

Sau:

Să mănânce bolnavul *pipòtă* friptă de cocostârc alb (Dr. Leon, op cit., pag. 86.

Sau:

Să mănânce bolnavul ficat (maiu) de lup (Dr. Leon, op. cit., pag. 97).

Sau:

Să se mănânce 40 de zile ficat de morun, fript pe grătar (com. Malcoci, Tulcea).

In Dobrogea, Lipovenii dau bolnavilor contra tusei şi pentru ca să scuipe flegma, să bea lapţi de morun, pisaţi, (d-na Milanos, Sf. Gheorghe, Dobrogea).

Sau:

Bolnavul să facă scăldături de zer, să spele cămaşa numai în zer, când se culcă să se învelească în blăni de oaie până asudă, şi dimineaţa să bea zer, «să aştepţi până ţi-e foame şi atunci să bei zerul, că omul e ca oala: când e unsă cu unt şi o mai ungi, untul stă deasupra; când e uscată şi o ungi, untul intră în ea» (Un cioban, jud. Iaşi).

Sau:

O șopârlă vie fiartă cu o jumătate ocă de untdelemn se desparte în trei părți și se dă de băut la bolnavi, în 3 zile dearândul (Dr. Leon, op. cit., pag. 108).

Sau:

Se fierbe *Iarbă mare* cu vin alb și se bea dimineața și seara câte un pahar, la trei sfârșituri de lună, după ce se pișcă luna (Bacău).

Sau:

Se iea rădcină de *Iarbă mare* și *Iarba lui Tatin*, se rad pe răzătoare de verzi, se amestecă cu miere și se iea câte o linguriță în fiecare dimineață (Bacău).

In **Banat**, pentru durere de piept se folosește *Tacinul* și, după cum mărturisesc muierile știutoare, face minuni băut ca pe ceaiu; apoi rădăcina rasă și fiartă în lapte, se pune caldă pe piept, ca o turtă, (Simion Mangiuca).

In **Muntenia** pentru oftigă se culeg frunze și rădăcină de patlagină, se toacă mărunt și se fierb în lapte dulce; în urmă se strecoară, se bea laptele de către bolnav, fără zahăr: trei ceșcuțe pe zi, iar foile se pun calde pe piept. Se urmează cu această doctorie 6 săptămâni (T-Măgurele).

Sau:

Se iea sămânță de cânepă, bine aleasă de pământ, spălată bine, pusă la foc, fiartă bine până dă colții, pe urmă fiartă într'o căldare curată și zeama ce rămâne se dă bolnavului dimineața pe nemâncate, la 12 ore și seara. Poate să iea pe zi și o jumătate de ocă să bea. Cânepa să fie proaspătă, să nu fie veche, «că surceaua veche nu face jar» (Leanca Ghenovici din Vălenii-de-Munte, Prahova).

In **Moldova** bolnavii beau borș crud și înghit bucățelușe de slănină, dimineața, de amiazi și seara. Aceasta în trei luni dearândul (Bacău).

Sau:

Parte din babe dau bolnavilor, fără să știe, untură de câine amestecat cu lapte. (T. Măgurele).

In **Oltenia** se bea ceaiu de porumb roșu și de trandafir luat dela biserică în ziua de Duminica Mare (Femeia Gurița, Turcenii de sus, jud. Gorj).

Prin unele părți bolnavii beau moare de curechiu (zeamă de varză) de trei ori pe zi,—multă vreme (jud. Bacău).

Sau:

Se face o legătoare mare cu baligă de cal, fiartă cu vin alb și înfășat bolnavul dela picioare până la gât. Bolnavul trebue să stea așà înfășat 3 ceasuri. (Baba Maria din Lozoveni, Galați, Covurluiu).

Sau:

Se descântă bolnavul în 3 zile dearândul cu piepteni de scărmănat lână, în lăutoare făcută din scuturătură de fân și frunze de nuc (Idem).

Sau:

Se iau 40 fire (seminţi) de răsadă de varză. Intr'o Luni dimineaţă înainte de răsăritul soarelui, să se scoale bolnavul din pat şi ducându-l în pragul uşii i se dă într'o ceşcuţă 20 de seminţe pisate bine şi amestecate cu aghiasmă. Miercuri dimineaţa îi dă numai 9 fire, Vineri dimineaţa 7 fire, iar restul de 3 se dă bolnavului Duminecă dimineaţa. Leacul acesta se dă bolnavului pe nemâncate. O sămânţă din cele 40 de boabe baba o face pierdută, o leapădă (Baba Vasilca, Măcelari, Galaţi, Covurluiu).

In *Istoria naturală medicală a poporului român* de Dr. Leon, găsim următorul leac de oftigă:

«Cu vin şi cu pâine ţinute 6 săptămâni în cosciugul unui mort de oftigă se vindecă bolnavul de oftigă !! (Dolj)».

In judeţul Covurluiu, mai găsim următoarele:

Să se iea un ou proaspăt, să se spargă într'un pahar cu apă neîncepută, apoi baba, noaptea când sunt stele pe cer, iese cu paharul în mână afară şi privind în sus numără, prinde cu ochiul şi fixează 9 stele. In timp ce descântă baba, dacă piere de pe cer o stea din cele alese de ea, omul bolnav moare cu siguranţă, dacă nu dispare, atunci cel bolnav are leac. Oul spart în pahar rămâne în apă până a doua zi, când baba vine şi-l mai studiază să vadă ce friguri s'au format în el în timpul nopţii (Vasilca, str. Măcelari, Galaţi).

Sau:

Se iea un vas cu apă neîncepută şi într'o noapte când este cerul senin, plin cu stele, baba iese afară în puterea nopţii şi *descântă la stele.* In vasul cu apă se pun 9 stafide, 9 fire de orz, 3 covrigi mici şi 3 fire dela o mătură nouă, legată c'un fir de mătasă roşie şi un cuţit de găsit.

Dar mai cu leac este ca cei 3 covrigi mici să fie făcuţi din făină adunată dela 3 case bune, adică dela case cu oameni însuraţi în regulă cu cununie. Covrigii trebue făcuţi fără sare.

Descântecul se face astfel: După ce baba iese afară din casă, aşează vasul jos, se aşează şi ea lângă strachină, iea cuţitul în mână, începe a împunge în cruciş şi în curmeziş apa din vas, apoi în timp ce descântă, fixează cu ochii o stea de pe cer.

Dacă steaua, până termină baba descântecul, păleşte, dispare de pe cer, atunci bolnavul nu mai scapă, — moare. Dacă steaua rămâne pe cer în tot timpul descântecului, atunci baba acopere vasul plin cu apă cu o putină goală şi intră veselă în casă să ducă ştire mulţumitoare că bolnavul se va vindecà. Vasul cu apă rămâne afară toată noaptea, iar dimineaţa apa din vas trebue petrecută printr'o mătură nouă din care s'au rupt cele 3 fire. Bolnavul

trebue să se spele pe faţă şi să bea din această apă. Mătura prin care s'a strecurat apa, se dă de pomană.

Baba nu face acest descântec decât numai atunci când toate leacurile şi buruienile ce le-a dat bolnavului n'au avut nici un folos asupra celui ofticat (Baba Vasâlca. str. Măcelari, Galaţi, Covurluiu).

De oftigă se mai descântă cu un cuţit cununat şi cu trei linguri de apă neîncepută, curată, dela izvor şi fieartă într'o oală nouă. Apa, după ce s'a fiert, se pune într'o strachină mare (cenac). Se caută şi se iea o oală nouă, în care nu s'a fiert nimic şi se pune în cenacul cu apă fierbinte, cu gura în jos. Dacă oala răsturnată înghite apa, se zice că bolnavul are leac; şi, din contră, dacă oala răsturnata cu gura în jos nu înghite apa, se zice că bolnavul nu mai are leac. Se iea acea oală aburită şi se pune la gura bolnavului, care trebue să înghită de câte trei ori aburul din oală. Se repetă aceasta până de nouă ori. Se iea apoi apă fierbinte, se amestecă cu candel, tămâie neagră, untdelemn şi se dă din acea apă amestecată ca să bea bolnavul de nouă ori câte trei linguri,—bine înţeles la fiecare descântec câte trei linguri. După ce bolnavul a fost aburit la gură, i se iea oala aburită şi i se pune la lingureaua pieptului, unde se ţine câteva minute. Se face apoi o turtă mică de făină, când se frământă descântându-se:

Ieşi oftigă dela... *cutare*
Nu întinde,
Nu cuprinde,
Nu umflă,
Nu gânfă.
Ieşi oftică din bere,
Din inima rea,
Din duşmănie,
Din ceartă,
Din aşteptare,
Din dragoste,
Din cărare,
Din mâncare,
Din pişare.—
Tu oftică cu lucru vrăjmăşesc,
Să ieşi dela... *cutare*
Din piept,
Din spate,
Din oasele toate, —
Tu oftică
Din nouăzeci şi nouă
De feluri
De oftigă, —
Pe *cutare*
La inimă
La ce-l apuci?
Şi i-ai luat foamea
Şi puterile,
Şi l-ai subţiat,
Şi l-ai fârşit,—
Deochetură cu soare sec,
Soarele a răsărit,
Oftiga din pieptul... *cutăruia*
A pierit.
Soarele a scăpătat,
Oftica din pieptul... *cutăruia*
A secat.
A secat cu fârşală
Şi cu *neplăială* (?).
Ieşi oftică că-ţi taiu buzele
Şi-ţi taiu picioarele,
Şi-ţi taiu mâinile
Şi-ţi taiu ghiarele,
Că tu ghiarele le-ai întins,
Pe... *cutare* de inimă l-ai cuprins.
De inimă l-ai apucat,
L-ai fârşit,
L-ai năplăit, —
I-ai luat,
Şi i-ai furat,

Foamea şi greaţa,
Şi năplăiala, —
Eu nu ciocănesc,
Nu bocănesc,
Ci inima *cutăruia* i-o plămădesc,
Foamea lui,
Setea lui. —
Putere.
La putere,
Sănătate
La sănătate,
Virtute
La virtute. —
Cum se plămădeşte aluatul in căpesterie,
Fagurul de miere,
Şi copilul în muiere,
Varza în grădină,
Caşul la stână.
Oul în găină,
Para 'n păr,
Măru 'n măr,
Pruna în prun,
Aluna 'n alun,
Viţelu 'n vacă,
Mânzu 'n iapă,
Zarzăra în zarzăr,
Piersica în piersic,
Vişina în vişin,
Nuca în nuc,
Strugurele în viţă,
Castravetele 'n vreji,
Usturoiu în răzor, —
Aşă să se plămădească
Inima... *cutăruia*
Putere
La putere,
Sănătate
La sănătate.
Virtute
La virtute, —
Sa rămâie... *cutare*,
Spălat,
Curat şi luminat,
Ca roua din câmp,
Ca steaua din cer,
Ca argintul cel curat,
Ca ori ce strecurat,
Ca Maica Precista ce l-a dat, —
Leacul din descântecul meu,
Şi cu puterea lui D-zeu !...

Acum, turta făcută, coaptă şi descântată astfel, se înţeapă cu acul, repetându-se şi cuvintele următoare:

Nu înţep turta,
Ci înţep oftica dela... *cutare*,
Am înţepat-o,
Din inima... *cutăruia* am spart-o,
Coaptă a fost,
In pământ am trântit-o,
Din inima... *cutăruia* am mânat-o,
Din rădăcină am secat-o,
Din mijloc am smintit-o,
Din vârf am veştejit-o! (1).

Se dă mijlocul (miezul) turtei bolnavului ca să-l mănânce, iar marginile şi cojile turtei se aruncă la câini şi la porci, ca o oftică porcească, câinească, ţigănească ce este. (Maria Predi, din com. Bărbăteşti, Vâlcea).

OPĂREALA.

Când copiii mici se opăresc între picioare din cauza udului, se presoară după scăldătoare părţile opărite cu humă făcută praf sau cu făină de păpuşoi cernută prin petece dese, (Galaţi, Covurluiu).

(1) Chr. N. Ţapu: *Materialuri folkloristice*, pag. 631.

Se mai presoară și crohmală (scrobeală) făcută praf sau pudră (Bacău).

Sau:

Se spală cu ceaiu de teiu și se presoară bolnavului praf galben de brădișor. (Dr. Leon, op. cit., pag. 31).

Iar dacă cineva s'a opărit cu apă clocotită, se pune deasupra opărelii albuș de ou, amestecat cu unt proaspăt și deasupra albușului de ou lut (pământ) muiat, până să tămăduie. (Dr. Leon, op. cit., pag. 116).

Sau:

Se unge bolnavul în pripă cu cerneală și apoi se pune deasupra o foaie de varză dulce, unsă cu seu de lumânare. Se mai pune la opăreală baligă proaspătă de oaie și lână cu *usuc* (murdărie, mătreață). (Dr. Leon, op. cit., pagina 99).

OPRITUL SÂNGELUI.

Când curge cuiva sânge din nas, babele spun celui pătimaș să iea oțet de trandafiri, să se ude la ceafă, în creștetul capului și să tragă pe nas. (T.-Măgurele).

Sau:

Se udă cu apă rece gropița din ceafă, de asemenea să tragă apă rece pe nara bolnavă (Bacău).

Sau:

Se înnoadă 3 fire de păr în vârful capului, apoi se sfredelește pragul ușii și se pune bolnavul să stea cu nasul potrivit deasupra găurii până pică în gaură 3 picături. După aceea baba bate peste cele 3 picături din gaură un cep. (Gala și Bacău).

Sau:

Se atârnă bolnavului de gât o legătură cu chei (un smoc de chei, cât de multe), apoi cu cheile de gât se spânzură bolnavul de o grindă a casei. Cei din casă însă susțin pe bolnav să nu se spânzure deabinelea. (Bacău).

Sau:

Se leagă la ceafă oțet de vin amestecat cu praf de fier din sghiabul unde moaie fierarii pămătuful. (Com. Toflea, jud. Tecuciu).

Sau:

Se usucă cimbrișor, se pisează și se trage pe nas ca pe tabac, sau coajă de ou arsă și pisată. (Vâlcea și Suceava).

Dacă bolnavul varsă sânge, atunci baba îi dă să bea *floare de mutătoare* fiartă în rachiu de drojdie sau apă. (Ploești).

Sau :

Bolnavul să bea călduț sânge de rățoiu negru (Bacău).

Sau:

Inghite bucățelușe de ghiață (Bacău).

Sau :

Bea apă amestecată cu sare de bucătărie (Galați).

Dacă se taie cineva la mână, picior sau în altă parte, pune cenușă ori sare, apoi se leagă cu o cârpă (Galați).

Sau:

Se rade var de pe perete și se pune la tăietură (Bacău).

OASELE.

Bolnavului ii este frig și-l dor toate oasele, se întinde și trage a somn.

Pentru întărirea oaselor pătimașii se vindecă, culegând la Vineri legate ale Sinților, *buruieni amare*, *spumăriță*, *coada șoricelului*, *rostopastie*, *ochii boului*, *buruiană de cui de stricăciune* și *buruieni albe;* se fierb în apă și bolnavul trebue să bea 3 cești pe zi : dimineața, la prânz și seara. După fiecare ceașcă trebue să mai bea și un ciocan sdravăn de țuică. (Turcenii de sus, Gorj).

Sau:

Se fierb într'un cazan *coaiele popii, boejniță* și *buruiană împușcată,* — în apă neîncepută și adusă dela fântână Luni seara, fără să vorbească pe drum cel ce o aduce. Bolnavul trebue să facă scăldături Luni pe seară la un loc deschis, la răspântie (Murgești, Gorj).

Iar dacă cineva și-a rupt vreo mână sau vreun picior, se vindecă prinzând o cățea, care-i gata a fătă și tăind-o, să scoată dintr'ânsa cățeii: spintecă un cățeluș și învelește cu el osul rupt, mână sau picior (Bacău).

Sau:

Se pisează *iarba lui Tatin*, se amestecă cu făină de secară sau cu tărâțe de grâu, se face un fel de cataplasm cu care, încălzit, se înfășoară osul rupt (Dr. Leon, op. cit., pag. 69).

Sau:

Se fac plasturi din cărămidă pisată cu rachiu de drojdie și tărâțe de grâu, pe cari le pun la *fracturile*, ce le leagă cu scânduri (Mehedinți).

In jud. Muscel, tot pentru frânturi de oase, se pune cărămidă pisată, cu spumă de săpun și cărbune pisat.

In alte părți (Bacău) se înfășoară mâna ori piciorul rupt. După ce se așează

oasele la loc, se face un plastur de cărămidă pisată, cu albuş de ou, spirt de prune şi untdelemn, şi apoi se leagă bine în nişte scândurele.

PĂDUCELUL.

De *păducel* suferă şi oamenii mari, dar mai mult copiii. Păducelul se face în talpa piciorului la cei ce umblă desculţi. El aduce o mâncărime atât de grozavă, încât cel ce are păducel îi vine să puie piciorul pe foc. (M. Lupescu, Suceava).

Cel ce suferă e bine să-şi spele piciorul cu oţet sau să puie peste păducel pădureţe coapte fierbinţi.

Sau:

Se taie mărunţel lemn de trandafir şi se pune să fiarbă bine în apă; după ce a fiert, îl toarnă cu apa în o covăţică sau în alt vas, unde se vâră picioarele bolnave de păducel; se mai înfierbântă un băţ de trandafir şi se bate cu el fierbinte pe locul bolnav (Dr. Leon, op. cit., pag. 71).

Sau:

Se pisează coada şoricelului şi aşà mustoasă se pune la păducel (Bacău).

Sau:

Să înfierbântă în spuză de foc băţ de alun verde şi cu el să frig păduceii de pe tălpile picioarelor (Dr. Leon, op. cit., pag. 21).

Sau:

Se pisează frunze de *arin* şi amestecate cu sare să pun la păducel (Dr. Leon, op. cit., pag. 22).

PĂDUCHII.

Păduchii se fac la copii şi la oameni mari din necurăţenie şi murdărie. Cel ce are păduchi în cap, trebue să se ungă cu alifie făcută din untură de porc, cuişoare, scorţişoare, gogoşi (iarbă) de peşte şi săricică (otravă). (Turceni, Gorj).

Sau:

Se unge pe cap cu gaz (Moineşti, Bacău).

Sau:

Să se spele bolnavul pe cap cu leşie de ciocalăi (coceni de porumb) şi să frece pielea capului cu spirt (T.-Măgurele).

PĂDUCHII LAŢI.

De *păduchi laţi* scapă omul cu greu. Păduchii laţi ies ca pusderia pe om şi se prăsesc aşà de repede, că intră prin ochi, prin urechi şi prin nas, până moare omul.

Bolnavul trebue să radă părţile unde îi are, să facă băi, spălături cu *fiertură de foi de tutun*, cu *fiertură de ţintaur*, seminţe de pătrunjel şi nucuşoare (Turceni, Gorj).

Sau:

Să iea sărăcică, canfor, argint viu, albuş de ou, rachiu tare, să le amestece toate, bine, la un loc şi să se ungă pe trup (Murgeşti, Gorj).

Sau:

Să se spele des cu leşie făcută din cenuşe de ciocalăi şi să se ungă cu untură de porc, amestecată cu pucioasă. (Dr. Leon, op. cit., pag. 118).

In amândouă cazurile de păduchi, unii se mai ung cu alifie vânătă (mercurială), alţii cu gaz.

Când mâncărimea lor devine mare şi bolnavul îşi sfâşie pielea scărpinându-se, se fac scăldători, băi de pucioasă şi se bea zeamă făcută din coajă de china. (Dealu-Spirei, Bucureşti).

PĂLITURA.

Pentru *pălitură* (lovitură) se pisează o ceapa cu muchea toporului, să presară cu sare, o stropeşte cu rachiu şi o leagă la locul lovit. Se repetă de mai multe ori. (Mereni, Vlaşca).

Sau:

Să pune pe locul lovit pâine muiată în rachiu sau vin (Bacău).

PĂRUL LA DEGET.

De *păr* la deget suferă mai mult fetele şi femeile ce cos cu acul şi se înţeapă. *Părul* se face ca o bubuliţă la degetele dela mâini şi e foarte dureroasă. Dacă nu se ieau din pripă cu leacuri, se întâmplă să cadă—zic babele— şi degetul. Se leagă la deget ceapă albă, coaptă, amestecată cu tămâie pisată, busuioc şi *frunză de calapăr* (T.-Măgurele).

Sau:

Se spintecă o broască râioasă şi se pune la degetul cu păr (Bacău).

Sau:

Se leagă la deget turtă (pâine) muiată în untdelemn. (Turceni, Gorj).

Sau:

Bolnavul culege mac cu rădăcină cu tot şi-l pune într'o oală să fiarbă. Tot în acea oală pune cenuşe şi face un fel de leşie; cu leşia aceasta, când e numai de abia călduţă, spală mâna ori piciorul la care se află părul (Transilvania).

Sau:

Se ung frunze de nalbă mică cu stuchit și se pune la degetul bolnav (Dr. Leon, op. cit., p. 52).

Sau:

Se vâră degetul bolnav de păr într'un castravete murat și se ține așà o noapte întreagă (Mihăileni, Dorohoiu).

PAZA.

Omul bolnav de *pază* sufere ca și de isdat. Cârcei la *lingurică* și de multe ori cade jos *gheomotoc*. Baba îi descântă în rachiu de drojdie:

Nu taiu patul
Numai taiu:
Paza curată,
Necurată, —
Paza câmpului
Muma codrului. —
O plecat paza curată,
Necurată,
Din sat,
In alt sat,
Ca o scroafă *veritoase*,
Ca o iapă *mânzătoare*,
Ca o cățea *găzitoare*,
Pe unde-a trecut,
Apa a supt,
Pe unde-a călcat,
Apa a secat, —
O plecat,
Pe cale,
Pe cărare,
Cu... *cutare* s'o întâlnit în cale,
S'o întâlnit și l-o pocit,
Sângele i-o băut,
Puterea i-o supt,
Pasu i-o secat,
Napoi!
Pază cu moroiu,
Pază cu strigoiu;
Pază cu *moroane*,
Pază cu *strigoane*,
Că eu iar am plecat...
Pe frigare te-oiu luà,
Pe mări negre te-oiu mânà,
Nici de leac nu te-oiu lăsà,
Ieși pază cu moroi,
Ieși pază cu strigoi,
Ieși pază cu moroane,
Ieși pază cu strigoane,
Din cap,
De după cap,
Din vâni,
Din mâni
Din vederi,
Din puteri,
Din creierii capului
Din merele obrazului,
Din bulbucii ochilor. —
Cum se domolește vântul
Cu pământul,
Cum se trag norii pe cer,
Spumele pe mări,
Așà să se tragă dela... *cutare*
Toate pociturile,
Toate străcniturile.
Ieși pază cu moroiu,
Pază cu strigoiu.—
Nu dureà,
Nu puià,
Nu săgetà,—
Că eu iar am plecat,
Cu nouă câini
Din nouă stâni, —
Cu nouă boți,
Cu nouă bâticele,
Cu nouă săcuri,
Cu nouă săcurele,—
De te-oiu căpătà,
Toată te-oiu tăià,

Pe mări negre că te-oiu da,
Pe mări ne *gere* (?!)
La livezi verzi,
Unde nu-i urmă de secure
Nici apă nu cure,
Nici cântec de cocoş,
Nici glas de voinic,—
Acolo să stăceşti.
'Napoi!
La... *cutare*
Să nu te mai întorci,
Să rămână curat,
Ca maică-sa ce l-a scăldat,
Ca steaua în ceriu,
Ca roua pe pământ,
Ca roua în câmp,
Ca soarele în cer senin.—
Leacul să fie dela mine,
Şi dela maica Maria, —
Mai vârtos
Dela Domnul Cristos,
Mila să-şi întoarcă,
Leacu să-şi aducă,
Amin (1).

După descântec baba unge pe bolnav cu rachiul descântat pe tot trupul.

In Transilvania îşi descântă de pază parte din femei, când sunt aproape să nască. Descântecul se face Marţea şi în următorul chip: Descântătoarea ia o *frimbie de breciri* (legătură, brâu, bete) din care măsoară 3 coţi şi zice:

Pe cot am cotit
Pază am sprijinit,—
Pază dela amiază,
Pază de seară,
Pază dela miezul nopţii,
Pază din vărsatul zorilor,
Pază venită,
Pază *năprătită*,
Pază întâlnită,
Pază mânată,
Pază cu muma codrului,
Pază cu moşul codrului,
Pază cu fata pădurii.

Iea apoi un cuţit cu care face semn pe breciri ca şi cum le-ar tăià şi zice:

Nu taiu brecirile,
Ci taiu muma codrului,
Moşu codrului,
Cu fata codrului;
Taiu toate pezele,
Toate năprătiturile.
Cu cuţitul le-am tăiat
Şi înapoi le-am înturnat.

Merge atunci în grădină având cu sine cămaşa bolnavului, puţină făină de grâu şi o bucată de pânză, care e aşternută lângă o buruiană numită *sceavă*.

Face din făină nouă colaci pe degetul mic dela mâna dreaptă, îi pune iarăş pe pânză şi pe fiecare pune câte un crucer.

In jurul acestora înşiră apoi brecile şi pe toate le ocoleşte cu cărbuni aprinşi pe un vătraiu cu tămâie şi zice:

Pază venită,
Pază *năprătită*,
Iaca te cinstesc
Şi te dăruesc,
Cu 9 colaci de grâu,
Cu o pânză nouă,
Să te laşi de cea beteagă,
Să n'o străneşti,
Să n'o poceşti.

(1) Comunicat de Ioan N. Bucurescu, comuna Breaza, plasa Tohani, jud. Buzău.

Toate acestea le lasă până dimineaţa acolo. Dimineaţa (Miercuri) merge descântătoarea şi vede de cumva s'a veştejit buruiana şi din colaci oare mâncat e? Şi dacă da, atunci femeia, pentru care se descântă, *are* leac şi naşte în ceas bun, iar dacă colacii nu-s mâncaţi, este semn rău. Se crede că în noapte vine o insectă neagră, numită *Pază*, ce mănâncă din colaci şi roade rădăcina buruienii şi atunci nu mai poceşte pe bolnavă. Cămaşa se dă spre îmbrăcare femeii celei ce pătimeşte, iar cu brecirile se încinge, însă pânza şi crucerii rămân descântătoarei de leac şi pentru osteneală (S. Fl. Marian).

Notă.—Un descântec de pază găsim publicat în *Naşterea la Români* de S. Fl. Marian.

PIATRA LA BĂŞICĂ.

De *piatră la băşica udului*, povăţuesc babele să sape bolnavul iarna din pământ culbecii (melci de vie) înfundaţi, de prin locurile unde cresc aluni, şi se pun într'o oală nouă. Oala se lipeşte cu aluat la gură, se dă în cuptor, după ce s'a scos pâinea şi se lasă până a doua zi. Culbecii astfel uscaţi se pisează şi se iea câte o lingură de masă de trei ori pe zi într'un pahar cu apă rece (jud. Botoşani).

Sau:

Ochi de rac pisaţi şi băuţi în apă rece (Huşi).

PECINGINE.

De *pecingine* se descântă rar şi boala, sub această numire, nu-i cunoscută decât în **Muntenia**.

Prin unele părţi din ţară (Bacău, T.-Măgurele, Argeş, etc.) această boală îi cunoscută şi sub numele de *cur de găină*.

Prin judeţul Covurluiu (com. Fileşti, Galaţi, etc.), *Curul de găină* se deosebeşte de *pecingene*: *Curul de găină* se face pe la încheieturi, pe la nodul degetelor, iar *pecingenea* se face numai pe faţă.

«*Pecingenele* sunt nişte pete scorţoase pe pielea omului, cari atacă pielea, o fac scorţoasă şi produc o mâncărime teribilă, îţi vine să rupi pielea; uneori scărpinatul ajunge până acolo, că începe să dea sânge din pată. *Pecingene* se face pe părţile descoperite, mai ales pe mâini, obraz şi picioare. De pecingene te umpli; pecingenele se lăţesc aşà, că de unde la început erà ca o părăluţă, uneori ajunge să se întindă pe tot braţul. De pecingine scapi greu.» (M. Lupescu, Suceava).

Se unge la pecingene cu alifie făcută de gândaci de turbă arşi, pisaţi şi amestecaţi cu unt alb. (Mereni, Jud Vlaşca).

Sau :

Se strânge cu mâna gândacul de mijloc, până iese din el un fel de puroiu, apoi cu acest puroiu se unge bolnavul la pecingene (Drăgănești, Vlașca).

Sau:

Se arde un vătraiu și se pune pe un huhurez și cu untul ce se prinde pe vătraiu se unge bolnavul la pecingene (Dr. Leon, op. cit., p. 95).

Sau:

Să unge cu alifie făcută din sânge de porumb și untdelemn (Com. Crovu, jud. Dâmbovița).

Sau:

Se iea mămăligă caldă de pe făcăleț (melesteu) și se atinge pecingenea (curul de găină) zicând:

Cur de găină,
Na mămăligă,
Cur de găină,
Na mămăligă,
Cur de găină,
Na mămăligă.

apoi se chiamă găinile, și aruncând fărmăturile de mămăligă se adaogă:

Na găină,
Cur de găină,
Na găină,
Cur de găină,
Na găină,
Cur de găină! (1).

Sau:

Se unge cu untură din *callaboș* fiert în noaptea de Paști. (Leanca Ghenovici, Vălenii-de-Munte, Prahova).

Sau:

Se unge cu argint viu amestecat bine cu unt proaspăt, nesărat. (Dr. Leon, op. cit., p. 113).

Sau:

Se pun câteva boabe de grâu pe un fier înroșit în foc și se apasă asupra lor cu un vătraiu fierbinte, iar cu arsura ce rămâne din ele se unge la pecingene (Botoșani).

Sau:

Bolnavul se unge la pecingene cu laptele curs din frântura plantei: *laptele câinelui* (Dr. Leon, op. cit., p. 45).

(1) Baba Rada Islățeanca, Turnu-Măgurele, Județul Teleorman.

Sau:

Se pune pe locul bolnav măslină fără sâmbure, coaptă în spuză (Dr. Leon, op. cit., pag. 51).

Sau:

Se unge pecingenea cu must din coaje de nucă verde. (Liuba şi Iana, *Medicina Populară*).

Sau:

Cei ce au pecingene, o spală mai întâiu pe aceasta (partea bolnavă) cu zeamă călduţă de *rostopastă* şi pisând-o bine, o pun pe pecingene. Pecingenea în scurt timp după aceasta se vindecă. Alte femei însă nu fac altă nimic, ci numai ung pecingenea cu lapte de această plantă. (S. Fl. Marian).

Sau:

Se pisează rădăcină şi frunze verzi de ştevie, şi cu zeama se unge locul bolnav (Dr. Leon, op. cit., p. 68).

Sau:

Se unge cu usturoiu pisat, amestecat cu *iarbă de puşcă* şi miere. (Vezi şi *Bube dulci).*

PELAGRA.

De *pelagră* (pârleală, jupueală), bănuesc mulţi că's bolnavi din cauză că mănâncă primăvara urzici; de acea bolnavii se feresc să mănânce urzici în luna lui Martie şi Aprilie (Rociu, jud. Argeş).

Alţii zic că suferă de *jupueală* din cauză că au omorît şerpi mulţi primăvara şi, pentru ca să se vindece, trebue bolnavul să se ungă cu untură de şarpe pe părţile unde se jupoaie pielea. (Letea, Jud. Bacău).

Bolnavul de pelagră sufere mai mult primăvara când e soarele mai iute; pielea se aprinde, îi iese o spuzeală pe obraz şi se jupoaie pe faţă, pe gât, mâini şi pe toate părţile corpului cari sunt descoperite şi le bate soarele. Pielea se pârleşte, îl ustură şi-l mănâncă. Bolnavul are o slăbiciune în tot corpul, îl dor muşchii, ameţeşte şi-l roade rău la inimă...

Mai târziu apoi, pielea se face tare, crapă, se acopere cu coji şi din ce în ce bolnavului îi merge din rău în mai rău. Varsă, iese des afară, să necăjeşte mereu din toate nimicurile şi se clatină la mers. Apoi, nu mult după asta, cei mai mulţi,—înnebunesc.

Mulţi din cauza pârlelii (pelagrei) devin beţivi. Dau şi cenuşa din vatră şi ce brumă mai au pe lângă ei, numai şi numai ca să bea tot ce le iese în cale, rachiu sau vin, zicând că parcă le mai astâmpără focul dela inimă (Jud. Muscel).

Cele mai multe babe de prin **Muntenia** şi **Oltenia** dau bolnavilor de pelagră să bea buruieni amare: *Spumăriţă*, *coada şoricelului*, *răstopastie*, *ochiu-bou-*

lui, *buruiană de cuiu de stricăciune* şi *buruieni albe*; se fierbe în apă neîncepută şi se bea ca pe ceaiu, 3 ceşcuţe pe zi: dimineaţa, la prânz şi seara.

După fiecare ceaşcă bolnavul trebue să mai bea şi un *ciocan*(1) sdravăn de ţuică, că altfel rămâne amărăciunea în gură (Rociu, Jud. Argeş şi Turceni, Jud. Gorj).

Sau :

Bolnavul trebue să bea unt de naft descântat, cu spumă dela întâlnituri de ape; şi dacă nu i-a ieşit încă bine pârleala, se ung părţile bolnave cu unt de naft şi se pripeşte pe lângă foc (Teiu, Argeş).

Sau :

Se face ceaiu din buruiana numită *apărătoare*, se spală părţile bolnave şi să bea, odată la fiecare spălătură, de 3 ori, din acest ceaiu (Răteşti-Furdueşti, Argeş).

Sau:

Rădăcină de *roştofol* se plămădeşte în rachiu sau în apă neîncepută, se spală şi se bea, de câte 2 ori la fiecare spălătură (Răteşti, jud. Argeş).

Sau :

Urechea iepurelui se fierbe cu lapte dulce dela o oaie neagră, se spală pe unde sunt rănile, asemenea bând (idem).

Sau :

Bolnavul să mănânce raci prinşi din luna lui Martie (Nicu Popescu, învăţător, com. Răteşti-Furdueşti, Argeş).

Se dă bolnavului să bea rachiu de drojdie, amestecat cu 1 dram de argint viu, descântat:

In numele Tatălui,
Şi al Fiului,
Şi al Sfântului
Duh
Amin!
Argint sau argintoaică
De peste nouă mări plecat,
Din prăvălie cumpărat,
Pentru leac luat,
Nu te-a cumpărat... *cutare*
Să-l trândăveşti,
Să-l bolnăveşti,
Să-l ologeşti,—
Ci te-a cumpărat
Să-l lecueşti,
Să-l tămăduești,
Să-l vindeci,
De toate relele,
De toate spurcăciunile
Şi să te duci,
Să umbli
Trei zile,
Trei nopţi
Şi unde-i găsi fârşeală,
Unde-i găsi ameţeală,
Păiujeneală,
Să-l speli,
Să-l lecueşti,
Pe... *cutare* să-l tămăduești, —
Carnea să i-o împlineşti,
Şi cum îi oul, alb,
Gras şi împlinit,

(1) Ciocan=Ţoiu, sticluţă, măsură ţărănească pentru rachiu.

Aşà să se facă... *cutare*
Rumen şi frumos, —
Şi cum nu se mistueşte,
Mirosul de usturoiu,
Aşà să nu se mistuească,
Toate păsurile,
Şi boalele,
In trupul... *cutăruia*.
Pe el să-l lecueşti,
Carnea să i-o înplineşti, —
Să umbli trei zile,
Să umbli trei nopţi,
Prin trupul... *cutăruia*,
Să-i speli
Toată ameţeala
Toată sfârşeala,
Toată păinjeneală, —
Şi... *cutare* să rămâie,
Curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca poala Maicei Domnului.
In numele Tatălui,
Al Fiului
Şi-a Sfântului
Duh,
Amin (1).

Face semnul Crucii şi bea rachiul şi argintul viu descântat. Bolnavul trebue ca să nu mănânce acru, sărat şi ardeiat.

PERIODUL.

De *period* (soroc, rânduri, lună, regulă, beleà, menstruaţie) când nu-i vine femeii la timp, face baie cu *floare de pucioasă* (T.-Măgurele).

Sau:

Bea ceaiu de ştir roş (Fălticeni jud. Suceava).

Sau:

Când s'a oprit periodul să bea ceaiu de *moţul curcanului* (Mereni, Vlaşca).

Dacă cumva femeii îi vine period prea mult, atunci trebue să facă şi să bea ceaiu de *mintă creaţă*, de *coarne*, de *roşcove* sau de *papură* (Vâlcea, Gorj şi Argeş).

Sau:

Bea ceaiu de romaniţă cu *sânge de 9 fraţi* (Moineşti, jud. Bacău).

Sau:

Să bea borş şi să mănânce acreli. (Tirchileşti, Bucureşti).

* * *

Dacă din cauza sângelui închegat şi a nespălării la vreme femeia face spuzături (bubuliţe) pe părţile genitale, se spală cu ceaiu de *muşeţel* şi se pune pătrunjel călduţ, fiert în lapte dulce (Romanaţi şi T.-Măgurele).

Sau:

Se ung bubuliţele cu untură luată dela rinichii de iepure (Măgurele).

(1) Comunicat de Gheorghe Ciubuc din com. Şerbăneşti, plasa Colmeana-Gălăşeşti, jud. Argeş.

PERII RĂI.

De *peri răi*, bolnavul îi îngloditat (înțepat) în albușul ochilor. Peri răi se fac pe pleoapele ochilor și sunt foarte supărăcioși.

Baba întoarce pleoapa pe dos și cunoaște perii răi după rădăcina lor neagră; îi apucă binișor cu un clește anume și-i smulge din rădăcină. (Turceni, Gorj).

Sau:

Se rad cu o parà de argint (Măgurele).

Sau:

Perii răi se mai smulg cu o cimbristă (Bacău).

Perii răi se scot și se rad numai în zile de post și când e soare.

PIROTEALA.

Bolnavul de *piroteală* îi tras la somn și-l dor oasele. Baba îl trage cu mujdeiu de usturoiu, seara și înainte de culcare, îi dă să bea ceaiu de romaniță, de teiu sau de salcâm. (Bacău).

Sau:

Se întinde bolnavul jos, îmbrăcat, cu amândouă mâinile întinse pe iarbă, dimineața înainte de răsăritul soarelui. Se presară meiu pe spate, se măsoară cu o fâșie de teiu distanța dela cap până la picioare, iar cu alta distanța dela extremitatea unei mâini până la cealaltă, trecând peste corp. Se iea distanța dela cap până la picioare și se înjumătățește, apoi se taie prima jumătate la cap, iar două la picioare. Se înjumătățește și distanța mâinilor, se pune o jumătate la dreapta, iar alta la stânga. Intâiu la mâna dreaptă, apoi la mâna stângă, la cap și în cele din urmă la picioare. După aceasta se rănește cu o lopată meiul proaspăt și se mătură (Giurgiu).

PIȘATUL ÎN PAT.

Se pișă în pat mai mult copiii mici, dar câteodată se scapă cu udul și oamenii mari.

Babele descântă celui pătimaș de *speriat* sau de *mama pădurii* și îi dau diferite leacuri și buruieni după localitate și deșteptăciunea babei.

Un leac particular numai pentru cei ce se scapă în pat este următorul:

Se aprinde o mătură și se iea la bătaie cel pătimaș, în timp ce doarme (Bacău).

Sau:

Dacă n'au avut nici un rezultat toate cele date de babă, atunci bolnavul se botează a doua oară (Mariţa Niţescu, Dealu Spirei, Bucureşti).

Sau:

Se iau 3 ouă şi se coc în var, adică se stinge var peste ele. Apoi se dau ouăle să le mănânce cel pătimaş (Leanca Ghenovici, com. Vălenii-de-Munte, jud. Prahova).

Iar ca să nu se pişe copii în pat, sunt opriţi de a se jucà cu foc, cărbuni sau tăciuni aprinşi (Bacău).

PLĂMĂDITUL INIMII.

Bolnavului, când i s'a *plămădit inima*, i-e rău la stomac, n'are poftă de mâncare, ameţeşte şi-l doare grozav capul. Baba vine şi iea un semn dela bolnav. După ce vrăjeşte acest semn în legea ei acasă, vine din nou, într'o Vineri spre Sâmbătă sau într'o Duminecă spre Luni şi cu un fir mic de busuioc în degete, îl pune mereu la nasul bolnavului şi descântă:

A plecat strigoaica
Din casă'n casă,
Din uşe'n uşe,
Din coş în coş; —
Toate casele încuiate,
Toate uşile astupate,
Toate coşurile înfundate,
Numai la... *cutare* găsì,
Casa descuiată,
Uşa destupată,
Coşu desfundat. —
In casă cum intrà,
La... *cutare* alergà
Inima-i furà,
Oasele-i sdrobì,
Sângele-i sorbì,
Maica Precista
După *strigoaică* se luă:
— Voi maicelor,
Impărăteselor,
Jupâneselor,
Să daţi *cutăruia*
Inima la loc,
Oasele la loc,
Sângele la loc,
Să rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca sorţul
Maichii
Precistii (1).

PLÂNSORILE.

Prin unele părţi din ţară, prin **Muntenia** (Măgurele, Teleorman), **Oltenia** Turcenii, Gorj), **Moldova** (Covurluiu, Bacău, Suceava), când plâng copiii

(1) Comunicat de Varvara G. R. Stoenescu, com. Pietroşani, Vlaşca.

mici şi n'au somn, femeile spun că li s'a luat somnul copiilor de vreo duşmancă. Ca să vie din nou somnul la copii, femeile merg la o vecină care are copil de ţâţă şi furând vreun capăt de aţă sau altceva, descântă în gând:

Eu nu fur, pe... *cutare*
Ci fur somnul şi odihna lui.

Lucrul furat îl pune sub capul copilului bolnav de plânsori.

Sau:

Pentru ca să nu plângă copiii şi să nu li se fure somnul, trebue ca să nu se lase făşile şi pelincele afară întinse până asfinţeşte soarele.

Sau:

Noaptea când răsare luna pe cer, femeia iese afară cu copilul în braţe şi descântă către lună:

Na-ţi strânsul,
Plânsul,
Căscatul,
Diochiatul,
Şi... *cutare* să rămâie
Curat,
Luminat,
Ca argintul strecorat (1).

După aceste cuvinte se face cruce cu copilul în spre lună, în spre răsărit, apus, miază-zi şi miază-noapte (Galaţi).

*
* *

In *Naşterea la Români* de S. Fl. Marian, găsim un foarte amănunţit studiu asupra plânsorilor.

Cităm o parte din acest descântec:

«Uneori mama copilului bolnav de plânsori trimete pe o altă femeie ca să iea somnul, mai ales pe o babă bătrână.

«Deci vrăjitoarea respectivă, luând copilul în braţe, o bucăţică de mămăligă, precum şi 3 surcele într'o mână, se duce, după ce a asfinţit soarele, unde vede că arde lumină în casă şi ajungând, rosteşte de 3 ori după olaltă:

Focule,
Focşorule,
Na-ţi somnul fiului meu,
Dă-mi somnul fiului tău!

«Şi aruncă după fiecare rostire câte o bucuţică de mămăligă şi o surcică spre casă. Apoi se întoarce acasă şi culcă copilul.

«De aceea unde-s copii mici de ţâţă, nu e bine ca seara şi noaptea să se vadă lumină pe fereastră sau aiurea, căci oamenii răutăcioşi şi cu deosebire

(1) Cules dela Maria Keresteny, str. Traian, Galaţi.

vrăjitoarele cărora nu li-e nimic sfânt pe lume, vrăjesc copilul care pe dată capătă plânsori.

«Drept aceea, cum înserează e bine să se astupe toate ferestrele unde e copil de ţâţă în casă, că apoi nimeni nu poate nimic să-i facă».

Când iei foc dela casa cu copii—scrie d-na Sevastos—dai apoi un cărbune peste prag, ca să nu iei somnul copiilor.

Şi când vine cineva în casă, trebue să lase somnul copilului, adică *o baieră* sau orice dela sine.

Trimiterea plânsorilor se face astfel:

Femeia al cărui copil n'are somn, când vede întâiaş dată lumină undeva seara, se întoarce într'acolo cu copilul şi zice:

Dragul mamii puişor,
Iată colo un focşor!
Deci grăbeşte
Şi porneşte,
De-ţi încălzeşte,
Picioruţele,
Şi mânuţele,
Şi-ţi lasă acolo,
Plânsorile,
Strânsorile,
Durerile,
Şi toate chinurile,
Şi neodihna,
Şi-ţi ie de acolo,
Odihna,
Şi creşterea,
Şi te'ntoarce sănătos
Acasă
Şi voios!

Apoi aruncă de 3 ori pâne şi sare în partea aceea. (Maranda Năstase, Româncă din Siret, Bucovina).

Notă.—Un desc. de *plânsul copiilor* găsim în *Materialuri Folkeloristice*, vol. I, part. I, p. 596. şi 1 desc. în *Rev. Lit.* Buc. An. XXIII, No. 10, p. 173 — 174, cules de P. M. Rădulescu-Micşuneşti.

PLESCAIŢA.

Această boală se cunoaşte mai mult în *Moldova*.

Bolnavul la început simte pe ţurloaiele picioarelor un fel de spuzeală ca blânda; apoi îl mănâncă şi de ce se scarpină mai mult, de ce-l mănâncă mai tare. Dacă se scarpină, nu scapă uşor, căci se întinde spuzeala până se face rană leabinele.

La înce ıt, parte din bolnavi se ung cu untdelemn descântat. Dacă plescaiţa nu trece, tunci unii bănuesc că poate să fie *Argint viu dat*.

Se desc ntă de *argint viu*. Dacă nici aşà nu-i trece bolnavului, apoi se unge cu nt de pojarniţă (sunătoare), sau se unge cu spumă de pe oale amestecat cu spuză din vatră (Bacău).

Sau:

Se fierb oase părăsite dela un om mort şi cu spuma lor se unge bolnavul la plescaiţe (Coman Morarul, Vălenii-de-Munte, Prahova).

PUŞCHEIUL.

Puşcheiul nu-i cunoscut decât foarte puţin şi numai în Moldova.

Puşcheiul se manifestă printr'o mică beşicuţă ce se face pe limbă, aproape de vârf, pe partea dreaptă sau stângă.

Babele spun că această beşicuţă se face atunci când mănânci după urma şoarecilor.

Beşicuţa e puţin dureroasă, dar nu durează decât cel mult o zi. Boala aceasta prinde mai mult pe copii. In popor, când cineva prezice ceva rău sau meneşte vreo întâmplare nenorocoasă,—se spune:

— Da, fie pe pustiu! Mai bine un *puşcheiu* pe limbă-ţi cât... desagii popii!

Baba prinde capul copilului în mâini, îi spune să scoată limba afară din gură şi după ce examinează beşica depe limbă, spune să repete după ea:

— Zi aşà: am făcut un puşcheiu pe limbă.

— Am făcut un puşcheiu pe limbă.

— Când? zi: acù.

— Acù.

— Ptiu, acù să cheie (piară)!

Dialogul acest se repetă de 3 ori; apoi baba suflă şi scuipă de 3 ori în dreapta, de 3 ori în stânga şi beşicuţa trece (Săuceşti, Jud. Bacău).

Unele mame învaţă pe copii să spuie singuri, în gând, cuvintele de mai sus, şi durerea trece (Căt. Cremenea, Bacău).

RĂCORILE.

Se dăscântă de *răcori* în zile de post dimineaţa, până nu răsare soarele. Bolnavul are căldură mare peste tot corpul, arde şi-l chinue o sete nesfârşită. Se iea un vas cu apă neîncepută, 9 frigări mici, apoi se descântă:

S'a *sumicat,*
S'a *mânicat*
Cutare, pe cărare c'a plecat
Necăjit
Supărat,
Cu trupu 'nfiorat,
Cu lacrămi până 'n pământ;—
Maica Domnului l-a intâlnit
De mână l-a luat,
In câmpu Ierusalimului c'a plecat,
La fântânele de leac:
La cea de vin, —
Cu vin l-a spălat,
La cea de mir,—
Cu mir l-a miruit,
La cea de apă,—

Cu apă l-a răcorit,
La cea de venin,
Didiochiu.
Fermecătorile cu pocelile
Şi toate relele,—
A băut
Şi-a plesnit,
Cutare s'a răcorit (1).

După descântec bolnavul se spală cu apa descântată pe faţă, iar din ce rămâne bea de 3 ori.

Nota. — Un descântec de răcori s'a publicat în rev. *Sănătatea*, An. II (1902), No. 11, pag. 172.

RĂGUŞEALA.

Omul răguşeşte când strigă tare, când chiue şi când răceşte.

De *răguşeală* se înfierbântă apă la foc, apoi bolnavul s'apleacă deasupra vasului şi înghite aburii (Tg.-Ocna, Bacău).

Sau:

Se bea lapte călduţ (Galaţi, Covurluiu).

Sau:

Se face ceaiu de tărâţe de grâu, bătut cu zahăr şi gălbinuş de ou proaspăt şi se bea seara la culcare (Dr. Leon, op. cit., p. 40).

Sau:

Să bea ou crud (Bacău).

RAPĂNUL.

De *rapăn* suferă mai mult copiii mici, dar câtdodată prinde această boală şi pe oamenii mari. Bolnavul face pe pielea capului nişte bubuliţe mici, aprinse de mâncărime şi chiar scot un fel de puroiu puturos.

Se face lăutoare de ciocălăi şi se spală cu sopon negru (Bacău).

Sau:

Se face bolnavului in fiecare Sâmbătă sau în zile de dulce o lăutoare cu tutun: apoi se unge pe cap cu o alifie făcută din seu şi argint viu (Galaţi, Covurluiu).

Sau:

Se unge pe cap, până trece rapănul, cu pişat amestesat cu usturoiu (Vasilca, str. Măcelari, Galaţi, Covurluiu).

---

(1) Comunicat de T. Cojan, Focşani, Putna.

RÂIA.

De *râie* sufere foarte multă lume dela sate. Boala provine din cauza murdăriei şi a necurăţeniei. In judeţul Gorj şi Botoşani am găsit cătune întregi pline de râie de ani de zile.

Râia se face pe la încheieturi, pe la pulpe, pe părţile ruşinoase (la organele genitale) subţioară şi la buric. La femei se întinde şi la sân.

Bolnavul are mâncărime mare şi prin scărpinat par'că se mai potoleşte. Omul se umple de râie dela oi, cai, câini, etc.

De râie se descântă numai Marţi spre Miercuri şi Joi spre Vineri. Se iea un ou de găină şi untură de porc nesărată, apoi se descântă:

Tu râie din vânt,
Tu râie turcească,
Tu râie lătinească,
Tu râie ovreească,
Tu râie căprească,
Tu râie pişicioasă,—
Creştinească,
Avrămească,
Şeade cu boieri la masă.
Eu te tot cinstesc,
Cu ou şi untură,
Să scoţi mâncărimea,
Dela... *cutare* din piele,
Din maţe
Din ficaţi,
Din măduva oaselor, —
Să te duci
La coadele merelor,
La fetele Domnilor,
Că acolo vă adastă,
Cu mesele 'ntinse,
Cu făclii aprinse.—
Alea ştie a vă şterne,
Ştie a vă deşterne,—
Că... *cutare* nu ştie a vă şterne
Nu ştie a vă deşterne (1).

Descântecul se repetă de 3 ori, apoi se unge râiosul cu untură şi ou descântat, în 3 seri dearândul. După aceasta bolnavul trebue să se spele cu leşie făcută din viţă de vie.

Sau:

Se unge râiosul cu alifie făcută din pucioasă, piatră-acră şi piatră-vânătă (Pucioasa, Dâmboviţa).

Sau:

Se iea *iarbă mare*, se covăseşte cu sămânţă de cânepă (covăseala constă în aceea că se fierbe cânepa şi se toarnă peste ea sămânţă de cânepă pisată), apoi se bat împreună vreo jumătate de ceas şi în urmă se pun la căldură, vreo 3 zile; se *spală* râiosul cu apă caldă, apoi se unge cu această *covăseală*. Când râiosul e rănit, se unge cu o pană de gâscă; când nu, cu o petică (Cotirgaş, j. Suceava).

Sau:

Se face alifie de pucioasă cu *ştirigoaică* şi se unge râiosul (Neamţ).

---

(1) Comunicat de Gheorghe Resletz, com. Măgurele, Teleorman.

Sau:

Se omoară *argint viu* în untură proaspătă de *râmător*, până nu se mai văd globurelele de argint, iar unsoarea negreşte. Spală mai înainte corpul râiosului bine cu apă curată, totdeauna înainte de a unge. După ce s'a uns, îl pune pe lângă cuptor ca să se încălzească, adică să intre unsoarea în piele. (Dr. Leon, op. cit., pag. 113).

Notă. Un descântec de *râie* găsim publ. in rev. *Şezătoarea*, Fălticeni, anul VII, No. 5, pag. 91, cules de G. Rudeanu.

RÂNZA.

Bolnavul de *rânză* are greţuri, dureri prin stomac şi gura amară.

Boala-i cunoscută mai mult în **Muntenia** şi **Oltenia.**

Se descântă în ţuică sau miere, c'un fir de busuioc. Baba mestecă mereu cu busuiocul, în timp ce spune:

Ce te plângi... *cutare*?
Dar cum n'aş plânge,
Maica Precistă...
Că m'au luat
Şi m'au *viciulat*,
Că rânza mi-a căzut,
Şi puterea mi-a sfârşit.—
Nu te teme... *cutare*,
Că te-oiu luà
Şi te-oiu *viciuli*,
Rânza la loc ţi-o veni. —
Cum se plămădeşte
Pâinea 'n *căpistere*, (1)
Şi faguri de miere,
Aşà să se plămădească
Putere
La putere,
Sânge
La sânge,
Virtute
La virtute,
Rămâie... *cutare*
Curat,
Luminat
Ca argintul strecurat,
Ca maică-sa ce l-a făcut (2).

După descântec se da bolnavului să bea de 3 ori.

Sau:

Se plămădeşte în rachiu rădăcină de *osul iepurelui* (3), rădăcină de *patlagină* şi izmă, apoi se dă bolnavului să bea dimineaţa pe nemâncate (jud. Muscel).

Sau:

Se fierbe pelin cu miere şi vin şi se pune la buric (j. Dâmboviţa).

Notă. — Două desc. de rânză găsim publ. in *Materialuri folkloristice*, pag. 588—589.

---

(1) *Capistere* = Covată, covăţică, cuvă.

(2) Comunicat de Nicu Alexiu-Vlădoianu, com. Vlăduleni, Gorj.

(3) Osul iepurelui = Asudul calului (Trans.), Dărmotin (Oltenia), Sălăşitoare (Trans.), Sudoarea calului, sudoarea capului (Moldova şi Trans. şi Osul iepurelui (Muntenia).

RASTUL.

Boala numită rast (splină mare) nu-i cunoscută decât în **Moldova**.

Bolnavul se umflă şi simte un boţ mare la stomac, care se plimbă de colo până colo.

Omul capătă rast din ridicături, din constipaţie şi din cauză că bea apă multă.

De *rast* se dau mai mult leacuri şi buruienì, dar sunt babe cari şi descântă. Bolnavul scapă anevoie de rast.

Se spune, «când femeile taie pânza, bolnavul se pune cu pântecele pe sulul dinapoi şi femeia să zică de 3 ori:

Nu taiu pânza,
Ci *rastul* şi durerile lui *cutare*» (1).

Sau:

Bolnavul să înghită halise de plumb. Se începe cu 3, apoi 5, 7, 9, etc. până înghite un pahar (Maranda Stoica, com. Pechea, j. Covurluiu).

Sau:

Se despintecă şi se sfarămă bine de tot un lin, apoi se leagă la stomac (Mahmudia, Tulcea).

Sau:

Se fierbe în lapte dulce burete de nuc, apoi se înfăşoară pântecele 3 zile dearândul (Botoşani).

Sau:

Se fierbe în lapte dulce burete de nuci, timp de 3 zile dearândul, şi în ceasul în care îl pune la fiert, tot la acel ceas, a treia zi, se iea dela foc şi se înfăşoară pântecele pătimaşului. Se ţine legătura 3 zile şi se ridică tot la acelaş ceas. Bolnavul în timpul acesta trebue să aibă răbdare mare, fiindcă mirosul greu nu-l slăbeşte, ţinându-se legat 3 zile şi 3 nopţi (Bacău).

Sau:

Se fierb mere pădureţe, se îngroaşă zeama cu tărâţe de grâu, se întinde pe o petică şi se pune pe pântece la *rast* (Dr. Leon, op. cit., p. 49).

Sau:

Se iea o mână de *cătuşnică* pisată bine, o mână de ceapă bine tăiată şi 3 ouă; se amestecă la un loc, se prăjesc cu unt proaspăt, untdelemn sau untură de gâscă, se întind pe o bucată de pânză de in, se pun şi se ţin cât poate să sufere de cald la locul unde e durerea, schimbându-se la fiecare două zile. In tot timpul acesta se mai face ceaiu de *cătuşnic* uscat şi se bea la fiecare două ceasuri câte o ceşcuţă (Botoşani).

---

(1) M. Lupescu, rev. *Şezet.*, Fălt.

Sau:

Se coace în cuptor harbuz (pepene verde, lubeniță) se scurge zeama și se bea; iar cu miezul cald se oblojește bolnavul (Dr. Leon, op. cit., p. 41).

Acest leac se face și în Galați; deasemenea tot în Galați se mai fierb dovleci și se înfășoară bolnavul la pântece.

REUMATISMUL.

Bolnavul are dureri mari și înjungheturi pe la încheieturile picioarelor și a mâinilor, prin muschiu, oase și mai cu seamă când se schimbă vremea durerile sunt mai nerăbdătoare.

Boala vine la om din răceală, din umezeală, din slăbiciune și *din vraja celor sfinte.*

Poporul mai numește această boală și *De-dânsele*, *Pocitură*, etc.

In cele mai dese cazuri întâiu se descântă de *Dânsele* sau de *Iele* și în urmă se dau leacuri.

Durerile de *reumatism* se potolesc dacă bolnavul leagă la încheieturi *huști* (1) de borș (Tocala, Iași).

Sau:

Se iea sământă de laur, se pune in rachiu de drojdie, apoi se unge cel bolnav, pripindu-se la soare sau pe lângă foc (Vălenii-de-Munte).

Sau:

Bolnavul să se îmbrace bine cu haine de lână, apoi să se dea drumul la uși și la ferestre și să se culce așà înbrăcat în pat (Basarabi, București).

Sau:

Se freacă bolnavul cu gaz seara înainte de culcare (Galați și Giurgiu).

Sau:

Se fierbe *p... țigăncii* (2) cu vin și se dă bolnavului să bea dimineața, de amează și seara (Toflea, Buciumeni, jud. Tecuciu).

Sau:

Se freacă bolnavul pe picioare cu măduvă scoasă din oase de cal (Bacău).

Sau:

Se iea un litru de untdelemn, se pun în el 3 *cucoane chifterițe*, se lasă să stea la soare, apoi să freacă cu el bolnavul la încheieturi când îl prind durerile (Dr. Leon, op. cit., p. 86).

Sau:

Se iea un *furnicar*, se opărește într'o apă care a fiert în clocote, apoi se înfășoară cu el partea bolnavă (Giurgiu).

---

(1) Huști = tărâțe din borș, foloștine.

(2) P... țigăncii = Urzică moartă, *Lamium purpureum L.*

Sau:

Se scoală baba la miezul nopții, se duce în pădure și iea un furnicar mare cu cuib cu tot, îl aduce acasă fără să vorbească, aduce apă tot fără să vorbească, fierbe furnicarul cu această apă și scaldă pe cel bolnav, apoi duce furnicarul la loc tot noaptea. Așà face de 3 ori, în 3 luni. «Și lucru curios, un om olog de reumatism și cu mâinile sgârcite s'a vindecat cu acest leac» (Lucreția P. Stan, Tutova).

Sau:

Se iea untură de *șalău* cu mațe cu tot, se dogorește la foc, apoi se unge bolnavul seara pe locul unde îl doare reumatismul (Tița Minescu, Slănic, Prahova).

Sau:

Se prinde un șoarice, se arde, apoi cu scrumul se freacă la reumatism (Dorohoiu).

Sau:

Se pun la reumatism cartofi fierți și terciuiți (Botoșani).

Sau:

Se pisează bine rădăcina de *păpdie*, se prăjește în smântână proaspătă, se întinde pe frunză de brustur, apoi se pune pe locurile unde se simte reumatismul. Se ține așà 24 de ceasuri, repetindu-se de mai multe ori (Botoșani).

Dacă bolnavului de reumatism, cu toate cele încercate, tot nu-i trece reumatismul, atunci intră la *fumuri* (Muntenia) sau bea *Salce* (Moldova).

Salcea trebue ca cel ce iea, s'o păzească foarte mult; bolnavul trebue să se supuie, așà după cum îl învață baba, altfel moare... Multe din babe pentru a puteà observà de aproape pe bolnav, îl ieau la ele pe tot timpul cât ține *salcea.*

Salcea se prepară de babe astfel:

«Se cumpără dela spițărie o litră veche de salce, în care să fie și vreo 5—6 ciubuce. Aceasta să taie măruntel, se despică măruntel, se pune într'o oală cu două ocà de apă, se pune la foc și se fierbe o jumătate de zi, până scade pe jumătate. Se pune apoi într'un ulcior de 3 ocà și jumătate, legat cu sârmă și se toarnă peste ea două ocà de rachiu bun de drojdie; se astupă ulciorul bine cu un petic ud. Se vâră într'un cuptor din care s'a scos pânea dela copt, se astupă cuptorul bine la gură și se lasă până a doua zi. După ce s'a răcit, se scurge rachiul din ulcior, iar salcea se pune să se usuce. Odată uscată, se pisează și se cerne, praful se strânge și ceeace rămâne în sită se strânge de asemenea. Bolnavul iea timp de 40 de zile dimineața, cu 3 ceasuri înainte de a se sculà, pe un vârf de cuțit, un praf și un păhăruț mic de fiertură, apoi doarme un ceas. Seara când se culcă, iea din nou un praf și un păhăruț de salce, și tot așà urmează timp de 40

de zile. Dacă bolnavul are şi răni, fierbe cu apă restul de salce ce a rămas în sita de cernut şi se spală pe răni, în fiecare zi, odată. Se împarte salcea aşà, ca să ajungă timp de 40 de zile. In timpul cât urmează bolnavul *salcea*, trebue să şeadă la căldură, să facă baie, să nu bea vin, nici rachiu, să nu mănânce decât fructe albe, *frecăţei*(1), *azimă* nesărată şi zeamă de găină. Să nu mănânce legume, nici peşte sărat, acrituri sau *gorgoaze* (2). Salcea e bine de luat îndată după Paşti, până nu ies fructele (Dr. Leon, op. cit., pag. 63).

ROSĂTURILE.

Omul se roade la picior, atunci când are o cizmă prea mare, sau când sunt cizmele neunse şi se *scorojesc*.

Rosăturile se mai fac şi din cauza obielelor prea aspre.

Prin unele părţi (Covurluiu), cel ce are rosături se unge pe la rană cu unt proaspăt.

Sau:

Se unge cu unt de pojarniţă (Bacău).

Sau:

Se pune pe rană o frunză de vie sau patlagină (Galaţi).

Sau:

Să iea muci dela nas şi se pune la rosătură (Bacău).

SĂGETĂTURA.

De *săgetătură* omul e cuprins la munca câmpului, în casă sau când doarme. Boala aceasta nu-i cunoscută decât în **Moldova** şi **Bucovina**.

Se spune că *săgetătura* vine la un om dintr'un *ceas rău* sau *din vânt*. Mai e credinţa că omul săgetat fiind prea rău la inimă, prea pizmaş, moartea îl *săgetează*, îl însemnează ca să-şi aducă aminte de puterea lui Dumnezeu...

De *săgetătură* i se descântă bolnavului în zile de post, Lunea, Miercurea şi Vinerea, când scade luna. Se pune puţină sare într'o cârpuliţă, se leagă bine, apoi dându-se foc la capetele libere, se afumă bolnavul, în vreme ce i se descântă.

Notă. — 2 descântece de *săgetătură* găsim în *Descântece pop. Române* de S. Fl. Marian, şi un descântec în colecţia de *Poezii populare* de V. Alexandri.

---

(1) Frecăţei=Aluat frecat între palme, mici fărămături de aluat, cari se pun în supe.
(2) Gorgoaze = Fructe necoapte.

SANCA.

Când o femeie n'are parte de copii, se spune că sufere de *Sancă* (Samcă). In **Bucovina** e numită «*Spurcata*», în spre nordul **Moldovei** (Fălticeni) «*Avestița, aripa Satanei*».

Sancă se numește un spirit necurat, periculos, care mănâncă copii; de unde și descântecul *de mâncătură cu Sancă*. Femeile dobândesc *sanca* din spaimă sau din necredință. Femeia bolnavă de *sancă*, când rămâne însărcinată, n'are parte să nască copii vii, ci îi naște morți și necompleți.

Parte din femei bolnave de *sancă*, dacă nasc copii vii și n'au apucat să-și descânte în timpul cât au fost însărcinate, atunci le mor copiii după un timp oarecare. Așà că femeia bolnavă de *sancă* nu poate să și crească nici odată copilul ca să ajungă mare, căci îl mănâncă *sanca*; deci femeia trebue să-și descânte de *mâncătură cu sancă*.

Copilul născut dintr'o femeie bolnavă de *sancă* țipă, strigă, face o bubă neagră la ceafă, apoi moare.

Femeia bolnavă de *sancă* trebue să-și descânte, înainte de a naște, cu un paiu de mătură și cu un ac, în rachiu de drojdie amestecat cu sineală, cu miere și cu zahăr.

Se face cruce cu firul de paiu și cu acul în rachiu, și se descântă:

A plecat Dumnezeu cu sf. Petrea
Pe cărare de argint,
La biserica de aur să slujească,
Leturghie să facă . . .
Și-a întâlnit:
Mâncătorile,
Deochetorile,
Săncile,
Fiorile.
Unde vă duceți voi săncilor,
Fiorilor,
Fermecătorilor,
Deochetorilor,
Strigătorilor?
Nu vă duceți la . . . *cutare*,
Nici inima să i-o mâncați,
Nici *rănuchii* să-i rumegați,
Nici copiii să-i mâncați . . .
Ci vă duceți în Marea mare,
Că este un pește mare,
Cu inima mare,
Cu somnul mare,
Cu rănuchii mari,
Cu carnea mare,
Cu puterea mare. . . .
Puterea i-o luați,
Rănuchii-i rumegați,
Creierii să-i tulburați,
Minții-i stricați,
Hodihna-i luați,
Iar pe *cutare*
S'o ușurați,
S'o luminați,
Cu prunci curați,
S'o împreunați.—
Ea v'o cinstì,
Cu zahăr
V'o zăhărì,
Cu miere,
V'o îndulcì,
Cu rachiu,
Dela căldare
V'o cinsti.
Cum o-ți gustà,
Cum o-ți fugì,
La Marea verde

In trestii
Sub trestii.
V'oți vârî. . . .
C'acolo popa nu toacă
Pe Dumnezeu nu roagă.
Să vă'nchinați,
Să vă ospătați,
Iar pe . . . *cutare*
Cu sănătate s'o lăsați.
Că de n'oți ieși
Și de n'oți plecà,
Mihail și Gavril
In suliță v'o luà,
In picoarele cailor
V'o călcà,
Iar . . . *cutare*
Cu sănătate va rămâneà,
Și cu prunci curați,
S'o 'mpreună! . . . (1.)

După descântec se dă femeii să guste de 3 ori din rachiul descântat.

*
* *

In **Muntenia** parte din femeile bolnave de *sancă*, cari nasc copii înainte de timp, sau cari nasc copii morți, dăruesc copilul, înainte de a-l naște, unei prietene sau unei familii cunoscute.

Această dăruire sau vânzare se face în înțelegere cu prietena sau cu familia cunoscută. Copilul este dăruit pe 3 monezi de argint. Copilul după naștere are două mame: una care l-a purtat în tot timpul sarcinii *pentru bani*, iar alta care *l-a cumpărat* înainte de a se naște.

Vânzarea se face în a treia lună de sarcină (Iosefina Fazacaș, T. Măgurele, Teleorman).

Sau:

Dacă femeia bănuește că nu va aveà parte de copil, sau nu-l va naște la timp, atunci face o mică coroană de romaniță strânsă în noaptea de Sf. Ispas, îi face la mijloc o cruce tot din flori și o pune în dosul icoanei; iar când mai are 3 luni până la naștere, femeia poartă în sân *„Visul Maicei Domnului“* (Județul Teleorman).

Sau:

Femeile cari n'au parte de copii, poartă în sân, ca talisman, o bucată de *căiță* (2) pentru a fi ferite de *sancă*, *borză* sau alte boli mâncătoare de copii (Baba Rada Islățeanca, com. Islaz, Romanați).

Sau:

Femeia bolnavă de *sancă* trebue să facă, după ce naște copilul, pe Sf. Sterian, să ducă icoana la biserică ca s'o sfințească, apoi s'o puie în casă (Moașa Sinina, str. Buna-Vestire, Galați, Covurluiu).

---

(1) Comunicat de T. Cojan, Focșani, Putna.

(2) Căiță numesc babele *casa*, *matca*, *matricea* (placenta) copilului care a fost *păroasă*, luată dela o femeie care a pierdut copilul între 7—9 luni, apoi îngropată și ținută 3 zile la ușa unei biserici.

Sau:

Femeia după ce naşte copilul, trebue să-l *hărăcsească* (1) pentru ca să nu moară. (Sinina, Galaţi, Covurluiu).

In **Moldova** călugării iscusiţi dau femeilor bolnave de sancă o carte în care este făcut chipul *dracului* înconjurat de o scrisoare care cuprinde diferite blesteme bisericeşti. Această carte trebue s'o poarte mama tot timpul cât e îngreunată şi după facere să o poarte copilul până la 3 ani. Cartea aceasta se chiamă *„Carte de sancă“* (Baba Safta, Băiceni, Jud. Botoşani).

Notă. — De *sancă* s'au publicat 3 descântece în *Desc. pop. rom.* de S. Fl. Marian şi o *carte de sancă*, publ. de M. Lupescu în rev. de folklore *Şezetoarea*, Fălticeni, Vol. V (1900).

ŞANCĂRUL.

De *şancăr* se vindecă bolnavul cu greu, din cauză că omul ascunde boala şi nu spune la nimeni ce are, până când aproape să-i cadă carnea de pe trup.

Bolnavul trebue să facă o baie în mare. Să iea scrum de ţigare de foi şi să presare pe rană; apoi findcă îl usturà rău, bolnavul trebue s'o rupă la fugă pe marginea apei, până oboseşte.

Când durerile devin prea mari, atunci bolnavul trebue să se arunce din nou în apă, unde se spală scrumul de pe rană.

Făcând bolnavul de 2—3 ori aşà, la siguranţă îi trece (I. Niţescu, Constanţa).

Sau:

Să presare pe rană praf de piatră vânătă (Bacău).

Sau:

Se presare pe rană praf de calaican şi scrum de tutun. (Rociu, Argeş).

SCLINTITURA.

De *sclintitură*, (scrintitură), se dau leacuri şi buruieni; în *Transilvania* însă să şi descântă. Dar *sclintitura* tot nu trece până nu se trage bolnavul ca să vie osul la loc.

Se tămădueşte dacă să trage cu *amoniac*, pune un plastur făcut din albuş de ou proaspăt, rachiu de drojdie şi săpun, bătute la un loc şi se pune pe câlţi. Plasturul trebue bine lăsat ca să aibă putere, *„să fiarbă osul şi să-l dea la loc“* (Baba Rada, Giurgiu).

(1) Adică trebue să iea sânge copilului în fiecare lună, începând din luna întâi a naşterii şi până se face copilul mare de 15 — 16 ani. Sângele ce se iea copilului în fiecare lună se scoate din pulpe, din muşchii spinării, din *grebăn* şi din piept.

Sau:

Cel sclintit trebue tras la roata (1), până pocneşte mâna sau piciorul la loc (Ilinca, com. Letea, Bacău).

Sau:

Să iea un puiu de găină neagră, se spintecă de viu, apoi să înfăşoară cu el sângerând umflătura din scrintitură (Dr. Leon, op. cit., pag. 91).

Sau:

Să fierbe *Tătănească*, se pisează şi se leagă cu dânsa la locul frânt sau scrintit. In **Bucovina** pentru acest scop se prăjeşte în untură de porc ori în lapte dulce de vacă şi apoi se leagă cu ea mâna sau piciorul scrintit, care îndată *forostroeşte* şi se vindecă, pentrucă rădăcina *Ierbii lui Tatin* are puterea de a trage toată răutatea (Dr. Leon, op. cit., pag. 70).

Sau:

S'amestecă miez de pâine cu vin şi cu pelin verde tăiat mărunt. Se întinde *molcuţ* pe o cârpă, apoi se leagă la sclintitură (Sf. Gheorghe, Tulcea).

Sau:

Se fac aburi cu piatră arsă în foc, peste care se toarnă apă fiartă, se freacă cu untdelemn şi se leagă cu *huşti din borş*, prăjite cu seu de lumânare (Dr. Leon, op. cit., p. 116).

Notă.—1 descânt. de *sclintitură* găsim în *Desc. pop. rom.* de S. Fl. Marian.

SCROFURILE.

De *scrofuri* (jolne) nu să descântă; nici leacuri sau buruieni nu se dau scrofuloşilor, decât atunci când sparg scrofurile şi ies la suprafaţă.

Copiii se nasc cu scrofuri, sau poate să capete scrofuri după naştere, dacă sunt înţărcaţi prea de timpuriu, dacă au o mâncare proastă, dacă sunt munciţi peste puterea lor sau dacă sunt ţinuţi în răceală, în umezeală, în odăi întunecoase nesănătoase şi'n cari soarele nu pătrunde.

In popor scrofurile se cunosc numai când ies la gât, la ceafă sau sub falca de jos.

Scrofurile se vindecă, dacă sunt mai uşoare, cu scăldături făcute din frunze de nuc verde, în cari se pune şi câte un pumn de sare. Scrofuroşilor li se mai dau de băut ciaiuri făcute din *buruieni amare* (Bacău, Teleorman şi Gorj).

Sau:

Să iea *casa* (placenta) copilului şi se înfăşoară cu ea gâtul scrofuloşilor (Comarnic, Prahova).

---

(1) Trasul la roată se face astfel: bolnavul bagă mâna sau piciorul sclintit între spiţele unei roţi, iar femeia trage până pocneşte osul la loc.

Sau:

Se iea scârnă (baligă) de porc negru, se amestecă într'o strachină cu o lingură de untdelemn franţuzesc, se bate şi se fărâmă bine, apoi se pune la oblojeală pe locul unde au ieşit scrofurile. Dacă se urmează mereu aşà, atunci scrofurile ies ca oul (Vălenii-de-Munte, Prahova).

SCULAMENTUL.

Această boală, ca şi râia, ca şi pârleala, e foarte mult răspândită în popor. Mai cu seamă pe la sate unde vindecarea sculamentului se face cu multă greutate, din cauză că boala să ţine secret, e ascunsă.

In popor *sculamentul* (blenoragia) se mai numeşte *frânt*, *boala câinească*, *sfrenţie*, *frenţie*, *scurgere pe ţeavă, etc.* şi se crede că vine din somn sau când omul se pişe în bătaia vântului . . .

La început bolnavul de *sculament* simte o gâdilătură pe canalul membrului, mâncărime, iese un fel de puroiu, (coptură), noaptea doarme neliniştit apoi usturime mare când să pişe. Bolnavul se gândeşte cu groază la momentul când trebue să iese afară şi de multe ori ţine pişatul ceasuri întregi, numai de frica durerilor cari sunt foarte mari. Când se pişe se ghemueşte, se sprijină cu mâna de garduri şi încleştează, strânge cu putere câte un par sau ori ce alt lucru ce-i cade sub degete.

Bolnavul cade la gânduri şi slăbeşte văzând cu ochii. Mulţi tineri suferinzi ascund boala de ruşine, până cade sculamentul în boaşe, când bolnavul nu mai poate umblà şi cade la pat.

De *sculament* omul se vindecă cu greu, şi chiar dacă îi trece pentru o vreme, boala se deschide toamna pe timpul pepenilor. Ba câte odată se deschide şi la 70—80 de ani. . .

Cel mai răspândit leac contra sculamentului este *gândacul de turbă* (gândăceii), apoi untdelemnul.

In **Moldova** bolnavul de sculament se vindecă *cu eniper*, *rădăcină de pătrungel*, *rădăcină de urzică* în deopotrivă cătime; să se fiarbă într'o oală în apă curată până va rămâneà pe jumătate. Din această doctorie să bea pătimaşul câte un păhăruţ de mai multe ori pe zi până la vindecare, care va urmà fără alte doctorii (Dr. Leon, op. cit., p. 146).

Sau:

Să plămădeşte în rachiu şi oţet *gândăcei de turbă, sânge de 9 fraţi*, *rădăcină de pir*, *rădăcină de boz* şi *ochi de rac*, apoi se dă bolnavului să bea pe nemâncate. (Vida, Cârtojani, Vlaşca).

Sau:

Să iea 9 *găndăcei*, li se rup capetele, iar trupurile se pun în o litră de

rachiu cu untdelemn; se lasă 2—3 zile să plămădească, apoi să iea de 3 ori pe zi, dar in timpul acesta bolnavul nu trebue să mănânce acrituri (Tecuciu).

Sau:

Să bea ceaiu de frunze de boz (Focșani).

Sau:

Să iea un pepene verde (harbuz), se coace în cuptor cu untdelemn și se dă bolnavului să bea dimineața (Ploești).

Sau:

Se fierbe pătrunjel cu lapte dulce cu 3 gândaci fără cap, apoi se dă bolnavului să bea dimineața (Bacău).

Sau :

Bolnavul să bea bragă multă (Cotroceni, București).

Femeile pentru scursoare mai obișnuesc să fiarbă în vin alb, Sâmbăta la apusul soarelui, 3 legături de *cele 5 degete*. Le pun la foc într'o oală nouă acoperită cu o icoană și un cuțit, fără a se mai pune lemne decât o singură dată. Oala se iea când se potolește focul, se pune în fața icoanei, iar deoparte pe o măsuță se pune o bucățică de pâine și o bucățică de zahăr.

A doua zi se dă bolnavei să bea; iar parte se toarnă din creștet până în tălpi, fără să ridice suferinda mâinile în sus. (Femeia Văsilca Galați, Covurluiu).

Sau:

Să vâră în părțile rușinoase (genitale) ale femeii lână de oaie nespălată *(usuc)* și lumânare de seu. Apoi după ce cade lâna jos, se introduce lămâie. In urmă se spală bolnava cu ceaiu de mușețel sau frunze de nuc (Vasilca, str. Măcelari, Galați, Covurluiu).

Sau:

Să iea o ridiche neagră, se scobește miezul, se toarnă untdelemn și să coace în cuptor, zeama se bea dimineața (com. Malcoci, Tulcea).

Sau:

Se strânge *corobatică* (corovatică) când este în floare, se fierbe în șase cofe cu apă amestecate cu două cofe de vin, și se face feredeu, 4 sau 5 zile. Afară de aceasta, se iea ca 8 dramuri de rădăcină de *festinade*, se fierbe în 150 dramuri de apă, până scad 50 dramuri și ceeace rămâne se bea la fiecare ceas câte o lingură (A. Panfil, Botoșani).

Sau:

Să mai dau bolnavelor de scursoare (poală albă) ca să bea ceaiu de ghergină (Slănic, Prahova), de lăcrămioare (Botoșani), sau din frunze de mure (Tutova).

Pentru *frenție* mai găsim următorul descântec:

Râia,
Sfrenția
Și cu *negoria*,
Toată buba,
Rana,
Din sculament,
Din parlament (? !)
Din *Giugiuc*,
Din șancăr,
Din nouă neamuri
Și un sfert,
Să ieșiți
Din ăst trup de om. . . *cutare*.
Să ieși din os,
De sub os,
Din carne,
De sub carne,
Din piele,
De sub piele,
Să picie,
Să răspicie,
Să se ducă,
In sorbul Mărilor
Și'n norul ploilor,
Să vă depărtați,
Din trupul. . . *cutăruia*
Să ieșiți,
Să fugiți,
In norul ploilor,
Și'n sorbul Mărilor.
Să vă depărtați.
Voiu lecuì,
Voiu tămăduì.
Cu șaru,
Scorțișoare,
Și nucșoară,
Cu sânge de 9 frați,
Cu piatra acului,
Și colac de tămâie neagră:
Voiu lecuì,
Voiu tămăduì,
Și cu rachiu de nucă,
Și cu spirt de in,
Voi afumà.
Și din trupul. . . *cutăruia*
Toată buba cea rea,
O voiu depărtà (1).

SOARE-SEC.

De *soare-sec* (insolație) se descântă mai mult în **Oltenia** și **Muntenia**, prea puțin în **Moldova**.

Bolnavul are dureri mari de cap din cauză c'a fost bătut de soare.

In **Moldova** se vindecă c'un fel de plastru numit *acâe* din in, sau cu o mână de câlți din in sau cânepă. Mai întâiu se strică un ou luându-se numai albușul, se scurge într'un vas, se toarnă rachiu (spirt), se pun câlții să se moaie acolo, se unge cu untdelemn capul și pe urmă se pun la cap câlții muiați în untdelemn (Com. Fruntișani, jud. Tutova).

Sau :

Se descântă capul bolnavului cu *9 pietricele de gârlă*, dela dreapta spre stânga, privind la soare într'un vas cu apă neîncepută, într'o fântână sau într'o găleată scoasă cu apă (*G. Dem. Teodorescu*, *Poezii populare*, pag. 396).

Sau :

Se descântă bolnavului Miercurea și Vinerea. Intr'una din aceste zile, când

(1) Dr. Ionescu, *Medicina Populară*, pag. 418.

bolnavul voeşte să-şi descânte, are grije să se scoale foarte de dimineaţă, să meargă cel dintâiu la fântână şi să iea un pahar de apă. In această apă neîncepută să puie apoi 9 pietricele. După aceea bolnavul şeade acasă şi aşteaptă până trece soarele de amează, când merge să-şi descânte. Baba aşează pe bolnav pe un scăunaş mic sau pe vreo buturugă, apoi iea paharul cu apă şi scoţând c'un deget câte o pietricică,—descântă:

Soare *nărămzat*,
Soare verde,
Soare roş,
Soare *ghiziviu*,
Soare nemţesc,
Soare franţuzesc,
Soare lătinesc,
Soare sârbesc,
Soare romănesc,
Soare cu 44 de sori,
Soare cu 44 de junghiuri,
Soare cu 44 de cuţite,
Să ieşiţi dela... *cutare*.
Din creierii capului,
Din faţa obrazului,
Leac din mâna mea,
Şi dela Maica Precista (1).

In timpul rostirii descântecului, baba freacă, cu pietricica scoasă din pahar, fruntea bolnavului până aproape de urechi. La sfârşitul descântecului piatra aceasta se aruncă jos. Descântecul se repetă cu fiecare pietricică scoasă din pahar, adică de 9 ori. După descântec bolnavul gustă din apă de 3 ori, iar restul ce rămâne în pahar se varsă în apusul soarelui, în vârful unui par, adăugându-se :

Cum nu stă apa 'n par,
Aşà să nu stea
Nici doru 'n cap.

Dar pentru ca descântecul să aibă leac, trebue ca bolnavul să-şi descânte încă de 2 ori, adică de Miercuri până Miercuri, ori de Vineri până Vineri având la mijloc o Vineri în cazul întâiu, ori o Mercuri în cazul din urmă [Ghidiciu, Dolj).

Sau :

Se pune apă neîncepută într'o strachină, se iea un cuţit, se leagă cu fir roş la un loc cu o lingură, c'un fir de mătură şi un fulg de cocoş, apoi făcând cu ele cruce în apa din strachină şi stropind pe bolnav pe cap, — se descântă :

ugi soare sec,
u apă te înec,
u mătura
e mătur,
u cuţitu
Te taiu, —
Şi... *cutare*
(Stropind pe bolnav cu apă pe frunte)
Să rămâie
Curat,

(1) Comunicat de Ioan N. Popescu, învăţător, com. Ghidiciu, jud. Dolj.

Luminat.
Ca argintul cel curat,
Ca steaua din cer,
Amin (1).

După descântec se varsă apa descântată, iar strachina se pune cu gura în jos sub streşina casei. Descântecul se face de 3 ori, dimineaţa, deamiază şi seara, iar apa se varsă în direcţia soarelui.

Sau:

Se descântă 'n cap cu o cofă de apă plină, în 3 Vineri. Apa după descântec s'aruncă la răspântii (Galaţi, Covurluiu).

Notă. — Descântece de *soare-sec* găsim 11 în *Materialuri folkloristice,* 5559—565, un descântec în *Poezii populare* (G. Dem. Teodorescu), pag. 396, trei descântece în *Descân. populare Române* de S. Fl. Marian şi un descântec în *Şezetoarea* (Fălticeni), an. VIII, No. 5—6.

SPERIATUL.

De *speriat* suferă mai mult copiii mici, dar suferă şi oamenii mari. Bolnavul de *spaimă*, (de *speriat*) e frică să stea singur, e frică să iasă afară, se sperie de orice, i se arată câte *jigănii* toate şi când i se năluceşte, ţipă, priveşte speriat în toate părţile şi cu anevoie poate fi potolit.

Bolnavului i se descântă cu 3 fire de paie dela mătura bisericii şi cu fire de usturoiu în untură de porc amestecată cu sâneală.

In timp ce baba împunge cu firele de mătură în untură, descântă:

A plecat... *cutare*,
Pe cale,
Pe cărare,
Gras şi frumos.—
La mijloc de cale
Se 'ntâlnì c'o *nane* mare,
Cu capul cât cada,
Cu ochii sticliţi,
Cu dinţii rânjiţi, —
Cum îl întâlnì,
In pământ îl trântì,
Ochii îi păenjenì,
Faţa îi îngălbenì,
Vinele îi încordă,
Sângele 'i *sorghì*.—
El plângeà,
Se văità,
Şi nimeni nu-l auzià,
Maica Domnului din cer il auzià,
Pe scară de argint se coborà,
De mâna dreaptă îl luà,
La fântâna lui Iordan îl închinà
Şi la... *cutare* descântătoare,
Il trimeteà,
Şi ea-l descântà:
Ieşi sperietură,
Ieşi apucătură,
Ieşi junghiu,
Ieşi didiochiu,
Ieşi săgetătură,
Ieşi pocitură, —
Ieşiţi junghiuri,
Din coaste,
De sub coaste,

(1) Cules dela baba Rada Islăţeanca, com. Islaz, Romanaţi.

Din rănuchi,
De sub rănuchi,
Din fața obrazului,
Din sgârciul nasului,
Din măduva oaselor,
Din toate 'ncheieturile, —
Că cu mătura
Te-oiu mătura,
Cu *ghiciu*
Te-oiu ghiciui,
Cu acu
Te-oiu împunge
Peste mări te-oiu duce,
Acolo să locuești,
Acolo să văcuești,
Să te duci
In pădurea neagră,
Unde cucoș negru
Nu cântă,
Unde mâță neagră
Nu miorlăie,
Unde cățel negru
Nu latră,—
Acolo să locuești,
Acolo să vecuești,
Iar... *cutare* să rămâie,
Curat și luminat,
Ca argintul cel curat,
De Dumnezeu lăsat,—
Să nu se afle,
Cât firu de mac,
In patru crăpat,
In Mare aruncat (1).

După descântec se unge și se trage bolnavul pe corp în fiecare seară cu untură descântată.

Sau:

Se urcă baba care descântă pe vatra focului, iea făină de grâu în mână și o aruncă pe *horn* (coș) în sus. Prin aruncarea făinii i se arată babei chipul (bou, cal, broască, etc.) care a speriat copilul, apoi se rade făina prinsă de funingenă, s'adună cea căzută jos și s'afumă bolnavul în 3 seri dearândul. Ce rămâne se pune în apă și se dă celui pătimaș de băut (Baba Maria, Lozoveni, Galați, Covurluiu).

Sau:

Se iea smirnă și tămâie dela Paști, se pune în apă neîncepută, apoi se dă bolnavului ca să bea în 3 seri dearândul. După aceea, tot în aceste 3 seri, se afumă bolnavul cu restul de smirnă și tămâie (Baba Maria, Lozoveni, Galați).

Sau:

Bolnavul să iea păr dela animalul care l-a speriat și să s'afume de 3 ori (Bacău).

Sau:

Copiii mici, ca să fie feriți de sperietură, poartă la gât ca talisman o broscuță cusută într'o petică (Fălticeni).

Sau:

S'afumă copiii cu salcie luată dela biserică în ziua de Florii (Giurgiu).

(1) Comunicat de Th. Rădulescu, com. Budești, jud. R.-Sărat, auzit dela baba Groasa.

Sau:

Se fierbe *crucea pământului*, apoi zeama se toarnă în capul bolnavilor în zile de sec; acel ce toarnă, dă cu mâna numai în jos, nu și în sus. Descântecul se face în 3 sfârșituri de lumină (Dr. Leon, op. cit., p. 35).

Notă. — Două descântece de *spaimă* găsim în *Materialuri folkloristice*, pag. 597—598 și un descântec în *Apărătorul sănătății*, București, an. I (1891), No. 5.

SPURCATUL.

Spurcul sau *spurcatul* e o boală care iese la început ca o rană la mână, la picior sau după ceafă. Din această rană iese puroiu, se umflă tot corpul, și dacă nu se descântă în pripă, bolnavul moare.

De *spurc* sau *spurcat* se descântă mult în **Oltenia** și foarte puțin în **Muntenia**, spre *Teleorman*.

In **Moldova** boala nu-i cunoscută; însă în Covurluiu am găsit unele babe cari descântă de *spurcăciune* copiilor mici, slăbănogi și cari îs veșnic bolnavi. Acestora li se face o legătură cu multe strânsături (polog, baligă de cal, funingene, baligă de vacă, dovleac (bostan), tărâțe, foi de nuc și scutărătură de fân), se înfașe copilul fierbinte până la gât și i se lasă numai tălpile afară. Mulți copii după această oblojeală mor (Safta Botez, str. Traian, Galați, Covurluiu).

De *spurc* se descântă în vatra focului, în vin sau rachiu, tămâie neagră și puțin usturoiu.

Baba caută un copil sau bărbat, fată sau femeie, după cum și bolnavul este copil sau bărbat, fată sau femeie, care s'a născut într'o Sâmbătă, și-l pune să spuie descântecul după ea:

Fugi spurc, spurcat,
Dela... *cutare*
De une te-ai *aciuat*,—
De prin măduva oaselor,
De prin toate încheieturile,
Din măduvă în os,
Din os în carne,
Din carne afară.—
Cu vin și rachiu te-am îmbătat,
Cu pucioasă te-am împușcat,
Cu tămâie te-am tămâiat,
Cu peria te-am periat,
Din tot trupu te-am măturat;—
Cu mătura de pelin negru măturat,
In gunoiu te-am aruncat,—
Gâștele te-au gâgâit,
Rațele te-au *știolicăit* (2);
Chei, chei și răschei,
Să te potolești,
Să te părăsești;
Cum s'au potolit vacile 'n sat,
Porcii în strat,
Toate păsărelele,
Toate jigărelele,
Spurcate *migliștor*.—
Sfinte, sfintelor,
Bunelor,
Milostivelor,

(1) Ștolicăit = Clămpănit, îngânat, măcăit.

Să veniți,
Să-l lecuiți,—
Țepile,
Cuțitele,
Să-i alinați,—
Și... *cutare* să rămâie,
Curat,
Luminat,
Cum maica Domnului l-a lăsat (1).

După descântec copilul, sau cel care a repetat descântecul după babă, trebue să strige pe coşul (hornul) casei, pe la ferestre şi apoi să facă *prânzurile*, *turtele bolnavului*.

Notă. — Un desc. de *spurcat* găsim în *Materialuri folkloristice*, pag. 646.

STRIGOII.

De *strigoi* nu se prea descântă. Insă spiritul acesta îngrozeşte mult pe oameni şi pe rudele celui care se bănueşte că s'a făcut strigoiu. Strigoi sunt oamenii sau spiritele morților cari se schimbă în mâțe, cal, miel, câine, etc. şi iese înaintea oamenilor.

Strigoii din **Moldova** nu sunt tot una cu *Moroii* din **Oltenia** şi **Muntenia**, deşi se confundă mult unii cu alții. In **Moldova** strigoi pot să fie nu numai morții, dar şi oamenii cari trăesc printre noi şi cari trebue să aibă cât de cât şi o bucățică de coadă. Ei sunt *răi de ochi* şi au fost întorşi de 2 ori la țâță. Oamenii strigoi sunt cei mai periculoşi deochetori. Ei nu trebue să se mire de frumusețea vitelor sau a copiilor, căci îi omoară prin căutătura ochilor.

Tot în **Moldova** dăinueşte credința că *strigoii* morți ies din morminte în noaptea de Sf. Andreiu, se întâlnesc la un loc anumit cu strigoii vii, adică cu strigoii-oameni şi se bat cu *cociorbele* până cântă cucoşii. Strigoii morți vin prin casele oamenilor, le sug sângele sau îi chinuesc prin somn. Strigoii-oameni se cunosc a doua zi de Sf. Andreiu, căci sunt sgâriați pe față şi au urmele bătăii pe ei.

Oamenii se feresc de strigoi făcând cruce cu usturoiu pe la uşi, ferestre şi toate încuietorile.

Mai cu seamă trebue de făcut cruci multe pe hornul cuptorului, căci pe aici iese şi intră strigoii. Babele sau oamenii-strigoi înainte de a ieşi din casă pe horn, se ung pe tălpi cu untură. (Covurluiu şi Bacău).

STRÂNSUL.

De *strâns* suferă mai mult copiii mici. Bolnavul are colici, țipă, plânge şi nu poate dormì.

(1) Comunicat de Costică A. Popescu, comuna Siliştea-Crucii, județul Dolj.

In **Moldova** se bagă copilul bolnav în pieptene. Se face o scăldătoare de foi de nuc şi scuturătură de fân, apoi se descântă în apă cu doi piepteni de scărmanat lână. Inainte de a se băgà copilul bolnav în scăldătoare, se trage bine pe tot trupul cu untdelemn.

Sau:

Se face copiilor *legătură mare* cu untdelemn şi baligă de cal, multă. Baliga aceasta amestecată cu untdelemn se fierbe bine la un loc cu vin alb, apoi se înfaşă copilul până la gât şi se ţine aşà cam vre o 3 ceasuri, ca să asude bolnavul. Chiar de ar fi să ieasă sufletul copilului, nu trebue desfăcut şi nici dat apă ca să bea... (Botezătoaia, str. Traian, Galaţi, Covurluiu).

Sau:

Se desbracă copilul bolnav, se trage cu untdelemn şi se descântă:

Vântu bate,
Grâu cade,
Codru se 'ncheie,
Oasele lui... *cutare* se descheie,
De unde's încheiate,
De unde's încleştate,
De unde's apucate ;—
Amin cu amin,—
Dracul cu drăcoaica.
Pe prag,
După prag,—
Pe vatră,
După vatră, —
Pe scaun,
După scaun, —
Pe pat,
Şi luă pe... *cutare* de cap.
Nu te spăimântà tare,
Că e Joiţa descântătoare, —
Te-o luà,
Te-o scuturà,
Cum scutură leii,
Paraleii,
In *Dunărea* lor (?!)
Aşa să-o scuture pe... *cutare,*
De toate strânsurile,
De toate apucăturile (1).

După descântec se 'nveleşte bolnavul bine s'asude.

Sau:

Se fac copilului scăldători de sovârf în floare, mestecate cu scuturătură de fân (Bacău).

Notă.—2 desc. de *strâns* găsim publicate în *Materialuri folkloristice*, p. 567 — 572; 1 desc. în *Rev. Modernă,* Buc., an. I (1905), No. 13 şi un desc. în *Buciumul român*, Iaşi, 1878, p. 135—175.

SUGELUL.

De *sugel* (sugiu) nu se descântă. Boala vine din didiochiu. La început să întăreşte buricul degetului, dureri mari, apoi coace şi face un fel de puroiu. Câte odată doare ce doare, apoi dă îndărăt fără să coacă.

(1) Comunicat de preotul Dem I. Teodorescu ot Vulcana, com. Poiana de jos, judeţul Dâmboviţa.

Se bagă degetul fierbinte în apă clocotită (Galați).

Sau:

Să vâră degetul repede, de 3 ori, în curul unei vaci, după ce s'a băligat (Baba Dumitra, T. Măgurele, Teleorman).

SURDUMAȘII.

Boala și descântecul de *surdumași* (surdumaci) nu-s cunoscute decât în **Oltenia.**

De această boală suferă numai copiii. Copilul bolnav se svârcolește, nu suge și face un fel de coji în cap.

Baba chemată ca să descânte, caută pe sub lemn, pe sub țoale sau pe sub lăzi un *surdumaș* (1) viu.

Se iea acest *surdumaș*, împreună cu un pieptene ursăresc, cu care se peaptănă copiii pe cap, și pe când cineva din casă ține copilul în brațe, sfarmă surdumașul în creștetul (moalele) capului, până din vierme iese un puroiu alb iar din capul copilului iese sânge.

In timp ce baba sfărmă viermele în capul copilului,—descântă:

Surdumaș din mâncare,
Surdumaș din culcare,
Din vărsatul zorilor,
Din cântările cucoșilor,
Surdumaș negru,
Surdumaș verde,
Surdumaș din deochetură. . .
Cine a deochiat,
Ochii i-a crăpat,—
Cine s'a mirat,
Ochii i-a scăzut. . .
Să pieriți,
Să răspândiți,
In trupul lui. . . *cutare*
Să nu mai fiți!
Din os,
De sub os,—
Din piele,
De sub piele,
Din sgârciul nasului,
Din fața obrazului
Iar. . . *cutare* să rămâie
Curat
Luminat,
Ca steaua'n cer,
Ca roua'n câmp,
Cum Maica Precista,
L-a *zimislit*!. . . (2).

După descântec se arde viermele în vatra focului, se pune într'un pahar cu apă și să [illegible] copilului să bea.

Sau:

Să descânt[illegible] cu o oală, cu o lingură și c'un cuțit. Cu oala se abureste apoi copilul în gu[illegible] și la cap (Urdarii-de-sus, Gorj).

Notă.—2 des[illegible] *surdumași* găsim publicate în *Materialuri folkloristice*, pag. 644.

---

(1) Surdumaș[illegible] Un fel de viermuș galben-cafeniu, lungueț cu picioare multe și care se face pe la u[illegible]zeală.

(2) Comunicat de Emanoil C. Popilian, învățător, Com. Turcenii-de-jos, Gorj.

ȚAPA.

De *țeapă* se descântă mai mult în **Oltenia.**

Bolnavul are înțepături între coaste, nu poate să-și tragă sufletul și respiră greu.

Se iea o țapă de tufan dela car și un cuțit de furat (1). Se împunge cu țeapa și cuțitul în apă ne'ncepută și se descântă:

Cu cuțit te-am descântat,
In Mare te-am aruncat,
Iar Marea s'a turburat,—
Să se ducă,
Țeapa
Junghiurile,
Și toate răutățile,
Unde cocoș n'a cântat,—
Unde popa n'a tocat
C'acolo le dă de mâncare,
Și apă de băut.—
De-o fi din mâncare,
De-o fi din culcare,
De-o fi din cântările cocoșilor,—
Să se potolească,
Toate durerile,
Toate junghiurile,
Și țapa
Cum se potolesc vânturile (2).

După descântec se dă bolnavului să guste din apă de 3 ori, iar cu restul se spală la țapă.

Notă.— 1 desc. de țapă, găsim publicat în *Materialuri folkolristice*, pag. 582.

TRÂNJII.

De *trânji* (hemoroizi) bolnavul se vindecă câte odată ușor, dar câte odată sufere ani de zile până poate scăpà.

Trânjii se fac la ochi, la degete și la șezut. Omul capătă *trânji* la ochi sau la unghii atunci când privește la un alt om cum urinează sau când s'a umplut dela alt bolnav care are trânji.

La șezut se capătă din ședere, din încuiere sau când omul nu iese regulat afară.

Bolnavul de trânji iese cu sânge afară, are dureri mari la șezut și-i crește un fel de țâțâni (ghindurele) cari îl supără și-l slăbesc.

Se iea pătlăjele vinete, se taie de-a curmezișul ca niște rotile mici și se opăresc, apoi cu apa, cu care s'au opărit pătlăjelele, se spală cât e călduță la șezut, iar pătlăgelele se pun la trânji (Galați).

Sau:

Se iea usturoiu mult, se pisează și s'amestecă bine cu sare; se pune într'o cârpă, apoi se leagă la șezut (Anica, Dealul-Spirei, București).

---

(1) In **Oltenia** (Gorj) există obiceiul când nuntașii pleacă cu mireasa de acasă către ginerică (mire), cu toții iau, fură, ce pot, pentru a duce ca zestre la ginere, și pentru a nu intrà cu mâna goală în casă nouă. Se descântă c'un cuțit de furat de către nuntași.

(2) Comunicat de d. Emanoil Popilian, învățător, com. Turcenii-de-sus, Gorj.

Sau:

Să fierb foi de stejar, cu zeama se spală la şezut, iar foile se pun la trânji (Tirchileşti, Bucureşti).

Sau:

Se fac spălături cu ceaiu de muşeţel (Tirchileşti, Bucureşti).

Sau:

Se pune într'o oală de noapte o cărămidă fierbinte, se toarnă terpentin şi untdelemn peste ea, să dă foc c'un chibrit, apoi s'aşează bolnavul cu şezutul pe oală (Baba Marghioala, Str. Grădina-Veche, Galaţi, Covurluiu).

Sau:

Să fierbe înăduşit baranţă (otrăţel), împreună cu urzică şi pelin, apoi zeama se bea (Prahova).

Sau:

Se pisează *rodul pământului* (1), se amestecă cu miere de fagur, apoi se iea pe nemâncate. Această buruiană să mai iea şi plămădită, în rachiu (Giurgiu).

Sau:

Să iea rădăcină şi frunză de hrean, se pune într'o oală la un loc cu o cărămidă nouă, sare şi usturoiu. Se toarnă peste ele apă clocotită, apoi se abureşte şezutul celui bolnav (Dr. Leon, op. cit., p. 42).

Sau:

Se fac 9 snopi de câte 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 şi 9 firişoare (puieţi) de stejar, se fierbe la olaltă în vin alb, apoi zeama se dă bolnavului să bea de 3 ori pe zi câte un pahar (jud. Suceava).

Tot prin *Suceava* se mai dă bolnavilor de trânji ca să bea secară prăjită şi râşnită.

Se spune că omul are trânji la degete, când i se face un fel de aşchioare mici de pieliţă la rădăcina unghiilor şi-l mănâncă, îl usturä.

Aceste aşchioare sau trânji se fac la degete când se uită omul la un bărbat care se pişe. Bolnavul trebue să pândească pe un alt bărbat când se pişe, să-şi frece rădăcina unghiilor, mână, de mână, şi să zică de 3 ori:

P... ca ciuru,
P... ca ciuru,
P... ca ciuru.

şi-i trece bolnavului numai decât! (Baba Dumitra, T.-Măgurele, Teleorman).

---

(1) Rodul pământului=Ungureanca, Barba lui Aron, Piciorul viţelului, *Arm. maculatum.*

Sau:

Se asvârle de 3 ori cu rădăcina unghiilor, cenuşe din vatra focului în spre cuptor (Bacău).

Notă.—Două descântece de trânji găsim publicate în *Materialuri folkloristice*, pag 634—635, iar două leacuri de trânji culese de prin judeţul Teleormanului şi al Prahovei tot în acest volum, pag. 699 şi 701.

TRIMISUL.

Bolnavul de *trimis* are dureri mari la stomac, îl doare capul, îl înjunghe prin mâini, picioare şi tot corpul.

De *trimis* se măsoară bolnavul cu o trestie. Trestia apoi se rupe în 9 bucăţi şi se descântă de 9 ori în apă neîncepută.

Se frământă apa cu bucăţile de trestie, descântându-se:

Plecat-a Dumnezeu la arat
Cu plugu negru,
Cu boi negri,
Cu *pogonicin* negru,
Cu grapa neagră
In câmpul Ierusalimului;—
Şi a arat, cât a arat,
Brazdă neagră a răsturnat.—
Sfinţi Voivozi!
Ce s'aude atâta huet mare
Şi *hargalaş*?
Doamne cum nu s'o auzi,
C'a plecat cei 9 smei,
Cu 9 smeoaice,
Cu 9 suliţi,
Cu 9 săgeţi,
Impeliţaţi şi văiticaţi,
La... *cutare* să-l însuliţeze,
Să-l împeliţeze. —
Sfinţi Voevozi!
Nu-i trimeteţi la... *cutare*,
Nici sângele să-i sugă,
Nici inima să-i mănânce,
Nici rănuchii să-i rumege,
Nici zilele să-i scurteze,
Că... *cutare* are zile cu veac,
Şi inimă cu leac;—
Ci trimiteţi-i în munţii Galileilor,
Că este o ciută,
Mohorîtă,
Nici n'are zile cu veac,
Nici inimă cu leac,—
Inima să-i mâncaţi,
Zilele-i scurtaţi,
Ciolanele-i sdrobiţi,
Sângele-i sorbiţi,
Pe... *cutare* să-l răcoriţi,
Că are zile cu veac,
Inima-i cu leac;—
Să rămâie om curat
Cum îi de Dumnezeu lăsat.—
Nouăzeci şi nouă de şterpelele,
Nouăzeci şi nouă de pocele,
Nouăzeci şi nouă de ceasuri rele,
Nouăzeci şi nouă de brânculiţi,
Nouăzeci şi nouă de reumatismuri
Nouăzeci şi nouă de şterpelele,—
Să cheriţi,
Să răscheriţi,
Din chele,
De sub chele,
Din carne,
De sub carne,
Din oase,
De sub oase,
Din inimă,
De sub inimă,
Din răunuchi,
De sub răniuchi
Din stomac,
De sub stomac,
Din plămâni,

De sub plămâni,
Din hicați,
De sub hicați,
Din mațe,
De sub mațe,
Din unghii,
De sub unghii,
Că v'ajunge soarele,
Vă taie chicioarele,
Și v'ajunge vântu,
Vă 'nghite pământu (1).

După descântec bolnavul gustă de 3 ori din apa descântată.

TUSA.

Oamenii și mai cu seamă copiii tușesc foarte mult primăvara și toamna, când răcesc mai ușor.

Dacă bolnavul numai tușește fără să respire greu, fără să aibă căldură, fără să aibă junghiuri sau treapăd, atunci tusa este lăsată la voia întâmplării și bolnavul are credința: «cum a venit așà va trece».

Dacă bolnavul tușește rău, se îneacă sau are junghiuri, atunci începe să se îngrijească și să iea «câte ceva» fierturi, buruieni sau alte băuturi lecuitoare date de babe.

Peste copii mai dă o tusă, numită *tusa măgărească*, care se vindecă cu anumite buruieni.

De *tusă* orice babă sau mamă știe câte ceva, ca să dea copilașilor cuprinși de această boală.

Tusa o dobândește omul și din răceală, dar o mai dobândește și *din sfinte.*

Tusa *din sfinte* o capătă omul când se duce și bea apă din bălți ori pârae; mai cu seamă noaptea se întâmplă de înemerește ori *balele sfintelor*, ori *scaldele vrăjmașului.*

Tusa *din sfinte* se vindecă dacă bolnavul fierbe la un loc *busuiocul sfintelor*, *țintaură* și *iederă*, apoi zeama s'o bea călduță.

Tusa din răceală se vindecă dacă bolnavul bea, ca pe un ceaiu, fierturi de tărâțe de grâu, strecurate și amestecate cu miere (Galați).

Sau :

Se dă bolnavului ceaiu de floare de teiu (Bacău).

Sau :

Se pune în lapte fierbinte grăsime de gâscă, apoi se dă bolnavului de băut (Focșani).

Sau :

Se fierbe țuică cu zahăr și se dă călduță bolnavului ca să bea (com. Turceni, Gorj).

---

(1) Comunicat de T. Cojan, Focșani, Putna.

Sau:

Se iea ca un pumn de roşcove, o mână de strahide, câteva smochine, apoi, după ce se fierb bine toate la un loc, zeama se dă bolnavului s'o bea călduţă (com. Smârdan, Covurluiu).

Sau:

Se dă bolnavului să bea ceaiu de floare de soc sau nalbă (Covurluiu, Bacău şi Tecuciu).

Sau:

Se dă bolnavului să bea zeamă de mere fierte (Covurluiu).

Sau:

Se coc mere, apoi se dă bolnavului să le mănânce (Covurluiu).

Sau:

Se fierbe ca la o mână de orz sau grâu, apoi zeama strecurată se dă bolnavului s'o bea dimineaţa şi seara (com. Fileşti, Covurluiu).

Sau:

Se dă bolnavului să bea lapte de măgăriţă (Galaţi).

Sau:

Se arde un ciocârlan, se pisează, s'amestecă cu ficat de bou ars şi pisat; se plămădeşte în rachiu de drojdie, apoi se dă bolnavului ca să bea câte o ceaşcă în fiecare dimineaţă (judeţul Dâmboviţa).

Sau:

Se fierbe porumbel (hulub) roş, apoi zeama se dă bolnavului s'o bea seara înainte de culcare (Vâlcea).

Sau:

Se încălzeşte un prapur de oaie şi se pune pe pieptul celor bolnavi de tusă seacă (jud. Muscel).

Sau:

Se usucă afine, se fierb şi zeama se dă de băut celui bolnav (jud Suceava).

Sau:

Se fierb în lapte dulce cele *cinci degete* şi se dă de băut bolnavului (Iaşi).

Sau:

Se fierbe *iederă*, iar zeama se dă bolnavului să bea (Iaşi).

Sau:

Se face ceaiu de *limba vecinei* şi se dă bolnavului ca să bea (Mehedinţi).

Sau:

Se fierb înăbuşit într'o litră de vin alb foi de *patlagină*, cât apuci cu 3 degete. Apoi se strecoară şi se dă bolnavului s'o bea ca pe un ceaiu (Mereni, Vlaşca).

Sau:

Se iea funingine, s'amestecă cu cafeà neagră, apoi să bea bolnavul de tusă (Tecuciu).

Notă. — Un descântec de tusă găsim în revistă *Șezătoarea*, Fălticeni, an. VII (1902), No. 5—6, pag. 93 și 2 leacuri în *Materialuri folkloristice*, pag. 700.

ULCIORUL.

De *ulcior* (urcior) se dau și leacuri, se și descântă.

Ulciorul se face pe una din pleoapele ochiului; sau pe pleoapa de sus, sau pe pleoapa de jos, dar nici odată la coada ochiului. Iese la început așà ca un bob de grâu, apoi se mărește, se face roș și supără la ochiu. Ulciorul se face din cauză că omul se uită pe geam, pe borta cheii sau se uită la alt om când se scârnăvește (Galați).

Bolnavul se vindecă dacă iea 3 fire de orz și înțeapă vârful *ulciorului* în 3 dimineți (Galați).

Sau:

Se spurcă *ulciorul* dimineața cu mâzgă de pe dinți, până nu se spală omul (Galați).

Sau:

Se unge dimineața *ulciorul* cu pișat (Galați).

Sau:

Când cineva face *urcior* la ochiu, caută un bob de orz într'o baligă de cal, înțeapă cu el *urciorul* și apoi îl pune iar la locul de unde l-a luat (Galați).

Sau:

Se iea un paiu de mătură și înțepându-se urciorul, se descântă:

Cu mătura te-am descântat,
In apă te-am aruncat,
Dela... *cutare* din ochi,
Te-am lepădat,
Iar... *cutare* a rămas
Curat,
Luminat,
Ca steaua în cer,
Ca roua în câmp (1).

Sau:

Se face cruce pe ulcior și se descâtă:

Cum nu e *cutare* câine,
Așà să nu fii nici tu până mâine!
(Tulcea.)

(1) Comunicat de Emanoil Popilian, com. Turceni-de-sus, Gorj.

Sau:

Se descântă bolnavului cu o cârpă aprinsă făcută sul (ciuciulete), apoi se scuipă pe vârful ei și de pe vârf se unge la ulcior (Galați).

Sau:

Să-l scuipe pe bolnav, un menzin! (Dr. Leon, op. cit., pag. 151).

VĂRSATUL.

De *vărsat* se descântă rar și boala se ivește mai mult printre copii. Bolnavul are călduri, i-e greu la inimă până iese vărsatul, apoi mâncărime mare.

Sunt două neamuri de vărsat: *vărsatul negru*, în care trebue bine păzit bolnavul, căci cu greu scapă; și *vărsatul din vânt*, care nu e așà de periculos.

In **Oltenia** vărsatul se numește *bubat*, *bubatul cel mare*.

Bolnavul de vărsat trebue să stea la căldură 9 zile, și ferit de orice vânt. Ca să nu se închidă vărsatul la inimă, i se dă bolnavului cârmâz cu rachiu să bea și să se ungă pe piept cu postav roș (Galați).

Se mai dă bolnavului în tot timpul boalei să mănânce stafide și prune uscate. De asemenea se dă bolnavilor să mănânce acrituri (Focșani).

Sau:

Se mai dă bolnavilor să bea ceaiu de *floarea soarelui* (Dr. Leon, op. cit. p. 38).

Dar orice s'ar da bolnavului de vărsat, nu se vindecă până ce această boală nu-și face *praștia* (termenul).

Mamele însă ca să ferească copiii de vărsat, trebue ca să nu lucreze nimic în ziua de Sf. Varvara și Sf. Sava.

Apoi femeile cari au copii fac 2 turte în ziua de Sf. Varvara, le ung cu miere sau cu dulceață și una din turte o dă de pomană la copii, iar alta o pune în streașina casei.

Lângă casă se mai pune și o cofă cu apă. Se spune că vărsatul, când trece pe lângă această casă, se abate, mănâncă din turtă, bea apă și apoi pleacă înainte, la altă casă (Galați).

VĂTĂMĂTURA.

De *vătămătură* se descântă în **Moldova**. Bolnavul are dureri mari în pântece, jos. Se svârcolește și până nu bea o litră de rachiu amestecat cu untdelemn și piper negru, nu-i trece.

Vătămătură mai zic țăranii și la *boșorogeală*. Această boală vine din ridicătură, din supărare și din oboseală mare. De aceea mulți Români și Romånce poartă brâie mari și late ca să le ție mijlocul și să nu le cadă, să nu stârnească vătămătura.

Bolnavul trebue să stea liniștit în pat. Se iea o trestie și se măsoară cât lungimea bolnavului. Apoi se rupe în 3 bucăți. Cu bucățile de trestie și cu un ac se descântă în rachiu de drojdie, de 3 ori:

Plecat-a 9 oameni albi,
Cu caii albi,
Cu puștile albe,
Cu sulițele albe,
Pe drumul alb,
La pădurea albă,
Să șoimească șoimi albi.—
Voi 9 oameni albi,
Nu vă duceți
La pădurea albă,
Să șoimiți șoimi albi,—
Ci vă duceți la... *cutare,*
Să-i șoimiți vătămăturile
Din inimă.—
Vătămături cu sancă,
Vătămături cu di *cei răi*
Vătămături cu sburător,
Vătămături cu lipitură,
Vătămături cu buba inimii,
Vătămături cu gălbinare,
Vătămături cu frigare,
Vătămături cu atac,
Vătămături cu reumatism,
Vătămături din picătură,
Vătămături din sdruncinătură,
Vătămături din ridicătură,—
Voi 9 oameni albi,
Cu puștile s'o împușcați,
Cu sulițele s'o însulițați
Cu trestie din streșină,
S'o înțepați,
Cu rachiu dela căldare
S'o udați,
Rădăcina să-i secați,
Vârfu să-i uscați,
Pe... *cutare*
De vătămătură,
S'o ușurați,
Cu sănătate s'o lăsați (1).

După descântec se dă bolnavului să bea rachiul descântat.

Sau:

Se iea jumătate ocă rachiu de drojdie, jumătate ocă zeamă de sfecle roșii rase prin răzătoare și stoarse, o bucată de iască bună, uscată în vatră, una *turtă a lupului* și *sânge de 9 frați*, ca 4 dramuri, *pisate bine.* Toate acestea amestecate, stau la căldură două zile, apoi se dă bolnavului de 3 ori pe zi câte un păhăruț mic. Bolnavul în tot timpul trebue să șadă culcat, să se păzească de acrituri, sărături și mâncări grele, (Botoșani).

Sau:

Se plămădesc ouă de broască țestoasă în rachiu și se bea în timpul durerilor (Galați și Bacău).

Sau:

Se arde tidvă de câine, se pisează bine, apoi să bea cu rachiu (Mihorenii-de-jos. Mihăileni, Dorohoiu).

Sau :

Se pisează coajă de culbec, s'amestecă cu rachiu de drojdie, cu untdelemn, apoi se dă bolnavului ca să bea (Galați).

Notă.—Un descântec de vătămătură găsim publ. în *Desc. pop. române* de S. Fl. Marian.

1) Comunicat de T. Cojan din Focșani, Putna.

VENINUL.

Bolnavul de *venin* simte că un boţ i se tot urcă până la gât şi de multe ori îi astupă şi răsuflătoarea. De *venin* omul să vindecă uşor, când poate să dea veninul afară. Bolnavului îi vine mereu bale în gură, un fel de apă galbenă-verzuie şi scuipă des. Gura i-e amară şi n'are poftă de mâncare.

Omul se vindecă dacă bea des zeamă de murături şi nu mănâncă mult (Galaţi).

Sau:

Bea zeamă de varză (Bacău).

Sau:

Bolnavul bea undelemn cu piper negru (Fileşti, Covurluiu).

VIVORUL.

De *vivor* să decântă numai în **Oltenia.** In **Muntenia** această boală să mai numeşte *dor de măsele* sau *fălcariţă.*

Bolnavul de *vivor* simte o durere mare prin falcă, măsele şi obraz. Se vindecă descântându-i-se în sare c'un cuţit de găsit.

Se pune sare într'un pahar cu apă neîncepută, se iea cuţitul în mână şi se descântă:

Pleacă o fată mare,
Pe-o cărare neagră,
Mare,
C'un pieptene negru,
Mare,
In mână pieptene are,
Pe cap pieptănă,
Junghiurile
Şi toate relele,
Dela vivor alină.—
Voi cuţite,
Ascuţite,
Pe cari ţiganu v'a judecat,
Nici o muncă nu v'am dat;
Dar acu
Vă dau o muncă de foc:
Să nu staţi în loc!
Pleacă un voinic negru,
Pe-un drum negru,
Cu-o secură neagră,
Mare,
Ajunge în pădurea neagră,
La un *jipan* (1) mare,
Negru,
In jipan negru da,
Aschii negre săria,
Junghiurile alină...
Şi leac să fie
Şi'n mila Domnului să rămâie (2).

După descântec să clăteşte bolnavul în gură cu apa sărată.

(1) Jipan = Stejar.

(2) Baba Sanda dela preotul C. Popilian, com. Turcenii-de-sus, Gorj.

ZĂBALELE.

Omul face *zăbale* la gură, când bea apă din ciutură, după urma calului.

Bolnavul de *zăbale* face un fel de crăpături la colţul gurii şi nu se vindecă decât c'un fel de alifie făcută din unt proaspăt şi cafeà (Galaţi).

Sau:

Să unge bolnavul cu drojdie de cafeà (Bacău).

ZILIZITUL.

De *zilizit* se descântă în **Moldova**.

In popor această boală se mai numeşte *socote*, *sohote*, *boală-câinească*. . . Copiii se îmbolnăvesc de *zilizit* din cauza mâncării prea multă sau a *spurcăciunii*. Bolnavul bea apă multă, slăbeşte şi treapădă într'una.

Baba descântătoare duce copilul la o *zahanà* (1) şi când se taie vreo vită mare, aşteaptă până îi dă *borhoturile* afară, apoi bagă copilul în bârdâhan. Dacă copilul bolnav îi fată, o bagă în bârdâhan de vacă; dacă-i băiet îl bagă în bârdâhan de bou. Copilul este vârît aşà fel, să nu-i rămâie afară din bârdâhan decât nasul şi ochii ;— şi trebue ţinut aşà ca la vreun ceas. Dacă copilul se înroşeşte, atunci scapă de *zilizit*, dacă se învineţeşte, atunci moare.

In timp cât baba îngrămădeşte copilul în bârdâhan, descântă:

Să ieşi zilizit,
De câine urît,
Să ieşi din ciolănaşe,
Să ieşi din osâşor,
Să ieşi din trupuşor,
Şi . . . *cutare* să crească,
Să se îngraşe,
Ca pânea domnească,
Din mila cerească.
Descântecul meu,
Leac dela Mnezeu,
Leac din limba mea,
Leac dela Maica Precista. (2)

După descântece se pisează pelin verde, se unge cu seu de lumânare şi se înfăşoară copilul.

Sau :

Se scaldă copilul într'o lăutoare la un loc cu un căţel care n'a făcut încă ochi (Botoşani).

Sau:

Se fac copilului scăldători cu *părul ciutei* (3). Aceste scăldători se fac în chipul următor: Dimineaţa copilul se scaldă în fundul casei, la amiază în mijlocul casei, iar seara la uşă (Dr. Leon, op. cit., pag. 56).

(1) Zahanà = Tăiere de vite, zalhanà, abatoriu.

(2) Cules dela mătuşa Ilinca în prăvălie la d-l I. Grigoriu, com. Dărmăneşti (Bacău).

(3) Părul ciutei = Verigariu, paţachină, salbă-moale, spinul cerbului. *Rhamnus Cathartica* L.

CUPRINSUL

PARTEA I-a

Boalele oamenilor.